Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Gjellerup, Karl.
Titel | Title:	Germanernes Lærling : et Livsafsnit fra vore Dage.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	København : Andr. Schous Forlag, 1882
Fysiske størrelse | Physical extent:	581 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

57, - 135

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130009866389

GERMANERNES LÆRLING.

KARL GJELLERUP.

GERMANERNES LÆRLING.

ET LIVSAFSNIT FRA VORE DAGE.

KØBENHAVN.

ANDR. SCHOUS FORLAG.

1882

KJØBENHAVN. I. COHENS BOGTRYKKERI.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

I.

— Ja, jeg er Frihedsmand! og netop derfor vil jeg altid tilhøre dem, der bekæmpe Massens Tyranni. Derfor, Vælgere, er det, at jeg idag har stillet mig mod et Parti, som . . . hvis ledende Mænd have . . . hm . . . ikke har skyet at anvende et revolutionært Middel for at opnaa deres ærgerrige Hensigter . . . et Middel, som—m . . . mæ, hm . . . som maa standse Statens Maskineri og Samfundets . . . Sam—fund—ets — Samkvem, — som, hvis det lykkes, eller rettere mislykkes . . . mæ, hm . . . jeg mener, som ved sin Gennemførelse maa kaste os i Armene paa Socialisterne og indføre i vort fredelige Land græske — ja jeg betænker mig ikke paa at sige: — spanske Tilstande.

Taleren pustede, tørrede Sveden af sin høje Pande og rullede et virkningssøgende Blik ud over Forsamlingen. Men Vælgerfolket var aabenbart tilbøjeligt til at tage de spanske Tilstande med en gemytlig Ro. Kun hist og her lød en sagte Fnisen eller et beroligende „Aa!“ — Kandidaten, der havde beregnet at gaa videre med en Bemærkning om Forsamlingens Uro, saà sig nødsaget til at indstille denne og tabte derved Traaden. Han greb til en voldsom Bearbejdelse af sin Næse med et gulnet Lommetørklæde, medens hans langsynede Øje fortvivlet søgte at finde sig til Rette mellem de Blækstreger, der syntes at kravle over Papiret som mylrende Flueben, — indtil det endelig standsede ved de dobbelt understregede Ord: Straffefangernes Løsladelse.

Det var en høj, stærktbygget Mand. Et tæt, sort Helskæg, der gròde højt op paa de rødmussede Kinder, fremhævede hans hele Præg af Alvorsmand. Og medens det sattes i Bevægelse af de voldsomme Ord, der gennemtonedes af en dyb Bas, syntes det at meddele dem noget af sin stride, tjørnekratagtige Barskhed. Men Virkningen svækkedes i høj Grad ved den famlende Stammen, hvormed han ledte sig frem gennem de roligere Dele af Talen,

medens han med en synlig Lettelse gennemjog de frasefyldte Kraftsteder, som han aabenbart kunde bedst udenad. Han stod usikkert, forsøgte af og til, naar han befandt sig paa et forholdsvis sikkert Omraade af Talen, at antage en let og bekvem Stilling, foroverbøjet, med den venstre Albu lænet til Rækværket, — men opgav det igen, angst for at det spinkle Træ skulde knækkes og aabne ham en let, hovedkuls Nedgang fra en Tribune, som han havde haft meget vanskeligt ved at bestige.

Ved Siden af ham, med Ansigtet mod ham og fixerende ham skarpt med Brillerne, stod en yngre, slank Mand. Over de opstaaende Flipper med det hvide Slips var hans Ansigt, med den fine, glatragede Hage og den bøjede Næse, opstrammet af en pedantisk Værdighed, der undertiden oplivedes af et spottende Smil, naar Taleren kørte fast paa uvante Biveje eller flot rullede hen ad Frasernes brede, tilkørte Chaussè. Naar Ordene blev foruroligende stærke, krøb hans Haand med en nervøs Begærlighed hen over Rækværket til Formandsklokken, uden at hans Blik skiftede Retning; men den sortskæggede opfangede strax Bevægelsen i et skelende Blik og bøjede af i Tide. Og da han en Gang,

irriteret over disse Undvigelser, med en pludselig Fart vilde overrumple Taleren i en Forhaanelse af Folket, „der gik som en Flok Faar til Valgurnen“, havde han nær væltet Klokken og fik hurtig Haanden til sig, gennemboret af en Splint fra det slet høvlede Træ.

Bagved, langs den umalede Væg af Valgtribunens Bræddeskur, sad Stillerne, foroverbøjede, med ludende Hoveder og Armene hængende ned mellem Knæene, eller med Hænderne begravede i Frakkelommerne. Flaget baskede ovenover med smaa Smæld. Faste, soltoppede Skyer sejlede under den mørkeblaa Himmel og trak deres store Skygger hen over det flade, skovløse Land, der bredte sig langt bort med sine Græsmarker og lysegrønne Firkanter af spirende Vintersæd, røde Pilehækker, Huse og Gaarde med Rækker af ensgrenede, opløbne Popler og spredte Landsbyer. Og foran Tribunen var det en ubevægelig Mylr af sorte og graa Hatte og Huer, brunede, glatragede eller stubbeskæggede Ansigter, dobbeltslyngede Uld-Tørklæder, sorteblaa Klædes- og graablaa Hvergarnsfrakker — en Forsamling paa et Par tusind Mennesker, ensformig og rolig som det Land, der omgav den. Næppe nok, at der over den gled Skygger af de ora-

toriske Skyer; sporløst syntes Talerens frygtelige Syner at svæve bort over den: — Straffefangernes løsslupne Bande, Socialisternes Pøbelhorder, og endelig den prøjsiske Hær, i Spidsen for hvilken Bismarck og Moltke drog ind i det ubefæstede København for at anektere et Land, der havde mistet sin Existensret ved at beruse sig i anarkiske Orgier, — alle disse frygtelige Træsko, Transtøvler og Hestehove ikke saa meget som bulede en af disse Hattepulle, der brolagde deres Vej.

Udenfor den store sammentrængte Masse af Tilhørere havde der hist og her dannet sig Smaagrupper, der holdt sig for gode til at blande sig i Mængden. Langt borte stod to Herrer i Pelsværk, en Dragt, der mere syntes at være Intelligensens Demonstration mod Vadmel end et Værn mod Novemberdagens lidet vinterlige Vejr. Med grundende Værdighed begravede et løst oppustet, smaarynket Ansigt sit falmegule Korsskæg i den bronceglinsende Sobelskindskrave paa den tilknappede Pels. En graa, opkrammet Klædeshue spidsede sig næbformet frem over hans Sidemands magre Ansigt, hvis lange bløde Skæg sitrede, medens han talte med en hurtig, underdanig Stemme.

— Nej, det er det jeg siger — der skal være nogen Vanskelighed ved at skyde Fasaner, naar der skal være nogen Morskab ved det.

— Ja—a, ja gu skal der det . . . Det er ikke saadan — —

— Det er noget andet, naar man skyder Snepper. Dér maa man jo nok passe godt paa . . .

— Ja vel, . . . naar Sneppen rejser sig —

— Saa maa man holde sig parat, . . . ja . . . det gælder rigtignok om at være gesvindt af sig . . . Ikke komme bag efter, — saadan som han . . . kan Greven huske? Kammerjunker Holck —

— Ja, ja vel, ja . . . hæ, hæ, hæ. Og det falmede Korsskæg lo ned til Sobelskindet med en lille doven Brægen.

— Forresten er jeg slet ikke for det Princip at holde foran . . . Holder Greven foran?

— Næ—æ . . . lige paa — altid lige paa.

— Ja, det er netop det jeg siger . . . Nej, naar jeg har en Fejl, saa er det snarere den at skyde lidt foran . . . Det er det jeg maa bekæmpe hos mig selv.

— Saa—aa . . . aa ja.

— Naa, naar man skyder Dyr, saa er jo forresten et Skud foran i Halsen, — det er jo et meget smukt Skud.

— Ja vel, ja . . . Halsskud . . . ja, det ved Gud det er.

— Har Greven forresten nogensinde prøvet det? . . . det er ellers noget, jeg har haft stor Fornøjelse af: at skyde Dyr med Kugler.

— Naa—aa . . . ja, det — —. Greven lod sin Sætning udmunde i en lydelig Gaben, medens han med de missende Øjne tilkendegav den anden sin udelte Sympathi med denne Sport. —

Imellem Pelsværket og Vadmelen holdt Vinterfrakkerne Forsamling. Her havde man ikke hævet sig til en saa fornem Fjærnhed fra Dagens politiske Kævl. En mager Mand, hvis langhalsede Fuglehoved trods den bøjede Ryg ragede op over Klyngen, havde endogsaa lejlighedsvis mumlet gennem Tænderne et edeligt Ønske om at se de treoghalvtreds anbragte paa Lygtepæle i Omegnen af Kristiansborg og brummende besvaret nogle venskabelige Drillerier fra sin Sidemand, der beklagede, at deres Herredsfoged agiterede for Lynchproceduren. Hos denne lille Herre dannede Linjen fra Ryggen til det øverste af den runde

Silkehat en jevn, fremadbøjet Kurve, hvilket i Forbindelse med hans Buldogge-Fysionomi gav ham en stærk Lighed med disse herreklædte Hunde, som man ser paa Børnebilleder. Men han talte med en spinkel, sukkersød Stemme, som i det høje Register havde Lyden af en kælen Kats Mjaven.

— Jo De er den rette til at tale i Galgentoner . . . Galgentoner, he! det var et nyt Ord, det . . . Nej, vi kender Dem, vi kender Dem (han maatte løfte Armen meget højt for at pikke Herredsfogden paa Skuldren) . . . Ja Landstrygerne kender Dem ogsaa — gu gør de det — De har kyst dem over i de andre Jurisdiktioner . . . i salig Brockdorffs Dage sværmede de sgu som Vepser i Syltetiden . . . Men forresten er De jo med al Deres Skælden og Smælden det godmodigste Menneske —

— Jeg? . . . Er jeg det — det var som —

— Jo, det — det er rigtig! . . . Det har Godsforvalteren Ret i . . . det ved Gud han har . . . det — det er det, jeg altid siger: . . . Hidsig og grov? er Henriksen hidsig og grov? siger jeg. Naa, hvad Fa—Fanden! lad ham fa—fare op — han mener sgu ikke noget med det —, pludrede en ny Stemme ud.

— Nej, hør min gode Kammerraad, snerrede Herredsfogden til den anden Side, — fej De for Deres egen Dør, og lad være med selv at tale om Strikken —

— Nu er han skam igen ved Strikken, mjavede Godsforvalteren.

— Aa, det er sandt! brød Øvrighedspersonen af, idet han gjorde en brysk Vending om mod ham. — Det er sandt! den Historie skulde jeg have Rede paa . . . Hvad Satan er det for noget fordømt Kæltringepak, De holder dernede paa Gaarden? . . . Ifjor var der jo den Landstryger, De havde taget til Daglejer i Høsten og som gjorde Indbrud . . . Pokker til Fyr — ja, det er sandt, De var jo selv med, da han viste os, hvordan han var krøbet gennem Vinduet . . . det med Jernstængerne for i den nye Staldlænge — fuldstændig Aal . . . Naa, og nu forleden var det en af Husmændene — Anders Nielsen fra Oreby — en af jeres egne Husmænd, Højstærede! . . . Han havde stjaalet — hvad Fanden var det nu? — gammel Høtyv tror jeg . . . det var sgu ogsaa noget at gøre sig til Tyv for . . . Det var nok ogsaa hans Kone Anna Kristine, som havde alle de Historier . . . Det er jo noget fordømt Svineri.

— Ja—a, . . . det er jo ikke altid de stærkt hornede, der er de bedste Tillægsdyr.

Det var maaske tilfældigt, at Godsforvalter Ravn ved disse Ord blinkede med sine smaa, farveløse Griseøjne til Kammerraad Sommer. Men den sværlemmede Kammerraads grove, arrede Ansigt syredes, og hans tyklæbede Mund frempludrede noget uforstaaeligt Tøjeri. Han var en stor Spekulant og havde i sin Tid dannet sig en Teori, hvorefter han kunde kende de bedste Malkekøer paa en bestemt Form af Hornene, en Teori, som han havde fulgt blindt, indtil han ganske havde ødelagt Besætningen paa Skovvang, som han havde i Forpagtning, og hvor Ravn var Godsforvalter. Det var heller ikke usandsynligt, at Ravn havde tilladt sig en noget nærgaaende Hentydning til dette bekendte Faktum, thi der herskede i denne Gruppe den lidet hensynsfulde Fortrolighed, som findes hos Mænd, der pleje at ryge af hinandens Piber ved hinandens Spilleborde, denne grovkornede, nærgaaende Gemytlighed, døbt i Cognacs-Toddy, og til hvilken Konger, Damer og Knægte have staaet Fadder.

Kammerraaden spillede da heller ikke længe den fornærmede, men henvendte sig

med sit tykke, stundesløse Mæle, hvori Tungen bestandig slog Sludder, til en lille tæt Mand foran ham, der ogsaa saà ud til at være en velstaaende Forpagter. Han stod med Hænderne borede ned i Frakkelommerne og med Maven skudt lidt frem. Det vejrbidte Ansigt havde en determineret Mine, og den smalskyggede graa Bulehat var trukket paa Snur ned i Panden.

— Naa, Provsten var godt kørende idag, hvad? . . . Brillant kørende . . . Ja, det forstaar sig, det er De jo altid . . . Naa, men det maa jeg sige, det glæder mig virkelig, at De er bleven enig med Per Andersen . . . De parrer smukt sammen — nydeligt . . . rene Stadsheste . . . men især den grønne —

— Grøn? Vallaken? . . . den er jo rød — fuksrød. Der existerer over Hovedet ingen grønne Pattedyr.

— Undtagen ganske unge Mennesker, bemærkede Godsforvalteren og skævede hen til anden Fuldmægtig paa Herredskontoret, en nybagt Kandidat, der forsøgte at udstraale den størst mulige Sum af bureaukratisk Foragt over Bønderne gennem sin Pincenez, men nu pludselig blev ildrød i Hovedet.

— Fuksrød? . . . naa—aa . . . aa ja

saagu! . . . naa, jeg plejer nu at kalde den Fa—Farve grøn, — den kaldes grøn her paa Egnen, for jeg er jo saadan en Slags Autoritet, — ja det er De jo ogsaa, det er ikke for det . . . Men—n, hør, . . . sig mig, hvad fik De den saa for?

— Halvottendehundrede.

— Halvottende . . . naa, ser vi det . . . naa, det vilde Per Andersen dog, — han var sgu ellers svært forlibt i ham . . . Ja, hør vèd De hvad, saa kan De ogsaa sige, De har gjort en god Handel . . . smuk Handel . . . brillant. — Ja vel, Provsten handler altid brillant, det er ikke for det . . . Født Hestehandler, hvad? . . . Hvor gammel? — 4, ja jeg kan tænke det, det er lige til Øllet . . . men saa er han jo stærk . . . Ja, for jeg kender ham, Gud bevares, jeg har jo kjendt ham fra han var Plag — og Føl med . . . Og saa har jeg jo en Broder til ham . . . falden efter Usserødhingsten . . . brillant Dyr . . . Naa, og saa er der èn Ting, det skal De lægge Mærke til: det er et taknemligt Dyr, han trives . . . Ja, det har sgu meget at sige, — det har meget at sige . . . Der er dem, der bliver Skindmærer, om de saa faar aldrig saa megen Kærne . . . Men han! — ja, jeg kan

gærne sige: Provsten kan sætte ham paa Halm, han bliver smældfed alligevel, . . . ja det er sgu sandt . . . smældfed, forsikrer jeg Dem.

— Han falder vel?

— Falder, nej hvorfor skulde han falde? Løbet er jo brillant, — prima sorte —

— Jeg mener ham deroppe — Fuldmægtigen paa Godskontoret — Jessen.

— Naa han, — ja han falder sgu — det er klart. — Aa, det er jo mere en Formsag . . . Denne Gang maatte vi jo stille En op.

— Man kunde da ikke udenvidere overlade de Bondetampe Marken, hvæsede Herredsfogden. — Man maatte dog, for Pokker, levere et Slag.

— Ganske vist, — naturligvis . . . Intelligensen, hm! . . . maatte vise sig. Men—n, vi kan vel ikke vente, at han faar synderlig flere Stemmer end vores.

— Og de fra Gaarden, sagde Herredsfogden. — Jeg vil da for Pokker haabe, Ravn, at jeres Husmænd —

— Ja, vel!

— Naturligvis ogsaa dem, sagde Provsten. Men det bliver dog alt i alt ikke mange. Det er ellers en ganske tiltalende Mand — Jessen.

— Ja—a, — til at falde igennem kan

han være god nok, sagde Godsforvalteren. Ellers . . . som Repræsentant . . . vil jeg nok sige . . .

— Fuldmægtigen er desværre ingen kirkelig Mand, ymtede en hul, skrattende Stemme ved Siden af Provsten. Der stod en lille Mand med et noget skrumpent, tandløst Ansigt, men med livlige Øjne over Hudposerne bag de store, cirkeløjede Briller. Under den brede, stærkt svajede Skygge paa den lavpullede Cylinderhat, hvis Silke strittede som Plysch, sitrede de lange, silkeglinsende hvide Nakkehaar, der faldt ned paa den falmede Fløjlskrave. Hagen, der var lidt fremstaaende, gik aabenbart endnu, i Slutningen af Ugen, paa Ragningen fra sidste Søndag, og det var sandsynligt at det hvide Halstørklæde, som ved Omlægning frembød sorte Rande paa underlige Steder, skrev sig fra samme Dato. — Han er efter min — sørgelige — Erfaring ikke engang en kristelig Mand. Og — jeg maa dog sige . . . at . . . naar man opstiller en Højrekandidat —

— Hvad Fanden kommer det Politiken ved? — Undskyld, Pastoren kan ikke lide, jeg bander. — Men jeg spø'r, hvad S— hm!

hvad har Vælgerne med Mandens religiøse Overbevisning at gøre?

— Naa, det kan man dog ikke saadan sige. Det kan Herredsfogden umulig fastholde; . . . det . . . det indifferente . . . det . . . vi har jo dog en Folkekirke —

— For mig kan han være Mahomedan, naar han blot ikke har flere Koner.

— Dansk Lov 3—16—16—8, citerede mekanisk anden Fuldmægtig paa Herredskontoret.

„Folketingsmand, Gaardejer Kristen Pedersen af Gyvelse — har Ordet."

„Han er ikke Folketingsmand nu, han er i en opløst Tilstand," raabte en ungdommelig Stemme tæt ved. De nærmeststaaende Bønder lo og raabte opmuntrende: „Hæng bare i, Hjorth! . . . Klem paa, De kan kanske sætte Fuldmægtigen igennem endnu."

„Kredsens hidtilværende, mangeaarige Repræsentant i Tinget, Gaardejer Kristen Pedersen af Gyvelse — har Ordet," rettede Formanden med et spottende Smil, idet han understregede „mangeaarige". Der lød et vedvarende Bifald.

— Ah, det er jo vor Ven Lærer Beck, der leder Valghandlingen, sagde Provst Storm, idet han satte Lorgnetten paa sin klumpede

Næse. — Det er virkelig en dygtig Mand. Ja, De husker jo nok, kære Krarup, jeg var særdeles tilfreds, da jeg var til Examen sidst i Fredløse Skole; . . . særdeles tilfreds.

— Han er mig ellers noget partisk, den gode Beck, bemærkede Godsforvalter Ravn.

— Ja, det er uforskammet, saa han favoriserer Venstre, raabte Herredsfogden. Jeg lagde Mærke til ham: han var hele Tiden paa Nakken af Fuldmægtigen, . . . men han kunde ikke komme til.

— Ja, Beck er en enrageret Venstremand, sagde Pastor Krarup.

— Hvad? hvad for noget! udbrød Provst Storm, medens hans Ansigt forstenedes i en myndig Indignation . . . Venstre? . . . er Beck Venstre? . . . Det Dyr! . . . Det skulde jeg have vidst før Examen, saa skulde jeg have gaaet ham anderledes efter i Sømmene.

Pastor Krarup saà ned mod Jorden, medens der i Skamfølelsen paa Standens Vegne blandede sig en lille privat Glæde over at Provsten prostituerede sig. Den gode Præst læste ikke blot theologiske Tidsskrifter, men han havde ogsaa i disse Efteraarsaftener vejledet af Gesenius' Lexikon, Ewalds Grammatik og Keils Kommentar, men især af den danske

Bibeloversættelse arbejdet sig helt ind i Deuteronomion — siger og skriver Deuteronomion, 5te Mosebog — og fra dette Videnskabens Martyrstandpunkt, med Udsigt til endnu smerteligere Triumfer i Retning af Profeterne, saà han dybt ned paa den intet læsende, forpagterlignende Provst, den fødte Hestehandler, Praktikeren ud i Fingerspidserne. Provsten paa sin Side, der havde en trykkende Fornemmelse af sin ringe Agtelse hos Provstiets Gejstlighed, var altid *en garde*, myndig, spændt i en overanstrængt Værdighed. En Folkevittighed vilde vide, at han en Gang som Svar paa et Cirkulære til „mine undergivne Præster“ havde faaet et Brev adresseret til „vor overgivne Provst“. Men han indsaà denne Gang at have forløbet sig ved sin robuste Ligefremhed, hvorfor han rømmede sig et Par Gange og tilføjede:

— Man maa — hm — sandelig have et Øje paa hver Finger i disse Tider . . . Og disse — Politikere, de forsømmer altid deres Sager.

— Ja—a, jeg vèd dog ikke . . . skønt der ganske vist er en Fare . . . Men Provsten var dog ogsaa meget fornøjet med min yngste

Lærer Hjorth i Yderslev, — som jeg selv sætter megen Pris paa —

— Naa, ja . . . men er han da ogsaa —

— Han har en levende politisk Interesse, men det er i den modsatte Retning. Han stiller sig skarpt imod hele Bondepartiet.

— Naa saadan. Ja, det er jo noget andet. Det bli'er jo en ganske anden Sag . . . Nej, jeg tænkte kun paa den tendentiøse Politik.

— Nu taler han minsandten allerede om Vorherre, sagde Herredsfogden. — Ham skulde De virkelig give Deres Stemme, Pastor Krarup.

Det var i Efteraaret treoghalvfjerds, og det var dengang endnu ikke bleven enhver Embedsmands anerkendte Pligt at være en god Kristen. Herredsfoged Henriksen yndede at lapse sig med en holdningsløs Vantro, der havde sin Rod i Ligegyldighed, og han drillede gærne Præsterne, der irriterede ham ved godtroende at lade sig dupere af Folk, han med sin koleriske Dom kaldte Kæltringepak, samt ved idelig at klage over Restancer i Tiende og Smaaredsel uden at have Bestemthed til i rette Tid at forlange Udpantning. — Han gentog, idet han bøjede sin smallæbede Mund ned til Præstens Øre:

— De skulde virkelig give Kristen Pe-

dersen Deres Stemme, Hr. Pastor . . . Han lader til at være en mere kristelig Mand end Jessen.

— Han er Grundtvigianer, sagde Provsten barsk.

— Er han det, sagde Godsforvalteren. Det skulde man ellers ikke høre, he! — Han magter da ikke det levende Ord.

Kristen Pedersen var unægtelig trods sin lange Rigsdagsvirksomhed ingen Taler. Men hver Gang Bønderne talte om deres Repræsentant, der havde siddet saa længe i Tinget, ytrede ogsaa en eller anden med en betydningsfuld Mine: „Han har aldrig talt i Salen“ — en Meddelelse, der modtoges med en grundende Hovedrysten og Udbrud som: „Aa nej, — det kan jo være troligt nok“ eller et dristigere: „Nej, gu' har Kristen Pedersen ikke det“. Man tænkte i Modsætning til „Salen“ ikke blot paa Udvalgene, — hvori han for øvrig havde erhvervet sig en af hans Fæller misundt Evne til at sove sømmeligt, — men der lodes endnu Rum aabent for Anelser om en mineagtig, hemmelighedsfuld Virksomhed. Denne dommerlige Tilknappethed uddybede hans Anseelse hos Landbefolkningen, for hvem det ikke at forløbe sig er den til en

Haandbylt sammenpressede Sum af praktisk Moral. „Han talte aldrig i Salen“ — det var ikke længer en simpel Udtalelse af en Kendsgerning, det var en bestemmende Ros til at sætte paa en Gravsten, en Velsignelsesformel med en højtidelig, næsten gammeltestamentlig Basunklang.

Han var en temmelig høj Mand, sværskuldret, med et firskaaret, bredtrækket Ansigt. Han stod støt paa Valgtribunen; Armene, der buede sig som et Par Hanke, støttede sig med Haandknoene fast paa Rækværket; det var aabenbart, at han ikke frygtede for at falde ned. Det var med det drævende, lidet bestikkende sydsjællandske Tonefald at han ganske sindig fangede de Fraser, der sværmede om i Luften og trevlede dem op i deres naive Bestanddele, — en efter en: — Paastanden om Regeringens Imødekommen og Folketingsflertallets forfatningsstridige Anmasselse, Beskyldningen for Anvendelse af revolutionære Midler, statsretslige Bekymringer for Maskineriets Standsning og profetiske Hallucinationer af uoverskuelige Farer. Nægtelsen af Finansloven indeholdt ingen saadanne Farer; men at vige tilbage for dette Skridt vilde have indeholdt en stor Fare: det vilde være

stiltiende at se paa, at Valgfriheden listedes ud af Hænderne paa det danske Folk. De treoghalvtreds havde anset det for deres Pligt nu at fremkalde en Appel til Folket. De frygtede ikke dets Dom. Det lod til at Regeringen heller ikke frygtede den, for baade Finansministeren og Consejlpræsidenten havde fortalt deres Vælgere, at det var ligegyldigt, om Venstre kom forstærket tilbage. Det havde slet ikke noget at sige, hvad Folket sagde. De kunde gærne spørge om dets Mening, og Folket kunde svare dem, men de brød sig ikke noget om Svaret. De blev i hvert Fald ganske rolig siddende, hvor de sad, og forsikrede, at nu sad vi alle godt, ligesom Katten, da den sad paa Flæsket.

„Store Ord og fedt Flæsk!“ raabte en Stemme.

Ja, det havde Afbryderen Ret i, at Flæsket var fedt, og at deres Ord var store —

„Men Kristen Pedersen holder nu paa det lille Ord,“ raabte den samme Stemme. Det var en ung Mand, hvis aabne Ansigt lyste af et uforstyrreligt Humørs tvangfri Smil. Den aabenstaaende Vinterfrakke var hvidslidt ved Knaphullerne og Lommerne, og Fløjlskraven krummede sig graanet. Paa det

fyldige blonde Haar sad lidt paa Snur en af disse „politiske Huer“, som i det Aar var paa Mode; dens udfordrende Staalspænde sendte til højre Side aristokratiske Straaler i Øjnene paa Bønderne. Han stod urolig, trippende, vuggende sig i Hofterne, og tykkede paa en sortladen Cigar. Hvert Øjeblik kom han med en Afbrydelse, en Vits, der haarkløvede Talerens Ord, et eller andet krakilsk Udfald mod Venstre, selvlavet eller hentet fra „Fædrelandets“ Stikords-Arsenal, mumlet, saa at kun de nærmeststaaende hørte det, eller raabt for hele Forsamlingen, alt efter som han vurderede det til. —

— Det er jo Hjorth, som staar dèr, sagde Provsten. Han lader til at være meget ivrig.

— Ja, det morer ham altid, naar han kan komme til at drille lidt, bemærkede Præsten.

— Hm, ja han er jo en munter — en lystig Fyr, det har jeg nok mærket. Naa, men der hører jo virkelig meget Mod til saadan at træde aabenlyst frem med en modsat Anskuelse . . . Det er jo et helt Særsyn . . . Lærerne er jo desværre saa afhængige af Bønderne.

— Det er da et farligt Livstykke, du har

faaet til Svigersøn, Per Anders, sagde en lille Bonde.

— Aa ja, lad ham, lad ham, svarede den tiltalte . . . Naar det nu kan more ham . . . Den Grønskolling . . . Han har jo ikke Alderen til at stemme — ikke engang til at vælges.

— Aa nej . . . aa ja . . . det kan jo være saa rimeligt, indrømmede den tykke Sognefoged flegmatisk, idet han stoppede Asken ned i Træpibehovedet.

II.

— Puh! saadan en Hoben Fraser, man har staaet og revet af sig idag, Hjorth . . . Det var sgu i Grunden godt, at jeg ikke blev valgt, for saa skulde det da være blevet ved paa den Maade i alle de Halvløgne. Ja, det er sandt, man kunde jo holde Mund, ligesom Kristen Pedersen . . . Jeg føler mig saa præstelig. Jeg var lige ved at kalde min Fjende, Pastor Krarup, for „kære Embedsbroder". — Og Fuldmægtig Jessen lo, idet hans store hvide Tænder skinnede frem gennem det sorte Kratskæg.

— Det kunde maaske være gjort med mindre. Jeg synes, ærlig talt, du smurte temmelig tykt paa.

— Naa—aa, nej det er ikke det, jeg mener . . . Giv mig en Svovlstik . . . Ja, disse — saadan — retoriske — de — de ligger sgu'tte rigtig for mig . . . nej, det gjør de ikke . . . Men — alligevel — det var ikke saa galt — sandt var det Pinedød . . . Nej, men—n, man maa jo staa og sige saadan noget smukt Noget om Forfatning og Grundlov. Fanden i Vold! . . . Det er jo den Grundlov, der er vores Ulykke . . . Er disse Folk her modne til Friheden? er det dem, der skal regere?

— Nej, naturligvis . . . de har jo slet ingen Sans for de højere Interesser.

— Naa, det vil jeg nu slet ikke tale om. . . . Nej, men de forstaar sig ikke engang paa deres egne Interesser, — og det er dog det mindste, man kan forlange af en Politiker. . . . Se, der er nu hele Husmandsstanden, alle Daglejerne. Hvem har de Interesse af at støtte — Bønderne? —

— Ja, det er jo nærmest deres Stand —

— Ja, men Interessen, kære Ven — deres Interesse . . . Gi'er Bønderne dem noget? — nei, gu gør de ikke nej . . . Faar de Arbejde hos dem, som er værd at tale om, som de kan leve af? . . . Nej de lever af os, af Herre-

gaardene — og saa naturligvis Proprietærerne. . . . Og saa gaar de alligevel hen og stemmer med Bønderne, mod os.

Jessen sagde „os“ med en Selvfølelse, som om han ejede Skovvang Gods, paa hvis Kontor han var Fuldmægtig med en elendig lille Gage, som han lige netop kunde pine sig igennem med, ved at knibe hist og spare her.

— Nej, vedblev han, de gaar sgu i Tøjet gør de. De er stærblinde . . . Og alt det Vrøvl kån vi takke ham for. — Han pegede paa Frederik d. 7des Buste, der, kneisende paa en poleret Granitsøjle, forsøgte at hæve den slet grusede Trekant, hvor Chaussèens og Kørevejens Hjulspor skar hinanden i vandblinkende Kurver, til et Torvs Rang.

„Nej, De skal da ikke . . . det er — virkelig — altfor —“

„Gud bevares! — det er jo ikke noget at tale om, Hr. Greve! . . . det er mig virkelig en Fornøjelse.“

Det var Greven, der kom vraltende ud fra Kroen bag efter den pelsklædte, næbhuede Herre, der trippede ivrig mellem Pytterne, bærende paa en tæt pakket Haandkuffert.

— God Dag, Jessen, god Dag! sagde

Greven, idet han standsede og lettede skødesløst paa Hatten. — Hvordan staar det sig?

— Jo Tak, Hr. Greve.

— Men sæt dog endelig Kufferten fra Dem. De maa virkelig ikke staa — dèr — og —

— Aa, men det er jo ingen Ting, slet ingen Ting . . . Den er saa let som en Fjer, forsikrer jeg Dem . . . aldeles som en Fjer.

— Naa — De — faldt igennem. — Ja, der skal jo Nogen til det ogsaa . . . Men—n — hvad jeg vilde sige . . . det var virkelig meget paaskønnelsesværdigt af Dem, at De stillede Dem . . . Det . . . det ved Gud, det var . . . Farvel Jessen.

— Farvel, Hr. Greve.

Greven stolprede videre, besværet af sin Rejsepels. Han og hans tjenstivrige Ledsager gik hen imod Kragerup Gaard, der laa i Valgflækken, og hvor hans Jagtvogn holdt. Men lige i Begyndelsen af Indkørselsallèen blev de standsede af et Par Bønder, der bukkede og skrabede ud med Hatten i Haanden. Det var en gammel, hvidhaaret Bonde af en trivelig Middelhøjde, og en lang, yngre Mand, mørk og med et dvask Udtryk i det skægløse Ansigt. — De vilde da saa meget gærne hilse

paa Greven; det var jo saa sjælden at Greven var dèr paa Godset.

Ja, han var der kun en Gang imellem i Jagttiden. Hvem de var?

Ja, det var jo Ole Rasmussen derovre fra Vindrup og Sønnen Hans. De havde da talt engang før med Greven; men det kunde Greven vel ikke mindes? Nej, de kunde tænke det. — Det var den Gamle, der talte; Sønnen indskød kun hist og her et Ord eller gentog Slutningen, som i Søvne

Hvordan de havde det.

Jo Tak, — man skulde jo sige, man havde det godt. Det var jo Vorherre, der sendte alting, det vidste vi jo. Men ellers havde de det da rigtignok farlig knapt; og det var ogsaa det, de vilde spørge Greven om, om han ikke kunde give dem noget Afdrag paa Afgiften og saa nogen Henstand.

Hm! ja — Greven bed sig fortrædelig i Knebelsbarten. Det var jo ikke saa let for ham . . . saadan . . . midt paa Landevejen . . . Desuden — Høsten . . . Ja, de havde jo faaet den meget sent ind, og Kammerraaden klagede jo ogsaa . . . men — paa de mindre Gaarde . . . dèr —

Jo, de havde jo faaet alting ind i Avgust;

det var jo itte at klage paa — forsaavidt . . . Men at de havde ikke kunnet faa Stakkene tækket ordentlig, og saa kom al den Regn i September, og saa var det jo baade spiret og raadnet, og Vægten var jo farlig ringe . . . Meget havde de ikke faaet torsket, over det at de havde alt det Markarbejde . . . og saa var der jo Ti'nden, som de ogsaa resterede for . . . Og Udsigterne var da ogsaa kun smaa for det næste Aar, for Sæden var jo bleven æltet ned i en meget ubekvem Jord — —

— Sig mig, Godtfolk, hvem har I stemt paa idag? I skulde vel være rigtig glade idag, for I har vel faaet jeres Vilje, og Mands Vilje er jo Mands Himmerig, som man siger, — raabte den sortskæggede Herre, der følte det som sin Pligt at komme Greven til Hjælp. Han havde endelig bekvemmet sig til at sætte Haandkufferten fra sig paa en Stenkiste ved Vejen.

— Ja, Hr. Overførster, vi har da stemt paa Kristen Pedersen, sagde Ole Rasmussen.

— Ja, det haar vi jo da li'egodt, tilføjede Hans.

Det lykkedes Greven at faa et barsk Udseende.

— Ja men . . . hør nu . . . jeg synes

dog virkelig, at naar I . . . . saa . . . hvis I vil hjælpes af Godsejerne . . . saa . . . det — gaar sgu dog ikke an — —

Ja, Greven maatte da endelig ikke tage dem det ilde op. De var slet ikke Politikere; nej, de skønnede, at der kunde være Ret og Uret paa begge Sider. Regeringen kunde jo have nogen Ret, og Tinget det kunde ogsaa have nogen Ret —

— Men hvorfor Fanden stemte I da —?

Ja, man kunde jo ikke saadan. Der var jo saa mange Hensyn at tage. For hvis de havde stemt paa Jessen, hvad vilde Folk saa have sagt? Det vilde være ligesom, hvis Greven havde stemt paa Kristen Pedersen; — det vilde Grevens Venner dog have fundet var meget besynderligt.

— Ja det ved Gud — ha, ha! — stemme paa Kristen Pedersen — haa, haa! udbrød Overførsteren.

— Ja men . . . man maa dog være en Mand . . . man maa dog virkelig have en Overbevisning —

Jo, det var rigtigt nok, det havde de ikke imod. Men se at Jessen var jo alligevel ikke bleven valgt. Naar de kunde have faaet Jessen valgt, det havde jo været en anden Sag. Og

saa vilde Folk ogsaa have sagt, at de kun havde stemt saadan, for at Greven skulde ettergi'e dem Afgiften. Og naar Greven gjorde det, saa vilde de jo sige, at det kun var Betaling for deres Stemmer. Det kunde jo hverken de eller Greven være tjent med.

— Aa nej . . . hm . . . naa . . . ja det — —

Om saa Greven vilde være saa naadig, at ettergi'e dem Afgiften for i Aar, saa vilde de være Greven evindelig taknemlige.

— Ja, naar I har det saa knapt i Aar, saa . . . Naar I ikke kan betale . . . aa, det kommer vi jo nok ud af . . . Man tager det jo ikke saa strængt . . . naa, Farvel, Farvel! — —

— Ja, det skal da ikke nytte dem stort, at de kommer paa Kontoret med det, sagde Overførsteren, medens de gik videre. — Men vi træffer jo Godsforvalteren, og saa kan Greven jo sige det til ham.

— Nej, det glemmer jeg sgu . . . Det vilde jo give en Helvedes Uorden . . . Nej, men man maa jo være human — naar man taler med Folk — i disse Tider . . . Aa, men lad os nu se at komme afsted. —

Jessen kom et Stykke bag efter dem.

Han havde ikke Lyst til at vise sig for Folket efter sin Selvofring paa Godsejernes Alter. Langsomt gik han og saà mørkere ud end vanlig; thi Grevens nedladende Anerkendelse var ikke just gledet som Balsam over hans ordsaare Sind, der idag var bulnet op til en sygelig Ømtaalighed. Og da Grevens elegante Jagtvogn svingede ud af Kragerupgaards Port og rullede ham forbi, tilstænkende hans Frakke, medens Greven nikkede med den Blanding af Fortrolighed og Ligegyldighed, som man viser overfor en ubetydelig Undergiven, — da greb han sig i den Tanke, at hvis Bønderne idag gjorde Nar af ham, saa var det ikke sikkert at de var Narrene. Jessen var usædvanlig gnaven, og han tilbød ingen at age med sig; men han kørte meget sindig hjemover med de simple Arbejdsheste, som Kammerraaden havde laant ham.

Hjorth var kørende til Valgflækken med sin Svigerfader, Per Andersen. Da han havde sagt Farvel til Jessen, gik han hen imod Kroen. Den begrændsede den ene Side af Torvet, som den vendte ud imod med sit Agerum, gennem hvis hyggelige Mørke man saà en Stump bleg Himmel brudt af Faddinger, Agestole og tilbageslaaede Enspænderstænger, og

med sin lange lave Facade, der med de buede Ruder blinkende i Eftermiddagssolen stirrede ind i Frederik d. 7des Busteryg, ret som om den med et Argusblik gennemskuede Hulheden af denne demokratiske Myteskikkelse, der knejsede dèr paa alfar Korsvej som en politisk Afviser, en national Herme.

For Kroen var en Højrekro.

Derfor havde ogsaa Møller Kristensen, der var en Mand med faste Principer, sagt:

— Hør, Per Anders, vi gaar da ikke ind til Mikkel Blodpølse. (Det var Kroværtens Navn.)

Og Per Andersen, der ogsaa vidste, hvad man skyldte sin Overbevisning, havde svaret:

— Gu om vi gør . . . Nej, vores Bajere og Akkevitter, og hvad vi nu saadan ellers kan ville spendere, dem ta'er vi hos Niels Spegesild . . . Han er en god Venstremand, saa det er jo itte mer end rimeligt . . . Og saa kan han jo kun holde Beværtning af og til, ved højtidelige Lejligheder; saa det gi'er sig jo af sig selv . . . Men se at naar vi har undt ham Fortæringen, saa kan vi jo gærne gaa over og sidde lidt paa Kroen for at blive varmet lidt op udvendig, inden Hjemkørslen.

Hjorth traf altsaa ikke, som han havde

ventet, Per Andersen i Kroen. Men ikke alle havde haft saa øm en Venstresamvittighed som han og Mølleren. Stuerne vare overfyldte. Vejret var lige ved at forgaa den Indtrædende i denne ophedede Luft, hvor Brændevinsdunsten og Stanken af Fedtstøvler havde blandet sig med Brændeosen og den ejendommelig brankede Indeluknings-Luft, der altid holder sig i en Kro under alle Modulationer i Lugtsymfonien, ligesom et Orgelpunkt; — og alt dette svømmede saa atter ud og opløstes i den bitter-vamle Røg af Bondetobak, hvis graa Puls bestandig sattes i Bølgning og fortættedes ved nye blaa Ringe og Søjler fra de dækslede Pibehoveder og pustende Læber. Gennem denne Dis skinnede hist og her røde Ansigter som nedgaaende Sole, graasprængt Nakkehaar buskede sig som Krat, der har sanket Rim af Frosttaagen, brede, krummede Rygge ludede over Bordene, lange, lerede og tilsprøjtede Støvler strakte sig ud paa det snavsede Gulv. — Der var et sindsforstyrrende Virvar af Raab og Tale: ganske unge, stakaandede Stemmer, der slog over, modnere Røster af Ungkarle, der trak paa Ordene og punkterede ved at spytte hvislende gennem Tænderne, vel nærede, satte

Gaardmandsbarytoner, sludhæse Arbejdsbasser, gamle sprukne og gistne Sludrebøtter; — men alle sang de i samme Tonart — Egnens drævende, svagt syngende Maal; — og alle vare de højrøstet ivrige: i den hele uharmoniske Koncert var hvert Instrument stemt en falsk Kvint op fra Hverdagstonen.

Der var en Del, som fandt, at de endnu ikke tilstrækkelig havde udnydt Interessen ved det politiske Spil. Dèr i Kredsen var der jo slet ingen Spænding ved Valghandlingen, og Højre kunde da ikke klage over at de ikke blev hørt; nej, da var der ganske anderledes Sjov andre Steder. Derfor skulde man benytte sig af at man var bleven saa tidlig færdig, og køre et andet Sted hen; man kunde godt komme tidsnok endnu. Kun kunde de ikke blive enige om, hvor de vilde hen. Nogle vare stemte for den nærmeste Købstad, hvor Udfaldet var meget svævende, og hvor der efter Sigende var udfoldet et storartet Bestikkelselsessystem for at sætte Ministeren igennem. Men andre raabte, at man skulde køre til en Valgby, der laa halvanden Mil længer borte, og hvor man kunde vente endnu større Spektakler, thi en Del af Vælgerne plejede altid

at ankomme ganske overkørte, paa Højre-Komitéens Bekostning.

Men de fleste havde slaaet sig fra Politiken og drøftede Landbruget. Det var en almindelig Jeremiade over den megen Regn. Man indrømmede at Sædens Givtighed var god nok, men Vægten var ringe og Halmen udvasket. Store Jens Persen brystede sig, for han havde faaet pløjet to Gange og vinterlagt sin Grønjord; men lille Jens Persen var endnu ikke færdig med at saà; det havde derimod Jens Persen slet og ret været færdig med allerede i Oktober, men han havde ikke engang faaet torsket saa meget, at han havde Halm til Kreturet. Kristen Olsen havde faaet sin Høst spoleret, men det havde han sgu godt af, for han skulde jo aldrig bære sig ad som de andre; naar alle andre skyndte sig med Høsten, saa vilde han spare Daglejere, og det lignede jo ikke noget. Men Pastor Krarups Forpagter havde kørt for tidlig ind, for han skulde nu altid fjadre paa. Nej, da var det et godt gammelt Ord, at Sæden heller maatte fordærves ude end inde . . . Forresten var det farlig simpelt med Vintersæden; den pippede jo op ligesom en syg Kylling, der ikke kan komme ud af Ægget.

Og saa var der de Satans graa Snegle, som ikke engang var blevet ødelagte af den skrappe Nattefrost; det var den rene Ødelæggelse for den tidlig saaede Rug og for Græsmarkerne, som de gnavede Rødderne over paa. Men store Jens Persen vidste et Raad: man skulde besaà Marken med en Blanding af tre Dele Sand og en Del pulveriseret Jernvitriol; sexoghalvtredsindstyve Pund til en Tønde Land.

I et Hjørne af Stuen underholdt man sig meget ivrig om Brøndboringerne, som Selskabet i København havde foretaget rundt om i Egnen for at skaffe Vand til Mælkerierne. Paa Bjerredegaard havde man boret tohundrede Fod uden at finde noget, paa Kragerupgaard lige saa dybt, og saa kom Vandet Overfladen paa ti Fod nær, paa Skovvang havde man kun boret henved hundrede Fod, og dèr kom der Springvand.

Men den største gabende Interesse havde samlet sig om en Husmand paa Skovvang, der gav en Beskrivelse af den nye Pulveriseringsharve, som Kammerraad Sommer havde bragt med fra Wiener-Udstillingen . . . Den havde ikke Tænder som en ordenlig Harve men ligesom en Række Staaltalerkener, der løb rundt som Hjul: og den, der kørte den,

traskede ikke ved Siden af, saadan som man plejer van, naar man kører Harve, men han sad ovenpaa ligesom paa en Vogn. Det sidste kunde nu være meget bekvemt; — men ellers blev man snart enig om, at den nok vilde vise sig ganske ubrugelig, ligesom det meste andet af hvad Kammerraaden havde indført af nyt.

I en Stue ved Siden af blev der spillet Kort.

— Aa, dèr har vi jo Interpellanten, raabte Beck ved et af Bordene. — Har man tabt Kandidaten undervejs?

— Han turde ikke træde Dirigenten for Øjnene; du viste saadan en ondskabsfuld Lyst til at ringe ham for Ørene.

— Og han ynder ikke Klokkeklangen, ligesom Fanden; nej, det vèd vi nok.

— Er der Ingen, der har set Per Andersen?

— Svigerpapa, nej han er her ikke. Du kan være ganske rolig. For ellers kunde det nok være, at han havde Lyst til at tage Hr. Læreren i Skole . . . Naa, det er nu ligemeget. Tag den Narrehue af, saa skal du faa Amnesti for idag og en Bajer oven i Købet.

Yderdøren gik op, og ind traadte Ole Rasmussen med Sønnen Hans.

Ole var i høj Grad oppe. Han fik sig et Glas Pøns og han fik to og tre — og saa begyndte han at diske op med sine gamle Historier. Der var især en Mængde Historier om den gamle Distriktslæge Doktor Falkenstjærne, ham, der altid begyndte et Sygebesøg med den Formel: — „Hvad Satan i Helvede gaar der nu af dig, dit gamle Stabejs“ eller „din unge Lemmedasker“ — alt eftersom det nu kunde passe sig. F. Ex. hvordan Ole Rasmussen en Nat skulde hente ham til et Sygebesøg ude i Vindrup Overdrev, og Falkenstjærne han bandede jo noget ugudeligt, for det var jo sine stive halvtredje Mil, og regne gjorde det da ogsaa — at sige saadan ruskede. Saa kunde han ikke faa Doktorstolen spændt langt nok ned, og de maatte spænde om igen et Par Gange. Da han saa endelig var kommen til at ligge helt ud i Vognen, raabte han: „Nu skal du, Fanden piske mig, køre ordentlig til, Ole Rasmussen,“ hvortil Ole svarede: „Ja vel, Hr. Doktor, men da ikke hurtigere, end som at Doktoren kan følge med dèr bagi.“

Efter at have produceret denne Anekdote, bad Ole lille Jens Persen, om han maatte

stoppe hos ham, for hans egen Tobak var sluppen op. Da han saa havde stoppet og taget et Par Drag af den stumpbidte Pibespids, blinkede han med de smaa Øjne og sagde: „Jeg stopped for hart, lille Jens," hvorpaa han kradsede Tobakken ud i sin egen Pung og stoppede igen af den andens: —

— Ja, for jeg skulde jo dog have noget at patte paa paa Hjemvejen ogsaa, bemærkede han med et bredt Grin, ellers blev jeg sgu lige saa haardmundet som mine Bæster.

— Aa, dèr har vi jo Per Anders og Kristensen, raabte Beck; — skal I ikke have noget at drikke?

— Nej. Vi har faaet hvad vi skulde have, svarede Mølleren.

— Naa, I har siddet henne hos Niels Spegesild?

— Ja akkurat, dèr hvor I andre ogsaa sku' væ't, sagde Peer Andersen bittert, thi han nagedes af den Misundelse, som en Mand føler, naar han ser de forsømmelige more sig, medens han opfylder sin sure Pligt. Der havde hverken været synderlig lunt eller hyggeligt i det lange lolignende Rum med de simple Træborde og Bænke og den pulterkammer-

agtige Tribune, paa hvilken der musiceredes, naar Niels holdt Salôn.

Ved Bordet bagved dem snakkede man bestandig om Vejrliget. Det var de evindelige Landmandsjeremiader. En klagede over at den begyndende Frost snart vilde gøre det umuligt at holde Kreturet længer ude, hvad man trængte i høj Grad til paa Grund af den slette Halm. En anden beklagede, at Frosten ikke havde været stærk nok til at dræbe Sneglene. Per Andersen sad og hørte til med et lunt Smil om sine tynde Læber. Pludselig vendte han sig om og sagde: —

— Har I aldrig hørt Historien om Præsten, der skulde mane Regn?

— Næ . . . Lad os faa den Per Anders.

— Hvad skulde han —? spurgte Provsten, der var traadt ind sammen med Pastor Krarup.

— Ja, det var saadan en svær Tørke, og saa lovede Præsten Bønderne, at han skulde mane Regn . . . Men, det er at forstaa, det var saadan i gamle Dage . . . og — jeg vèd nu ikke, om det kan være troligt — det maa de Lærde om —

Provsten knejsede med Hovedet og stak Maven frem, kildret ved denne Titulatur, som han følte at Pastor Krarup lo indvendig af.

— Aa jo . . . i gamle Dage . . . det er meget muligt . . . da gik der saa meget i Svang, da de var Katolske . . . Fortæl kun videre.

— Ja, det er kun saadan som jeg har hørt det . . . Naa, Bønderne de kommer da op paa Gaarden, og Præsten han gaar da ud til dem, og han siger: Naa Børnlille — ja for det var nu saadan en Maade at tale paa i gamle Dage — Naa, Børnlille, siger han, hvad vil I mig saa, . . . er det Regnen? siger han. Jo, det var da Regnen. — Ja, siger han saa, nu skal jeg bede Vorherre, at han lader det regne imorgen. — Nej, raaber der saa En, imorgen skal jeg til Barsel hos Hans Jensen, saa vil jeg da nødig have Regn. — Ja, ja da, siger Præsten, — saa lad os sige Tirsdag. — Nej, raaber saa en anden, paa Tirsdag skal vi hænge Tøj ud, og saa maa vi have Tørvejr . . Naa, kort at fortælle, saa havde den ene det ene, og den anden havde det andet. — Og saa sagde Præsten: Ja, ser I nu Børnlille, naar I ikke kan blive enige, og her er dog kun Mændene fra ét Sogn, hvor kan I saa forlange, at Vorherre skal gøre alle Menneskenes Børn tilpas i hele den vide Verden.

— Det var en meget forstandig Historie

den, Per Andersen, sagde Provsten med et kort Nik.

— Ja, formelig med Livsfilosofi, bemærkede Pastor Krarup.

— Aa, ja . . . Det er nu . . . saadan . . . som man . . . fortæller det, svarede Per Andersen beskedent, medens han forsøgte at faa en Svovlstik til at fænge i Asken nede i den udgaaede Pibe. — —

— Nej Jessen, raabte i det samme en høj Mand tilbage til Spillestuen, som han var i Færd med at forlade, — Jessen det er en rigtig storsnudet Herre . . . Han har ikke saa meget som en af os, Fuldmægtigen, og saa er han dog meget fornemmere paa det, end som de fornemme selv.

Det var Henrik Larsen, der nylig, i en Alder af fireogtyve Aar havde arvet en af de største Gaarde i Yderslev. Trods det halvsløve Udtryk i hans regelmæssige Ansigt regnedes han for en af de smukkeste Knøse i Sognet. Han var købstadklædt.

— Aa ja, det er ikke aa nægte, sagde Ole Rasmussen. Se der er nu Greven, — det er en meget rimelig Mand aa have at gøre med. Naar man bare altid kunde gaa lige til ham.

— Ja, det er saa vist, tilføjede Hans og satte Punktum med en Spytteklat.

— Saa—aa, tvivlede Lars Persen.

Men Hjorth havde rejst sig.

— Du skulde ellers ikke tale saa rask om Jessen, Henrik Larsen. — Det er en Mand med Overbevisning — men du —

— O, ho! . . . har jeg stødt Bussevennen for Hovedet? Naa du er nok ogsaa en af dem, der slaar stort paa. Du vil tilvejrs, hvad? — Det skal være skrapt, saa du læser i den senere Tid . . . Hun faar nok en lærd Mand —

— Har du tabt meget derinde?

— Hvad Fanden rager det dig? har jeg tabt, saa er det ikke andet, end hvad jeg kan betale . . . Men hvis du tabte et Hundred Daler — ja det er sandt, det er heldigt, du har faaet den Svigerfader —

— Heldigere for mig end for dig, lader det til, svarede Hjorth skarpt og vendte ham Ryggen. — —

— Nej, næste Gang der bliver Valg her, sagde Provsten i en oprømt Tone, saa vil jeg stille mig. — Hvad siger I til det? . . . Jeg skulde da tro, jeg fik nogen Stemmer for mig.

— Ja—a, det er jo ikke saa lige aa ha'e

nogen Mening om, svarede Per Andersen, idet han trak paa et bredt Smil . . . Men—n, at, — min Stemme, den faar De sgu'tte.

— Hvad for noget, Per Andersen? Vil De ikke give mig Deres Stemme?

— Nej da . . . Næ, ser De, et er at være Provst, et andet er at være Politiker. En kan jo ikke du' til alting . . . Ja, Talegaverne har Provsten, dèr skal ikke mangle noget. Man kan nok mærke, naar Provsten kommer og præker, — saadan til Ordination og Kirkevielse og — det er ikke en simpel Præst . . . det gaar akkurat ligesom en Tærskemaskine, det er saa vist. — Men—n, se—at—det er jo ikke alene derpaa, det kommer an. Nej, til Politiken, der skal vi have andre Folk . . . Men derfor kan vi jo komme lige godt ud af det sammen.

— Ja, det haaber jeg med. — Naa Farvel!

— Farvel Hr. Provst! . . . Farvel Hr. Pastor. — —

— Jeg tror ellers ikke Provsten syntes rigtig godt om det sidste, sagde Mølleren.

— Nej, det kan jo være mulig nok, men forresten tog han sig da rigtig pænt i det.

— Jeg maa sige, bemærkede Beck, at jeg finder det meget heldigt, at Provsten fik en

over Næsen, han holder den — om jeg saa maa sige — vel langt frem, — skønt stumpet er den da . . . Ja, jeg har flere Historier om Provst Sommer, der ikke er saadan rigtig — —. Der var nu f. Ex. dengang ved Besættelsen af det gode Embede i Gyvelse — —

Men Per Andersen og Mølleren vare nu enige om, at de tilstrækkelig havde faaet „varmet sig op udvendig", hvorfor Gaardmanden klappede Hjorth paa Skuldren, trykkede de nærmeste i Haanden og forlod Selskabet med sine to Ledsagere.

Det store Gaardsrum mellem Kragerupgaards solide Længer var halvt fuld af Køretøjer, næsten lutter simple Fjervogne med et Par Agestole, hvorpaa Faareskindspelse, Kavajer og stribede Ulddækkener vare henslængte. Gennem de mange aabne Stalddøre skimtede man inde i Mørket Krydset af en Hest, viftende Haler, en hvid Sok, der stampede. Næsten alle Jagtvognene vare kørt hjem, men Provstens blev netop forspændt. Per Andersen gik over til sin kære Fuks, der stod urolig og rykkede sig tilbage i Tøjet, skrabende paa Stenene med sin blankede Hov, nappende den graa Hoppe i Nakken, gnavende paa

Stangens Lakering eller Bringkoblen, idet den krummede sin smukke, stærke Hals med den lange, gulige Manke.

Provsten, der netop havde faaet Forlæderet knappet og samlede Tøjlerne, blev meget vel tilfreds ved at se Per Andersen komme: — han skulde nok have holdt sig til en Side, dersom Fuksen havde Fejler.

— Naa, Provsten er vel tilfreds? spurgte Gaardmanden, idet han klappede den paa Halsen.

— Jo, rigtig tilfreds, Per Andersen, der har slet ikke været noget . . . Aa, men nu har de jo spændt Krydslinerne forkert.

— Ja, han skulde da have Underlinen, han — han knejser da nok til det . . . Nu skal jeg nok — naa din Skabhals, kan du staa rolig?

— Det er rigtignok et meget livligt Dyr, bemærkede Pastor Krarup, medens han ængstelig betragtede dens Gebærder.

— Ja — ha! vist er den saa. Den fik saamæn paa Vejen herhen det ene Ben over Skaglen.

— Saa; aa ja . . . Aa, men Alderen, Hr. Provst, den kommer saamæn nok.

— Jeg synes ogsaa, den har Tendens til at blive Krybebider, forsøgte Præsten sig.

— Næ—æh! . . . det har ikke noget at sige . . . Saadan noget skal jo alstille gnave i hvad det kan komme til. — Han er jo da heller kun et Barn! —

— Nej, Krybbebider, kære Krarup, hvor vil De dog hen? . . . Farvel Per Andersen! . . . Naa, kom saa da . . . Nej, det begynder ganske anderledes — —

Mølleren sad hos Per Andersen, og Hjorth gjorde sig det mageligt paa Bagsædet.

— Nej, det var jo saa simpelt med Foderet i Aar, saa jeg burde jo skille mig af med ham . . . Man skal dog heller ikke slaa for stort paa . . . Og dèr hos Provsten faar han det godt; — der er bare de lange Visitationskørsler. — Og han saà mismodig paa de halvgamle Øg, der druntede afsted og trak paa Lemmerne, afredte af Efteraarspløjningerne i den vanddrukne Markjord. —

— Ja vel blev Præsten lumpet . . . Men jeg havde jo varet ham ad . . . Der er ikke noget at stille op med en Pranger, Kristensen. Den ene kan man nok faa god, men den anden er der Pinedød altid Fejler ved . . .

Det er saadan ligefrem et Princip: naar de bare har en god, saa har de et Par . . . Aa, jeg kender det, for jeg havde jo en Ven, der drev det . . . Naa, ja — enhver er jo Tyv i sin Haandtering, der er jo itte noget at sige paa, — men, at — det er li'egodt ikke saa behageligt for den, der bli'er lumpet. —

Hjorth tændte en Cigar og lænede sig tilbage i Agestolen. Den politiske Hue var god til Rejsebrug, han kunde bekvemt slaa Kraven op om Ørene.

Himlen var blæst ren, og Aftenrøden opløste sig i en rolig Farvedød. Nede i den sartgrønne Mellemtone straalede Venus; oppe i det tætte Dunkelblaa anede man Stjærnerne. Chaussèen strakte sig lige ud, mellem Dobbeltraden af de kullede Popler, med en Smule Aftenlys i Pytterne og de vaade Hjulspor. Telegrafstængerne snurrede med en lang, hendirrende Tone. Nu og da brægede en Flok Faar, og en Hund glammede pludselig op, langt borte. Paa den flade, halvmørke Jord begyndte Lysene at blinke frem rundt om.

Tusmørket i det store Rum, Trætheden efter en hel Dags Færden i fri Luft, den ensformige Travtakt og Hjulrullen og den sagte

Skumplen i Sædet, — alt virkede behagelig slappende paa ham, og han hengav sig til vage Drømmerier . . . Hans politiske Parti havde lidt et Nederlag, men det forstemte ham ikke. Han følte sig som en lykkelig Mand, — eller dog næsten lykkelig.

III.

Niels Christian Hjorth var Nordslesviger. Hans Faders Gaard laa i Vonsbæk og naàde med sine hegnede Marker næsten op til Præsteskoven, hvis yderste Kæmpebøge spejle sig i Haderslev Fjord, der her bugter sig rolig frem mellem Skove og Brinker, som en stor Flod. Jordene var gode, og den store Frugthave gav altid et betydeligt Tillæg til Indtægten; Faderen havde som ung lidt efter lidt bygget det hele om, og den smukke store Beboelseslænge, med sin høje Kvist midt paa, kunde ved Solbjærgs Lag straale langt ud med sine mange udbuede Ruder, ligesom med et Guldsmil af Velstand. Eller man kunde

undertiden om Natten langt borte fra se den i et tindrende Festskrud, med Lys i alle Vinduer, baade den lange Række forneden og Kvistruderne foroven, ligesom et Halvkors af Stjærner, der var faldet ned paa Bakken foran den sortbølgende Skovkending — saaledes som Hjorth nu syntes han saà den, medens han med sin Svigerfader kørte hjem til Yderslev, og Lysene tændtes rundt om; — og især hvis det var efter fireogtreds, saa kunde man være sikker paa, naar man kom nærmere, at høre den ene Fædrelandssang tage fat hvor den anden slap med sit sidste Vers, og den, der da traadte indenfor med en dansk Hilsen, han vilde faa mange kraftige Haandtryk og komme til at drikke Skaaler paa Genforeningen, til hans Hjærne var ør af Punsch og Kaffeknægte.

For Jørgen Hjorth var en dansk Mand, dansk lige ind i Hjærterødderne og ud i Neglerødderne. Han kunde helt forivre sig, naar han kom op at toppes med Smeden, der i Mands Minde havde været den eneste tysksindede Mand i Vonsbæk, det danskeste af alle Sognene i Nordslesvig, det man først og fremmest gjorde Regning paa: — var det en Adresse, en Indsamling i patriotisk Øjemed,

en politisk Demonstration af hvilken som helst Art — Vonsbækkerne, det var de sikre Mænd, det vidste man, og det vidste de selv med en usigelig Stolthed. Han kunde som sagt forivre sig, men ellers var Jørgen Hjorth en rolig Mand. Han var som Racen i det Hele er: i det ydre stor, stærkt bygget, lidt knokkelfør, i det indre tavs, støt, af en lukket Selvstændighed, en Mand, som man tager, hvor man sætter ham. Der var et fast Drag om hans Mund; han var af dem, der i ingen Betydning af Ordet „gi'er sig". Men Konen, lille og temmelig fed, var let bevægelig baade til Latter og Graad, aabenhjærtig og aabenmundet, med en udpræget Lyst til at sige imod og smaadrille.

Det kunde ikke være andet, end at en Mand som Hjorth maatte nyde stor Anseelse baade i og udenfor Sognet og faa adskillige Tillidshverv betroet: han var Formand i Sogneraadet, Medlem af Bestyrelsen for Sparekassen for Haderslev Omegn og med i Dyrskue-Komitèen. Paa Dyrskuets aarlige Fest sad han ved den fine Ende af det hesteskoformede Bord i „Harmoniens" dannebrogsmykkede Festsal; men han holdt ingen Tale.

Det er en Selvfølge, at Jørgen Hjorth og

hans Kone vare med ved Slesvigernes Besøg i København baade i enogtreds og i femogtreds. Siden den Tid var det de urustelige Minder fra disse Septemberdage, der altid i højtidelige Øjeblikke hentedes frem fra Hjærnekisten som et kostbart Familie-Service og pudsedes op til hele deres gyldne nationale Festglans, der fyldte Medlemmerne med en adelig Stolthed: — der var alle de andægtig blottede, bøjede Hoveder, i det højtidelige Halvmørke, rundt om Frederik den syvendes guldkransede Egekiste, under Domkirkens mægtige Hvælvinger, der syntes at skælve, medens den fantaserende Organists slesvigske Begejstring opsendte bredtonede Hymner til Hærskarernes Gud og atter druknede Tyskerne ligesom Pharaos Hær i de sølvskummende Bølger, der væltede sig under Orgelpibernes Storm: — der var Tivoli-Aftenen med den prægtig illuminerede Basar, som et Slot af Ædelstene, og med det urolige Fakkellys ind under den hvidgule Rand af sitrende Bladmasser og henover den bølgende Menneskevrimmel, der overdøvede Orkestrets Instrumenter, idet alle som èn istemte Fædrelandssangene; — der var først og sidst selve Festdagen ved den slesvigske Sten, under

den solskyede Septemberhimmel, med det kølige Lys over brunlige bredkuplede Bøge, gulladne Græsbølger og Sundets mørkeblaa Strimmel, med det endeløse Pilgrimstog, de vajende Dannebrogsfaner, Talerne og Sangene, — og om Aftenen det lejragtige Gildelag, som havde et Offermaaltids glade Højtidelighed, og hvor Rusen var hellig under de mørke Bøgekroner, hvorover Stjærnerne tændtes, — og saa ud paa Morgenen den syngende Hjemkørsel paa Kapervognene langsmed det blanke Sund, der hvidnedes i et dæmrende Gry.

Det var denne Billedrække, der sysselsatte den femtenaarige Drengs Fantasi. Denne Tids Navne, Navne som Orla Lehmann, Clausen, Ploug, havde for ham den Klang, hvormed Helgennavne kildre Abatens Øre; — og han saà disse Mænd busteagtig, som overnaturlige Hoveder, under en Tronhimmel af Dannebrogsfaner, over Guirlander af Bøgegrene. Saaledes var han fra Hjemmet af højre og nationalliberal, uden at vide det. Thi det varede endnu længe, inden han fik Færten af, at der ogsaa var andre, ja ganske modsatte Meninger og Stemninger overfor disse Mænd og disse Idèer, at der kunde rettes Kritik, ja endogsaa rejses Anklage mod dem og fældes Dom over

dem. Og da han fik det at vide, kunde han møde disse kætterske Vaaben, usaarliggjort ved den sejge Haardhudethed, som bestandige, ubrudte Barndomsindtryk fremhærde just i et bøjeligt Sind, og sikret mod at lokkes ud paa vildsomme Stier fra den fædrene Kongevej ved disse Patent-Skyklapper, som Nationalbevidstheden næst efter Religiøsitet er aller dygtigst til at binde om Panden paa dem, hos hvem den bliver en herskende, tyrannisk Følelse.

Gaarden i Vonsbæk hørte til de større; den var paa 130 Tdr. Land. Men Niels Christian var den tredje yngste af en temmelig betydelig Børneflok, saa det gav sig af sig selv, at han ikke fik nogen Gaard, hvis han da ikke giftede sig den til. Gaarden maatte for enhver Pris ikke deles; — alle de rede Penge og lidt til var gaaet med til Faderens Byggeforetagender, saa at det ikke blev stort der kunde udbetales til de yngre Søskende, og endda vilde Jens, der arvede Gaarden, ikke komme til at sidde overdrevent godt i det. Men han hjalp sig nu med et gammelt Husraad: — han ægtede en rig Gaardmandsdatter, som han havde danset med i „Harmonien“ ved Dyrskuet, rigtig en flot Pige af dem nord-

fra, der stillede i Silkekjole og med kunstige Blomster.

Niels Christian havde altid været skrap til Bogen, og saa blev det da bestemt, at han skulde læse til Skolelærer. Fik han saa ikke Gaarden, saa havde han dog den Fordel fremfor Jens, at han blev sin egen Konges Undersaat og Embedsmand og slap for at komme under den prøjsiske Korporalstok.

Da han var sexten Aar, kom han saa paa Seminariet, og man valgte et, hvor en Slesviger var Forstander. Det laa kun en lille halv Mil fra Yderslev, og han fik Logis og Kost hos Per Andersen.

Det var slet ikke det, han forstod ved en god Bondegaard. Et Værelse, der var saa lavt, at man frygtede for at støde Panden mod Tværbjælkerne, sparsomt oplyst gennem de smaa, skæve, tilsmudsede Ruder med en sjattet sirtses Gardin-Kappe, en simpel, lang Træbænk langs Væggen under Vinduet, foran den et umalet, tilfedtet Fyrretræsbord og saa nok en Træbænk, henne i det altid halvmørke Hjørne en stor Seng med en uhyre blaadigtens Dyne — ligesom stoppet til Sadel for en Mare — og i det andet Hjørne en brunrød Kiste, — det var Skuepladsen for Familiens

Færden, for saa vidt den ikke foregik i Køkken, Kælder, Stald eller Mark. Noget i Retning af hvad man plejer at kalde Møbler fandtes kun, i en mager og forkrøblet Tilstand, i det lille firkantede Værelse, hvor Per Andersen modtog disse mere standsmæssige Gæster, hvem han trakterede med en Bajer og en sort Cigar. Men hvor var den egentlige Storstue henne? Hvor var den med sin lange krølhaarsstoppede, damaskbetrukne Familiesofa, med Mahognibordet, med de tulipanblussende Lænestole og perlesyede Fløjelspuder tittende koket frem gennem Aabningerne i de hvide Antimakasser, med sin Duft af Lavendler og Ovnlak, med sine Slagscene- og Helte-Lithografier paa det blomstrede Tapetpapir, og med sit Klaver, paa hvis gulnede Taster Datteren i det tarveligste Tilfælde kunde spille „den tapre Landsoldat“ og „Paaskeklokken kimer“ med èn Finger? —

En Datter var der imidlertid, skønt hun ikke kunde udføre disse musikalske Kunststykker. Hun var temmelig høj og slank, endnu ikke fuldt udviklet, og havde et lille brunet Hoved, med store vandblaa Øjne, der ikke laa dybt nok, en lille sluttet Mund, og uden den hos Landets Døtre sædvanlige

Opstoppernæse, der syntes at ville give Betragteren et Indkig i Hjærnen, og som var Hjorths Aversion. Hendes ufærdige Bevægelser havde, naar hun blev livlig, den godlidende kejtede Ynde, som er det bedaarende hos en halvvoxen Hundehvalp. — Da Hjorth havde bôt et Par Maaneder hos dem, begyndte hun at gaa til Læsning. Ofte, naar han efter at være kommen hjem fra Seminariet sent paa Eftermiddagen, havde faaet Maden i sig, og træt satte sig til at læse sit Pensum af Judas og Israels Konge-Historie, bankede det næsten uhørlig paa Døren, og efter hans gentagne „Kom ind!“ smallede Kristine sig paa Hosesokker gennem en beskeden Dørsprække ind i det lille Kammer. Hun sku' da hilse fra Mo'er . . . og be'e Hr. Hjorth . . . om han itte vilde lægge noget yd . . . for hende . . . i Lærebogen . . . for . . . hun ku' da'tte . . . sæl . . . hitte yd . . . a' 'et. — Saa begyndte han da, idet han lænede sig tilbage i Stolen, et naivt, pedantisk Foredrag, som udførligere gentog en eller anden frygtelig Forklaring af Luthers Katekismus, medens hun, siddende yderst paa Hjørnet af en trevlet Rørstol, krammede og drejede Spidsen af sit Forklæde til en Snegl, udstødte et fortvivlet „jou“, og

stirrede paa den underlige urolige Skygge, som hans Hoved satte paa den kalkede Væg, medens Tanen paa Tællelyset krummede sig og den osende Flamme slog op, — indtil hun tog Mod til sig og snød det med Fingrene. — Efter at have udskudt sit sidste „jou“ og mumlet et „mange Tak“, listede hun atter lydløst ud af Døren, stak sine Fødder i Træskoene og traskede bort, idet hun plaprede: „Vand gør det vistnok ikke men Guds Ord, som er nede i Vandet og Troen, som forlader dette Guds Ord i Vandet. Thi uden Guds Ord er Vandet blaat Vand, det er . . . det er . . .“ Og stakkels Kristine standsede ganske ør i Hovedet og tænkte fortvivlet paa den næste Dag, der var en af dem, paa hvilke den pligtivrige Pastor Krarup bragte Katekismus-Guden sit to-Gange-ugentlige Børneoffer, idet han kedede Konfirmanderne ihjel gennem tre stive Klokketimer.

Per Andersens Kone, Ane, var svagelig og from. Omtrent hvert andet Aar rejste hun til København for at consulere en Læge, hvem hun dyrkede med en overtroisk Beundring, skønt han var temmelig ung, skønt han var Jøde, skønt han næsten ingen Recepter skrev (hvilket i Begyndelsen gjorde hende mistroisk),

og skønt hun derved paadrog sig Distriktslægens, den gamle Doktor Falkenstjærnes, Had og udfordrede hans skrækkeligste Eder. Hun var en af de faa, der ikke blot stillede i Kirken paa Omgang med Husbonden, Karlen og Drengen for at holde Gaarden repræsenteret. Hjemme var hun temmelig stille og ofte lidt klynkende. Hun holdt af at læse og elskede Blomster, som hun havde fyldt Vinduerne med. Hjorth snakkede kun sjælden med hende.

Heller ikke med Peer Andersen havde han meget at gøre. Det var ikke nogen ordesløs Mand, og han følte ingen Trang til at give sig synderlig af med et sextenaars Flødeskæg. Hjorth, paa sin Side, kom snart til at se dybt ned paa Egnens Beboere i det Hele, som paa Folk, der vare blottede for højere Interesser. Han kom jo fra en Egn, hvor Storpolitiken og Nationalfølelsen, der ligesom hyppig beskaarne Træer havde faaet en kunstig Frodighed, bestandig holdt Sindene smykkede i en højtidsfuld Sørgedragt, og han forstod ikke, at saaledes kunde det ikke være overalt, at der maatte være andre Steder, hvor Sjælene næsten aldrig afførte sig deres Arbejdskittel. Naar han saa en Gang imellem kom med til et Gilde, var det næppe nok, at

Kongens og gamle Danmarks Skaal blev drukket, end sige at Samtalerne bestandig kredsede om det store Spørgsmaal; flove Anekdoter, mer eller mindre smudsige Historier, smaa Vitser, skaarne over samme plumpe Læst, og saa Kortene — det var deres Festlighed. — Og det gik ikke højere, naar han hørte dem snakke paa Tomands-Haand. Naar Per Andersen fik en af de „gode Mænd“ ind i det Allerhelligste, hvis Væg var smykket af et Lithografi forestillende Frederik den syvende paa Castrum doloris, omgiven af Kandelabre, der lignede en Allè af Bomuldstræer, naar Gæsten var bleven klemt ind i det haarde Sofahjørne og havde faaet skænket sin Bajer op med Topskum, og naar man havde tændt en af hine sorte Cigarer, som paa Kasselaagets Inderside fremstilledes som hørende til den fortrinlige Kvalitet, der ryges af en ung Mand i meget vide Lærredsklæder og med en uhyre Panamahat, hvilken unge Mand i et overnaturligt Blad bares af fire magre Negre gennem en Urskov, i hvis fjerede Kroner de massive Røgskyer forvildede sig — ja, naar disse højtidelige Forberedelser var trufne: — saa var det Spring i Rugen, Kastningstilfælde blandt Køerne, Kapitelstaxten, som Præsten havde

sat tolv Skilling for højt. — I Slesvig snakkede man naturligvis ogsaa om Rugen, Kvæget og Kapitelstaxten, men det var, som om der bestandig underforstodes noget andet, som om en frimureragtig Understrøm i Talen bar de smaa Uheld og Savn frem som Symbol paa den store Ulykke og det hjærtenagende Savn. Det kunde undertiden forekomme En, som lyttede man til et Par Sammensvornes Kragemaal, hvori uskyldige dagligdags Ord skjuler en farlig Hemmelighed. Og naar de saa efter en Samtale om Foldighed og Høslæt gav hinanden Haanden, saa var det, som tog de hinanden tavst i Ed paa at bevare Hemmeligheden og leve for Sagen.

Engang imellem kunde det vel hænde, at Samtalen gled over paa Politik. Men det var kun sjælden, for i de Aar var der ikke megen Grøde i den Retning. Og naar det skete, saa forekom først det Hele den slesvigske Yngling rigtig smaaligt og usselt, et latterligt Fedteri af Splid og Partikævl, for saa vidt som han da overhovedet kunde faa nogen Mening ud af det, hvilket ikke altid var Tilfældet. Og Politiken — det var dog det samme Felt, som man levede paa derovre: — det var den samme Jordbund, som dèr havde avlet en

søjlestammet, kuppelkronet Bøgeskov, hvor Hævnens Ørne byggede Reder, og som her dækkedes af lavstammede Purrer, fulde af hæse Krager! — Hvad var det saa for et Folk?

Og dog var det jo dette Folk, som de sukkede efter at genforenes med. Jo lettere derfor hans Foragt hævede sig over denne Landbefolkning, der omgav ham, desto lødigere maatte han som Modvægt gøre sin andagtsfulde Vurdering af det danske Folks Intelligens, der saa meget mere var en Genstand for mythedannende Tro, som han aldrig selv var stødt paa den, — hint Parti af Folket, der herskede ifølge sit frie, dannelsesskærpede Syn, sin idèbaarne Vilje, sin kamp-rede Patriotisme, — de Mænd, der vare gaaet foran i den uforglemmelige Kamp for Sønderjylland, som havde holdt de malmfulde Taler og digtet de kimende Sange, men hvem han nu saà blive betragtede som lydende Malme og klingende Bjælder af alle disse rundt om ham. Det undrede ham ikke; thi hvilket Samkvem, hvilken Forstaaelse kunde der være mellem disse og hine? Det var nu engang Naturens Orden, at de til Jordklumpen klæbende skævede til dem, hvis Isser syntes at støde mod Stjærnerne.

Undertiden kunde det dog falde ham ind at stige ned til Dalsumpens Kvækken fra sin Foragts tavse Tinde.

En Dag, da han havde hørt Per Andersen sammen med en Ven inde i det møbelholdige Lønkammer støbe politiske Kander med Stiftstidendens Leder som Potteskive, — spurgte han sin Vært, hvor det kunde være, at det var saa slemt at være nationalliberal, da det var godt baade at være national og at være liberal. Dette var en logisk Vanskelighed, som Per Andersen ikke før havde klaret sig, men han søgte ikke at skulke fra den. Medens han dejgtyggede en Cigarstump, som han havde tilbage fra Besøget, indrømmede han: „Jou, — det er meget rigtigt . . . det er for saa vidt ikke aa nægte . . . Vi vil jo alle være nationale og ikke Tyskere og Papister og saadan noget . . . Og naar jeg siger om Kammerraaden, at det er en liberal Mand, saa er det jo da heller kun for at rose Manden.“ Nu mente Hjorth at have vundet Spillet og vilde slutte, at det var udmærket, naar man var begge Dele. Men Per Andersen afbrød ham: „Ja, saadan at forstaa, hver for sig . . . Men—n se, at — det er med nationalliberal ligesom med Lejesæd . . . Et Leje, det er jo

en god Ting, naar man har sjovet sig træt; — og Sæden, den er jo da Guds fornemste Gave, som vi lever af . . . Men — tilsammen er det sgu noget forbandet Kram; vi har altfor meget af det iaar.“ — Og da Hjorth saa trængte ind paa ham for at faa at vide, hvilke Forbrydelser de Nationalliberale da havde begaaet, blev han maalløs ved at høre, at de blandt andet var Skyld i, at vi havde mistet Hertugdømmerne.

Fra det Øjeblik af betragtede han Per Andersen saa noget nær som smaafjollet.

Undervisningen paa Seminariet optog tyrannisk næsten hvert Minut af hans Tid, uden i Virkeligheden at udfylde noget af hans aandelige Liv. Der var en Uendelighed af Regning, med Opgaver om sindrige Vandringsmænd, der paa forskellig Tid begav sig paa Vej fra forskellige Steder og gik i forskellig Retning med forskellig Hastighed, og som nu stillede den ublu Fordring til Niels Christian Hjorth at faa at vide, hvor langt de ved denne umotiverede Fremgangsmaade vare blevne fjærnede fra hinanden; — der var en dræbende Masse Religion: Lærebog med Forklaringer til Forklaringerne og Skriftsteder nok, til at en Østerlænder kunde have bedækket Mure og Vægge

i en hel By dermed, Udenadslæsning af hele Evangelier med forkerte Parallelsteder til de andre, og Bibelhistorie i Detailler indtil de allermindste Profeters tvivlsomme Levetid — der var lidt Geografi og Historie, saa vidt mulig aftørret til Kalendre af Bynavne og Aarstal, hist og her oplivet af Anekdoter, der hang som Kødtrevler paa et Skelet, — og saa var der endelig, til opmuntrende Tumlepladsfor den frie nordiske Aand, nogle Eddamyther, der udlagdes moralsk og kristeligt, eller en ligeledes moralsk og kristelig Saga om en eller anden gammel juridisk Trætte om en Stenlod paa Island, som endte med at den, der havde Uret, brændte Huset ned over sin Kontrapart eller med en Tvekamp, hvori den overvundne, idet han bandt de udhængende Tarme op, beviste sin ophøjede Foragt for Liv og Evighed ved at anvende sine sidste kostbare Øjeblikke til at deklamere et Par fuldstændig meningsløse Vers, uden Rythme, og hvis Ord vare rystede sammen Hulter til Bulter, som Lotterinumre i en Pose. — Udenfor den bestemte Tid var der frivillig Undervisning i Musik, men denne Kunst havde slet ingen Tiltrækning for ham, og han lærte kun det aller nødtørftigste, at klimpre lidt efter

Noder paa en gammel Violin, saa at han med Besværlighed kunde lære sig en ny Salmemelodi. — En Smule dansk Literaturhistorie og Anthologi var det eneste lysende Punkt, men det belystes af en vindtør Person, som interesserede sig mere for, om man burde skrive Skæbne med j og med e eller æ, end for Literaturens bestemmende Strømninger, som helst nøjedes med at paaklistre Forfatteren de interessante Etiketter „ophøjet Fantasi“, „uudtømmeligt Humor“, „ædel Melankoli“ o. s. v., og som trak sine Elever om ved Næsen i det gyselige Uføre hinsides Holberg, medens han aldrig naåde til at overskride Oehlenschläger. Det væsentlige blivende Udbytte af denne Undervisning var for Hjorths Vedkommende senere i Livet en Erindring om, at den første danske Avis paa Kristian den femtes Tid blev skrevet paa Vers af en Person, hvis Navn han havde glemt.

Han søgte at holde sig skadesløs for Seminariets Kedelighed ved allehaande Smaaspillopper, til hvilke han var den dristigste og mest opfindsomme af Disciplene. Især frygtede alle Lærerne hans nærgaaende Interpellationer; og Religionslæreren, der i sin Tid vilde have været Præst, og hvis i Forvejen lidt svage

Hjærne var bleven helt fortumlet ved mislykket Nippedrik af Theologiens gamle Vin, — ham løb det ganske koldt ned ad Ryggen, naar Hjorth begyndte paa disse spidsfindige Krydsspørgsmaal, hvori der syntes at spire en vordende Dogmatiker eller Skeptiker — hvilken af Delene var det endnu vanskeligt at have nogen Mening om.

Det var derfor heldigt for ham, at det allerede var i hans første Læreaar, at Kristine søgte Bistand hos ham mod Lærebogens Ubegribelighed. Senere vilde han have været mindre redebon til at give hende Forklaringer, som ingen af dem forstod, og han vilde ikke have vakt hos hende denne ydmyge Ærefrygt, som en dunkel Sikkerhed altid vækker hos en svag Aand, hvem den træder myndig imøde.

Efterhaanden blev hun den eneste, han havde noget synderligt at gøre med, den eneste, i hvis Selskab han havde Lyst til at sladre en halv Times Tid hen, enten det nu var paa Marken, medens hun malkede, eller i Køkkenet, naar hun skurede Gryder. Det var mest Sognets unge Piger og Knøse, der maatte holde for; — han var jo selv af dem, der i al Godmodighed ikke skaanede, og naar han havde faaet hende lidt paa Gled, kom der

ogsaa ud af den lille, sluttede Mund Bemærkninger, der viste, at hun havde et skarpt Blik. Eller ogsaa fortalte han hende om sin Hjemstavn, om Naturen og Menneskene, Gaardens Indretning, Krigen og den patriotiske Løftelse, hvilket hun altsammen lod til at finde saare smukt. Men naar det havde varet ved henimod en halv Times Tid, døde Samtalen hen, han kedede sig saa smaat og gik, skønt modstræbende. Efterhaanden begyndte han dog ogsaa at finde Behag i disse enkelte dovne Ytringer, afbrudte af længere Pavser med Mælkestraalens sprøjtende Strippen i Pjæsen eller Skureviskens Skraben over Lerglasuren og Kobberet. Saa laa han paa Ryggen i Græsset eller sad paa Disken, betragtende hendes kraftige Arm i Arbejdet, naar Albueleddet spændte sig ganske blankt, og de fine Dunhaar gnistrede i Sollyset. Og naar hun løftede op, beundrede han hendes Smalben, som han havde Lyst til at gribe om. Hun var nu voxet til sine Bevægelser, og hendes Magerhed havde rundet sig til en harmonisk smækker Figur.

Der var et Sted bag i en Udkrog af Haven ved en halvaaben Læde, der hang ubevægelig paa sine rustne Hængsler, og hvis

raadnende Lægter havde boret sig ned i Jorden. Midt i et Vildnis af Stikkelsbær- og Ribsbuske, som Hønsene puslede om imellem, stod en gammel Brønd, hvis Vippestang oppe over de frønnede Krægers bladfattige Kroner bøjede sig under Kampestenens Vægt. Paa saadan en rigtig lun Sommerdag, naar Solen fra en skyløs Himmel brændte ned over den tyndtskyggede Have og syntes at tænde Kalken paa Huslængen, der overalt lyste gennem Løvet, da var det en Nydelse at bære hendes Spand herhen, hvor midt i den vellystig bagende Hede, fuld af Sommerfuglevinger og Bisummen, en frisk Kølighed sivede op mellem de altid fugtige, mostykke Sten og aandede ud gennem de gabende, lavspættede Brøndbrætter. Medens hun bøjede sig frem for at lade Spanden gaa ned og med et kraftigt Klask dukke under i det dybt blinkende Vand, var hun, selv om hun havde villet, ude af Stand til at værge sig mod hans Arm, der lagde sig om hendes Midje; — og naar saa Spanden skulde trækkes op, var det fristende at hjælpe til og i Forvirringen fæstne sin Haand om hendes, der var stor og velformet, medens han saà hendes leende Ansigt nærme sig der nede fra det fugtige Mørke

vuggende paa Vandspejlet i den dinglende Spand. — —

Kort efter at han som „meget duelig“ havde bestaaet sin Afskedsexamen ved Seminariet, fik han Plads som Hjælpelærer ved en fynsk Landsbyskole. „Men De kommer vel nok igen over til os, Hjorth?“ sagde Kristine Aftenen før Afrejsen. — „Ja, det haaber jeg da,“ svarede han; „det er vel ikke en Afsked saadan for Evigheden.“ — „Ja, for der er jo nu Hansen, . . . han kan vel ikke holde ud saa meget længe endnu . . . og saa kunde jo Fader nok . . . i Sogneraadet . . . hvis De da havde Lyst til at bo her.“ — Denne trofaste Fremtidsplan smigrede ham meget, skønt han ikke fæstede synderlig Lid til den. Ved Afskeden var Kristines Øjne rødkantede, og han var ogsaa noget beklemt ved at sige Farvel.

Den gamle Lærer, hvis Medhjælper han var bleven, var en affældig Stakling, som, meget snavset, med pjusket langt Haar og Skæg, i ukendeligt Linned og en trevlet Frakke, sjokkede om i udtraadte Morgensko, pattende paa en forstoppet, stumpbidt Pibe, hvis Porcelæns Hoved og Svampedaase fra Tid til anden faldt ned i Snoren og øste deres Indhold ud over hans af Tidens Omskiftelser mangefarvede

Buxer. Han var næsten ganske sløv og aldeles ude af Stand til at lære Nogen noget, saa at hele Herset med en ganske uvidende Skoleungdom tilfaldt Hjorth. Kun et Arbejde havde den gamle Petersen forbeholdt sig selv at nysle med; det var Expeditionen af Breve og Aviser, thi Skolen var Sognets Brevsamlingssted. Varetagelsen af dette vigtige Hverv optog en stor Del af hans Dag. Tiden indtil Middag var ikke for rigelig til Pakningen af Posttasken, der maatte hænges ud paa Ledstolpen ved Landevejen en halv Time før Tiden, hvilken resterende halve Time saa tilbragtes med at gaa frem og tilbage til Byens Udkant og kigge ud ad den snorlige Vej efter Vognen, der aldrig syntes at ville komme. Naar saa Posttaskerne var byttede og de krumbenede Krikker havde sat den klodsede, gamle Karet i en haabløs Bevægelse, — saa var det Ordningen af Aviserne, som toges ud af den sorte, sprukne Lædertaske, og hvis Indhold burde underkastes en flygtig Undersøgelse af hans Hornbriller, og den interessante men vanskelige Sortering af Lærredssækkens Indhold: Brevene og Postanvisninger, hvilke sidste var hans stadige Kilde til Sorg, da han aldrig kunde komme ud af at regne og give igen, men blev ved at

staa og vrøvle og klynke over det uhyre Ansvar, der var lagt paa hans Skuldre, indtil en arrig Stemme inde fra det andet Værelse, hvortil Døren stod aaben, gav ham en skarp Ansporing. Det var hans værdige Mage, der næsten altid laa begraven under en uhyre Dyne, skønt hun ikke fejlede andet end en perennerende Gnavenhed. Saaledes var hun mindst ubehagelig. Naar hun viste sig i opstaaet Skikkelse, var hun dobbelt gnaven over dette Offer og endnu mere snavset og sjusket end Manden, og udbredte en Parfume af gammel indelukket Sovekammerluft.

I disse uhyggelige Omgivelser, som han saa vidt mulig isolerede sig fra, gròde Savnet frodig op. Han lærte i disse ensomme Timer, hvor meget han var kommen til at holde af Kristine, hvorledes hendes Selskab var bleven den fordringsfuldeste af hans daglige Vaner; og han undrede sig over, at han saa let havde kunnet skille sig fra hende. De fyrige fynske Piger kunde spare deres indbydende Blikke og tilladende Smil til den kønne, unge Lærer. Han spøgede gærne en Aften bort med dem, men det var den stille, noget træge Sjællænderinde, der holdt hans Tanker med Selskab i disse betydningsfulde Minutter, da de søge en

sikker og dyb Ankerplads, inden de lade sig hvirvle rorløse bort af Drømmenes lunefulde Bølger. Og naar han i et ensomt Drømmeri digtede sig ind i en lille naiv Kærligheds Dialog, saa sang den anden Stemme ikke i det opskræmmede Ømaal, men drævede lidt paa det flade Sydsjællandske.

Nogen Omgang fik han dog snart med Præsten, hvis Have grænsede op til Skolens. Pastor Lindekær var en lærd Theolog; ved Siden af sit Studerekammer havde han en rigtig Biblioteksstue. Den høje, duknakkede Mand, hvis behagelige Ansigt havde faaet noget af Pergamentbindenes blege Glans, lagde gærne sine Kommentarer til Side for at tale med Hjorth. Han fandt noget distingveret ved den nye Lærer, hvis Væsen var let og utvungent; snarest som en Students, uberørt af Seminaristernes sædvanlige ubehjælpsomme Stivhed. Men han var ogsaa en velsèt Gæst i det mindre stille Familje-Paulun, — enten det nu var den store vinterlige Dagligstue med Lyset fra Brændeilden i den firkantede, blomstersnirklede Kakkelovn spillende let hen over det grønne skotske Gulvtæppe, med det aabentstaaende Klaver, med Rafaels Kartoner paa Væggene og den store gyldenkædede

Hængelampe over Mahognibordet, og med tungtfoldede Gardiner langs Vinduerne, der havde en Krystalkant af Is, og gennem hvilke Gaarden indstraalede sit grelle Snelys, — eller ogsaa det var den mindre, lyse Havestue med de aabenstaaende Glasdøre ud til store, sødtduftende Linde, der kuplede sig, fulde af Fuglekvidder, højt op over Taget, overskyggende en stor Siddeplads, hvor Hus og Have ligesom gik i et. Naar han indfandt sig her, — helst paa den Tid, da Dugen var bredt til Eftermiddagskaffen, og den messingstraalende Samovar sendte sine Dampskyer ud —, saa var han sikker paa en hjærtelig Modtagelse af den lille Præstekone med det lysende og varmende Smil, som blottede hendes smukke Tænder, og med den Smule norsk Akcent og de uvante Udtryk, der klædte hende saa henrivende og syntes at gøre hende dobbelt venlig, idet hun hyppig tilkastede ham sit „kære", ledsaget af en Opfordring som: „vær saa snil at række mig Sukkeret", eller kortere: „Tak for lidt Fløde", medens hun stellede med Kaffetøjet, omringet af sin Børneflok, hvoraf den ældste Datter snart skulde gaa til Præsten, medens den yngste, der ifølge

Navnet maatte høre til Hankønnet, blev baaret ind af Ammen.

Undertiden kom religiøse eller halvtheologiske Emner paa Bane mellem ham og den lærde Pastor Lindekær. Og da Hjorth engang havde vovet sig til at ytre nogle Skrupler angaaende Rigtigheden af Biblens Skabelseshistorie, laante Præsten ham en Oversættelse af Godets Foredrag. Saa studerede han trolig denne overfladiske Franskmand, som lige uforstaaende overfor Oldtidens barnlige Fantasitro og Nutidens mandige Forskerviden søger at slaa Bro mellem begge, — og han følte sig beroliget derved.

I det hele skærpede denne Omgang hans Videbegærlighed. Han syntes sig selv saa udannet og langt tilbage. Kun at kunne èt Sprog forekom ham nu næsten en Skam. Og da de lange Vinteraftener gav ham længer Arbejdstid, begyndte han møjsommelig at lære sig selv Tysk efter Præstens Anvisning.

Saaledes levede han i Øjeblikket ret behageligt, trods sit nærmeste uappetitlige Selskab, ved Hjælp af nyt Bekendtskab og meget Arbejde. Han slugte Maaltiderne med en indre Grimace og lukkede sig saa strax inde i sit simple men ordenlige Værelse, hvor

Bøgerne ventede ham paa Bordet; — og fra sine Besøg i Præstegaarden medbragte han en duftende Sky af Luften fra et hyggeligt og efter hans Begreber næsten rigt Familjehjem, der fyldte hans Kammer for nogen Tid, og som ogsaa tildels beskærmede ham mod den mindre renlige Lugt i Petersens Dagligog Spisestue. — Men sin største Tilfredshed havde han af Skolen, der fra en frygtelig Forsømmelighedstilstand efterhaanden gik bemærkelig frem, saa at Præsten efter den aarlige Examen kunde bevidne ham sin særdeles Tilfredshed.

Ogsaa for Fremtiden var hans Udsigt gunstig. Den gamle Petersen kunde umulig synderlig længe holde sig paa den Plads, som han aldrig havde udfyldt, og naar han afskedigedes i Kongens eller Dødens Naade, henholdsvis med eller uden Pension, saa var der al Sandsynlighed for, at Hjorth vilde blive hans Efterfølger, da han understøttedes af Præsten og var kendt af Sogneraadet som en dygtig Lærer. Det galdt blot om at holde ud nogle Aar paa Posten, saa vilde han i en ung Alder faa et forholdsvis godt Embede med et nyt, rummeligt Hus, en frugtrig Have og en stor Lod fed Jord, — et Embede, der magelig

kunde føde sin Mand og hans Kone med, ja endogsaa et begrænset Antal Børn.

Ved denne Udsigt havde Hjorth altsaa slaaet sig til Ro. Men saa læste han en Dag i Stifts-Tidenden, at Lærer Hansen af Yderslev i Sjælland var død og Embedet opslaaet vakant . . . Herregud! var han nu færdig! Han kunde ikke tilbageholde et Smil, idet han lyslevende saà for sig denne komiske Størrelse med det forbavsede Ansigt, den smalskødede, kortærmede Kjole og de ubegribelig snevre sorte Benklæder, der saà ud til at maatte trækkes paa vaade, ligesom Hestgardens. Han saà disse Ben skridte op ad Kirkegulvet og hørte ham af sine Lungers fulde Kraft falsk istemme Offersalmen „Med høj og festlig Jubelklang“. Saa begyndte den støvletunge, tavse Vrimlen fra Stolene ud i Midtergangen, og blandt de forreste var Per Andersens spinkle Skikkelse med den ragede, lidt forskaarne Hage over det sorte Halsbind og det tynde, graasprængte Haar vandkæmmet over Issen; men yderst i en af Stolene paa Kvindesiden saà han Konens sygelige Ansigt med et sødligt Træk om Munden og ved Siden af Kristines i smuk ubevægelig Ligegyldighed, pyntet af den nye Straahat . . . Det faldt ham ind,

at den nye Straahat, som hun dengang havde været saa stolt af, maatte være bleven gammel og de kirsebærrøde Silkebaand falmede. Hvor det var underligt! det var et Øjeblik forekommet ham saa hjemligt, som om han slet ikke havde været borte fra dem. Og pludselig blev han overvældet af en ubændig Længsel efter at leve igen paa samme Sted som hun.

Hvad om han søgte Kaldet? Det var jo Kristines Plan, og hun havde lovet at faa Faderen til at gøre sit Bedste for at skaffe ham det. Mon hun endnu var ligesaa begærlig efter at faa ham til Yderslev? . . . Han kunde jo dog prøve . . . Rigtignok var Udsigten bedre, naar han ventede . . . Men èn Fugl i Haanden — man vèd hvad man har o. s. v. . . . og desuden —

Saa brød han over tvært og skrev et Brev som en Forskrift til Per Andersen med et inden i til Kristine.

Nogle Dage senere fik han Svar. Det var aabenbart skrevet af Kristine som Sekretær; Bogstaverne vare hendes, men Aanden var Pers. — Det var rigtig pænt af ham, at han vilde over til dem igen. Og det kunde vel ogsaa nok lade sig opføre. Over det at Embedet jo hørte til de vovere, som der ikke var saa

begærede. Det volded den gamle Hansens Særheder, at han havde siddet dèr saa længe. Han havde jo ikke nogensinde tænkt paa at forandre sig, og saa syntes han, han havde sit Udkomme og gad ikke være over at flytte sig og lære et andet Sogn at kende. Et nyt Embede det var for ham akkurat ligesom da de forærede ham den nye Merskumspibe paa Halvhundredaars-Festen; — han røg den sgu aldrig til, men gik immer og hev paa den gamle sure, hvis Hoved revnede af Skorpen. — Men for en ung Mand var det jo da ligegodt saa meget passeligt. Forresten havde der ogsaa været Tale om, at Skolen skulde have en Lod, og laa ude ved Præstestien. Men der blev nok ikke noget af. De andre Sogneraadsmedlemmer havde været meget rimelige, saa det var saa godt som i Orden.

Et Par Maaneder derefter fik han sin Udnævnelse.

Pastor Lindekær blev ubehagelig overrasket og lod ham føle det paa en halvt smigrende, halvt stødende Maade; men den lille Præstekone saà lige ind i ham med sit lyseste Smil, trykkede ham meget længe og fast i Haanden og sagde, at de vilde komme til at savne ham. Den gamle Petersen mum-

lede, at det var da en forbandet Historie, nu skulde man til at se sig om efter en ny Mand, og inde fra Sengen snerrede hans Kone en uforstaaelig Forbandelse.

Saa rejste han.

I Yderslev gik han strax hen til Per Andersens. Manden var i Marken, og Konen paa et af sine københavnske Lægebesøg. Kristine kom ind fra Køkkenet og bød ham Velkommen med det ubestemte Smil, som hun anvendte ved alle passende Lejligheder. Det var et af disse Smil, med hvilke der smiles i Anledning af En, højst til En, aldrig ind i En, — et af dem, der ligesom netop naar Øjeæblet og saa glider af, ud til Siden, man vèd ikke selv hvorhen, — til en Anden, til Alle, til ingen Ting . . . Han takkede hende: — det var jo hendes Skyld, at han var kommen tilbage. Hun kunde vel huske, hvad hun havde sagt Aftenen før han rejste. — Jo, det kunde hun nok. Men maaske for at slaa den Sag hen, begyndte hun at spørge ham ud om hvordan det var gaaet ham i de to Aar. Han fortalte, hvad han mente kunde more hende, og saa maatte hun til at diske op med sit. Det gik som han var vant til i gamle Dage: da de havde talt sig gennem en halv Time,

begyndte de at lede efter Ordene, og faldt under Søgningen i disse Pavser, der deltes pinlig lange af den halte Dikken fra Vækkeruhret over Sengen, og i hvilke man fra Loen, af hvis Halvdør det slog ud som Røg, hørte Lyden af Tærskemaskinen, den uafbrudte, stigende og faldende Surren og de regelmæssige, korte Syd af det kastede Korn. — Kristine havde hæget sig ved at tage et pænt Forklæde paa; hun sad nu og snòde dets Hjørne fast til en Snegl, ligesom hun havde plejet, naar han forklarede hende Katekismen. Pludselig saà hun op og sagde:

— Har De Lyst til at se mit Udstyr?

— Udstyr! . . . Skal De giftes?

Kristine blev rød i Hovedet:

— Ja—a, det skal jeg vel nok — en Gang . . . Hvis da Nogen vil ha'e mig, tilføjede hun smilende, med udfordrende Beskedenhed. — Men nu skal De se! vi har været flittige.

Hun slog det blomstrede Laag op paa en stor Kiste. Det var en Uendelighed af Linned og Lærred: Underklæder, Dækketøj og Lagener, skinnende hvide, mærkesyede med vældige blaa Navnetræk. Hjorth blev ivrig i sin Beundring; han knibsede med Randen

af Lærredet, som han havde set Kræmmerne gøre, strøg varsomt glattende Haandfladen over Linnedet, faldt i Begejstring over Hexestingene. Men medens hun fremviste hvert Stykke med en nydende Stolthed, vare hendes Bevægelser lidt kejtet forlegne, og Kinderne blussede. Hun havde gjort en vigtig Opdagelse i den angstfulde Maade, hvorpaa hans pludselige Spørgsmaal havde presset sig frem.

— Naa er I allerede ved Linnedet? udbrød Per Andersen, der kom ind, paa Træsko, uden Frakke men med tværstribede Uldtrøjeærmer stikkende ud gennem Armhullerne paa den lige nedhængende Vest, der spillede i Lavens grønne og gulige Toner. — Velkommen tilbage Hr. Lærer! . . . Naa, Kirsten har vel ikke engang buden Dem en Taar Øl. — Kom nu her ind til mig.

Saa blev Hjorth bænket i det haarde Sofahjørne med Udsigt til de blomstrende Bomuldstræer om syvende Frederiks Castrum doloris, fik sin topskummende Bajer skænket op og tændte sig en Cigar af hin fortrinlige Kvalitet, hvis egentlige Bestemmelse var at nydes af en ung Planter, naar Slaverne bar ham i et Kæmpeblad gennem Urskoven. — —

Hvis der endnu havde været nogen Tvivl

tilbage, om han virkelig elskede Kristine, saadan som han mente, at man burde elske den Kvinde, man vilde tage til Ægte for Gud og Mennesker efter at have raadført sig med Gud og sin Samvittighed, — saa var denne Tvivl bleven tilintetgjort, da Kristine spurgte ham, om han vilde se hendes Udstyr. Den øjeblikkelige Angst, der havde gjort ham saa dum, skønt han ligesaa godt som andre vidste, at de forsynlige Gaardmandsdøtre tænke paa Udstyret før end paa Manden, denne Stemmen for Brystet, der tog Vejret fra ham, og saa igen den uendelige Lettelse, den Jubel, hvormed han havde snappet hendes Ord: „Dersom da Nogen vil ha'e mig", og hendes Smil, der syntes at sige: „Tag mig, hvis du vil" — alt dette var usvigelige Vidnesbyrd om, at han havde sat sin Lykke i denne Pige. —

Man skulde kun skraa over Vejen, for at komme fra Per Andersens Gaard, med de solide Kampestenslænger, hvis netslyngede Kalkstreger vare sortspættede af Flintesten, til Skolen, det lille gule Hus, over hvis røde Tegltag man saà Toppene af et Par Frugttræer, bag ved den grusede Firkant, paa hvilken Gymnastik-Galgen knejsede med et officielt Insignies Værdighed. For at indrette sig øko-

nomisk aftalte Hjorth med Per Andersen, at han skulde have Kosten hos dem. Han kendte jo Madstedet fra før, og de kendte Gæsten. Saaledes saà han Kristine daglig, næsten lige saa ofte, som da han bòde dèr.

Han mærkede snart, at han ikke var ene om at foretrække Kristine for de andre Piger i Yderslev. Hun var ikke afgjort den smukkeste og hørte til de mindst livlige. Men der var det ved hende, at hun syntes at love mere, end hun kom frem med; fra hendes slankt rundede Legeme med de lade Bevægelser ligesom udstrømmede en magelig, bevidst Sanselighed, der virkede magnetisk paa Hankønnet. Og saa var hun jo ogsaa Gaardmandens eneste Datter. Næsten alle de unge Karle gjorde Haneben for hende. Men især havde hun en erklæret Tilbeder i Gaardmandssønnen Henrik Larsen, der lige var kommen hjem fra Tjenesten som en smuk, ung Mand med den befarnes flotte Væsen og en bestikkende Duft af Københavns Mysterier . . . Denne Medbejler foruroligede undertiden Hjorth en Smule, men i det Hele smigrede det ham at se hende saa attraaet.

En Søndag, da de passiarede sammen efter Middag, fortalte hun Hjorth om et Besøg

hos Henriks Forældre Dagen før. Især dvælede hun beundrende ved et Fotografi af Henrik, som hang i en Guldramme paa Væggen. Han var fremstillet i en straalende Uniform med vajende Fjerbusk og dragen Sabel, sprængende frem i Forgrunden paa en fnysende Hest med flagrende Manke, medens man i Baggrunden saà en brændende By.

— Ja, men at — Henrik Larsen stod da li'egodt ved Infanteriet, etter hvad jeg har hørt, bemærkede Per Andersen skeptisk.

— Og vi har da Gud ske Lov heller ikke haft Krig saa længe, at han har været med, tilføjede Moderen.

Hjorth trak stærkt paa Smilebaandet, og Kristine blev rød i Hovedet.

— Næ—æ, . . . det var da heller kun Hovedet, der var hans, sagde hans Moder . . . Men—n, at — li'egodt var det da grumme pænt.

En Maanedstid efter Hjorths Ankomst, da Sæden for længe siden var kommen ind, holdt Per Andersen Høstgilde i sin nye Lo. Her udfoldede Henrik Larsen rigtig hele sin Storhed. Han dansede som Jonen fra de københavnske Buler, svingende Pigerne, saa Skørterne fløj om dem og viklede sig om Benene, til den

rigtige og til den forkerte Side i pludselige, skarpe Vendinger, med Overkroppen tilbagekastet og en trekantet Albu eller en stiv Arm, der ryddede Banen rundt om ham. Imidlertid, — alt paa sit Sted; dette var en landlig Fest, og han fandt ikke, det var i Stilen, her at vise sit belevneste Hovedstadsgalanteri. Derfor gik han ned langs Bænken, paa hvilken Pigerne sad som Høns paa en Pind, og idet han strakte sin knyttede Næves Tommelfinger ud imod dem, tilkastede han dem et indbydende eller tilladende „Væ's go'!“ — Paa denne Tommelfinger som paa en Limpind fangede han en efter en de tilhoppende lystne Fugle. Men Kristine hoppede ikke. Saa gik han tilsidst hen til hende og spurgte, hvorfor hun ikke vilde danse med ham. — . . . Det havde hun ikke sagt, hun ikke vilde.

— Synes du da ikke Tommelfingren er nok?

— Næ—æ.

— Ja, ja, Ki'sten, saa faar du da ta'e hele Haanden.

Saa lagde han Armen om hendes Liv og tog hele Gulvlængden i èn tvetrinnet Mazurka-Vending. De blev næsten eneste Par.

Hjorth stod i en Krog og ærgrede sig.

Han var ingen Danser af Rang, og nu var han tydelig nok overfløjet. Hun førtes forbi ham i stormende Fart, hvirvlet i en vellystig Viljesløshed af den stærke Arm, og han saà hende, blussende rød, med bøjet Hoved og halft sænkede Øjelaag, næsten daane under det hede Aandedræt, der bevægede de spredte glinsende Nakkehaar under hendes opbundne Fletning. — —

Henrik Larsens Ord den Aften havde jo været mer end et halvt Tilbud, og Kristine begyndte at sammenligne ham og Hjorth. Hun var mandvoxen, og hun vilde have en Mand; det var dem, Valget stod imellem. Det var begge to kønne Fyre; Henrik Larsen højere og kraftigere, men saa havde han et dvask Udtryk og stridt Skæg, medens Hjorth havde smukke graablaa Øjne og et blødt, blond Skæg, som hun havde Lyst til at stryge gennem Fingrene. Henrik havde jo rigtignok mere poleret Væsen end som de andre Karle, men han var dog ikke saadan en pæn Mand som Hjorth, og saa kaldte han hende „Ki'sten“; desuden havde hun en Anelse om, at han ikke vilde være let at tumle, selv om man havde ham, og saa gjorde han jo Jav med saa mange Piger, saa man kunde dog ikke vide, hvad

det blev til, naar det kom til Stykket, hvorimod det med Hjorth, det havde man da Redelighed paa. Henrik var langt det bedste Parti, det var ikke aa nægte; men der var det ved Hjorth, at hun syntes han var et finere Parti. Ikke fordi han var Skolelærer; men det volded det, han havde fortalt hende om sin Barndom og om Forholdene i Slesvig; disse sønderjydske Bønder forekom hende at høre til en højere Samfundsklasse. Naturligvis ikke paa Grund af deres Patriotisme og de „højere Interesser", for alt det blæste hun et langt Stykke; det var dog ikke andet end Vind og Vejr, som der ikke kunde komme noget ud af; — nej, men dette at de havde en ordenlig Dagligstue med Klaver og pæne Møbler og Puder ligesom oppe hos Præstens, og at Mændene, naar de var til Gilde, havde sorte Frakker og hvidt Linned og Konerne Silkekjoler — et Klædningsstykke, hun aldrig havde set — det var da noget, man kunde tage og føle paa. Og saa var hans Fædernegaard paa 130 Tdr. Land. Det var jo en hel Proprietærgaard! Lindedal i Fredløse Sogn var kun 120, og dèr boede en rigtig fin Herre, som hun havde set køre til Jagtselskab paa

Skovvang, naar Greven var hjemme. — Hjorths Vægtskaal sank. — —

— — Det var en af de Maaneskinsaftener, i hvilke Yderslevs Ungdom havde for Skik at sværme. Ved det Lav ni viste der sig hist og her, udenfor en Port, i den yderste Gang af en Have ud til Vejen, enkelte Skikkelser, Par eller smaa Klynger. Saa kom der ned ad Gaden en Række ganske unge Piger, med hinanden under Armen, dinglende og puffende til hinanden, snart midt inde paa Vejen, snart ude ved Grøften, hvor den yderste hvinede, — alt sammen under en sagte Sang, der gik itu i en undertrykt Latter og begyndte igen. De ensomme Skikkelser og de enkelte Par sluttede sig til dem; Pigerækken blev brudt af dristige Drenge og unge Karle; nu var det et helt Tog, der meget højrøstet drog forbi Gaarde og Huse, indbydende de nølende. Blandt de Par, der havde sluttet sig til Pigerne, var Henrik Larsen og Kristine; blandt de nølende Hjorth.

Henrik Larsen bòde paa sin Faders Gaard, der var flyttet ud en halv Fjerdingvej fra Yderslev. Han var kommen tidlig til Byen den Aften og havde besøgt Per Andersen.

Saa havde han henad ni foreslaaet Kristine, at de skulde slikke Maaneskin. Det fandt hun ingen Grund til at afslaa, skønt hverken hun eller Forældrene syntes rigtig om det. Især mente Moderen, at det Jav i Maaneskin tidt var noget ugudeligt noget, og saadan i Efterhøsten kunde den let slaa sig paa Brystet; hvortil Henrik aandrig svarede, at dèr sad jo Hjærtet.

Hjorth havde rejst sig fra sine Bøger, saasnart han saà Toget komme forbi. Han skraade over til Per Andersens og fik at vide, at Kristine var ude. Paa Gaden var der ingen at se. Saa gik han om bag Sognefogdens Gaard, hvor Aftenens selskabelige Del plejede at foregaa.

Paa den lange Bænk op til Længen langsmed Keglebanen havde Selskabet taget Plads. Kun nogle Drenge og ganske unge Karle stod op ved Enderne. Henrik og Kristine sad i Midten. De var som sædvanlig begyndt at synge.

Oktobernatten var mild og stille. Gadekæret foran laa tinblankt med en sort Stribe inde under Hyldebuskene, hvis bunkede Masser ludede som Svampe, der havde suget Vandglansen op i deres umættelige Mørke, medens

ovenover de yderste Blade paa Hængepilene drejede sig som Sølvlancetter. Lidt længer borte stod Kirken med Tagets og Taarnets takkede Gavle massiv mørk mod en disblaa Himmel, hvis Stjærner tindrede mat gennem et fint Maaneslør; ved dens Fod, paa den høje Kirkegaard, grinede et Par Marmorkors. Der var en fugtig Glans paa de læderblanke Valdnøddeblade, som hang ud over Havegærdet, krydrende Luften med deres æggende Duft, og Karvillerne glødede i en mørk Karmoisin. Rundt om gled Maanelyset blødt ned over de mossede Straatage og sad fast, med en kold grønlig Tone, paa Længernes Kalksider. — Kun et enkelt stikkende rødt Lys brød forstyrrende ud af denne afdæmpede Farveharmoni, der fortonede sig over den fredelige Landsby.

Det værste Livstykke blandt Karlene, en ung Spirrevip med smaa hvidlige Knebelsbarter, havde netop som en Indrømmelse til denne vemodige Nattestemning sunget for i den gamle, højdrøvelige Vise om Herman og Amanda, og under ualmindelig langdrævede, sløjfede Toner var Amanda gaaet tilbunds med sin ulykkelige Kærlighed. Nogle unge Pigeøjne stirrede endnu sentimentalt ud paa

Gadekæret, hvor den sorte Stribe syntes at være et Hul i Tinfladen, en aaben Oubliette.

— Nej hør nu, raabte Henrik Larsen, nu vil vi sgu ha'e en ordenlig gemytlig Vise oven paa det Klynkeri. Og saa en, hvor vi alle kan synge fra Leveren.

— Ja op med en, Henrik!

— Nej, jeg har jo sunget for.

— Aa ja, du har ka'ske sunget nok for iaften, sagde Kristine. Karlene lo og de unge Piger stak fnisende Hovederne sammen, idet de gottede sig ved Erindringen om et Par utvetydige Viser fra Sangerindeknejperne.

— Nej nu staar Læreren for Tur, raabte Henrik. Lad ham vise, at han kan synge for udenfor Kirken ogsaa.

— Ja, dèr har du nok inte meget Plaser af hans Stemme, bemærkede Kristine.

— Lad gaa da; men saa gælder det en Plads midt paa Bænken, sagde Hjorth, der stod op foran dem, lænende sig til Keglebanens Kuglerende.

Kristine gjorde Plads for ham ved Siden af sig, idet hun skubbede Henrik helt over paa et fyldigt Pigebarn, der hvinede og lo.

Hjorth valgte en Kærlighedsvise, der var

paa Mode det Aar, og som endte med de beskedne Ord:

Du kan aldrig faa en bedre Mand,
End naar du gifter dig med mig. —

Medens hele Rækken skraalede denne Slutning i et begejstret Kor, trykkede han Kristines Haand, og hun besvarede Trykket, idet hun bøjede sig frem og lo.

— Det er en flot Vise den, en der er Resong i, udbrød Henrik . . . Hvad beha'er Ki'sten? . . . hvad siger du?

— Jeg siger, at Visen kan være god nok, men man skal være en anderledes Karl end du, for at kunne synge den, svarede Kristine, idet hun hurtig rejste sig og undgik den Arm, han vilde lægge om hendes Liv.

— Jeg synes Ki'sten er saa fælt vrangvillig iaften, Henrik, bemærkede det fyldige Pigebarn paa hans anden Side. — Hvad siger du til en Runde bagom Haverne?

— Jeg siger: „Intet er saa dejligt som en Maanskinstur," sang den ufortrødne Henrik Larsen, idet han indtog en beleven Positur.

Selskabet opløste sig. Den spredte, farligere Del af den natlige Sammenkomst begyndte.

Hjorth og Kristine gik Arm i Arm ud af Landsbyen hen ad Chaussèen, hvor Enge og Marker under Vand blinkede langt bort til begge Sider, ind gennem en lille, forsømt Skov, paa hvis affare, græsbløde Vej de lydløst bristende Dugperler knustes under deres Fødder, medens Perlemor-Lyset rundt om fik aandeagtige Tinter af det hektiske Høstløv, skraanede som brede Sølvbarrer ned gennem Granernes Mørke og syntes ude paa den purrede Rydning at have sammentyndet sig til et Net af haarfine Glastraade, der tindrede fra Straa til Straa, fra Busk til Busk. Saa vandrede de langsomt hjem ad en Bivej, der vandt sig langsommelig op over et enligt Bakkedrag, hvorfra der aabnede sig en Udsigt mod Syd over et taagehvidt Hav, der bredte sig saa langt Blikket kunde naa, afbrudt af hemmelighedsfulde Øer og underlige Landtunger, medens Horisontens Skyer begrænsede det, som en eventyrlig Bjærgkæde af Sølv.

Saaledes stod han i dette lykkelige Øjeblik, medens hans Arm laa om hendes Liv, og stirrede ud paa et feagtigt Arkipelag, som syntes at tilhøre en anden Natur, dèr, hvor man i det nøgterne Dagslys kun fik Øje paa en temmelig flad og almindelig sællandsk Egn.

IV.

Skolestuen er mørk og kold. Det lave Rum staar fuldt med en Del af den dryppende Taage, der udenfor lader alt smelte og synes at faa Stenene til at græde — selv de grovkornede Kampesten i Lars Persens Længe; — men her indenfor er den tilsat med Osen af dampende Klæder og med snavset Lugt. Gulvet er tilsølet med hvad der kan klæbe til en Snes Træsko af det sjappede Snepløre, som siver og pytter sig ud paa Gruspladsen og den opkørte Landevej.

Iført en gammel Vinterfrakke sidder Hjorth paa Forhøjningen bag den sorte Pult, tæt ved en lille, fritstaaende Kakkelovn, der synes at

holde sig usikkert paa de fire tynde Jærnben eller snarere hænge i det klodsede Rør, der knækker sig frem hen under det gistne, sodede Gibsloft. Men Ilden er for længe siden gaaet ud, og i den klamme Kulde kommer man til at fryse endnu mere ved at se paa den. Hjorth knapper den øverste Knap, Børnene puste paa deres røde Fingre, gnide sig i Hænderne og slaa Knoene sammen. De mindste Piger lade deres smaa Ben svinge som Penduler; hist og her begynder en Dreng at trippe og stampe, indtil han faar et irettesættende Blik.

Over alle disse blonde Hoveder synes Kedsomhedens usynlige Aand at svæve — som en Husgud.

— Men var der da ikke andet end Øde og Tomhed, Jens Peter?

— Jou—ou, — ded svæved over Vandene.

— Naa, . . . men hvad var det, der svævede? . . . Det maa du da nok kunne huske.

— Aa . . . maa jeg, maa jeg? . . . Mange frostholdige Fingre strittede ud i Luften, dirrende af Kundskabens Kløe.

Hjorth nikkede, og Koret raabte: „Og Guds Aand svævede over Vandene.“

Nu gik det raskere. Der var kommen en skrap Dreng op, som plaprede Lektien frem,

saa at kun et øvet Øre kunde følge denne ensartede, pludrende Strøm, der pludselig stoppede op med Eftertryk paa et ubetydeligt Ord, for derfra at styrte sig videre, rivende Ordene sammen og adskillende dem uden smaaligt Hensyn til Meningen: —

„— Og han lod Jorden fremskyde Urter og Træer den fjerde Dag satte — Gud de lysende Legemer paa Himlen Solen Maanen og de andre Stjærner til — at lyse for Menneskene om Dagen og om Natten og til at — inddele Tiden efter den femte Dag skabte — —"

Men han afbrødes af en bleg, kertelsvag Dreng, der ikke forstod, hvorledes der kunde være lyst tre Dage før Solen og Maanen og Stjærnerne blev skabte til at lyse. — Hjorth var paa Nippet til at komme frem med sin Lærdom fra Godet, at netop den moderne Videnskab havde vist Muligheden af dette, som de Vantro længe havde spottet over; Lyset kunde f. Ex. komme af Elektricitet ved Polerne; — men han erindrede, at disse Oplysninger ikke vilde blive til stor Opbyggelse for de smaa Tilhørere, og indskrænkede sig med et stille Suk til den Bemærkning, at naar Gud vilde det, kunde det ogsaa være saaledes. Den blege Dreng saà ud, som om han dog

vilde have ansèt det for mere hensigtssvarende, hvis Vorherre strax havde skabt Sol og Maane og Stjærner. Men Mængden var tilfredsstillet, saa meget mere som den med levende Misnøje havde set Tvivleren afbryde hin rivende Strøm, der hurtig syntes at maatte bringe dem til det forønskede Maal.

Fra nu af gik Overhøringen fortræffeligt. Efterhaanden kom der mere Liv i Børnene. Og til Slut sang hele Klassen det sidste Vers enstemmig, med en Understrøm af Jubel, der passede for de gladsynede Ord:

— Og Gud saà alt hvad han havde gjort og se det var saare godt og det blev Aften og det blev Morgen — den sjette Dag men paa den syvende Dag hvilede Gud fra al sin Gærning og han velsignede og helligede den syvende Dag.

Den syvende Dag var den næste, og den sidste Time var strax udløben; — derfor Jublen. Hjorth indsaà, at der hverken var Tid eller Stemning til Meddelelse af de nærmere udførende Betragtninger, som han havde forberedt sig paa. Det kom ham i Grunden tilpas: — han var ikke oplagt. Thi pludselig, medens Klasse-Koret læste, havde der blandet sig deri en gudsbespottelig Røst: —

„Natürlich, wenn ein Gott sich erst sechs
Tage plagt,
Und selbst am Ende „Bravo“ sagt,
Da musst' es 'was gescheidtes werden.“

Han kunde ikke slippe for at høre dette mephistopheliske Vers, der pludselig var manet frem fra en Krog af hans Erindring, hvor det maatte have ligget skjult. kringelrullet som en Slange, indtil det nu krøb frem, som lokket af Fløjtetoner, spillende med sin Giftbraad. Han havde moret sig med det i sit eget Værelse; men her i Skolestuen var det en uhyggelig Fremmed, en brødebringende Gæst, skønt ubuden. At det her kunde hvisle og kniske sin Spot ind i hans Øre, som her kun var vant til at fyldes af en skikkelig drævende og plaprende Enfoldighed! — Han var næsten bange, for at Børnene skulde høre det; det var ham en stor Lettelse, da de modrede ud af Stuen med megen Raslen af Penalhuse og Klirren af Grifler mod Tavler, med den overstrømmende Gækkevornhed, som Skoletiden med sin religiøse Slutning havde dæmmet op for. Siddende paa Kathedret saà han sløvt ud ad Vinduet, da de løb, trippede eller vadede over Gymnastikpladsen, puffende til hinanden, medens Pytterne sprøjtede om dem. —

Saa gik ogsaa han ud af det tomme, uhyggelige Rum, skrævede over den lille Gang, hvis hulslidte Murstensgulv var fyldt af en stor Pyt, og traadte ind i sin Dagligstue. Det var et middelstort, tofags Værelse, med sirtses Gardiner uden Kapper trekantet for Vinduerne. Ved den længste Væg stod en aldrende sort Sofa med et gammeldags rundt Mahognibord foran. Det gulbrune, stiftmønstrede Tapetpapir glode overalt i sin nye Grelhed; kun over Sofaen afbrødes det af et fugtplettet Lithografi, hvor bagved den baadfyldte Dam Haderslevs lange Husrække strakte sig, omgjordet af Haverne ned mod Vandet og overraget af Marie-Kirkens høje Tag med det lille Midterspir som en Pegepind op mod Himlen; — og ligeover for, over det lille spinkle Skrivebord, hvis Mahogni var blevet gult og mat, hang der en Gruppe smaa, afblegede Portraiter. En gammel Violin, hvis sprungne Strænge faldt ned som Spiral-Haler, og et perlesyt Pibebræt dannede Pendanter hver paa sin Side af Sovekammerdøren. Den ene Hylde paa en lille Hængereol glimrede med en Række brede, stærkt forgyldte Bogrygge, medens den anden havde en lurvet Befolkning af medtagne Skolebøger. — Der var en behagelig Lunhed,

og bag Kakkelovnsristen spillede nogle vævre Luer; han stak en Fidibus derind og tændte sig en Pibe; medens han bakkede stærkt og med inderlig Velbehag saà Røgen sprede sig i Værelset, pikkede det paa Vinduet og en Næsetip klistrede sig fast paa den graa Rude.

— Aa, er det dig, din Strik? saadan som du kommer og forskrækker mig! raabte han leende, da Kristine strax efter traadte ind.

Hun havde for Sølets Skyld løftet Skørterne meget højt op foran i sin venstre Haand. Nu lod hun dem falde for at slynge begge Armene om hans Hals og faa et Kys.

— Ja vel er det mig. Jeg løb herover, saasnart jeg saà Ungerne gaa . . . Har du kløt dem noget idag?

— Det vèd du jo nok, jeg ikke plejer.

— Da havde de ellers godt af at blive hærpede, de skidne Unger, især Tøsene . . . De var da uvane nok i min Tid.

— Din Fader plejer at sige, at man kører bedre med Havren end med Pisken.

— Ja, men han kører ogsaa saa magsomt. Nej, da skulde du set, jeg kørte i Foraaret hjem fra Marked med Henrik Larsen. Det gik som det var smurt . . . Han kørte

dem ogsaa ordenlig af, de røde . . . Tju — tju! . . . Der er da li'egodt Driv i det.

Hun stod og svippede i Luften med Spanskrøret, som hun havde fundet i en Krog. Men da hun bemærkede en misfornøjet Trækning om hans Næsebor, kastede hun det, satte sig paa Skødet af ham og redte med sine krummede Fingre hans bløde, krusede Skæghaar. —

— Se nu ikke saa mislunt ud du, Niels . . . Det var jo bare mit Spøg . . . Jeg kan jo netop saa godt lide dig, over det at du er saadan en skikkelig En . . . For du er da vel ikke krusho'edet paa Henrik? . . . Hvad? . . . en bitte Kende?

— Vist ikke! . . . Jeg tror du vil. —

Hjorth følte sig lidt urolig ved at have det kærnesunde Pigebarn paa Skødet og blive klappet og kysset. Han blev køligere, end han mente det. Men hun lod ikke til at mærke noget.

— Ah! det lugter bedre end Faders, udbrød hun, idet hun indaandede Tobaksrøgen. — Lad mig prøve? — Og hun forsøgte at ryge, idet hun nød at suge paa den Pibespids, han lige havde haft i Munden; det morede hende at puste Røgen langt bort med fremspidsede Læber og endnu mere at faa den i

Vrangstruben, — indtil hun træt af Latter og Hoste lænede Hovedet til hans Skulder, medens hun erklærede, at Tobak var noget ledt Griseri.

— Nej, men hvor du har det rart varmt, sagde hun saa pludselig, idet hun rejste sig . . . Havde jeg vidst det, saa havde jeg beholdt mine Træsko, og spjættet dem af i Gangen, og saa var jeg gaaet herind paa Hosesokker til dig —

— Lige som i gamle Dage, naar jeg skulde læse Lektier med dig —

— Ja, kan du huske, hvor jeg var en dum Tøs? Ja men, hør, var det nu ikke ogsaa noget fælt Vrøvl? Daaben er ikke blot Vand alene — men, men, . . . ja hvad for Pokker var det nu? . . . Aa nej! jeg trode altid, det var blaat Vand, ligesom det bliver, naar vi har vasket i det —

— Fy, skam dig Kristine!

— Ja, det er godt, jeg ikke skal være Lærer . . . Nej, men vil du nu bare se, hvordan jeg har smusket mine nye Støvler til bare for at sjoske herover.

Hun løftede igen Skørterne unødvendig højt op, saa at hun fremviste sine kraftige, blaastrømpede Smalben.

— Lad mig se! de stakkels Støvler! sagde Hjorth, idet han bøjede sig ned.

— Nej, fy dog . . . Maa jeg nu være her? . . .

— Saa staa dog rolig . . . Jeg kan jo ikke se, om Støvlen er kommen noget til.

— Nej, vær nu ordenlig, Niels! . . . Nu skal vi til at tale alvorligt . . . Lad os sætte os i Sofaen . . . Saa, nu leger vi Mand og Kone — ja, det vil da sige, saadan til Maade.

Han satte sig ikke hos hende i Sofaen men lige over for, med Bordet imellem. Saa begyndte de paa Planerne. De kunde maaske sætte Bo til Sommer. Det maatte være meget indskrænket; en Pige til Stadighed kunde de ikke holde; men Kristine kunde ogsaa magelig besørge de Dele. Forresten burde han gøre Vrøvl om den Jordlod ude ved Præstestien, som havde været paatænkt til Skolen; naar det galdt Svigersønnen maatte Per Andersen vel kunne tumle de andre Sogneraadsmedlemmer. Ogsaa med den Forøgelse var Embedet ligegodt for lille til at blive i, navnlig naar nu Børnene kom til; — men Provsten var ham god, saa naar der blev et større ledigt i Provstiet, kunde han vel nok gøre sig Haab.

— Jou vel, — Pro'sten og Præsten og

de Folk, de li'er dig jo svært godt, over det at du er saadan en ivrig Højremand. Men at, det er dog li'egodt ikke saa behaueligt; for det volder, at Bønderne ikke saa gærne vil ha'e dig, for i denne Tid er de jo svært ivrige. Og det er dog dem, der kalder. Det si'er Fa'er ogsaa, han si'er bestandig, at det vil skade dig meget . . . For her kender de dig jo nok, og de holder da li'egodt ikke af det; — og saa paa et nyt Sted —

— Jo, det er desværre sandt nok. Men det kan der jo ikke gøres noget ved.

— Ja, se at, jeg synes nu gærne, du ku' la'e det være. Jo, hør vèd du hvad, Niels, — det er jo da li'egodt noget Vrævl baade det ene og det andet, og — jeg forstaar inte noget af det, og det kommer da'tte os ved, og — der kommer da heller ikke noget ud af det, og — saa ku' du da gærne være li'esom de andre —

— Men kære Kristine —

— Se nu er der jo for Exempel Beck —

— Ja, men han mener det jo.

— Jou, men se at, det ku' du jo ogsaa mene.

— Men du kan da ikke mene, at jeg skal

være enig med dem, der altid udskælder det Parti, som jeg har set op til fra min Barndom.

— Ja Barndommen — det — vi ser jo op paa saa meget i vores Barndom — og siden saa bli'er vi jo da li'egodt store paa det og ser ned paa det —

— Ja, men jeg er nu ikke voxet det over Hovedet, — det er Beck maaske, men jeg ikke . . . Og du kan da ikke forlange at jeg skal gaa sammen med de Drøvtyggere, som ikke bryder sig om andet end om deres Marker og ikke engang vil forsvare deres Land . . . De har jo slet ingen Fædrelandskærlighed, og saa vil de endda regere! . . . De bryder sig ikke noget om Slesvig —

— Jou, det er jo meget drøveligt med det smukke Land og saadan nogen store Gaarde paa over hundrede Tønder Land, at de skal gaa i Tyskens Lomme — det er saa vist — og — det si'er Fa'er ogsaa, og — han skylder da Højre for, at det er kommet saa akavet afsted —

— Det er jo uforskammet! det er en dum Løgn, som han har faaet tudet i Ørene af Venstreførerne! . . . Nej det er til at blive gal over! — at man vover at sige saadan noget om de Folk, der har elsket os og

grebet til Vaaben for os og — — Hvad har saa disse Tørvetrillere her gjort for os?

— Ja—a, — der var jo da nu min Morbro'er Per Jensen i Vindrup Overdrev, se at — han er jo da li'egodt fulden ved Dybbøl.

— Naa ja, Herregud! det var han jo nødt til, naar han blev indkaldt og en Kugle ramte ham; — havde han været en prøjsisk Bondekarl, var han maaske ogsaa falden ved Dybbøl . . . Nej men Viljen, den var hos de andre, hos Folkets Ledere — og Fanden skal ta'e mig —

— Ja jeg synes nu dog i alt Fald ikke, at du behøvede saadan at buse ud med at du er Højremand baade i Tide og Utide og alstille ærgre de andre.

— Aa, naar noget irriterer mig, naar det brænder i mig, saa maa det ud, om det saa kommer gennem Sidebenene.

— Ja, ja, Niels, tænk nu over det, og se til, om du inte kan mindske det lidt, . . . det ku' være godt for os begge to . . . Saa, nu maa jeg nok ellers hjem og baale under Gryderne, jeg kan ikke sidde her og dase hele Dagen . . . Hvad er det for en Bog, du læser i?

Hun var gaaet hen til Skrivebordet. Dèr laa en lille tyk Bog med marmoreret Snit og

medaillonpresset Shirtingsbind. Hun tog den op og bladede i det graalige Avispapir med det tætte Tryk.

— Aa, det er en Versebog; — og saa er det jo ikke Dansk . . . Du er dog en taabelig en, Niels, at du gider plage dig med det . . . Hvad? . . . Er det nogen meget grin Viser, saadan nogen som dem, Henrik kunde fra København? Kan du huske?

Og slaar mig engang Lykken Klik
— Kli, kla, kli, kla Klik —
Saa ta'er jeg mig en Heinerik
— Hi, ha, Heinerik.

Naa, du behøver da ikke at gøre sure Miner for saa lidt . . . Jeg tænkte ikke paa ham ved det . . . Jeg har jo heller ikke taget ham . . . Aa, du tror maaske ikke, han vilde haft mig? — Det volder det, jeg aldrig har fortalt dig, at hans to Farbrødre har været hos Fader for at fri — men han fik mig Fanden ikke . . . Jo, jeg var skam en købmandsgæv Pige! . . . Jeg kunde ogsaa have faaet Præstens den mistrede Feriebrandt uden Gaard og Hans Olesen, den Træknub af en Stodder, med den gamle Gaard, som snart falder ned i Møddingen, og den bøvede Pranger Anders Jør-

gensen med den nye Gaard, som han har bygget for de Penge, han har snydt de andre for i Hestehandel — og forresten hvem jeg vilde ha'e — og det blev dig, Niels.

— Jeg er heller ikke skinsyg, Kristine! Ikke det mindste.

— Ikke det mindste? det var lidt nok . . . Farvel!

— Farvel, min søde Pige! og Tak fordi du kom herover.

Hjorth fulgte hende ud og blev staaende i Døren, medens hun trippede gennem Sølet, hoppede over Pytterne, med Skørterne trukne op, idet hun af og til vendte sig og lo, naar hun havde traadt klodset og tilsprøjtet sig. Saa gik han igen ind i Stuen og blev ved at gaa frem og tilbage. Der var blevet mørkere; Skæret fra den utætte Kakkelovnsdør flammede af og til op over Væg og Loft, og gennem Spjældet spillede det hen over det nyvaskede Gulv, hvor hendes Støvler havde sat snavsede Saalspor. I hans Sind var der kommet et Bundfald af Misnøje, en vag Uvilje, han vidste ikke ret selv hvorfor eller mod hvem. Han satte sig ned ved Skrivebordet og fik Øje paa Bogen, som hun havde haft fat i; halvt mekanisk begyndte han at blade i den.

Det var en Godtkøbsudgave af Schillers Værker, første Bind.

Ved „Die Götter Griechenlands“ standsedes hans Blik af en hæslig sort Finger, som hun maatte have sat. Den stødte ham. Han fik fat i et Viskelæder og begyndte at gnide. Men dette Erindringstegn fra den Elskede vilde ikke gaa bort; det blev siddende, trodsende paa sin Ret, og han fik kun Bladet krøllet — — — —

Da ihr noch die schöne Welt regieret,
An der Freude leichtem Gängelband
Selige Geschlechter noch geführet,
Schöne Wesen aus dem Fabelland!
Ach, da euer Wonnedienst noch glänzte
Wie ganz anders, anders war es da!
Da man deine Tempel noch bekränzte,
Venus Amathusia!
— — — — — — — — — — —

Han forstod ikke helt Ordene i den berømte Elegi, hvori saa mange Skønheder, der aldrig have været til, og saa mange uddøde Ting, der aldrig have været skønne, klages levende og grædes skønne, forvandlede af det samme Trylleplekter, som fremmanede dem. Flere af de fagertklingende græske Navne tonede gennem hans Hjærne uden at nogen Skik-

kelse vaktes ved dets Kalden; — eller undertiden var det kun, som rørte der sig i en Hjærnegrav et halvopløst Legeme for at gribe sit Navn i Flugten og suge Liv af dets Udødelighed — men de muldnede Knogler brast, Legemet sank navnløst ned, og Navnet fløj legemløst bort. Men Lyden af hvad der saaledes for ukendt og halvkendt forbi — ligesom et fjærnt Sus af usynlige Vingeslag — den forenede sig med Grundtonen, forlængende den til det Ubegrænsede og uddybende dens Klangfarve til det Ugennemtrængtes dragende Skønhed. Det var en Aabenbaring fra en sunken Skønhedsverden, et Fortids-Land, blandt hvis Ruiner hans Tanke næppe havde traadt end sige hvilet, og som viste sig dobbelt dejligt, fordi det var hyllet i Anelsernes Disslør, saa fremmed, fordi det intet lignede af hvad han havde erfaret, og dog igen saa inderlig hans eget, fordi hans Fantasi selv maatte fremmale det med de spredte Antydningers Farver. Og medens han sad dèr i det halvmørke Værelse med de taageskoddede Vinduer, byggede det sig luftigt, krystalklart op fra det grovgraa Papir, — svimmelhøje Søjler i uendelige Allèer, hvis fjærneste blaanende Rækker kun synede som mørkere Striber

ind i den dybe Himmel, med Løvkapitæler, der gròde ud i Arkitraver af underlige Blomsterbjælker, hvorfra krummede Blade dryssede ned i en lydløs, duftende Regn og bredte et Tæppe for Fødderne af statueagtige Væsener med Guldgevanter over Elfenbenshud; . . . og det grønnedes og gròde op med højlændte, bjærgentrende Skove, hvis Bladesus syntes et millionstunget Kor af Træaander, og i hvis kølige Skygger Kildeskummet klang som Latterkaskader og lyste som dansende Lemmer, slyngede Arme og løftede Bryster, medens Fjældtoppen ovenover steg stenstærk op gennem bølgende Rosenskyer og syntes at forbinde Jorden med Himlen, som maatte hvile paa dens Tinde; . . . og atter straalede det vidt ud som et Hav, hvori Øerne svømmede violette som Skyer i Aftenglansen, medens som store, syngende Fugle de langsejlede Snekker med Fløjteklang strøg hen derover, ud paa Dybet eller ind mod Stranden, hvorfra Marmortrapper trinede op til den murbæltede, borgkronede Stad med Templer og Paladser, Buegange og Søjlehaller, Gader og Torve, stimlende fuld overalt af skønne, glade Mennesker, Mænd og Kvinder, hyllede i Purpur og smykkede

med Blomsterkranse, hvis Baand flagrede som Vimpler. — — —

Og med en halvbegyndt Strofe, med et: „Schöne Welt, wo bist du?“ paa Læben tabte han sig i en famlende Hjemve efter det ubekendte, — andre Mennesker, anden Natur, andre Guder.

V.

Det var under sit Ophold i Fyn, at Hjorth begyndte paa at lære sig Tysk. Med megen Besvær slog han sig gennem Læsebogens Fabler og de længere Prosastykker og naåde endelig til Digtene, hvoraf de fleste vare underskrevne med Navnene Goethe og Schiller.

Han begyndte at føle sig stolt. De to Klassikeres Værker straalede over et Par Hylder bag Glasruderne i det blanke, aareflammede Nøddetræs Bogskab i Præstegaardens Dagligstue. Det var ham, som beklædtes han med en ny Værdighed, da dette Poesiens Palads slog Fløjportene op for ham, og en af dets fornemste Beboere overgav sig i hans fromme Hænder.

Men han havde en Skuffelse. Hans sunde, lidet gennemkultiverede Natur var ikke fintbestrænget nok til at vibrere med Werthers Lidelser; hans principstrammede Seminariesind, hans kapitel-klædte og paragraf-hægtede Uerfarenhed havde ikke Ærmegab nok til at favne Lidenskabens Fritænkeri, hans Aand, der var en digegrænset Havn for Traditionens Smakker, laa ikke vindaaben for Storm- og Trængselstiden. Saa fandt han da, ligesom i sin Tid vort salige theologiske Fakultet, at Bogen var umoralsk; og herimod var der jo fra Præstegaardens Side intet at indvende.

Glimrende kronedes imidlertid hans næste Forsøg: „Wallenstein“. Der var næsten et Aars Arbejde for ham med hans mangelfulde Sprogkundskab. Vers for Vers, med Ordbogen i Haanden, maatte han hutle sig igennem „Lejren“. Men dobbelt kært blev saa det dyrekøbte, dobbelt hans eget det tilkæmpede, naar han i et flydende Gennemsyn samlede det sammenstykkede, naar Lejren reiste sig i hele sit brogede Liv, med Telttoppe og Standarter, bredkrammede, fjerbuskede Hatte og blanke Blikhuer, Sværd, Kuglebøsser og Hellebarder, Kyradser, Vaabenfrakker, posede Buxer og uhyre folderige Rytterstøvler, løftede Stob,

Tærninger spillende paa Trommeskindet, hurtige Favntag og dristige Kys; han blev som hjemme mellem Kroater, Uhlaner og Walloner, Pappenheimske Kyradserer og de grønne Holckiske Jægere, af hvilke „den lange Peter fra Itzeho“ syntes ham saa fortrolig, fordi han engang som Dreng havde været med sin Fader i den holstenske Flække. Han begejstredes for den ædle Max og forelskede sig i den fintsindede Thekla, haabede, frygtede, led med denne aandige Kærlighed, over hvis tunge Døgnliv Krigens og Forræderiets skæbnesvangre Rænkespil har spundet sine Jærnmasker. Og bag denne forskelligfarvede Forgrund, over de svirende og doblende Soldater og det sværmeriske, elskende Par, hævede sig saa Wallensteins tavse og stilhedsudbredende Skikkelse, med det magre, korsskæggede Generalissimus-Ansigt, ubevæget af driftbrutal Livslyst og af ømme Længsler, forstenet i kold Beregning men furet af Herskersygens Ild som en Vulkan, med en mørk Skæbnetros Sky over den aarede Pande, Ærgerrighedens blodløse Dæmon midt iblandt den dyriske, nydelsessnappende Krigerrus, den blinde Tros-Fanatisme, den alttrodsende Kærlighed Haand i Haand med den altofrende Pligttrofasthed — saaledes

som Digterens Mesterhaand har udødeliggjort ham. Men i dette Hele var det ikke blot Poesien, der for første Gang tog et Tag i ham med sin kvindelig bløde Kæmpehaand: — Historien, den han før kun havde kendt som et muskelløst, livsforladt Register-Skelet, traadte ham pludselig kødeliggjort imøde, i sit tragiske Højtidspurpur kun saa meget mere blændende for hans kritikfri Blik. For første Gang levede han i en fjærn Tid, og indaandede dens stærke Luft i sine skolestøvede Lunger. Og var der end paa Amorinvinger flagret Weimarske Følelser ind i det Pilsener Standkvarter, — han kunde ikke skælne dem, og for ham var jo det ene som det andet nyt og stort.

Da han rejste fra Fyn, forærede Fru Lindekær ham en gammel Udgave af „Hermann und Dorothea“, et lille, tykt Papbind, paa hvis stive, guldsnittede Blade der kun stod en halv Snes Hexametre, og med en hvid Muse paa brun Grund som en lille Statue mellem hver Sang. Denne Bog blev hans Yndling; naar han med en Bibliofils Ømhed vendte de tykke, buklede Papirsblade, slog der ham imøde en hyggelig, forunderlig hjemlig Rhinskvins Duft, det blinkede for hans indre Syn

med det kølig harmoniske Skær af den ravgule Druesaft i de havgrønne Romerglas, og paa den gyngende Guldgrund saà han sit og den Elskedes Billede, men idealiserede, ligesom gennemlyste af det ædle Spejl.

Saasnart han kunde faa Raad dertil, købte han Schillers Værker og et Udvalg af Goethes. — Studiet af dem blev hans stadige Sysselsættelse. Uge for Uge, Dag for Dag levede han sig dybere ind i dem.

Salige Dage, I, da vor mørkefamlende Sjæl første Gang træder ud i Kunstens fulde Lys, da en ny Verden, det sande Kosmos, aftaager sig, morgenfrisk og uendelig, for vort svimlende Blik! Vore tidlig indpodede Forestillinger frostsvides før Blomstringen, vore rodspredende Følelser visne bort i tørkemætte Aarsgange, og paa en Stormdag knækkes vore Haab; — ogsaa vore Venskaber rive sig fra os, og Skillesaaret skorpes og forhudes, ja selv de sarte Minder fra vor første Kærligheds Dage forsmaa vi ofte siden med et ynksomt Smil; — men hvad I har saàt og bestraalet, det visner ikke, det rives ej fra os, det bliver os aldrig smaat. Ingensinde forhærdes den hin Gang fostrede Lærlinge-Ømhed overfor de Mestre, der første Gang vakte vor Aands slum-

rende Grundtone til Svar paa deres evige Harmonier; Tiden river os med sig, gjorder os med nye Vaaben, lader os kæmpe under andre Faner; men dem ville vi aldrig angribe; ja om Nogen af os har vundet sig Hæderskranse, han vil dække deres Blottelser med det selvvundne Løv, han vil rive Kransen sønder og lægge Lavrbærbladenes svalende Lægedom over hvert Saar, som en hadsk Kritik har hugget dem — for hine salige Dages Skyld, for Indvielsens hellige Timers Skyld!

Saadanne Dage, saadanne Timer levede han.

Og dog var ikke alt nydende Modtagen, ikke alt rolig Beskuen. Der gærede Strid under den stille Flade. Ustraffet havde ej det smaakaars-vante, traditionssikre Ynglingesind givet de fyrstelige, hedenske Aander Indpas. Underlig fremmede stod de derinde, de germaniske Dioskurer, og for deres voxende Marmorkraft syntes Hyttetaget at maatte sprænges, var det end lagt med Straa fra Bethlehems-Stalden.

Men han blev sig dette kun uklart bevidst og selv saaledes sjælden og glimtvis. Og netop dette kom af Livsfaren. Langsomt

gnavede det indsmuglede Giftstof paa de dybeste, dulgte Dele af hans aandelige Organisme; kun af og til strejfede Opløsningsprocessen en Nerve, som gav et smerteligt Sting.

Undertiden var det en Forestilling, som han havde gaaet og baaret tankeløs paa, som paa saa mange andre, men som nu pludselig viste sig for ham i et nyt Lys, hæsliggjort eller halvt latterlig. Det kunde komme ham paa tværs i hans Skolegærning, standse Ordet paa hans Læbe, gøre ham raadvild og forlegen; han led som af en pludselig Afasi: de Ord, hvormed der skulde tales til Bønderbørnene, vilde ikke indfinde sig, skønt han kendte dem saa godt.

Eller ogsaa kunde det være et Udtryk, som Kristine havde brugt, en af disse uvilkaarlige Bevægelser, der ofte klarere end Ord synes at aabne en Fold af det inderste Væsen, som forfulgte ham, skurrende i hans Øre som en Mislyd, irriterende hans Øje som et Støvgran. Hun havde ogsaa forandret sig i de faa Maaneder, de havde været Kærester; hun viste mere og stundom noget, han ønskede uset. Af og til maatte han, halvt ubevidst, indrømme for sig selv, at hun kunde have lignet Dorothea en god Del mer, end hun gjorde,

— for ikke at tænke paa Jomfruen fra Orleans, der ogsaa var en Bondepige.

Som oftest var det dog en vag Trang efter nyt Liv. Digtervinens kølige Gyldenblink og fine Blomsterduft efterlod hans Gane i en tungeklæbende Tørke, som et Fatamorganas Oasekilde og Palmeskygge udtørster Ørkenvandreren. Han lededes ved Brøndvand og forsmægtede efter Vin som efter en Naadegave. Men det var Dionysosbægret, ikke Nadverkalken, som hans Sjæl stundede mod.

VI.

— Find Dem en Cigar, Hjorth . . . dèr . . . paa Pulten, sagde Pastor Krarup gennem Næsen, gabende over et Porcelæns-Pibehoved, som han derpaa gav sig til at puste i, til han blev ganske kobberrød i Ansigtet.

De havde efter Middagsbordet trukket sig tilbage til Studereværelset, et mørkt, tilrøget Rum, syv, otte Alen i Kvadrat, udstyret med en apostolisk Tarvelighed. Paa den ene Side af Vinduet, der kun havde en gammel, gul Gardinkappe, var et halvt overskygget Bord af ukendeligt Træ uordenlig bedækket med Tidsskriftshefter, kirkelige Blade, religiøse

Piecer, Breve og Papirer; til den anden Side borede en Jærn-Seng sig ind i en lille Niche, bestemt til at huse Præsten Lørdag Nat, naar han under Inspirationens og Forfatterveernes Indflydelse skyede det ægteskabelige Sovekammer. Den graastrøgne Kalkvæg grinede frem gennem de øverste Hylder paa Reolen, hvor kun nogle sorte Salmebøger og Nytestamenter hældede sig, medens nedenunder uindbundne Tidsskrifter og forældede theologiske Bøger havde samlet ærværdigt Støv. Over den højbenede Fyrretræs-Pult med tilklattet Voxdugs-Klap hang et Par Silhouetter. En rosarød, taarnagtig Lerkakkelovn, hvis klodsede Stokværk havde portformige Gennembrydninger, ophedede Værelset til et betænkeligt Gradeantal. Men udenfor frøs Haven, vridende Frugttræernes nøgne Grene mod en zinkfarvet Himmel og med halmviklede Rosentræer ligesom Vaage-Koste stikkende op af den kagefrosne, sortsmudsede og gustne Sne, medens en løsreven Vedbendgren uafladelig daskede mod en af de smaa Ruder.

— Naa, har De saa tænkt over det? . . . hvad siger De til den Idè? spurgte Præsten, idet han svøbte sig ind i den palmede Slaabrok, som saà ud til at have gjort Regens-

dagene med, hvorpaa han lænede sig tilbage i Skyggen og pustede store Røgskyer ud i Lyset, hengivende sig til den behagelige Søndagshvile inden Annexturen.

Hjorth gik og drejede sig urolig paa det knapt tilmaalte Gulv, vuggende i Hofterne, sugende og tyggende paa Cigaren, som der ikke var Træk i.

— Ja det, som Præsten siger, det — kunde jo ikke være saa galt . . . Jeg har saamæn ogsaa nok Lyst . . . skønt det skam aldrig før er faldet mig ind . . . Men — Sagen er, jeg vèd ikke rigtig, hvordan det skulde kunne lade sig gøre —

— Aa, naar De selv har Lyst, saa . . . Der findes altid en Udvej, — det . . . De har jo ogsaa nogen Penge, har De fortalt mig . . . Naa, ja, ja — det er ikke mange . . . men med lidt Sparsommelighed . . . Og naar De først er blevet Student, saa kan De jo ogsaa informere noget . . . Aa, saadan noget kommer man ud over, det — kommer — man — ud — over.

— Saa synes jeg jo ogsaa nok, det er lidt sent at begynde paa Studeringerne.

— Sent? . . . naa, ja . . . men — De

er jo dog en ung Mand, Hjorth . . . hvad? . . . De er jo en pur ung Mand —

— Ja, jeg vèd dog ikke, svarede Hjorth smilende, idet han gyngede sig paa det ene Ben. — Jeg synes nu, jeg begynder at ældes, jeg er saamæn snart fireogtyve —

— Aa, men saa er De jo en ren Grønskolling, hi, hi, hi . . . Fireogtyve! ser vi det, ser vi det! . . . Ja, vèd De hvad, saa kan De saamæn ogsaa være Præst, naar De er et Par og Tredive, og saa har De jo endnu Livet for Dem . . . Og saa er det jo da noget ganske andet . . . Ja jeg mener ikke nærmest materielt, — skønt vi er jo da alle noget Materialister, — men en Mand som De, De vil ikke i Længden kunne føle Dem tilfredsstillet ved Skolelærer-Virksomheden. — De stræber videre . . . De er som en Ælling mellem Kyllingerne, De vil i Vandet, he! . . . Nej, De behøver saamæn ikke at fortælle mig det, jeg har jo nok mærket det, og saa var det dette herre faldt mig ind . . . Se Præst, det bliver netop noget for Dem; De har jo gode Talegaver — jo, saamæn har De det, De taler rigtig godt for Dem, og saa har De en ypperlig Hukommelse, — De vil netop kunne blive en Prædikant.

Og Pastor Krarup skelede mismodig hen til nogle Papirsblade paa Bordet, paa hvilke hans Pen havde arbejdet fra om Mandagen af, for at faa dem fyldt med en maadelig Prædiken, som han saa endda maatte læse op. Han var ingen Prædikant.

— Ja men, det er jo ikke blot det, som det kommer an paa, og — hvad der gør mig tvivlraadig er, at jeg synes, jeg mangler Kaldet.

— Saa, hvordan det? De føler alligevel ingen rigtig Lyst?

— Jo paa en Maade nok Lyst — men, jeg vèd ikke rigtig, hvad jeg skal sige — jeg er bange — jeg — det at være Sjælesørger for en Menighed, det forekommer mig saa stort et Ansvar — og saa synes jeg ikke, man bør tage sig det paa, naar man ikke drives af et indre Kald —

— Ganske vist, det — er jo meget sandt, — saadan i Almindelighed . . . Men alligevel, jeg tror ikke, De skal hænge Dem for meget i det, Hjorth . . . Man—n — kan saamæn ogsaa gøre for meget Væsen af det indre Kald, det ved Gud man kan . . . Der er mange unge Theologer, der mener det skal komme over dem paa èn Gang, ligesom med Ildtunger, ved Ordinationen . . . Det er ligesom

Konfirmanderne, naar de første Gang kommer til Herrens Bord . . . Men—n, det gaar jo ikke altid saadan. Vor Herre har de mange Veje, han vèd bedst, hvorledes han skal komme til hvert enkelt Hjærte . . . Det er som vi synger i vor gamle Salme: Her vil ties, her vil bies —

— Men der er dog ogsaa dem der bier, og saa kommer det aldrig alligevel . . . Jeg kender Gejstlige, som jeg synes maatte have passet bedre i en anden Stilling —

— Naa, ja, De tænker paa Provst Storm —

— Ogsaa paa ham, ja.

— Vor kære Provst er ganske vist ingen Aandens Mand, men — har Vorherre ikke alligevel faaet Brug for ham, stillet ham paa en Plads i sin Kirke, som — ja jeg vil ikke sige, han udfylder den, men han virker dog meget — anerkendelsesværdigt? . . . Nej, naar det slet ikke kommer, saa er det vores egen Skyld; Naadens Haand er altid aaben imod os, det har vi Guds eget Ord for . . . Aa, men vær De blot ikke bange for det . . . Vorherre lægger sin Velsignelse til, naar De blot tager redelig fat . . . De er jo et kristeligt Menneske, og efterhaanden som De ved Videnskabens — hm! — Haand trænger —

dybere — ind i — disse — hm, hm! — evige Sandheder . . . De skal se, det vil alt vende sig til det bedste.

Pastor Krarup tog fat paa sin Pibe, som var ved at gaa ud; efter at have hindret dette og indhyllet sig i friske Tobaksskyer, kom han atter tilbage til sin nye Yndlingsidè med en betænksom, haardnakket Stemme, der syntes bestemt paa at fjærne alle Hindringer.

— Og selv om det nu ikke netop blev som Præst, saa — man vèd jo ikke, hvordan det kan føje sig — der kunde jo ogsaa aabne sig andre Udveje — for Exempel som Videnskabsmand, som Universitetslærer — det er jo ogsaa en velsignelsesrig Stilling, for dem der — ikke sandt? — Nu — der er jo for Exempel den nye theologiske Professor, Doktor Petersen, — en udmærket dygtig Mand, ganske udmærket — han er ogsaa bondefødt, — ja, han er saamæn her fra Sognet . . . Jeg har kendt hans Forældre godt . . . De bòde omme bag Møllen . . . Det var Husmandsfolk, simple Husmandsfolk . . . Ja, — dèr kan man se!

— Men han kom vel som Dreng til Studeringerne?

— Ja—a, jo vist gjorde han det . . . Men det har saamæn ikke noget at sige. Han

er endnu en ung Mand . . . Hvis De blev noget ældre Professor, saa kunde det saamæn gaa an endnu . . . Men jeg synes Kakkelovnen ryger, — brød han pludselig af, idet han rejste sig.

— Ja, den er ikke helt fri for det.

— He, det er dog ellers mærkeligt! . . . Det er ellers saadan en udmærket Kakkelovn, den er billig og saa varmer den og holder Luften god, den ventilerer, aah! — jeg behøver slet ikke at lukke Vinduer op . . . Min Eftermand, han vil saamæn komme til at prise mig mange Gange for den Kakkelovn, — ja for jeg har jo selv ladet den sætte op, det er min Idè; — nej disse nymodens, — hvad er det nu? — Magasinovne, det er jo noget Jux, det er jo noget Jux, — til at kvæle Folk med . . . Det er saamæn ogsaa mig, der har fundet paa at lave den Niche herinde til Sengen, som der ellers ikke var Plads til . . . Ja, min Eftermand, han — han vil saamæn ikke komme til at bande mig . . . Ak ja, man bliver gammel, Hjorth — man kommer til at tænke paa Eftermanden . . . *Serit arbores, qvae alteri saeculo prosient*, som det hedder i Cato major . . . Naa ja, det er sandt, De forstaar ikke Latin.

— Nej endnu i al Fald ikke.

— Men siden maaske, hvad? . . . Saa kunde det hændes, jeg kunde faa Dem til Kapellan, Hjorth; — hvis jeg kan holde ud saa længe.

— Aa, hvad det angaar —

— Ja, ikke sandt, jeg er igrunden ganske rørig af min Alder, hvad! . . . Jeg tror skam, jeg kunde danse en Wiener-Vals endnu . . . Men, ih du Fredsens, er den halv et! . . . Saa maa vi skam . . . Ferdinand! Ferdinand! . . . Naa, dèr kommer han allerede for Døren. — Stine! har du pakket Kjolen ind? og den gamle Præstekrave?

VII.

— Det er sandt, saa var der jo ogsaa denne Sag — dette med den ny Præst i Ovnstrup, sagde Godsforvalter Ravn, idet han satte sig tilrette i Kontorstolen, som han havde været i Færd med at springe ned fra. — Han . . . hvad er det nu?

— Frederiksen.

— Ja vel . . . Har De set Regnskaberne efter, Jessen?

— Jo, vist har jeg saa — men —

— Naa, hvordan —?

— Ja, Godset har jo leveret Kaldet de otte Favne Brænde i lang Tid. Vi har det tilbage i forrige Aarhundrede, saa det har faaet Hævd.

— Hm! — ja, det tænkte jeg nok, sagde Ravn, og lænede sig tilbage, dinglende med sine korte Ben, mens han trommede med et Penneskaft paa den tilklattede Voxdug.

— Desuden fortalte Pastor Frederiksen mig forleden, at han havde truffet Greven i Selskab, og Greven havde været meget forekommende og sagt, at det maatte være en Misforstaaelse, — han skulde naturligvis have Brændet ligesom Formanden —

— Naa saadan — ja vel! — he! Godsforvalterens lille runde Mave syntes at ryste af en stille Latter, der tilspidsede hans Læber og fik et musikalsk Udtryk i en lang Fløjtetone. Derpaa kastede han Pennen, gav Voxdugen et resolut lille Slag med Haandfladen, og idet han pludselig hoppede ned fra Kontorstolen, sagde han:

— Ja, hør vèd De hvad, Jessen, — De kan saamæn godt skrive til Prokurator Meyer imorgen.

— Hvad mener Godsforvalteren? — om —

— Ja, netop . . . Jo, gu fører vi Sagen, sagde Ravns mest mjavende Fistelstemme, medens hans missende Øjne glædede sig over deres overlegne Skarpsynethed.

— Men naar vores Bøger — —

Men en nedladende, belærende Pegefinger prikkede Jessen paa Brystet: —

— Ja men, det er de andre, der skal føre Beviset, go'e Mand! . . . Nej, gu udleverer vi ikke vores Bøger . . . Ja, lad dem forlange dem . . . Vi vèd ikke noget af det; — Regnskaberne er kommet bort; der har været en rædsom Uorden paa Godskontoret — i den forrige Forvalters Tid naturligvis . . . Lad De bare Meyer om det, han er ikke saa — —. Nej, de andre, de har sgu ikke deres Papirer i Orden; aa Gud, saadan Præsteregnskaber, nej, det kender jeg saamæn . . . Hvem er det, der gaar over til Dem? — aa, det er jo Lærer Hjorth, — ja det er sandt, nu skal han nok ikke være Lærer mer —

— Hvordan det?

— Naa har De ikke hørt det? jeg tròde, han var saadan en intim Ven af Dem. Jo, jeg var saamæn i Selskab hos Pastor Krarup i Aftes, — en lille Lhumber, forstaar De — og han fortalte, at Hjorth vilde til København og studere Theologi; — det var saa godt som afgjort. — Det passer sig jo ogsaa meget bedre for ham . . . Det er jo en opvakt Fyr . . . Og det er et net Pigebarn, han er forlovet med; — nysselig skabt, — det ved Gud — —

Godsforvalteren havde stampet sine Støvler fast i de pletfri Galoscher; den lille rundpullede Hat, hvis silkeglinsende Filt han havde glattet med Albuen, satte han paa sit skaldede og altfor flade Hoved, hvor den syntes at have siddet fra Fødslen, fuldendende Ryggens og Nakkens ærværdige Kurve med sin agtbare Kuppel, — og hans behandskede Haand strakte sig velvillig frem: —

— Farvel Jessen.

— Ja, saa var der endnu, siden vi var ved Ovnstrup, det med Kirken. Vi skulde vel snart til at tage fat paa den — Synet udsatte jo en hel Del, og De husker nok, vi lovede Provsten, at Vaabenhuset, — ja De var jo selv med —

— Ja vel, ja. — Aa, men lad os nu se, om de kan tvinge os til Brændet . . . Hvor kan det ellers være, De er bleven saa kirkelig? . . . Naar det endda var mig, hvad? . . . men De, — he, De skulde saamæn høre, saadan som Pastor Krarup —

— Aa, det er blot det, at jeg synes, naar man har lovet noget —

— Saa, synes De det? — he! — det var da ellers en àparte Mening, afbrød Godsforvalteren ham — med forkert Betoning paa

„aparte“ . . . Nej, ser De, naar man har lovet noget, saa er den Sag jo overstaaet . . . Men apropos om Deres Kirkelighed, — hvad er det, Pastor Krarup fortæller, at De ikke vil lade Deres Datter konfirmere?

Jessen blev blussende rød i den lille Stump Kinder, der var synlig over hans sorte Skæg, medens han med et fortrædeligt Smil mumlede:

— Naa, har han nu ogsaa plapret ud med det —?

— Men Deres Datter, kære Jessen — det er rigtig en vakker ung Pige — særdeles vakker . . . men De kan dog ikke lade hende voxe op uden Religion, — det gaar dog virkelig ikke an — —

— Ja, Hr. Godsforvalter, hvad det angaar, saa mener jeg, at paa de Omraader — —

— Ja, Gud bevares, — der maa enhver følge sin Overbevisning, — det giver jeg Dem fuldstændig Ret i . . . Det holder jeg altid paa . . . Ja, jeg selv er, som De vèd, religiøs anlagt . . . Følelsesmenneske — naa, men Gud bevares! . . . Nej, men her er jo kun Tale om den ydre Optræden . . . Et saadant usædvanligt Skridt vilde der blive lagt meget Mærke til, — der vilde blive talt overmaade meget

derom, — og jeg finder nok — at — i Deres Stilling — Ja, ja, kære Jessen, ser De, — saadan, — dette, — et Gods, et Gods — (og Ravn gjorde en bred, besiddelses-tagende Haandbevægelse) — det er — til en vis Grad — en Institution, — og enhver — der indtager en Stilling ved en saadan Institution, — maa — til en vis Grad — bøje sig — og — i sin ydre Optræden — rette sig — efter den Aand — som — hersker ved denne Institution — (Ravn lagde haardnakket Betoningen paa første Stavelse, som om hans Tanke standsede dèr af Glæde over det træffende Ord).

— Det vil sige Grevens Aand?

— Det vil — naturligvis — i sidste Instans — sige Grevens Aand, indrømmede Ravn, medens han i en forøget Værdighed druknede sin lille indvortes Latter ved Tanken om Grevens Aand, og med et hurtigt Sideblik gennem Øjenkrogen udspejdede, om Fuldmægtigens Ansigt viste en subordinationsstridig Ironi. Men Jessens Træk forraadte intet, og Mundkrogene havde gemt sig under det stride Skæg.

— Naa, men hvad er det værdt at gøre Væsen af? . . . det hele drejer sig jo om en Ceremoni . . . Se nu Herredsfogden, — ja,

De vèd jo selv, hvordan han har det: — han siger jo altid: „Fanden lyne i de Præster, det er ikke andet end Løgn og Vrøvl“ . . . Ja, han har jo saadan sin egen Maade at udtrykke sig paa, vor kære Herredsfoged . . . Naa, han lod ogsaa sin Datter konfirmere . . . Det er jo en ren Formalitet. — Ja, jeg selv er som sagt troende, saa for mig er det — hm! . . . men—n, af Dem er det jo en ren Formalitet, man forlanger . . . Blot ikke aaben Opposition! . . . Hvor kan det ogsaa falde Dem ind, kære Jessen! De, som ellers er saa konservativ, saa konservativ . . . Og saa ogsaa for Deres Datters Skyld, — betænk — det Ansvar . . . En Mand, — naa, ja — men en Kvinde! . . . „Betænk, hvad er en Kvinde!“ . . . Ja, De kender vel Figaro? . . . guddommelig . . . Ja Musik er nu mit Sværmeri . . . Musik og Kvinder . . . (Hans Stemme blev kælen, drømmerisk, og der kom en fugtig Glans i hans Øje) . . . „Wer nicht liebt Wein, Weib und Gesang“ . . . Ak ja! det var en Guds Mand, den Luther . . . Nej men, at en Kvinde er irreligiøs, det er unaturligt, — det er ukvindeligt! . . . netop det svage i den kvindelige Natur, — det uklare, dragende, — dette — hvad skal jeg sige? — denne oversanselige

Duft — hm — er ikke den religiøse Stemnings Clair-obscur, er det ikke ligesom den aandelige Atmosfære, hvori denne Blomst skal oplukke sig? — Ja, De forstaar mig nok, skønt jeg ikke kan finde Ord, der — —. Jeg er nu engang et Følelsesmenneske, en Romantiker, om De vil; — ja, jeg vèd, det er nu gammeldags, men —. Ja, nu vil jeg ikke opholde Dem længer, kære Jessen, men tænk nu over Sagen. — Farvel, Farvel!

— Den Skabhals, mumlede Jessen, medens han trak Nøgleknippet ud af Kontordøren og saà efter sin Foresatte, der med en katteagtig Forsigtighed trippede frem mellem Gaardspladsens Pytter over mod den øde, kaserneagtige Hovedbygning, forbi de to store Linde, hvis nøgne Grene knirkede og peb, medens nede ved Foden af Stammerne to danske Hunde, med Hovedet hvilende paa Poterne, som hang ud af Hundehusets Glug, fulgte ham til Dørs med en doven Knurren.

VIII.

— Naa, saadan helt afgjort er det da heller ikke . . . Pastor Krarup er meget ivrig af sig, vèd du nok, naar han har faaet en Idè — —

— Han faar heller ikke mange af dem —

— Men jeg har jo rigtignok tænkt en hel Del derover siden, og . . . jeg skal ikke nægte . . . ja, synes Du ikke i Grunden selv, det var fornuftigere end at blive ved —

— Nej, hør, det er sgu for meget forlangt . . . Jeg skulde finde det fornuftigt, at du gik hen og blev en af disse salvelsesfulde Hyklere eller Vrøvlere —

— Naa, naa Jessen —

— Ja, for det maa de da være, en af Delene eller begge Dele, — jeg vèd Fanden ikke.

Han tav, da hans Datter Nelly kom ind med Kaffen, fulgt af en sort, stridhaaret Terrier-Bastard med et barsk knebelsbartet Ansigt, som en pensioneret Obersts, der smilede op til hende med en skæv Tandblottelse, medens Halestumpen virrede. Fuldmægtigen gik med den slæbende Lyd af udtraadte Morgensko frem og tilbage i det mørke, lave Værelse, hvis Loftsbjælker han næsten fejede med sit tynde Haar; Vinterfrakken, som han brugte i Stedet for Slobrok, gjorde ham endnu mere bredskuldret; han dampede voldsomt af sin Assam-Pibe, hvis brunrandede Dæksel smældede, naar han tog den ud af Munden og gestikulerede, idet han talte sig rød helt op i Tindingerne.

— Og hvem Pokker beder dem saa stikke deres Næser i alle andres Sager? . . . naa, hvad mener du? dèr kommer nu forleden Pastor Krarup op til mig . . . Ja, mig vilde han naturligvis ikke omvende, det vilde dog været for — og det har han jo engang forsøgt, saa dèr er vinket af, det vèd han nok . . . Nej, men det var angaaende Nelly. — Hun

skulde vel nu snart konfirmeres. — Nej, det havde jeg ikke tænkt mig. — Men det var dog virkelig snart paa Tiden. — Jeg tvivlede paa, at Tiden dertil overhovedet vilde komme. — Ja men det gik aldeles ikke an; hun kunde ikke voxe op som en Hedning, han maatte som Præst paa det alvorligste foreholde mig mine Pligter mod det stakkels Barn, som var undfanget i Synd og vilde fortabes — og — og alt saadan noget, hvad de nu kan sige. — Og saa sagde jeg rigtignok: — nej hør, Hr. Pastor, lad os nu ikke rippe op i den gamle Syndefalds Historie, om at Vorherre fik lokket et stakkels Pigebarn til at æde et surt Æble og saa javed hende ud af Haven. — Naa, saa blev han jo vred og sagde, at han vilde ikke staa og høre paa mine Ugudeligheder, men Barnet skulde og maatte konfirmeres, og jeg svarede, at jeg gad dog se, om nogen kunde tvinge en Fader til at lade sit Barn staa og lyve paa Kirkegulvet, og at Nell kunde faa sit Uhr og sin lange Kjole og hvad hun nu ellers skulde have, uden at hun behøvede at tygge Oblater dèrfor — ja for jeg blev jo ogsaa heftig, — det kan jeg ikke nægte, — det blev jeg . . . Det skulde jeg nu ladt være med — naa . . . Men det er ogsaa for galt

saadan at falde med Døren ind i Huset til En. —

— Vil du virkelig ikke konfirmeres, Nelly? spurgte Hjorth den unge Pige, der bød ham Kaffe og Sukker.

— Nej, jeg vil saamæn ikke, Hr. Hjorth, svarede hun bestemt, med et trodsigt Smil om de temmelig tykke Læber, stolt over at have Del i Faderens Uafhængighed og over at handle anderledes end sine Jævnaldrende. Derpaa satte hun Bakken fra sig, tog et Stykke Sukker, bed det over med sine Fortænder, der vare ligesaa hvide som den bestandig skævt smilende Hunds, holdt det op for den og lod den gaa paa Bagbenene foran sig, løftede det, indtil den sitzede, holdt det hen mod Snuden og trak det bort, til den gøede, medens den stedse beholdt sit tænderskinnende Smil i det barske Ansigt, der syntes at være kommet gammelklogt til Verden, overfor den leende unge Pige med den endnu barnlige Opstoppernæse og med store, tindrende mørke Øjne under den lave Pande.

— Ja men — det var jo dog egentlig i en god Mening — og — det var vel ogsaa Præstens Pligt at gøre det, sagde Hjorth langsomt, medens han og Jessen tog nogle

Slurke af den dampende Kaffe, hvis Varme virkede velgørende i den kolde Fugtighed, der trængte ind i Lejligheden og fik det Brænde, som skulde bekæmpe den, til at sive døsigt i Kakkelovnen.

— Ja, vist saa . . . Men det er jo netop det forbandede . . . Derfor skulde du tage dig i Agt for at faa den Slags Pligter . . . Du bliver dog ligesom de andre, naar du kommer ind i den Mølle . . . Nej, slaa du dig til Taals ved de Pligter, som du har af den Sort, de kan saamæn være slemme nok . . . Lære Børnene alt det Sludder og Vrøvl! . . . De stakkels Unger bliver jo snart ikke proppede med andet end gamle jødiske Eventyr . . . Og saa Katekismen.

Nelly løb baglængs om i Stuen og trak den knurrende Hund efter sig i en Flig af den strammede Kjole, som den havde faaet mellem Tænderne. Hun rystede Kjolen, saa Folderne viklede sig om dens Hoved, lo højt og gjorde sig aabenbart interessant for sin Lærer. Thi hun var for nogen Tid siden begyndt at læse Tysk med Hjorth.

Fuldmægtigen gik bestandig frem og tilbage paa Gulvet og fortsatte uden at genere sig for den unge Pige, der var vant til at

høre hans Udfald mod Kirken. Naar Hunden kom ham i Vejen, kastede han den til Side med et blødt Spark af den broderede Morgensko, som uformeliggjorde hans Kæmpefod.

Jessen var en blandt mange Børn af en jævn Borgerfamilie. Den normerede Vanekristendom havde hørt til Familiens Traditioner; den var ganske uden Skygge eller Nuance. Man gik i Kirke omtrent hveranden Søndag og paa de store Festdage, og til Alters en Gang om Aaret, og naar nogen blev alvorlig syg, eller naar Udsigten til at slippe nogenlunde over Terminen var usædvanlig fordunklet, tænkte man lidt mere paa Gud end ellers, — det gik som af sig selv ved en Naturnødvendighed, om mere var der ikke Tale. Da Tidsaandens Luftning ikke havde nogen Grøde i den Retning, førte dette ogsaa som ved en Naturnødvendighed til, at den unge danske Jurist ikke var religiøs. Forældrene gaa i Kirke, fordi det er passende og for at give Børnene et godt Exempel; Børnene tridse med. Siden naar de blive deres egne Herrer, høre de op med at gaa i Kirke, fordi det ikke er morsomt. Endnu senere gaa de atter i Kirke, fordi det er passende, og man gør saa meget kedeligt, naar

det er passende, desuden maa de igen give deres Børn et Exempel, og endelig — man bliver alvorligere, det gaar ned ad Bakke med Fornøjelserne i denne Verden, man maa begynde at tænke paa dem i den næste. — Men dette normale tredje Stadium naåde Jessen ikke til. Medens han i en Provinsby var anden Fuldmægtig paa Herredskontoret, forlovede han sig med en Læges Datter, og da han fik sin beskedne Stilling paa Skovvang, giftede de sig. Hans Hustru havde i sit Hjem indsuget meget frie Anskuelser paa det religiøse Omraade; — som bekendt er Medicinen ikke styrkende for Troen paa Helbredelser ved Haandspaalæggelse, Dødeopvækkelser og Jomfrufødsler. Det varede ikke længe, før hun smittede ham; fra ligegyldig blev han fjendtlig mod den kirkelige Kristendom. — Et Aars Tid efter Nellys Fødsel døde Moderen. Ved den Lejlighed fik Jessen det første egentlige Sammenstød med Pastor Krarup, der i den paafaldende korte Ligtale ytrede sin Bekymring for denne Sjæls Frelse, der aldrig havde søgt Guds Hus og Bord og syntes at have tillukket sig for Naaden. Sygelig ordsaar i i sin Sorg tog Jessen ham dette meget ilde op. Hvad berettigede Præsten til at dømme

om hendes Overbevisning? trængte hun til hans hyklede Bekymring? maaske havde hun i sin Tvivl været en sandere Kristen end de andre i deres sløve Halvtro. Det kom til en heftig Ordstrid mellem dem. Fra dette Øjeblik var hans religiøse Oppositionsstilling, der før havde været skjult indenfor Privatlivets Vægge, draget frem og udpeget for Menighedens Øjne, ligesom lyst i Ban mellem Kirkens Mure og genlydende Hvælvinger. Den blev ham derved desto dyrebarere, denne Enestilling var hans Stolthed, en Frihedshat paa det Hoved, der i verdslige Anliggender maatte bøje sig for sine Foresatte, tiende til Haardheder og Smaasmudsigheder, for ikke at miste Taget over sig. Dertil kom, at han, idet han hævdede denne Særstilling, dyrkede sin Hustrus Minde, helligholdt det netop paa det Punkt, hvor man havde forsøgt at plette det, ligesom de Reliqvier ere Tilbedelsen kærest, der bære Mærker af de Vantros Marterredskaber. Endelig trængte hans Sind nu til Religionens Trøst; thi et tungt Gemyt som han var, vedblev han at ruge over sit Savn; hans Brødhvervs-Arbejde var just ikke af en saadan Art, at det kunde udfylde nogen aandelig Tomhed, og specielle æsthetiske eller

videnskabelige Dilettant-Interesser havde han ikke. Saa førtes han da naturlig til et vedholdende Forsøg paa at uddybe sin Livsanskuelse, at klare sig hvad han vilde tro og hvad han ikke vilde tro, og hvorfor han stillede sig udenfor den officielle Kristenhed. Hans Vejledere blev i Begyndelsen Magnus Eiriksons dengang udkommende Bøger med deres halvvidenskabelige Tendenskritik, deres deistiske Reminiscenser af „det statutariske" i Kants Spekulation, deres Tro paa en „Religion indenfor Grænserne af den blotte Fornuft"; — senere Theodorus' veltalende Flyveskrifter, Victor Rydberg, hvis platoniske Mysticisme frastødte hans sunde Forstand, nyrationalistiske Tyskere efter Strauss og Baur, lavkrattede Udløbere, hvem den store Videnskabs Stormbrus gennem Tübingerkædens Højskov kun kan strejfe paa Overfladen, alle den Slags Kritikere, der ere saa ivrige til at forsikre, at om vi end miste nogle gamle Formler, gaar der ikke et Gran tabt af Kristendommens evige Trøst, smaa Religionsfilosofer, der i det nittende Aarhundredes Naturtempel for Spinozas Guddom famler paa Brystet efter den støvede Kantiske Amulet med det attende Aarhundredes Treenigheds-Devise: Gud, Fri-

hed, Udødelighed. — Han blev deres Lærling, en begejstret, lidenskabelig Discipel af denne Rationalisme, som i en forfinet Hallucination af sin saakaldte Fornuft, denne indbildte Sans for det overnaturlige, tilbeder det samme, hvad den hos Mængden forkaster som et plumpt Sansebedrag. — En underlig Fremtoning, denne robuste, landmandsagtige Kontorist, som havde en theologisk Halvdannelse, og hvis Lidenskab var en Disput om det fjerde Evangeliums Uægthed, om det Paulinske Lærebegreb, om Nadverdogmets Udvikling! —

Saaledes gik han nu docerende frem og tilbage paa Gulvet, medens det begyndte at mørknes i Stuen, strøende sine fornægtende og bespottelige Aforismer ud over Hjorth som den Klinte, Satan saade i den Frommes Hvede, for at vare ham imod det, han vilde indlade sig paa, for at indprente ham, hvilke Urimeligheder han maatte forpligte sig paa, naar han vilde bestige en Prædikestol.

— Ja alt det kan jeg nu ikke saadan i en Snup gøre Rede for og sige dig imod . . . Jeg er jo ikke lærd i det, saadan som du . . . Naar man saadan hører paa dig, saa lyder jo ogsaa meget af det, du siger, rigtig fornuftigt . . . Men—n, — det staar nu saadan for dig, og

du kunde naturligvis ikke være bleven Præst . . . Men jeg har jo dog Troen, — saadan i det hele — og naar jeg faar lært noget ordentligt, saa ser jeg vel ogsaa nok, hvordan det hænger sammen, og hvorfor det maa være saadan.

— Ja, stol du bare ikke paa det, min Ven . . . Nej, man kan gaa med meget i sig, som man ikke mærker, at det ikke kan forliges . . . Troen, den er — ja, det er med den ligesom med et Viskelæ'er, — ser du, det er, naar man trækker det ud, at man ser Sprækkerne og Blærerne . . . For Resten har jeg da heller aldrig mærket, at du følte noget Kald til at blive Præst.

Den sidste Bemærkning slog Hjorth, der blev saa rød i Hovedet, at Jessen kunde se det gennem Halvmørket.

— Nej, det er sandt nok . . . Det har jeg heller ikke — saadan ligefrem . . . Men jeg er dog heller ikke tilfreds i min nuværende Stilling.

— Tror du, jeg er tilfreds i min?

IX.

Dette Jessens Afskrækningsforsøg fik den modsatte Virkning af den tilsigtede.

Samtalen havde sat Hjorth i en stærk Bevægelse. Han havde vel ofte hørt Fuldmægtigen udtale sine uortodoxe Meninger, men aldrig før saa kraftig, saa sammenhængende, og han havde heller aldrig før været saa oplagt til at høre, ja ikke blot oplagt, tvungen dertil, nødt til at følge hver Vending, beholde hvert Ord, veje hver Grund og se sin Stemning svinge hid og did, som en Tunge over Tankernes Vægt, uden at være i Stand til at faa Rede paa, hvor det endelige Udslag vilde komme. — Hvad havde han ikke alt

faaet at høre, nu han tænkte over det bag efter! Hvor meget af hvad han havde tròt fuldt og fast, havde Jessen ikke sagt var falsk, bevislig falsk! Hvor meget, som han aldrig havde tròt og som han gøs tilbage for som Nonsens, havde Jessen ikke sagt, han skulde tro, naar han tròde paa det andet! — Og han stod raadvild over for alt dette.

Og pludselig greb det ham saa med hidtil ukendte Samvittighedsskrupler, det uforsvarlige i at lære Børn som Livets Grundsandheder noget, han ikke selv havde gennemtænkt, prøvet i alle Fuger, noget, hvis Konsekvenser han ikke kendte, ja som han ikke kunde forlige med sin øvrige Bevidsthed, naar en anden viste ham dem, ude af Stand som han endogsaa var til at afgøre, om det nu ogsaa var nødvendige Konsekvenser, eller om den anden blot sagde, de var det.

Saaledes var det jo rigtignok ogsaa med de andre Lærere. Og vel sagtens med de fleste Mennesker, naar man saà rigtig til; for var de ikke alle deres Børns Lærere? — raadede de ej over Børnenes Tro?

Men dette med de andre, hvad vedkom det Sagen? der handledes jo om ham. Og han maatte undersøge alt dette indtil Bunden,

eller leve i en Halvløgn, ja, hvad der var brødefuldere, leve af en Halvløgn, skære sit daglige Brød af den og æde sig selv til Doms, som der stod hos Apostlen. For selv om det vilde vise sig som den evige Sandhed, som Livets Brød, naar det blev undersøgt, — for ham vilde det være en Halvløgn, en langsom Gift, dersom han vedblev at indprente det i andre uden at have haft det liggende for sig overskueligt og klart indtil de mindste Traade, som naar man udreder speget Garn.

Saaledes var allerede det, der fra først af kun havde været det selvfølgelige Middel, blevet Maalet, og det oprindelige Maal, Præstekaldet, var skudt langt tilbage i det usikre.

For det kunde jo hænde, at Garnet viste sig at være i Vildrede, en ubrugelig sammenfiltret Klump, der maatte kastes bort. Og hvad saa? — Præst kunde han saa ikke blive; — og Lærer igen? — den Dør var nok ogsaa lukket. Han vilde have spildt sin Tid og mer end den — udvortes taget. Det var et alvorligt Skridt.

Saa tog han endnu en Gang Sagen for „til Beslutning", som det hedder i Degnesproget. Han satte det værste Tilfælde. Han forestillede sig, at han kom tilbage fra Uni-

versitetet vantro, og sikker i sin Vantro, saadan som Jessen, for det var det yderste, han kendte af Fornægtelse. Han indbildte sig, at alle Veje vare lukkede for ham, at han end ikke formaaede at udbytte sine Kundskaber praktisk til at skaffe sig Livsophold. Og han saà sig selv grangiveligen som en af hine romantiske Vandringsmænd, der utilfredse flakke om i den kolde Verden, Fremmede overalt, med et tungt Hjærte og en let Randsel. Mødig, med gammelt Vejstøv paa de hullede Støvler, kom han op ad Yderslev Gade, og der spillede et vemodigt Smil om hans Læber, da hans gamle Kyndinge, Møller Kristensens Pudel og Niels Larsens Hønsehund og Per Andersens uægte Grævling og alle de ægte Køtere gøde og bjæffede efter ham, og denne Larm fik lokket mange Ansigter til at se sig om, Ansigter, hvori han endnu kendte Træk fra Skolebænken, Husmødre, der gik i Haven med en Glut paa Armen, Gaardmænd, der røg deres Aftenpibe i Porten. Thi det var ved Aftentid, — naturligvis. For længe siden havde han set Solen gaa ned bag Møllen, som endnu stod sort deroppe paa Banken mod et Stykke blegt Orange. Lysene begyndte at tændes. Udenfor Skolen standsede Vandringsmanden. Lampen

blev netop baaret ind af den tækkelige Kone, og Manden sad leende med en rødmusset Dreng paa Skødet, hvis Gyldenhaars Krølrand opfangede Lampelyset som i en Glorie. Og medens Vandringsmanden, støttende sig paa den knudrede Stav, betragtede dette Idyl af stille, huslig Lykke, mumlede han i Skægget: — Saaledes kunde du nu have siddet derinde, dersom du ikke var draget ud for at søge Kundskab. Thi det er et sandt Ord, at hvo som forøger Kundskab, forøger Græmmelse. — Da spurgte Hjorth sin Dobbeltgænger: Fortryder du da paa, at du drog ud, og ønsker du det gjort tilbage igen? — Men Vandringsmanden, med det kongelige Sind under Stodderdragten, rettede sig stolt og svarede: „Nej, heller vil jeg være en vidende Stodder end en ukyndig Fyrste, heller en utilfreds Vis end en tilfreds Daare.“ —

Men naar han foretrak det værste, hvad var der da mere at betænke sig paa?

Saa tog han Præstens Flyve-Indfald som sin Skæbnes Vink. —

Og han havde Ret. Pastor Krarups Ord var en Gnist, der vilde være slukket virkningsløst, dersom den ej havde fundet Minen forberedt. Og Minen var alle de Drifter, som

den fremmede Læsning havde vakt, Vandrelyst og Læreiver, Skønhedssavn og Længsel efter nye storstilede Forhold, mod hvilke det sang i ham med en Marschtakt af femfodede Jamber, — Trang til at føle alle sine Evner spændte i en stor Kamp.

Ogsaa Jessens Udfald mod de formentlige Grundsandheder, som han lod sine Børn ramse op, vilde være gledet ufølte af, dersom ikke hedenske Vers havde rokket næsten umærkelig ved hans Barnetro, havde lidt efter lidt smulret dens troskyldige Følelses-Grundvold bort med deres sødtklingende Rythmebølger og indskyllet en ny, hvori allerede de samme Tvivl og Spørgsmaal, ja de samme fornægtende Svar spirede, som han nu fik at høre fra en Vens Læber.

Det var ikke længer Pastor Krarups gamle skrattende Stemme, der sagde til ham: „De skulde virkelig tænke derpaa; . . . De kan saamæn være Præst, naar De er et Par og Tredive," — det var dybt inde i ham de fremmede indladte Aander, som raabte: „Frem, frem! — kun bort fra denne Skolestue, denne Katekismusluft, hvori vi kvæles.'

X.

— Men Per Andersens? — det var Hjorths første Tanke den næste Morgen. Om Aftenen havde han næppe tænkt paa Kristine.

Han gik over til Gaarden. Bonden var i Marken; de pløjede ude ved Vejen. Da han vilde tale først med ham om Sagen, gik han ud af Byen.

Det ruskregnede. Himlen var Drift bag Drift af Taager og flossede Skyer, blyfarvede eller jordgraa, med en udflydende Rustplet nede, hvor Solen var ved at gaa op. Landevejen mellem de kullede Popler strakte sig lige ud, mørkest i Midten mellem de fugtige Hjulspor, der dannede to lysegraa Bundter,

som af Tove, der vare spændte ud fra èt Punkt langt borte; af og til viklede nogle Par af disse Tove sig ud fra de store Bundter og slyngede sig bort ad en Bivej. Paa den første Mark tilvenstre, over den brune Jord, trak nogle Plove sig langsomt bort med Heste, der laa hældede frem i Drættet, sank i, og hvert Øjeblik næsten gik i Staa, indtil Karlen slap Plovstjærten med den ene Haand og daskede dem paa Ryggen med Rebtøjlerne, som han havde over Nakken, medens han udstødte et langtrukkent „Ny-æ!“. — Paa en Stenkiste ved Vejen laa en Trøje og en Madkasse. I en af de yderste Furer gik Per Andersen langsomt bort med Hænderne paa Ryggen, indtil han naåde Aavendingen, som han fulgte til det andet Hjørne af Marken, hvorpaa han ligesaa langsomt nærmede sig, idet han nu og da sparkede en Sten ned i Grøften eller tog en Klump Jord op og masede den mellem Fingrene.

— God Dag, god Dag, Niels! . . . Se nu fik vi da Has paa Davrebedet . . . Du er ellers svært morgenduelig idag.

— Aa ja. — Hjorth var ikke for uden Indledning at bryde løs med Sagen . . . Naa hvordan staar det?

— Aa jo, — vi kan jo ikke saà endnu, andet end pløje . . . Og det er endda li'egodt hart for Bæsterne . . . De gaar jo og sykker, saa det er en Ynk —

— Hvad gør de?

— Aa, saadan sjosker . . . Marken staar jo i èt Lummer, især her hvor vi har Madjord, og — det er jo ikke at undres paa — etter det Nedslag . . . Og — vi kan saamæn ha'e meget tilbage endnu, det kan vi inte vide . . . Nej, det kan vi inte vide, for — her blinkede Per Andersen polisk, medens han smilende strøg sig om den magre stubbeskæggede Hage, der havde gamle Ar af Kniven for Hullet dèr ovenover, det er li'egodt stort.

Hjorth lo, glad ved at finde sin Svigerfader saa oplagt til Spøg.

— Ja, da mente jeg ellers, vi skulde faa noget Magsvejr nu.

— Aa ja, det kan saamæn ogsaa gærne hænde . . . Ja, se — det er jo rigtig blanket op derude, — og, — han spyttede paa Fingren og holdt den i Vejret, — ja gu' er Vinden sprungen om.

Da Hjorth nu saà sin Svigerfader i helt godt Humør, fandt han det raadeligt at tage fat, inden Regnen maaske begyndte igen.

— Hør, — hvad jeg vilde sagt, Per Andersen, jeg har ellers tænkt paa en større Forandring.

— Saa—aa, sagde Bonden, idet han stillede sig til Hvile med Maven skudt frem, Skuldrene stærkt sænkede og de tværstribede snævre Uldærmer stukne dybt ned under Gølpen, — ja, jeg vèd jo nok, du vil forandre dig, men—n . . . at . . .

— Ja, ser du, jeg har tænkt meget paa at opgive min Stilling som Skolelærer og tage til København og blive Student, og saa studere Theologi, saa at jeg siden kunde blive Præst.

Per Andersen skød Maven endnu lidt frem, fik Armen ned næsten til de spidse Albuer og lod Hagen synke grundende ned over den brede sorte Halsklud.

— Naa saa det vil du? . . . læse til Præst! . . . he! det er ellers aldrig fullen mig ind . . . Aa ja, saagu' . . . Det kú' ka'ske slet ikke — . . . Men—n, har du ogsaa talt med vores Præst derom?

— Jo, det har jeg rigtignok, det var saamæn Præsten, som først satte det i mig, og han er meget ivrig for, at jeg skal gøre Alvor af det.

— Naa, saadan! . . . Ja, se det bliver jo en anden Ting . . . Saa maa det jo ogsaa kunne lade sig opføre . . . Han maa jo da kende til de Dele . . . Ja, det var jo en Nyhed det, udbrød Per Andersen, idet han tog Trøjen og Madkassen op fra Stenkisten og langsomt begyndte at gaa ned ad Vejen, hvor Karlene drev hjem ad med deres Plovspand, der slæbte Hamlerne efter sig.

— Men saa vil det tage Tid, inden I kan komme sammen, — det vil det sgu' . . . Hvis nogen har spændt for, for at køre til jeres Bryllup, saa kan de saamæn ogsaa age magsomt . . . Naa, men Tøsen er jo da heller kun ung endnu, saa hun kan jo vente . . . Og saa er der jo da noget at bie etter, for at være Præstefrue det er jo immer bedre end som at være Degnekone, det er ikke aa nægte . . . Og se, — Lærer, det kan du jo altid blive, og Yderslev Embede, det er vel ikke af de voveste, men det er da heller ikke anderledes, end som at der kan faas dem, der er bedre . . . Saa du opgiver jo ikke noget ved det. — —

Karlene, der havde sat sig paa Bænken, trak Skuffen ud og tog deres Træskeer frem, hvis Blad de drejede i Haandfladen eller gav

en Vending i Munden, medens Kristine satte Fadet med Mælkegrøden paa Bordet.

— God Dag, Niels, vil du spise med? . . . Og du har været saa slem idag, og rendt efter Fader uden at bryde dig om mig?

— Ja, faa I nu kun Mad, sagde Per Andersen til Karlene, — men kom du her ind i Stuen, Mor — og du ogsaa Ki'sten, for vi har noget aa tales ved om.

Det lød ganske højtidelig, og Kristine satte sig paa en Stol med bankende Hjærte, som om hun skulde katekiseres, medens Forældrene tog Plads i den lille haarde Sofa. Hjorth gik urolig frem og tilbage.

— Tag dig en Cigar, Niels, sagde Per Andersen, pegende paa Æsken med de sorte, urskovsbestemte Cigarer, der befandt sig under Frederik den Syvendes Castrum doloris med de bomuldsagtige Kandelabre, paa en Komode, imellem et Sparebøsse-Æble af malet Potteler og en stor takket Konkylje. — Aa, giv mig en med.

Det blev næsten uhyggeligt, medens han bed den sejge, fugtige Spids af, slikkede Mundstykket rundt for at fæstne Dækbladet, knækkede et Par Svovlstikker og endelig fik en til at fænge paa Buxerne, ventede en lille Evig-

hed, indtil Svovlet havde sydet af, og tændte sin Cigar saa længe, til dens forkullede Ende stod i lys Lue, og den opbrændende Svovlstik sved hans Fingerspidser. — Men saa kom da Fortællingen, langsomt, brudstykkevis, med Pavser af tavse Røgskyer.

Kristine hørte paa ham uden at se op, medens hun krammede paa sit Forklædehjørne. Da Faderen var færdig, sagde hun ganske stilfærdig: —

— Og vi, som skulde været sammen til Sommer, det bliver der nok ikke noget af.

— Ak, Gud nej, sukkede Moderen.

— Nej, nu gaar det jo inte saadan i et Snubtag —

— Vi kommer til at bie paa hinanden, kære Kristine.

Men pludselig brød hun løs: —

— Nej, nej, nu rejser du bort fra mig — ind til den store By — og dèr ser du mange andre — som er smukkere og klogere og finere end jeg — og saa vil du ikke vide af mig længer — og jeg faar dig aldrig mere igen — aa — aa —

Hun lagde Hovedet ned i Skødet og hulkede. Moderen løftede Ærmet op til Øjnene og snøftede, reflexmæssig.

— Saa til Helvede, sagde Per Andersen, lakonisk.

Kristine havde, medens Faderen talte, med en hurtig og levende Fantasi udmalet sig den Herlighed at være Præstefrue. Men pludselig kom saa den Idè, at han vilde blive ked af hende, naar han kom saa højt paa Straa. For hende, der allerede sad i Præstegaards-sofaen, var det, som blev hun jaget af Gaarde med Hundene efter sig, berøvet sin retmæssige Ejendom, — og hun følte en inderlig Medlidenhed med sig selv. „Jeg stakkels, forskudte Pige," hulkede det inden i hende, medens ukunstlede Taarer gennemvædede hendes Forklæde.

Hjorth var bleven ganske forbløffet og ulykkelig ved denne pludselige Scene. Han bøjede sig over hende, fik hendes Hoved løftet, trak de modstræbende Hænder bort. Hvor hun dog kunde tro det om ham? . . . Hun vidste jo, hvor han elskede hende! . . . havde han nogensinde brudt sig om nogen anden? . . . hun skulde være hans egen lille Kone . . .

Men hun tog stum mod hans Kærtegn, medens hun sad som fortabt, tørrende sine Øjne, af og til med en nervøs Trækning over

Skuldrene af Graadens Efterdønning og med en lille ulykkelig Grube i den runde Hage.

— Naa, naa min Tøs, tag det nu med Ro.

— Nej, Mændene! . . . aa, Gud! . . . det er saamæn ikke saadan, klagede Moderen.

Hjorth vedblev at trøste Kristine. Denne halvkvalte Graads Svaghedstilstand, den modstandsløse, frygtende Sorg rørte ham, medens den kildrede hans Stolthed, Bevægelsernes viljeløse Slaphed, naar han løftede hendes Haand, der var vaad af Taarer for hans Skyld, smeltede ham i en sanselig Berusning, hans Stemme fik et blødt Tonefald og fandt exalterede Ord. — Hvis han nogensinde forlod hende, saa vilde han være den sorteste, utaknemligste Usling —

— Ja, det mener du nu, afbrød hun ham med et mat Smil.

— Ja, der er li'egodt noget i hvad du siger, Ki'sten . . . Jo, det er ikke aa fragaa . . . Der er en Fare dèr . . . Naa, det var jo ikke fulden mig ind . . . Men det er med Fruentimmerne, de har det ligesom med Instinkter . . . Men—n, ser du min Pige, at — se, der skal jo da li'egodt være noget ved enhver Ting . . . Man maa jo løbe en Risiko, naar man vil have en Gevinst . . . Man maa sætte noget ind, det er saa vist . . . Og det vil du dog

ka'ske ogsaa finde, at dette her, det er værd at vove paa.

— Ak ja, naar jeg kunde se min Datters Mand paa Prækestolen og høre ham tale Guds velsignede Ord til mig, — det vilde da li'egodt være den bedste Stund, jeg har levet.

— Ja, der kan du høre vor Mo'r, hun har Forstand paa de Dele . . . Jo, det houer mig godt, vedblev Per Andersen, da det faldt ham ind, at Præstelodden kun skiltes fra hans byløbne Jorde ved en smal Strimmel Mad, som han nok kunde faa sin Ven, Møller Kristensen, til at afhænde for en ræsonerlig Betaling eller ved Mageskifte. — Alt etter som jeg tænker over det, houer det mig svært godt.

Og efterhaanden begyndte det ogsaa at hue Kristine, der blev ganske trøstet, indtil hun leende trak Hjorth i Skægget og kaldte ham sin lille Præstemand.

XI.

— Naa, Held og Velsignelse til Beslutningen, udbrød Pastor Krarup, hjærtelig glad over at have faaet sin Idè frem. Han gned sig i Hænderne, idet han allerede saà sig som Opdageren af en ny Stjærne, Grundlæggeren af en glimrende Løbebane. Hvis han selv blot havde haft f. Ex. Hjorths Hukommelse, saa vilde han have bragt det videre end til simpel Landsbypræst . . . Men i Grunden var det dog bedst saaledes, ganske idyllisk, uden for Verden, i Fred med sig selv og andre . . . Saadan var der nu Kapellanboligen, en lille Lejlighed for sig, med en særlig lille Have; — naa den var jo ikke stor, men Herregud! for

et Par Nygifte. Jo den, der engang kom til at bo dèr, han vilde saamæn faa det godt, hvem det nu blev. Ja, for han blev jo gammel, han maatte jo med Tiden have en Medhjælp . . . Men nu var det det nærmeste. Han kendte en Lærer i København, der havde et Kursus til Artium, en Universitetsven af ham, aa, en fortræffelig Mand! Ham vilde han strax skrive til . . . Provsten havde han saa smaat forberedt, — ja for nu vilde han vel hen og tale med Provsten?

Den lille magre Præstekone med det tandløse Smil, der syntes at ærgre sig over at skulle være til, blandede saa megen Malurt som muligt i Velkomstbægret, idet hun fordybede sig i Udmaalingen af den lange Tid det nu vilde tage, inden han kunde gifte sig, og i Vanskelighederne ved at tage Attestasen, der skulde være gjort betydelig sværere, siden hendes Mand tog den. Men den undersætsige Datter med det mutte Ansigt, som serverede den tynde Kaffe og de af Ælde bløde Kager, behandlede ham med usædvanlig Forekommenhed, idet hendes Stumpnæse allerede syntes at vejre Velærværdigheden. —

Da han den næste Formiddag indfandt sig hos Provsten, fandt han denne oprømt,

med vederkvæget opvaagnede Aandsevner, efter lige at have slebet sig en Sofaskraber. Thi han var om Vinteren oppe før sex og om Sommeren før fem, paa Landmands Vis. Nu var han just paa Højden af den nys-tændte Merskumspibes og den kolde Kaffes behagelige Stadium før Faldet ned mellem Forordningerne, Regnskaberne, Cirkulærerne, Indberetningerne og Ansøgningerne, der i pap-hæftede Bøger, afstregede Papirsruller, blaa Koncept-Omslag, og kaligrafiske Folioark havde hobet og bunket sig paa det lange Egetræsbord, truende med at vælte Lysestagens lakplettede Voxstang over det store Porcelænsskrivetøj, hvor et Ark Embeds-Frimærker struttede bureaukratisk mellem Blækhornet og Sandbøssen.

Da han saà Hjorth komme ind i Gaarden, rev Provst Storm en Bunke Papirer hen til sig for at være den stærkt sysselsatte, medens han dampede voldsomt af Piben, som man gør det i Distraktion under meget Arbejde. — Han fik netop Tid til at se op.

— Ah, Lærer Hjorth! — god Dag, kære Hjorth, god Dag. — Han fik endogsaa Tid til at stikke Pennen bag Øret og give Haanden. — De har noget særligt at tale med mig om? — Hm; — ja jeg kan — næ — næsten tænke

mig . . . Sid ned, kære Hjorth — sid ned . . . Nu skal jeg strax — æh —

Han fik Pennen fra Øret, skrev et Par Linjer, stirrede med et barsk Ansigt ud i Hjørnet af Stuen, nikkede resolut og skrev med et fejende Sving sit „Storm“ under et Cirkulære, der syntes at maatte fare rasende over Provstiet, afblæsende Præstegaardenes Straatage og rivende Skolelærere bort i sin Hvirvel som store kjolehalede Svaler — medens det i Virkeligheden var en meget tam Opfordring til Præsterne om i rette Tid at tilstille Ministeriet deres Indberetning om Antallet af Fødte og Døde.

— Naa! —

Hjorth fremsatte sin Sag, medens Storm lyttede betænksom, af og til opmuntrende ham med et velvilligt Nik, idet han tog Piben ud af Munden.

— Hm! . . . ja, jeg havde ladet mig sige, at De omgikkes med slige Tanker, jeg havde — hm! ladet mig det sige. — Provst Storm understregede ved korte, sikre Nik dette gentagne aktive Udtryk for „at høre“, hvilket han gærne valgte som det mest passende for en Overordnet. — Naa, ja, — det . . . jeg kan jo ikke andet end billige — naar De har Lyst —

hm! — naar De føler dette Kald — saa — ja, jeg skal tage mig af Sagen. — Her nikkede han saa beroligende, at Hjorth allerede syntes at føle Præstekraven om Halsen, skønt det var ham ligesaa gaadefuldt som det var for Provsten selv, hvorledes denne i Grunden vilde bære sig ad med at „tage sig af Sagen". — — Skønt det, naturligvis — paa en vis Maade — er mig ubehageligt at skulle miste en saa dygtig Lærer, — en intelligent, fremadstræbende ung Mand, — der — efter hvad jeg har ladet mig sige — ogsaa i politisk Henseende hylder rosværdige, loyale Anskuelser . . . Naa, — men — Guds Vilje ske! — det er — vi vil haabe det — ham, der kalder Dem til en større Virkekreds . . . Ja, send De mig nu kun Deres Ansøgning, saa skal jeg tage mig af den . . . Farvel! Gud være med Dem!

Og Hjorth gik bort, lettet og beroliget, fordi det afgørende Skridt nu var gjort, med denne fremskyndende Følelse i Hælen af at have sparket Broen bort.

Men hverken til Præsten eller til Provsten havde han sagt noget om sine udadhigende, ubestemte Længsler og sin urolige Drift efter at komme til fuld Klarhed. Han havde en dunkel Anelse om at baade Velærværdigheden

og Højærværdigheden vilde have været af samme Mening, en Mening, der korrekt kunde udtrykkes saaledes: nej, staar det saadan til, min Ven, saa bliv du heller som et af Guds enfoldigste Lam indenfor Faarefolden, heller end at du skulde forvilde dig i Bjærgene og maaske komme til at danse som en af de fordømte Bukke efter den gamle hedenske Pan sin Rørfløjte.

XII.

Den Gang da Pastor Krarups Formand i Embedet havde lagt Mærke til, at Husmand Jens Persens lille Hans kunde huske latinske Gloser, som hans Legekammerater, Præstens egne Sønner, glemte, som om de var betalt for det, og da han efter selv at have givet Hans nogen Undervisning fik Forældrene til at lade ham studere, — da gjorde han sig vel allehaande Forestillinger om hvad Drengen skulde blive til, tænkte ogsaa undertiden, at han vilde blive en lærd Mand, men han anede dog ikke i sit Hjærtes Beskedenhed, at han smurte det Trækplaster, som omtrent tredive Aar senere skulde fæstes paa Katedret i

Universitetets største og tommeste Høresal og blive det frelsende Middel, der bragte det unge Blod i frisk Strømning mod det tomme, theologiske Rum.

Vantroen, der ved denne Tid bredte sig, navnlig blandt de Unge, som et frodigt Ukrudt prangende med golde Blomster, er ikke rodskudt i vort fredelige Land. Den talte — som et hæsligt Modbillede til Aandens Udgydelse — i fremmede Tungemaal. Disse hedenske Tanker, med Dyrets Mærke paa Panden og med Hestehoven, ere travede ind over vor Markgrænse, disse moderne, svovllugtende Idèer ere blæste ind over vore flade Strande. Udefra kom det. Hvor naturligt, at Modstanderen, den Mand, som Tiden krævede, hvem det tomme Rum gabede efter, at han kom indenfra, skaaren ud af Folkets Marv. — Hans ru Fladhed var som en Lysskærm og et Skjold mod alt hvad der var slebet enten i blændende, straalebrydende Facetter eller i sønderkløvende Eg. Hans Ansigt med sin Farve som et nysvasket Barns, naar det endnu er rødt af Skrubningen, med den firskaarne Hage, med de utegnede Læber, med Kindernes store runde Flader, med den skraa Pande, smallere end Kæbebenene, brynløs forneden over vandgraa Øjne,

og foroven fladt og ligesom vandkæmmet dækket af hørgult Haar, — dette hvidfødte, enkelte, kødfulde Ansigt hævede sig over det gule Kateder som en from indfødt Protest mod det mørkladne, markerede, nervøse, alt det med de fremmede Lidenskabs-Flammer i Aarerne og de fremmede Idè-Gnister i Nerverne. — Dr. Luther kom fra de tyske Schachters Bjærgmandshytte, Professor Petersen, hans danske, bogstavtro Discipel kom fra Tørvemosens Husmandsrønne.

Denne Afstamning var ikke noget Spil af Tilfældet. Slægter, som, før Avisernes Tid, aldrig havde læst andet end Bibelhistorien og Lærebogen, Generationer, som, klæbede til Jordklumpen, ikke nogensinde havde faaet anden aandelig Næring end den Smule Manna, der dryppede til dem i deres Ørk fra de gamle Degnes og Præsters Læber, — saadanne Forfædre maatte have arbejdet Led efter Led for at fuldføre denne Hjærne, der paa èn Gang var saa vid og saa snever, — ligesom Trælle-Generationer maatte arbejde paa Opførelsen af de gamle Pyramider eller de persiske Kongegrave. For den var vid og snever, netop ligesom de ere vide og snevre, disse umaadelige Stenbjærge med det uhyre

Omfang, men hvor kun faa snevre Gange bore sig som Ormehuller ind gennem Massen, der holder Livets Lys og Lyd langt, langt borte, standset paa dens Yderflade, medens den med hele sin Forstenings Ro tynger paa Mumiecellen midtvejs, hvori Gangene munde ud. Og som Strukturen, saaledes alle de første Indtryk; — det var jo kun en Gentagelse af dem, der havde dannet den. De fandt Gangene aabne og passende for sig, de gik derind, og derindefra raabte de efter flere, der fulgte efter, og de videde Gangene ud, at der kunde komme endnu flere, og de strømmede derind — Kirkefædre-Sprog og Symbolcitater, Skriftsteder, Tal og Navne, indtil det blev en mylrende Mængde, — og de rummedes alle derinde. Men ingen, som vilde og maatte gaa sin egen Vej, ingen, der skræmmedes tilbage af de snevre Ganges ægyptiske Mørke og vilde have en lys Sti, ingen, der var for stolt til at bøje sig i deres Lavhed og som vilde hvælve sig en høj, hellenisk Portal, ingen, hvem Mylren derinde spærrede Gangen for, naar de endelig bekvemmede sig til at krybe ind, — ingen af alle disse kunde trænge gennem Stenbjærget, de blev holdt langt, langt borte, de skulde ikke forstyrre den forstenede Ro i Cellen, hvor

Mumien laa, Kristendommens allerægteste lutheranske Mumie, udrenset for det ældgamle katholske Hjærte og de middelalderlige Indvolde, indbalsameret i dogmatisk Parykpudder og exegetisk Bogstøv, svøbelseviklet i et Pergaments- og Papirs-Hylster af Enighedsformler og Stridsartikler.

Om Udvikling kunde der for hans Vedkommende ikke være Tale, kun om Vext. Og det var hans Held; — Udvikling er allerede halvt Kætteri; — lugter ikke selve Ordet af det moderne Hedenskab, af Darwin og Spencer? Vext derimod, er et helligt, et Paulinsk Udtryk; for denne Vext var Universitetet i sin daværende Tilstand en fredhegnet Planteskole. Han besøgte først flittig sine Kollegier, indtil han, uden Belæring af Mefistofeles, opdagede, at „Professoren ikke sagde andet, end hvad der stod i Bogen“. Saa spildte han ikke Tiden bort i Høresalene, mere end strængt nødvendigt, for Høfligheds Skyld, læste de i Mode værende ortodoxe Kompendier og Kommentarer, indtil hans utrættelige Hukommelse kunde dem omtrent udenad fra Ende til anden, gik sent op til Attestas, men tog den saa ogsaa med et Præceteris i Hovedkarakter, der kun skæmmedes af èt Laud.

Det var noget uhørt i Mands Minde. Der blev talt om ham som det theologiske Lys, man udpegede ham allerede som Professor-Emnet. Han manuducerede saa mange, han kunde overkomme, proppende dem som han havde proppet sig selv, og fik begejstrede Disciple, der ikke blev trætte af at lovprise hans Lærdom og holde Forventningen i Aande.

Efter tilstrækkelig at have fæstnet sin Stilling, glimrede han halvandet Aar ved sin Fraværelse, idet han med et stort Stipendium foretog en Studierejse i Tyskland, hvor han hørte de samme Mænd, hvis Bøger han havde læst. Kun èn Fremmed kom han lidt i Berøring med, det var Baurs Discipel, Tübingerkritikeren Hilgenfeldt i Jena, til hvem en gammel Professor havde givet ham et Anbefalingsbrev. Men han tog ingen Skade af det korte Samkvem med den berygtede Kætter, af hvem han paa anden Haand kunde saa mange haarrejsende Udsagn, men hvis interessanteste Ytring til ham var den nogenlunde neutrale: i den Knejpe vil De finde et godt Glas Erlanger.

Saa vendte han tilbage til København, levede i nogen Tid indesluttet med meget faa Manuduktioner og disputerede en skøn Dag

paa trehundrede Sider med „et Forsøg paa Bidrag til Fortolkningen af Philippenserne II, 6—11".

Maalet var fyldt. Den theologiske Verdens offentlige Mening kaldte ham til Universitetet og harmedes næsten paa disse gamle sejglivede Professorer, der holdt ham borte fra hans retmæssige Plads, og som syntes, lamme, blinde, døve og stumme at ville lade sig slæbe op paa Katedret for at dø dèr. Da han begyndte sine Doktorforelæsninger, var Studenternes Tilstrømning næsten en Demonstration.

Forholdene i det theologiske Fakultet var paa dette Tidspunkt ligesom lagte til Rette for ham. —

For det første vare de Studerende næsten komne til Raseriets Højdepunkt af Kedsomhed ved at høre disse Professorer, som med en enkelt Undtagelse vare gamle, halvt affældige Mænd, ude af Stand til at sætte sig i Forbindelse med de Unge, og som alle uden Undtagelse syntes at have en Glorie af Kedsommelighed om Hovedet, ligesom Skaldepanden i Fritz Jürgensens Schakspil. Som lunkent Vand kan bringes i Kog ved Luftens Fortynding, saaledes var denne saa uliden-

skabelige Masse under Pedanteriets Pumpe nær ved at koge over og kaste Laaget; man havde jo den heroiske Tradition fra den Tid, da Professor Bornemann blev styrtet. Men Doktor Petersen kendte en stor Del af dem personlig, alle havde hørt Ros over hans ligefremme venlige Jævnhed, hans praktiske Øvelse i Manuduktion gav Haab om en Vejledning af ny Art fra det ophøjede Kateder.

Dertil kom, at den Smule Strømning, som havde fundet Sted i den theologiske Verden, bestandig mere vendte sig fra dette grundløbne Fakultet. — Der var paa den ene Side Resten af den gamle holdningsløse danske Rationalisme, repræsenteret af Professoren i det ny Testamentes Fortolkning, en bleg Skygge af et dødfødt Legeme, ham, der trak paa Skuldren, naar Sønnen, den udmærkede unge theologiske Forfatter, fremsatte sine ultraortodoxe Meninger, medens han med et godmodigt Smil bemærkede: „Ja, er det ikke underligt, hvad de unge Mennesker kan tro paa i vore Dage!“ Han var til Forargelse med sine kejtede Bortforklarings-Forsøg og sit frygtsomme Haab om en Forsoning med den moderne Videnskab, — og han var en Latterlighed med sin stedse tilbagevendende

pedantiske Forelæsning om Johannes' Aabenbaring: „Det store Dyr — nu—u — der er trehundrede og tredsindstyve forskellige Meninger om det store Dyr — nu—u — men De behøver ikke at kunne dem alle sammen.“ — Paa den anden Side begyndte man ogsaa at skele mistroisk til den efterhegelske spekulative Dogmatik, man var vammel af disse taagede Fraser, hvori Slægten fra Fyrrerne havde beruset sig, med en Vammelhed af „Dagen efter“, man begyndte at smaalè af Martensens Aandrigheder om Vorherre, der maa sige „Jeg“ til sig selv og dutte en anden, man tegnede i Kollegiemarginen parodiske Stamtavler over det himmelske degenererende Kongehus, hvori Kristus havde Fanden til yngre Broder. — I skarp Modsætning til disse forkætrede Retninger var Doktor Petersens Navn ensbetydende med den gamle uforfalskede Lutheranisme, han gik omkring som den i Kødet komne „Hutherus redivivus“, hans Professorat var selve det sextende og syttende Aarhundredes Tronbestigelse.

Denne fandt Sted kort Tid efter, da Professoren i Exegese pludselig, mod al Forventning, lagde sig til at dø, og tog de trehundrede

og tredsindstyve forskellige Meninger om det store Dyr med sig i Graven.

Saaledes var denne Mand, hvis Ord vare den efterspurgte Vare paa det theologiske Marked, hvor Originalitet har den laveste Notering. Hans Umulighed til at undfange eller forstaa en ny Idè var ligesaa god en Borgen som hans Sikkerhed til at beholde de gamle; hans Tankegang var ved sin Længde og Sneverhed bleven som Stien til Himmerig. Saaledes gik det til, at han var bleven det theologiske Fakultets Livselixir, Universitetets nyfødte Sol, hvorefter dets gamle Ørn stirrede sin Broncehals stiv, Danmarks Trøst. — Thi fornylig havde netop en af hans Kolleger med sin snøvlende Stemme forkyndt ud i Studenterforeningens lumre Festsal, hvor under Tobakstaagen ogsaa Hjorths Ansigt stirrede op imod ham, at „falder det theologiske Fakultet, saa falder Universitetet, og falder Universitetet, saa falder Danmark".

Derfor var Professor Petersen ogsaa Danmarks Trøst.

XIII.

„Men anderledes saà det ud, naar Solen „var gaaet ned og den liflige Himmelrødme i „Vest forjættede en skøn Morgen (Math. 16, 2). „I denne Fredens Time forstummede det travle „Liv paa Landet og i Byerne. — Markarbejd- „erne vende hjem til Nadveren med de trætte „Oxer og den vendte Plov (Luc. 17, 7); i „Vingaardene, hvor ofte et Taarn bevarer „Solgløden, medens allerede Skyggen har lejret „sig om Gærdet (Math. 21, 33), standser Pers- „ens Larm, medens Arbejderne faa deres Løn „udbetalt af Fogeden (Math. 23, 8), og Vejenes „mødige Vandringsmænd søge til Byen for at „finde et gæstfrit Herberg (Luc. 24, 28 f.).

„Ogsaa her er Dagens brogede Liv til Ende; „Torvet, der nylig vrimlede af legende og „dansende Børn (Luc. 7, 32), hvor Daglejerne „ventede i Flokke paa en Arbejdsgiver (Math. „20, 3) og hvor de Skriftkloges lange Klæder „slæbte hen over Brostenene (Marc. 12, 38) — „dette Torv byder ikke længer Vandrings-„manden saa livfuldt et Skue; kun nogle „enkelte Daglejere, der ikke havde fundet Ar-„bejde, dvæle endnu paa Hjørnet (Math. 20, 6), „hvor han maaske ogsaa finder en Hykler, „der neppe vil tage ham det fortrydelig op „at blive overrasket i sin Aftenandagt (Math. „5, 5), og de tomme Gader, hvor man nylig „hørte Udraabernes Basuntoner, naar Fari-„sæerne uddelte deres Almisser (Math. 5, 2), „genlyde nu kun af den Vandrendes ensomme „Fjed. Dørene ere nu lukkede, Husfaderen „og Børnene til Sengs (Luk. 11, 7). Snart „lister kun saadanne Folk gennem Gaderne, „som af en eller anden Grund vil skjule deres „Færd for Menneskenes Syn (Joh. 3, 1—2).“

Det var Professor Petersen, som lænet tilbage i sin Arbejdsstol læste denne nylig skrevne Side højt for sig selv. — Affattelsen af saadanne kulturhistoriske Skildringer var et Liebhaveri hos ham, en novellistisk Ad-

spredelse, hvori hans Fantasi søgte sig et uskyldigt Udløb. Han glædede sig over det levende og naturtro Billede af jødisk Liv paa Frelserens Tid, som han saaledes oprullede for Læseren og gav Stykket dets stilistiske Fuldendthed ved at rette „den Vandrendes“ til „Vandrerens“, fordi det faldt ham ind, at det første kunde læses som „den Vand-Rendes“, hvilket vilde forstyrre Stemningen. Da han dyppede sin Pen for at fuldende det natlige Billede med en Skildring af de galilæiske Fiskeres stormtruede (Marc. 4, 37; Joh. 6, 18) og ofte fejlslagne (Luc. 5, 5) Dont, bankede det beskedent paa Døren; — Ringningen havde han i sin Forfatteriver ganske overhørt.

— Kom ind! —

Døren gik op. Det var en ung Mand med rødligt Skæg, tarvelig klædt og med en ny Studenterhue i Haanden.

— God Dag, sagde Professoren, med det velvillige, noget spørgende Smil, der ikke just gjorde hans Ansigt aandfuldt.

— God Dag, Hr. Professor . . . Jeg tog mig den Frihed at gaa op at hilse paa Hr. Professoren, da jeg har en Hilsen til Dem fra Pastor Krarup i Fredløse.

— Ah, fra min gamle Egn! . . . De

kender Præsten dèr? . . . En vakker gammel Mand . . . Vær saa god at tage Plads, Hr. —?

— Hjorth.

— Hr. Hjorth . . . Hvis jeg ikke tager fejl har jeg set Deres Ansigt paa min Forelæsning? . . . Ja, jeg syntes det jo nok . . . De er ældre Student?

— Nej, jeg er Rus.

— Ja saa . . . Ja, jeg syntes nok, jeg kendte Dem ikke fra ifjor . . . Hm . . . Maaske kommen sent til Studeringerne?

— Ja, jeg har i nogle Aar været Skolelærer . . . Jeg var sidst i Yderslev.

— Ah, ser man det! . . . Naa, saa er De jo godt kendt i min Egn, saa De kan vel fortælle mig en Del om, hvordan det staar sig dernede . . . De er maaske barnefødt dèr?

— Nej, Hr. Professor, jeg er Sønderjyde.

— Sønderjyde, — naa, ser man det, ser man det! . . . Ja, Navnet Hjorth, det tyder jo ogsaa snarere paa Sønderjylland end paa Sydsjælland . . . De har heller ikke den rigtige sjællandske Dialekt, jeg tror, jeg har selv mere af den, ha, ha, ha! . . . Naa, men De følte saa selv mere Lyst til at blive Præst?

— Ja, Hr. Professor, Skolelærergerningen kunde ikke i Længden tilfredsstille mig. —

Og Hjorth begyndte at fortælle sin simple Udviklingshistorie, sin Omgang med Pastor Lindekær, der viste sig at være en ældre Ven af Professoren, de tyske Studier, Præstens Opfordring og de rationalistiske Angreb paa Kristendommen, som havde ansporet ham til at fordybe sig grundig i dens Sandheder og deres videnskabelige Begrundelse. —

Han talte i Begyndelsen langsomt, noget stammende, og blev hvert Øjeblik rød i Hovedet; — men snart var han ganske rolig og utvungen, opmuntret ved Nik og Smaagrynt fra Professoren, hvis lyttende Ansigt havde antaget dette opmærksomme, undertiden lidt betænkelige Udtryk, som ved en kuriøs Modsætning lod det se dummere ud jo alvorligere han tænkte, et Ansigt med en mut fremskudt Mund, sænket Hage, lidt indsugne Kinder, der lod Kæbebenet træde stærkere frem, og de glansløse vandgraa Øjne paa Nippet til at springe frem fra deres altfor flade Nischer under den let oprynkede Pandehud, — dette Ansigt, som han kendte saa godt, naar det, bøjet ud over Katedret, betragtede den Talende paa Examinationsbænken.

— Naa, ja — ser man det . . . Hm! . . . De har altsaa ogsaa æsthetiske Interesser? . . .

Ja, det kan jo ikke andet end glæde mig, naar de unge Mennesker er alsidige, og navnlig de skønne Kunster — hm! — især Poesien, den aandeligste af dem, er jo i høj Grad uddannende for Aanden, — naar man gør den rette Brug af den og ikke beruser sig deri . . . Hm! . . . De har især sysselsat Dem med tyske Digtere, — hvor kommer det sig, at ikke de danske, som dog i enhver Henseende maa staa Dem nærmere — har — —

— Ja, jeg vèd saamæn ikke, hvoraf det kommer, Hr. Professor, men med Undtagelse af ganske enkelte Ting af Oehlenschläger og saa Christian Winther er der virkelig ingen af dem, som har berørt mig synderlig. —

— Saa, ikke det? . . . Heller ikke Paludan-Müller? . . . Han er dog ellers en saa kristelig Digternatur . . . Hm! . . . Der er det ved disse Tyskere, at de ofte ligefrem er antikristelige . . . Naa, man gaar jo ikke til Digterne for at høre en Prædiken, det forstaar sig; det vilde jo være borneret ikke at kunne nyde det skønne, ogsaa naar det mangler den højeste Sandhed . . . Hm! . . . Naa, men De vil jo neppe faa saa overdreven megen Tid

tilovers fra Deres Studium, for De vil vel nødig trække det længer ud end nødvendig.

— Nej, det vil jeg ikke. Hvor længe tror Professoren?

— Ja, det kommer jo an paa, det er jo ikke saadan — he! . . . Jeg kommer til at tænke paa, da jeg var ung Student, saa spurgte jeg Professor Jyderup, — han tog sig noget af mig den Gang, ogsaa fordi jeg var Bondesøn ligesom han, — og saa spurgte jeg ham om det samme, som De nu spørger mig om, og saa sagde han: „Naar man er meget flittig, saa kan man tage den paa otte Aar, — godt.“ — . . . Ja, ha, ha! det skal De nu ikke blive bange over; han stillede saa store Fordringer . . . Nej, det er der jo ikke Tale om . . . Hvor længe var De om at tage Artium?

— To Aar.

— Ih, ser man det, ser man det! . . . Men saa maa De jo ogsaa være et helt Jern . . . Ja, saa kan jo en fire Aar eller saa . . . Men tag det nu ikke altfor nær, ikke det aller nødtørftigste, læs lidt udførligt, det staar De Dem ved, — ogsaa med Hensyn til Examen . . . Nu, paa den anden Side skal De ikke strax drukne Dem i de store Komentarer, det faar De ingen

Hold paa. Læs De dygtig i Deres græske Testament — kursorisk — kursorisk, — saa De faar Løb i det, — det er Hovedsagen, — at De for det første har Løb i det, at De er hjemme i Bogen. — Naa, saa kan De jo begynde saa smaat og se, hvordan det gaar — og saa synes jeg jo nok, De skulde læse Meyers Kommentarer, de er dog — — til Brevene, for til Evangelierne — det er jo daarligt, dèr er han jo meget uortodox, meget rationalistisk, ja det er jo i det Hele Meyers Fejl, det vèd De maaske . . . Men han er alligevel — til Paulus, — til Paulus — der er han god, det er fortrinligt; de Paulinske Breve, det er egentlig hans Domæne . . . Men til Evangelierne vèd jeg snart ikke, — ja der er jo Clausens Synoptikere, men det er saamæn ogsaa saa som saa . . . Sig mig, har De anskaffet Dem Wilkes Clavis? . . . Ja, det maa De gøre, det maa være Deres *Vade mecum*, — den maa De altid have ved Haanden . . . Wilkes Clavis . . .

Saaledes blev han ved længe, udkastende en hel Studieplan, anbefalende dette, advarende mod hint; den gamle Manuduktør var kommen op i ham. Endelig maatte Hjorth fortælle ham om Fredløse og Yderslev, om hvilke Enge der var tørret ud, om Præste-

skoven, der var hugget, om Kirkegang og Skoleforhold, om de Gaarde, der var bygget om, om hvordan det var gaaet den og den, hvis Navne Professorens Mithridatiske Hukommelse havde bevaret ligesaa godt som Kirkehistoriens og Exegesens.

— Sig mig, — Yderslev Skole, — lad mig se, den ligger skraas over for en stor Gaard, Anders Rasmussens, — ja det var nu i min Tid, — hvad var det nu Sønnen — han var lidt ældre end jeg, — Per hed han, — ja han har vel Gaarden endnu, kan jeg tænke.

— Per Andersen, ja ham kender jeg godt. Jeg er saamæn forlovet med hans Datter.

— Ih, ser man det, ser man det! . . . Saa har De jo ordenlig rodfæstet Dem i Befolkningen . . . Ja, saa maa De jo være Præst dèr en Gang med Tiden.

— Ja, — det haaber jeg jo ogsaa saa smaat paa . . . Naa, ja saa vil jeg sige Professoren Farvel, og tusind Tak for Deres Venlighed, og undskyld saa, at jeg har forstyrret Dem.

— Aa, hvad er det for Snak? . . . Forstyrre? — det hører jo med til min Gærning, og det er min største Glæde, naar jeg kan være noget personlig for de Studerende . . .

Naa Farvel! — og se saa op til mig, naar De har Lyst, naar De trænger til en Haandsrækning eller har noget paa Hjærtet — ja vores Videnskab er jo, Gud ske Lov, saadan, at ogsaa Hjærtet har sit at sige . . . Paa denne Tid, om Eftermiddagen, træffer De mig gærne hjemme, saa har jeg indrettet mig paa at tage imod . . . Farvel.

Han havde fulgt Hjorth ud til Yderdøren. Saa vendte han tilbage til Skrivebordet for at fuldende sin Skildring af de galilæiske Fiskeres stormtruede (Marc. 4, 37 jfr. Joh. 6, 18) og ofte fejlslagne (Luc. 5, 5 jfr. Joh. 21, 3) natlige Dont.

XIV.

Hjorth bòde i en gammel Gaard i Fiolstræde, denne triste Universitetsgade i Hjærtet af Hafnia latina.

Da han første Gang gik igennem den store Port og kiggede ind, saà der ikke meget ordenligt ud. Den lange Gaard, der lignede en Gade med sit flisegrænsede Fortov tilvenstre og Huse af ulige Højde paa begge Sider, var brudt op i hele sin Længde; — det var bag ved hinanden og over hinanden Bjærge af Brosten, Bunker af Straa og knuste Murstensbrokker, pludselige Grave, sammenfaldne Volde af opkastet Jord; — hist og her stod knækkede Kloakrør paa Hovedet i en Rende eller laa gabende ud med de sorte

Mundinger som sprængte Kanoner paa en forladt Barrikade. I den overskyggede Forgrund vendte væltede Trillebøre Hjulene i Vejret, paa Grænsen af Skyggen var en tilsølet Fjervogn strandet i et Møddingrev med Forhjulene drejede paatværs af Baghjulene og Enspænderstængerne lyreformig op i Luften; men bagved, i et straalende Sollys, dannede Trækkarrer og store Arbejdsvogne en Vognborg med Besætning af Høns, hvis General i sin straalende Uniform udgalede Kommandoraab fra det højeste Agebræt. Det var den sidste Stilling; for saa rejste Brandmuren sig, lukkende Gaden med sin solbagte graa Flade, afbrudt forneden af et tilklinet teglhængt Bræddeskur, af hvis Sidedør en Karls Skjortearm trak et hvidt Øgs kamelhalsede Hoved frem. Tilhøjre buldrede Smediens Hammerslag og fraoven kom en lystig Klapren af Vinger, medens en hvid Duesværm fløj ud af et Tagvindue og kredsede over de solbadede røde Tage op mod Himlen, en dybblaa, glansskyet, frisk Septemberhimmel.

Oppe paa fjerde Sal havde han lejet sig et tarveligt Værelse ud til Gaarden hos en Familje, der levede af at flaa Pensionærer. Men han var ikke gaaet ind paa at tage Kosten dèr. Han vilde kun have kogt Vand

bragt ind til sin The og nogle Indkøb til Maaltiderne besørget af en af de stakkels smaa Tjenestepiger, der skiftede hver Maanedsdag.

Det var ikke egentlig hvad man kunde kalde en hyggelig Familje. Hr. Winkelmann havde i flere Aar lidt af Brysttæring; han havde ikke andet at gøre i dette Liv end at dø, og det kunde han ikke komme ud af. Hjorth havde kun den første Dag betraadt Familjens uordenlige Dagligstue og set ham sidde i en Lænestol trykket ned i en snavset, hvid Hovedpude, indsvøbt i gamle Shawler, med hullede Slæbere paa Fødderne, jordgraa i det indfaldne Ansigt, hvorfra der hang et pjusket Sygeskæg; men han mindede bestandig om sin sørgelige Tilværelse ved sin hule Hoste, der efterfulgtes af Klynken og stereotype Klageraab, som sjælden holdt op, naar Konen tyssede paa ham som paa et utaalmodigt Barn. Hun kom temmelig hyppig ind paa Hjorths Værelse, enten naar hun selv bragte ham Thepotten med kogende Vand, eller naar hun pludselig overfaldt Pigen, som i Løbet af et godt Kvarter forsøgte at paadrage sig Tæring ved at puste paa nogle sivende og osende Træpinde for saaledes at gøre Ende paa sin kvalfulde Til-

værelse, eller som grebes paa fersk Gærning i et Tyveri af Petroleumsflasken, hvis Indhold hun vilde ødsle i Kakkeloven. Det var en lavstammet Kone med et knortet, sortsmudset Ansigt, prydet med en for det smukke Køn ret anselig Knebelsbart. Datteren, et magert, blegsotigt Pigebarn paa en fjorten, femten Aar, lod bestandig høre fra sig, enten hun med en gennemtrængende skarp Stemme skældte Pigen ud, eller hun musicerede paa dette mere naturlige end indtagende Instrument, ledsaget af et gammelt forstemt Piano med tre sprungne Strænge, som stødte op til den ene Væg i Hjorths Værelse.

Dette Værelse var lavt og rummeligt nok for hans faa Møbler. I den gammeldags Vinduesfordybning havde han sin hyggeligste Krog, fuld af Morgensolen, der, eftersom den drejede sig, smalnede Stuens Prisme af lyse, hvirvlende Støvatomer, indtil kun et magert Legeme kneb sig igennem paa skraa forbi de to Hjørner med en stedse smallere Endeflade af Slaglys lodret over det dynevaarsmønstrede Tapetpapir henne i Hjørnet af Værelset; saa var der endnu kun Sol paa den ene Væg af Vinduesfordybningen, et stærkt, hvidnet Lys, der drog sig udefter, langsomt, Blad for Blad

paa den blankløvede Vedbend, der bugtede sig hen over den snavsede, hist og her afskallede Kalk over det lille Skrivebord, hvis gulige Plade var bedækket af Bøger og blaa Kollegiehæfter.

Dèr sad Hjorth nu med Kinden støttet mod sin knyttede Haand, stirrende ud gennem det store Vindue med de smaa Ruder mod Fuldmaanen, der havde hævet sig lidt over dette Myller af Tage, som skar hinanden i vaadt-blinkende Zig-zag-Linjer; den kastede skarpe Slagskygger skraat henover de bleggraa Brandmure og havde sænket Brønde af Skygge ned mellem lysrandede Hus-Firkanter; og tilvenstre straalede en Ruderække som mange firkantede, blankpudsede Maaner. Lyset skraade forbi ham ind i den mørke Stue, tegnede i sin Stribe paa den modsatte Væg Silhouetten af hans Nakke og af en lille Vedbendkvist ovenover, og strejfede paa Vejen det hvide Hjørne af en Dug paa Bordet, hvor der endnu stod noget Dækketøj fra hans Aftensmaaltid.

Han var i dette Øjeblik saa underlig glad og forhaabningsfuld. Hvor det havde gjort ham godt dette Besøg hos Professoren! Det var ikke blot den harmoniske Selvagtelse, som

en Ældres imødekommende, ligefremme Venligheder efterlader i Sindet — langt fra ikke den alene; nej han var bleven beroliget og trøstet mod en truende Tvivl, der bestandig nagede ham nu, da han var kommen saa vidt og skulde videre. Den sidste Dag i Sommerferien havde Jessen sagt til ham: „Ja, nu vil det jo vise sig . . . Jeg vèd saamæn knap selv, hvad jeg skal ønske dig . . . Men naar jeg skal sige dig min oprigtige Mening efter hvad jeg saadan kender til dig, saa er det den, at du er for fornuftig af dig til at komme præstedygtig ud af den Skole, du nu skal til at gaa igennem.“ Disse Ord stirrede ham bestandig imøde; det var ikke, som om Jessen havde skrevet dem i ham, men som havde han med kyndig Haand afskrabet Kalken, der dækkede en skjult Indskrift, hans egen Tvivls Ord. Derfor var han i den Uro, som naar man gyser tilbage for en mørk Vej, om hvilken man ikke vèd, hvor den fører hen. Og det underligste var, at han ofte ikke selv kunde sige, hvad han ønskede. Men det havde beroliget ham at lære denne Mand at kende, som Skridt for Skridt havde vandret denne Vej uden at komme paa Afstier; — der var saa sikker, som kunde der ikke være Tale om

Tvivl; — der rummede hele Theologiens Legioner af Spørgsmaal og Svar uden Modsigelse eller Splid med al den øvrige Kundskab, som ogsaa han, der stod paa Dannelsens Tinde, havde øst af. Det maatte altsaa kunne gøres; hvorfor skulde da han selv ikke kunne gøre det? Og hvis han kunde gøre det, saa syntes hans Liv at ligge foran ham lyst og fredeligt, med en Sommeraftens Fred, naar Kirketaarnets Kalkflade ovenover de mossede Straatage rødmer ganske fint i Solrøstet, og Luften er saa fuld af Kløveraande og Høduft og af svingende Klokkeklang, der lyder saa fjærnt og højtidsfuldt, som dalede den ned fra en usynlig Knebel i Himlens uhyre blegblaa Klokke. — Og medens han saà hen paa den forgyldte Ramme om Kristines Portræt, der glimtede ganske svagt paa Skrivebordet, hengav han sig til fromme Fremtidsidyller, hvis Landlighed havde noget af Hyrdestilens Pastelfarver og Rosenskær, og hvori det var vanskeligt at afgøre, om Lammene stammede fra Bibelsymboliken eller fra Rokokkosmagen. Det var som om Maanestriben, der strøg forbi ham, ligesom en sølvhaaret Violinbue, lod hans Sjæls blødt stemte Strænge tone ganske sagte ud i en af disse

blide Folkeviser, hvis Melodi uden Ændring kan sættes til en Salmetext.

Endelig rejste han sig, tændte sin Lampe og begyndte at læse. Men det vilde ikke rigtig gaa. Hans Tanker havde for længe været overladte til deres egne uvilkaarlige Strømninger. Desuden begyndte Pigebarnet inde ved Siden af at hamre væk paa sit Klaver, og efter at have muntret sig med nogle Galopader faldt hun i med et af sine Yndlingsnumre, der spilledes i vexlende Tempoer af Adagio capricioso og Allegro vivace; — det var iøvrig et af de faa Musikstykker, som Hjorth kendte ved Navn, for en Gang, da han for at sige noget spurgte hende om, hvad det var hun lige havde spillet, svarede hun med et medlidende Blik, at det var jo Tryllemarschen af Tempelfløjten. — Men inde fra den anden Side hørtes hyppige, støjende Latterudbrud og af og til en langstrakt Rullen henover Gulvet, som om der blev spillet med Kegler.

Hans Naboer paa den Kant var Familjens Pensionærer, to theologiske Studenter. De lod til at sympathisere i mer end blot deres Studium, for de var flyttet sammen med fælles Sovekammer og fælles Studereværelse, som

iøvrig sjælden var belemret af begges samtidige Nærværelse.

Han blev ikke ubetinget henrykt, da det pludselig bankede paa Døren og en af dem, Hr. Iversen, traadte ind og spurgte, om han ikke vilde tage sin Pibe over til dem og gøre dem den Ære at drikke en gemytlig Bajer med dem. Men da han indsaà, at han dog ikke kunde faa noget ordenlig bestilt den Aften, faldt det ham mindre vanskeligt, end det ellers vilde have gjort, at takke høflig for Indbydelsen.

Hr. Iversen var en langbenet Person, iført en stærkt udskaaret, stumpet og meget fedt skinnende Frakke og særdeles smudsigt Linned, men med en pralende Tombakskæde over Vesten. Han havde et grovt Ansigt, stumpnæset og bredkæbet, graaligt og fuldt af Filippenser, men prydet med hvad han ansaà for en kavalermæssig drejet Knebelsbart over en ubarberet Hage. Skrævende, med Hænderne stukne dybt ned bag Buxelinningen, saà han sig om i Værelset og lod den Ytring falde:

— Det er ellers en forbandet hyggelig Knejpe, De har faaet Dem indrettet her, Hr. Hjorth.

— Aa ja saamæn, sagde Hjorth inderlig smigret, idet han lukkede Døren op.

Da han traadte ind i de to Theologers Studereværelse, var han nær snublet over nogle tomme Flasker, der laa i en Kurve fra Hjørnet ud over Gulvet. Det temmelig store, noget møbeltomme Rum oplystes kun i sin nederste Tredjedel af et Par Lamper med skæve sodede Rør over mørke Skærme, hvoraf den ene fra et rundt Bord med et Batteri af Ølflasker kastede et grelt Lys paa det gulige, slappe Ansigt, med en lang Næse og mørkrandede Øjne, der laa dybt nede i den lille Sofa; en palmebroget gammel Slobrok havde skudt sig højt op bag i Nakken og under den spidse Hage og var viklet tæt om de tynde Ben, der laa op over Sofakanten. Fra de blege Læber strakte en uhyre lang Pibe sig ud paa Gulvet, hvor det hældende Porcelænshoved havde samlet en Askedynge.

— God Aften, Højstærede! . . . velkommen under vort ringe Tag, sagde en hul, lidt rusten Stemme nede fra Sofaen . . . Vær saa god at tage Plads . . . Naa, hvordan lyder den sidste Bulletin om Kandidaten?

— Kandidaten?

— Ja Dødens. — Har han givet sig noget i Eftermiddags?

— Ja, han klynker jo næsten altid, Stakkel . . . Længe kan han vel ikke leve.

— Nej, men han har „levet“, min Broder, — naada — (et højt Klask med Tungen) — Jo De kan tro, jeg kender hans Forudtilværelse . . . Ak ja, — maa man ikke sukke og sige, hvad er Livet, som der staar hos Digteren.

— Jeg er sgu blevet tørstig efter den Rejse, bemærkede Iversen.

— Saa kan du jo sige, du har vel rejst . . . Ja, nu maa vi jo ogsaa have et Velkomstens Bæger . . . Det vil sige, Glas har vi rigtignok ikke, De maa drikke af Flasken og følge Husets Skik.

— Ja, bevares, det er jeg saa vant til.

— Nej, hvad Fanden skulde man med Glas? . . . Hør, Kleistrup, kan du gurgle den i Tænderne?

— Jeg vèd skam ikke, om jeg kan længer, jeg er bleven saa øm i Gebisset . . . Lad mig se dig, din Pralhals.

Iversen afproppede sin Flaske teknisk ved et Slag paa Bunden, bed fast om Mundingen, holdt Hænderne paa Ryggen og lod Hovedet

langsomt gaa tilbage, medens Halsen med de spændte Aarer bevægede sig som et Sugeværk, indtil Flasken stod lodret med den tomme Bund mod Loftet.

Kleistrup nikkede anerkendende.

— Det var som Pokker, udbrød Hjorth beundrende.

— Se det kalder man at gurgle den i Tænderne, sagde Iversen med fagmæssig Ro, men dog med et Stolthedsglimt i sit døsige Ansigt. Derpaa viskede han sig om Munden med Bagen af Haanden, bøjede sig ned og rullede med øvet Haand den tomme Flaske hen til de øvrige, hvor den lagde sig præcis ved Siden af den yderste. Saa gabede han meget højt, vippende tilbage med Stolen og strækkende Benene langt ud fra sig, rejste sig og begyndte at gaa frem og tilbage i Værelset med lade Lemmedasker-Bevægelser.

— Hvad giver De Dem mest af med i denne Tid? spurgte Kleistrup.

— Aa, det er især Hebraisk.

— Ja, den trækkes man jo med i det første Aar. Saa er De vel stiv i Grammatiken?

— Naa, der er saamæn Maade med.

— Aa, Iversen, ræk mig mit Gamle; det

ligger dèr paa Skrivebordet, — nej, du maa sgu ikke lukke det.

Iversen langede ham en hebraisk Bibel over, paa hvis snavsede, tilfingrede Blade Texten var understreget med sort Blyant, blaat Blyant og rødt Blyant, sort Blæk og rødt Blæk, Streger tykke som Bjælker, enkelte og dobbelte, Streger lige som en Linealrand og bugtede som Slanger, saa at den var ligere en Cyprianus end en anstændig Bibel.

— Se dèr, Hjorth, sagde Bogens Ejer, idet han med sin lange Finger pegede paa et særlig udmærket Ord, en Mandarin med tre Blyantstreger, — kan De sige mig hvad det er, for jeg faar ondt i Hovedet, naar jeg bare ser paa det.

— „*Iat*“, — ja bi lidt, lad mig se, — det maa være Futurum Hifil af „jatah“.

— Ja, det kan saamæn godt være . . . Er De vis paa det?

— Ja jeg er.

— Ak Gud ja, som man glemmer sin Børnelærdom . . . Jeg tog dog ellers den Examen grundig . . . Iversen! en Pen, stærkt dyppet . . . Ja, jeg forsikrer Dem, jeg var tre Gange oppe . . . Professoren havde i mig saadan en Yndlingsdiscipel; han kunde ikke

give Afkald paa mit Selskab ved Examensbordet. — Han holdt mig ogsaa tre Kvarter hver Gang; — vilde slet ikke slippe mig; — bad mig bestandig komme igen. Ja, de kan være til Ulejlighed, saadan Professorforelskelser.

Medens han gjorde disse Bemærkninger, havde han med stor Behændighed fra „den stærkt dyppede Pen“ tabt smaa Blækklatter under det første H, I og F, som han traf i Texten og satte nu Punktum med en stor Klat i Marginen.

— Ah, udbrød Hjorth, der gennemskuede Fiffet, og for hvem pludselig de forskellig farvede og formede Streger viste sig i et nyt Lys.

— Ja netop, svarede Kleistrup. — Det glæder mig, at De er saa hurtig fattende overfor Theologiens Mysterier. Man citerer paa samme Maade ved Hjælp af Versetallene, — saadan . . . Ja, det bliver en Indtægt, naar jeg en Gang sælger den med Nøgle, *Clavis Cleistrupii*, vedblev han, idet han klappede den med øm Stolthed og lagde den paa Bordet. — Den er godt udhalet til Sejladsen paa Attestasen . . . Iversen, stop mig Weichselrøren . . . Dette, mener De maaske, er ikke Videnskab? . . . Indrømmet min unge idealistiske Ven, men det er Kunst . . . En Kunst, der hedder Mne-

moneutiken, — opfundet af Simonides — ja, lur de gamle Ægyptere.

— Grækere.

— Hvad jeg vilde sagt, — øh, øh, øh, (han afbrødes af et Hosteanfald) — vilde sagt Grækere. — Ptøj! (Han hældede sig med nogen Besvær ud og spyttede i en Bakke, der stod ved Sofaen) . . . Ja, det er Kunst, og Kunst staar efter min Mening over Videnskaben . . . Jeg er egentlig kunstnerisk anlagt . . . De kender ikke mit berømte Billede af Professor Citator? . . . Tak! stryg mig en Svovlstik af, Iversen, og ræk mig det Kollegie, som der staar „Dogmatik" paa . . . „Hvorfor svulmer Weichselrøret mod mit Skjortebryst" —

— Dèr, Dovendidrik, raabte Iversen, idet han kylede ham Heftet i Hovedet, — er du nu snart færdig med dine Ordrer?

— Næh, — Grobian! . . . Unge Mennesker nu til Dags, — rene Vandaler — ingen Agtelse for et Kunstværk, der vil komme til at hænge i Universitetets Solennitetssal . . . Betragt! —

Han slog Kollegieheftet op paa første Side og rakte det til Hjorth, der øjeblikkelig brast i en høj Latter. Det var en noget dilettantmæssig udført, men vel truffen og meget

ondskabsfuld Karrikatur af Professor Petersen, i engelsk Punch-Stil, med et uhyre Hoved ragende ud over Katedret som en Melon over en Mistbænk. Det faareagtige Udtryk var slaaende gengivet. Ud af den halvaabne Mund hang en vimpelbugtet Papirsstrimmel, hvorpaa, med snirklede gothiske Bogstaver af rødt Blæk: „Gudmennesket havde to Fødder. Luc. 7, 38.“

— Hvad er det for en Vise, du nynner paa, Iversen?

— Det er den ny fra Ligkisten . . . Den om Præsterne . . . Du vèd nok, fordi de vilde have Sangerindebulerne ryddede.

— Op med den!

Iversen standsede, stillede sig i Positur og sang med de ægte, stereotype Gebærder, med vrængende Nasallyd og kildrende Blikke, med fiffige Pauser, der lod Tanken falde i en Afgrund af Sjofelisme, og med uskyldige Fortsættelser. Kleistrups Latterevne, der før havde været holdt tørt tilbage, fik nu en pludselig, ubunden Frihed. Han væltede sig paa Sofaen, holdende sig paa Maven, stønnende og gispende. „Nej, det er for galt! . . . Det er ikke til at holde ud . . . Aa, de kære Satans Pigebørn.“ — Hjorth lo ogsaa, lidt forlegen.

— Naar var De sidst i Ligkisten, lille Ven? spurgte Kleistrup med sød Fruentimmer-Stemme, idet han klappede ham paa Laaret.

— Dèr har jeg aldrig været.

— Det var som Satan, sagde Iversen.

— Han er et Exemplar, skal du vide, — gak du hen og bliv ligesaa . . . Han er en Farisæer — øh, øh, — Satan til Hoste — men vi andre er Tolderne, — øh, øh, øh, — Tolderne, hos hvem det slaar sig paa Brystet — hvad jeg vilde sige, som slaar sig paa Brystet, Lukas 18.

— Det er lige meget, Iversen, begyndte Kleistrup igen efter nogen Tids Tavshed, liberalt overladende det til Tilhørerne at skønne, hvad der var lige meget, — det er nu lige meget, Iversen, — lad Hvile falde paa dig, Højstærede! Sæt dig ned og tag Del i de Voxnes Samtale. — Skal det være en Bajer til?

— Nej, jeg maa sunde mig lidt endnu, svarede Iversen, idet han dorsk lod sig synke ned paa en Stol.

— Det var ikke dig, jeg spurgte . . . Hvad Nummer var din sidste? Jeg havde nær glemt Regnskabet.

— Det var nok den ottende.

— Du faar ikke fler end ti, din Bak-

terie . . . Man maa lægge Tømme paa de unge Menneskers Lidenskaber.

— Otte, ti? men det er da ikke muligt, udbrød Hjorth.

— For Mennesker — (fra Landet) — er dette vel umuligt, Lukas 9, — nej hvor Pokker er det nu det staar? Iversen, hvor staar det? . . . Aa, de Skriftsteder, de bliver min Død . . . Aa, jeg kan ikke holde det ud — jeg kan ikke holde det ud . . . Der er en hel Himmel af Skriftsteder i min Hjærne — jeg kan ikke holde det ud . . . Gid Fanden havde den Professor! udbrød Kleistrup pludselig, idet han saa skuffende efterlignede Hr. Winkelmanns jamrende Stemme og tillempede Ordene efter den stereotype Form for hans Klager, at Hjorth lo, saa Taarerne løb ham ned ad Kinderne.

— Naa, saa dette forbavser Dem? vedblev Kleistrup med sin naturlige Stemme. — Kunde De ikke besørge saa mange?

— Det tror jeg ikke, jeg har aldrig prøvet.

— Som Manden svarede, da man spurgte ham, om han kunde spille Violin . . . Nej saa har De ikke de theologiske Dyder.

— Hvad er det for nogen?

— De theologiske Dyder, hvormed Gud

benaader sine Udvalgte, men som maa uddannes ved Øvelse, — som det hedder: hjælp dig selv, saa hjælper Gud dig, — disse Dyder ere tre i Tal, som allerede de gamle Skolastikere lærte. Den første er den ikke at blive beruset, som de læge og gemene Mænd blive, naar de nyde i Overflod af Vorherres Gaver i Retning af Druer og Malt. Dette er den første og store Dyd, og den anden er ligesom denne, det er at være uimodtagelig for den Fristelse at købe højt til Nolo. Den tredje er en Uimodtagelighed, hvis Velsignelse Deres landlige Uskyld ikke vil fatte, og som Kong Salomo ikke var i Besiddelse af, som skrevet staar, at Kvinderne smittede ham med deres hedenske Synder.

Den sidste Dosis var for meget for Iversen, som kastede sig tilbage i et Latteranfald, der nær havde væltet Stolen.

— Naa, Drønnert! sidder han dèr og griner og vèd vel ikke en Gang, hvor det staar. Op med Lexen! . . . Iversen, hvor staar det skrevet? raabte Kleistrup, der knuste en øjeblikkelig Fnisen under en examinatorisk Værdighed. Han rejste sig overende i Sofaen, støttet paa Piben, strøg med venstre Haand det lange Haar skraat nedover Panden, hvilket

i Forbindelse med en langagtig Grimace gav hans Gummielastikums-Ansigt en Lighed med den afdøde Professor i Exegese, med hvis Stemme han fortsatte, medens Pegefingeren bevægede sig skolemesteragtig:

— Iversen, hvor staar det skrevet? . . . Nu—u, det maa vi vide! . . . Tror han, han kan tage theologisk Attestas og kender ikke et af de aller fornemmeligste *loci dogmatico-ethici* . . . Nu—u! . . . Hvad er det for noget?

Iversen syntes imidlertid bestandig mere sansesløs af Latter. Ogsaa Hjorth skoggerlo, smittet af ham, og henrevet af den Virtuositet, hvormed Professoren blev givet, denne Professor, som han kun en enkelt Gang havde set, men om hvem Traditionen var saa levende blandt Theologerne, at han var med ved den første Grimace og Stemmeforandring.

Men Kleistrup vedblev med sit urokkelige Professor-Ansigt ud imod et usynligt Auditorium:

— Nu—u, De skal ikke skrive alt, hvad jeg saadan siger. Vi kunde jo aftale et Tegn. Naar jeg siger „nu“, saa skriver De. — Nu—u — nej, det var ikke dette „nu“ — der er trehundrede og tredsindstyve forskellige Meninger om det store Dyr, men De behøver ikke at kunne

dem alle. Men paa dette Sted tilsteder Kontexten kun èn Fortolkning, det maa vi kunne. Nu—u; — og saa har den Ignorant ikke Begreb om det!

— Hold nu op, klynkede Iversen.

— Fly ham Øl, og hvis ikke, da dør han, Genesis 30 . . . Det var den niende. — —

— Gaar De allerede? spurgte Iversen, der efterhaanden levede mere op.

— Ja, nu tror jeg nok, jeg vil i Seng; saa siger jeg Tak for i Aften, god Nat!

— Tre Bajere, — der er endda en Sjat tilbage i Flasken, — og i Seng Klokken et Kvarter til Tolv, — ja, hvis De ikke bliver Biskop, Hjorth, saa er der ingen Retfærdighed til i Verden.

— Ja, den er saa klar . . . Men vi andre arme Stympere, sukkede Iversen, idet han trak en Flaske op.

— Aa, Gud bedre det . . . Ja tag du kun din Tiende strax, Gud vèd, naar du ellers faar den.

Iversen, der allerede havde sat Flasken for Munden, fik den skyndsomst muligt bort, men undgik ikke at sprøjte en Mundfuld Øl ud.

— Saa Grisen! sidder han dèr og spilder Guds Gaver paa Gulvet. — —

Hjorth klædte sig hurtig af og lagde sig i det Jernskelet af en Seng, som skæmmede den ene Væg og bestandig ærgrede ham med sit Vidnesbyrd om, at han ikke havde Raad til at købe en Sovesofa. Han slukkede Lyset og trak Tæpperne over sig, døsig og oplagt til at sove strax, som han mente. Men det gik ikke saa let. Det lod til, at han i høj Grad maatte mangle den første theologiske Dyd. Trods det ringe Antal af tre og den tiloversblevne Sjat havde han Uro i Blodet. Og saa begyndte Loftet at dreje ovenover ham, fra højre til venstre, ganske langsomt, men saa bestandig hurtigere, til det tog af igen. Han lukkede Øjnene; det hjalp ikke; det begyndte alligevel at dreje fra venstre til højre langsomt, hurtigere, hurtigst. Han kastede sig et Par Gange om i Sengen og fik Ro. Inde fra deres Værelse hørte han dem snakke og le. Saa begyndte det forfra, det tiltog med en rivende Fart, medførende en betydelig Vammelhed, da den tiende rullede hen til sine Forgængere, som den naåde med et lydeligt Knald.

Men fra den anden Side hørte han „Kandi-

daten", som havde levet, jamre sig, først i uartikuleret Stønnen, saa i Ord: —

— Aa, jeg kan ikke holde det ud — jeg kan ikke holde det ud . . . Av, mit Bryst . . . Der er et helt Helvede her i mit Hjærte . . . Jeg kan ikke holde det ud . . . Der er da heller ingen af de Asner, der kan hjælpe mig . . . Gid Fanden havde Doktoren . . .

Og efter at have gentaget disse Sætninger i det uendelige, kastende dem imellem hinanden, mekanisk, som en Talemaskine, begyndte han med en pludselig Galgenlystighed at skraale den sidste paa Melodi af Menuetten i Don Juan, der med èt gik over til „For nu er Katten død, død" —

Gid Fanden ha'de Doktoren,
Gid Fanden ha'de Doktoren,
Gid Fanden ha'de Doktoren,
Gid Fan'en ha'de Doktoren —
Gid Fan'en ha'de Doktoren,
Gid Fan'en ha'de Doktoren — —

XV.

Filosofi og Hebraisk, det var de to Brændpunkter, hvorom dette hans gyldne Rusaar skulde beskrive sin Elipse.

Brøchner var død et Aar i Forvejen. Dersom Hjorth paa Universitetets Tærskel var bleven modtaget af denne sjældne, isolerede Aand, der syntes at trives dèr eller at vansmægte dèr som en officielt anerkendt og underholdt Protest mod hvad der var officielt baade dèr og hele Landet over, denne ægte German-Lærling, hvis ædle men dunkle Idealisme, hildet i et Vanevæv af Skole-Kunstord, gik uforstaaet hen over Hovedet paa Studentermassen, men kunde slaa desto stærkere ned

i Enkelte med en fængende Gnist af hans egen alter-rene Begejstrings-Ild, — dersom han havde begyndt sit Universitetsaar med halvt af Nysgerrighed at indfinde sig paa hine Eftermiddagsforelæsninger, hvor denne eneste Venstre-Hegelianer i Danmark, Strauss' Oversætter, i sin sidste Tid rettede sine hvasse Angreb paa Theologien, brændemærkende Martensens Dogmatik med en trofast Discipels hvidglødende Foragt for denne højærværdigste Dilettantisme, der havde skaaret nogle Fraser ud af Mesterens udødelige Tankevæv for at klistre dem som Skønhedsplastre paa en blegsotig Troslære, forsvarende den fribaarne Tankes Ret med en Lidenskab, der lod hans Øjne lyse med en feberagtig Ild i Høresalens Halvmørke og bragte en skælvende Styrke i den svage hule Røst, som allerede syntes at have en Resonans af Graven, — dersom dette havde været hans Indvielse, saa var maaske hans Udvikling hurtig bleven ført til det afgørende Punkt, og han havde vel begyndt sit Studium med at forlade det.

Men Omstændighederne havde ikke lagt det saaledes til Rette for ham.

I Stedet for den magre Brøchner, hvis Legeme syntes fortørret af Kundskabstørst,

og hvis nervøse Ansigt var som udbrændt af Sandheds-Lidenskab, i Stedet for denne Tankens Eneboer-Skikkelse var det Rasmus Nielsen, der steg op ad den knirkende Katedertrappe med sin let bøjede Ryg, der syntes at have taget Vanen af et lille Duk under Bifalds-Klappenes Styrt, og paa den sorte Tavles Baggrund malede sig dette kraftige, spillende livfulde Ansigt, der ligesom var bronceret med en Straale fra Popularitetens Sol og omflammedes af en Manke af graa Haar, der paasatte Hovedet Ærværdighedens Krone uden at mærke det med Affældighed.

Over hele hans Person, i hans Ansigt, der var som mejslet af en fin Haand i en grovkornet Sten, i den rundarmede Bevægelse, hvormed Lorgnetten førtes til Øjet, i det hvide Halsbind og den skinnende Silkevest, i hans Stemme endelig, der gav selv de aristokratiske græske Kunstord en bred Rullen som af en fin Ekvipage paa en jydsk Bivej — i alt dette var der en Blanding af firskaaren Jævnhed og udsøgt, næsten theatralsk Elegance.

Han var noget af en Bonde og mere af en sejrssikker Virtuos, — en Filosofiens Ole Bull, der spillede sin Bravurfantasi „Grund-

idèernes Logik" oppe fra den ufuldendte Top af Aristoteles' og Hegels Pyramide.

Fra denne svimlende Højde hvirvlede det ned over de unge, let bedaarlige Øren, et Mylr af Toner, som i Kassen af den filosofiske Vidunder-Violin sminkede sig med encyklopædiske Klangfarver af alle Instrumenter i Videnskabens uhyre Orkester; der var klare Krystalklange fra mathematiske Triangler, solide Brum af fysiske Kontrabasser, Fanfarer af historiske Blæsere; og Fantasien drog forbi med brede og brave folkelige Strøg paa løse Strænge, som vexlede med aandrige Spiccatosatser, Adagioer med et sentimentalt *vibrato*, der snubbedes af i vittige Pizzicato-Udgange, dybsindige Hymner til den absolutte Subjektivitet, foredragne *con sordine*, og som lod ane mere end de sarte Toner kunde sige, halsbrækkende deduktive Løb, dialektiske Dobbeltgreb, logisk-antilogiske Spring, idealistisk-realistiske Triller, transcendentalt Flageoletspil.

Hvad Under, at en ung Hjærne blev beruset og under Rusen fik den Deliriumsdrøm, at den havde fordøjet, hvad den havde modtaget, havde forstaaet, hvad en ædru Hjærne vilde indse slet ikke var bestemt til at forstaas, men til at anes langt ude i et Clair-

obscur, til at se dybsindig ud over, til at klædes paa i smukke Kunstord, lige saa uforstaaelige som Sagen, „Udslag af Selvmagten i Andet“, „iboende Realnegationer i den uendelige Selvhed“ og „den begrebsreflekterende Vexelvirkning, mine Herrer! — Vexelvirkningen.“ —

Og dog blev denne Undervisning ikke uden hemmelig Frugt. Filosofien er aldrig saa dunkel, den er dog klarere end Theologien; og netop hvor den skyder de klare Straaler ud, gaa disse altid stik imod Aabenbaringens. Saaledes skete det, at der ogsaa ad denne Vej i den unge Students Sind indsmugledes farlige Varer under det officielle Toldstempel for Tankerne, som kun en meget overfladisk Betragtning vil kalde toldfri; — i denne blandede Udsæd fandtes hist og her et Krudtkorn, som trillede ned til den bestandig voxende Mine under den gamle Grundvold, hvorpaa hans aabenlyse Sjæleliv endnu bevægede sig. Og dette foregik saa meget sikrere, fordi det foregik saa fredeligt, saa lejlighedsvis, saa lidt efter lidt. Det var snart en Bemærkning om, at hvis vi endnu havde en Theologi, var vi endnu midt i Middelalderen, snart en godmodig Sarkasme over

Mirakeltroen, den ene Dag en satirisk Bemærkning om Anti-Darwinisterne, der mente det var saa meget finere at nedstamme fra en Klump uorganisk Jord end fra en organiseret Dyreform, den næste Dag en faktisk historisk Underretning om en eller anden filosofisk Doktrin, om Atomistiken, om Nyttemoralen, om Loven om Kraftens Bestaaen. Det var først og sidst det store hedenske, pantheistiske Pust, der gaar gennem selv det mest saakaldte theistiske System, fordi det nu engang er Filosofiens Medgift fra Hjemmet af. Thi ligesom den plumpe, folkelige Sanseligheds-Fanden halter om med en Hestehov, saaledes spanker den dannede grubliserende Tanke-Djævel om med den gamle Pans Bukkeklov. —

Det andet Studium, Hebraisk, traadte ham imøde med en ikke ringere Nyheds Interesse, men paa Filologiens fredelige Vis, uden problemstillende Debatter, uden Aandrighedens æggende „Pistolskud“ og dog med et vist betagende Trylleri, med Østerledens og Oldtidens forenede mystiske Magt, — ikke med en ung Kvindes sanseberusende Attraas-Vækkelse, men med en hvidhaaret Oldingeskikkelses ærefrygtudstraalende, kølige Højhed. Han kunde helt glemme Tiden, naar han fordybede sig i dette

fremmedstammede Sprog, hvis Rødder ere sænkede i et ukendt Jordlag, og hvis tredelte Bygning er ligesaa forskellig fra alle europæiske Mundarter, som det gamle Orientens Byggekunst, med de skæve Terrasser og de sofabensagtige Søjler paa Løvefødder med Kapitæler af knælende Heste, er forskellig fra alt, hvad der stammer fra græsk Arkitektur, hvor uædelt og grotesk det end har gothiseret sig, — naar han regnede i denne mathematiske Grammatik, hvis Bøjninger have en algebraisk Lignings Sikkerhed, — naar han stirrede paa denne underlige Skrift, der først efter Sprogets Død har nedladt sig til under sine Konsonanters faste, hellige Rørpensstreger, med det vandrette Tryk, at punktere nogle moderne profane Vokaler til Hjælp for de uindviede; med de store kantede Bogstaver, der baade i Form og Navn endnu hist og her viser et halvt udvisket Hjørne af det oprindelige hieroglyfiske Billedtegn; med de uudtalelige, glemte Guttu-raler, som i deres snirklede Gaadelinjer ligesom i en Konkyljes Vindelgang synes at have fasttryllet et hemmelighedsfuldt Ekko af Bølgegurglen fra Nilens, Eufrats og Jordans Bredder, hvis Siv flettedes til Kulturens Vugge.

Saaledes kunde disse to Indlednings-

Discipliner give ham tilstrækkelig Sysselsættelse og udfylde hans Interesse, og der blev kun et Spaanfald af Tid tilbage for den egentlige Theologi. Her begyndte han efter Professorens Raad med at søge at faa „Løb i det ny Testamente“, uden at fordybe sig i Fortolkningen. Men dette Studium fængslede ham ikke som de to andre. Han mærkede snart med et vist Samvittighedsnag, at han ikke blev varm ved Læsningen i den hellige Skrift. Dog havde den en særlig Tiltrækning: — det græske Sprog. For ham, der, medens han endnu næsten var uden historisk Dannelse, havde faaet en dunkel Begejstring for Hellas gennem Goethe og Schiller, for ham var dette Sprog noget helligt, et Symbol, der satte alle hans fineste Følelser i drømmerisk Bevægelse.

Men ligesom Biblens Aand ikke er den helleniske Aand, saaledes er dens Græsk ikke hellenisk Græsk; — og han tog Anstød heraf. Det var ikke med Filologens Ærgrelse, men med en æsthetisk Uvilje, der i sin Uretfærdighed kunde grænse til Væmmelse, at han læste Apokalyptikerens barbariske Græsk, hvis Konstruktioner ere ligesaa umulige som hans Danielske Dyr ere umulige, eller slog sig igennem Paulus's endeløse Perioder, hvis stakaandede

Ord-Opdyngning syntes ham en Haan mod det ædle Sprog, hvori Attikerne havde skrevet. —

Og midt i det fjerde Evangeliums Lidelseshistorie, hvor det kristne Hjærte burde bløde med sin døende Frelser, kunde han pludselig falde i Henrykkelse over Sætningen „Men dette gjorde altsaa Soldaterne", denne lille simple klassiske Blomst med den ægte Duft af Herodot, som har forvildet sig hen mellem Golgathas Sten, -- henrykkes ved denne sproglige Atavisme med en Naturforskers Andagt, naar han i en Samling af spraglede Due-Racer, som ikke interessere ham, pludselig ser den vilde Klippedues skiferblaa Fjer titte frem.

XVI.

Disse Studier hjemme og paa Universitetet i Forbindelse med et Par Timer daglig i en Skole, hvor han gav nogen Undervisning for sin Økonomis Skyld, optog næsten hele hans Tid.

Han spiste tarvelig til Middag i Studenterforeningen, glad naar Pungens Samvittighed tillod ham Luxusen af en Kop Kaffe til en Cigar nede i en af Konversationssalens Hjørnesofaer, hvor han gemte sig bag en Avis, undertiden opsnappende interessante Ytringer af den højrøstede Samtale fra den gamle Klikke, hvis stabile Medlemmer holdt Forsamling om et Bord i Halvmørket paa den anden Side af

Døraabningen ind til Spilleværelset, hvor Stuernes to Lys mødtes, kvælende en lille bleg Gasflamme, der forsøgte at brænde over Udkrasningskummen.

Men sædvanlig tilbragte han en halv Times Tid oppe i den søvnig-dunkle Læsestue, der ligesom alle de andre Rum var fuld af den ejendommelige Blanding af gammel Tobakslugt og gammel Maddunst, som er det sidste Nogen vil glemme af dette Russernes Hjem. Dèr bladede han i hvad der foruden nogle vanvittige Ankeprotokoller laa spredt over det lange voxdugsbetrukne Bord, eller han spejdede i det aandelige Apotheks mørke Hylder, hvor Dagens Medikamenter skjultes, to og to fredelig sammen, Belladonna ved Siden af Salmiakmixtur, „Det nittende Aarhundrede“ hvilende ovenpaa „Theologisk Tidsskrift“.

Men Hjorth valgte „Det nittende Aarhundrede“. Han havde nok af Theologien hjemme og paa Universitetet.

Ikke at han iøvrig var nogen Beundrer af den moderne Literatur, af alt det beslægtede nye, som paa dette Tidspunkt mer og mer begyndte at bringe sin Grøde. Han kendte kun saare lidt dertil, og til det lidet var han gaaet med en ubevidst Antipathi. Han holdt

endnu mest af at lukke sig inde med Klassikerne, og der var opstaaet hos ham en Foragt for Prosa og Mistillid mod samtidig Virkelighedsskildring i Kunst, — naturlig nok for ham, Bondesønnen og Landsbylæreren, som var kommen hovedkuls ind i den store Poesi, fra en Virkelighed, der var saa plump, saa idèløs, saa stagneret forvrøvlet, fra en Prosa, der var Lærebøgernes og Katekismens.

Men der var ogsaa noget dybere i selve den nye Aandsretning, der stødte hans sky Natur bort fra det Liv, som var blevet vakt ved Georg Brandes. Det var noget saadant som Stikordet „Realisme“, eller endnu mere var det hint Præg af Frankrig, som det undertiden bar i sig selv, og som det altid fik paatrykt af Modstandere, der saa igen dertil hægtede Begrebet „Frivolitet“. Maaske vilde han ogsaa have brugt dette Ord, dersom Nogen havde trængt ind paa ham for at faa at vide, hvad der stødte ham i denne moderne Strømning. Og dog var han for længe siden kommen bort fra den Tid, da han fandt „Werther“ umoralsk, og „Wilhelm Meister“ hørte nu til hans Yndlingsbøger. Men i Fald han brugte dette Ord, vilde det ogsaa, ham selv ubevidst, være ganske udrenset for sin almindelige

Bemærkelse, en tom Etikette, den han paaklistrede Gallicismen som et Udtryk for sin Uvilje mod en fremmed Aand, hvilken han ikke forstod.

Ogsaa i Videnskaben, i Filosofien, var Realismen ham imod. Et Navn som Stuart Mill skurrede ham i Øret, og uden at kende synderlig til dem begge vilde han instinktivt have erklæret sig for Hegel mod Spencer. Naturvidenskabernes Principat, Empiriens og den ubønhørlige Induktionslogiks Hegemoni oprørte ham, var ham et Tegn paa Tidens aandelige Forfald; — han kunde kun tænke sig dem underordnede den inspirerede Tænkning, som trællende Gnomer, der grov og rodede nede i Schakterne, medens Gudinden sad stjærnekronet, hævet over Tid og Rum i sin selvsikre Skuen.

Ved den befrugtende Paavirkning af en Aand, med hvilken hans egen Natur var i Valgslægtskab, og som paa Grund af dette Forhold, og fordi den var den første, blev uden Medbejlerskab, uden Begrænsning, uden Kritik, — ved et Studium, der i sine Dyder som i sine Laster selv er et Barn af denne Aand, en Halvvidenskab, der, selv naar den endelig finder sin kritiske Methode og gennem denne

opløser sig selv, dog lader sin metafysiske, spiritualistiske Skygge blive tilbage i Hjærnen, — ved disse Anlæg og disse Indflydelser var Hjorth allerede bleven og blev bestandig mere ensidig germaniseret, saa at det maatte tage Aarrækker af Arbejde og Erfaring, inden han kunde komme Frankrig nærmere end Heine eller England nærmere end Kant.

XVII.

Mange Bekendtskaber gjorde Hjorth ikke. Han havde ingen Skolekammerater, hvem han var levet sammen med, saaledes som de fleste have, der komme til Universitetet. Desuden fjærnede hans Alder ham fra det Hold, der var samtidigt med ham, han var afstikkende i Rusauditoriet ved sine modne Træk og det fyldige Skæg.

Det gik ham heller ikke bedre i Studenterforeningen. Han, der før havde været den uforstyrreligste Ligefremhed, en aabenmundet, godmodig, tirrelysten Spøgefugl, han var under de nye Omgivelser og i dette Stadium, da han bestandig var lidt usikker paa sig selv

og paa sin Fremtid, bleven ordknap og tilbagetrukken. Rigtignok var det kun en tynd Skal, og naar den brødes, kom den gamle Natur frem, — men brydes skulde den. Det er med dette Væsen overalt vanskeligt at komme an, naar man ingen Forbindelser har at gaa ud fra, og det er heller ikke særlig let i denne Forening for „Studentens glade Liv“, hvor der i Virkeligheden under Ly af en dræbende Kedsomhed trives en stiv Etikette, der udsætter en Uerfaren for at blive betragtet som uden Levemaade, dersom han indskyder en beskeden Ytring i en Samtale mellem to af Minervas Sønner, hvis han kun er præsenteret for den ene af dem. Han følte sig ikke just tiltrukken af den lille men højrøstede Skare Radikale og Intransigente; — fra den ældre Klikke, som han næsten havde Udseende af at tilhøre, var han adskilt ved den hele blændende Nimbus af Værdighed, hvori dette Studenterverdenens Aristokrati bòde som i et unærmeligt Lys; — og mindst kunde han faa Indpas hos de eneste, som deroppe syntes at have en virkelig alvorlig Interesse, de mest aflaasede af de aflaasede, tobaksombølgede Schakspillere, der med Hovederne bøjede over Tavlebrættet og Blikket magne-

tiseret af Brikkerne saà ud, som om de i Tilfælde af Ildebrand vilde have taget deres Lommebøger frem og noteret Stillingen op, hvid Springer F5, rød Løber D6 —, indtil Loftsbjælkerne ramlede ned og væltede Spillet.

Sine Forbindelser skulde han have stiftet i det theologiske Auditorium. Men han følte en næsten uovervindelig Ulyst til at indlade sig med sine Kolleger; der var, hvor nær han end sad dem paa den sorte Bænk, et tomt Rum imellem dem og ham, en Anelse om, at hans Aand ikke var deres, en instinktiv Fornemmelse af, at der var Fare ved at aabne sig her, at han gjorde bedst i at knappe Frakken til. Og han knappede den indtil den øverste Knap. Han gik tavs hen til sin Plads forbi Bænkerækken af forskellige Theologer fra de mest snavsede til de dadelfri sirlige, som man kan gaa forbi en Reolhylde med skrabede, forfingrede Lærebogsbind og sorte Chagrinrygge, uden at gide tage en eneste frem og blade i den. Han stod i Friminutterne alene ude i Gangen; lænet til det brede Rækværk stirrede han paa den ypperstepræstelige Apollo og den vestalindeagtige Athene, der nede fra Gulvets Halvmørke hævede deres Gudeskikkelser op i Vestibulens Lys, tegnende

deres rene, uforvitrede Marmorlinjer mod den farvematte Baggrund af fugtskjoldede mythologiske Billeder; og idet han kærtegnede de to Symboler med sit tilbedende Blik, lod han det mylre og summe rundt om; slappe, blankslidte Drapfrakker, stramme, struttende Skytteuniformer, — han stødte ingen af dem paa Ærmerne, han lod dem slentre og vimse forbi og rejse en kaotisk Hvirvel i Støvatomernes straalende Prismer, der skraanede ned fra de store Vinduer med deres aabne Firkanters officielle Gardinløshed.

Blandt de faa Theologer, som han indlod sig en Smule med, var hans Husfælle Kleistrup. — Den dorske Iversen faldt det ham ikke ind at tale synderlig med. Men Kleistrup morede ham; denne halvgamle Student med sin godmodige Indifferentisme, med sin Fordringsløshed i Retning af at tages *au serieux*, med sine bedærvede Livserfaringer iklædte en evig gemytlig Solderistjargon, hvis sygelig hule Tonefald syntes at spotte Hjærnens Tomhed, — denne for Hjorth aldeles fremmede Natur eller rettere Demi-monde-Kunst, havde noget pikant for ham, var ham en behagelig Adspredelse ved den magelige Tryghed overfor en Person, hvem man kan omgaas i aandeligt Negligè,

kildrede endelig en hemmelig Antipathi hos ham som en Slags Hofnar, der havde Frispas ved Foden af Tronen for Videnskabernes Dronning, den hellige Fru Theologia.

Naar de begge vare paa Forelæsning sammen, holdt han af at faa Kleistrup under Armen ude paa Gangen og lade ham, der kendte lidt til alle, præsentere den theologiske Samtid. Dèr gik med ludende Hoved en Trediveaarig, Søn af en Højskoleforstander, en fremtidig Folkeprædikant, der altid prostituerede sig ved en total Uvidenhed paa Skriveøvelser og Examinatorier, men holdt Foredrag ved Missionsmøder om Jakob, der gik med sin Stav over Jordan. Det randøjede, hulkindede Hængehoved, som sjokkede afsted i en lurvet sort Dragt og saà ud som en protestantisk Tartuffe, var i Virkeligheden en meget skikkelig Grundtvigianer. Dèr henne ved Trappen stod Professorsønnen med den lange Næse, Theologiens nye Stjærne, som bildte sig ind, han var kristelig Filosof, smykkede sig med Laser af Stuart Mill og Spencer og fandt frugtbare Fermenter hos Darwin; han udvexlede Straaler med en anden Stjærne, der kun ventede paa sin nære, glimrende Examen for at offentliggøre sin Forlovelse med Stiftsprovstens Datter,

hvorefter der laa en lysende Kirkesti aaben for ham, — en lille sirlig Herre, der saà ud som Martensens Ethik, indbunden i hvad Bogbinderne teknisk kalde „Opbyggelsesbind“.

Iøvrig var denne Omgang ikke til Skade for hans Ry. Thi Kleistrup udbredte hans Ros, idet han fortalte alle, at Hjorth var hvad han i sin Jargon kaldte „en myrderlig Tyrekalv“.

— Det er lang Tid siden De har set op til mig, Hjorth, sagde Professor Petersen til ham en Efteraarsdag udenfor Universitetet. — Kommer De ikke ogsaa en Gang til mine Torsdags Aftener?

Torsdags Aftenerne — det var den theologiske The. Professoren havde, for at komme i nærmere Berøring med de Studerende, aabnet sit Hus en Gang om Ugen for alle, der havde Lyst til at indfinde sig, og der var altid fuldt. Men Hjorth havde, underlig nok, aldrig tænkt paa at gaa derhen, skønt Kleistrup oftere spurgte ham, om han ikke i Aften skulde hen og drikke dogmatico-ethisk Thevand. — Nu fandt han dog, han burde indfinde sig den førstkommende Torsdag.

Studerekamret, Spisestuen og Bibliotheksværelset vare stimlende fulde. Professoren

tog med særlig Venlighed mod Hjorth og gjorde ham bekendt med sine Yndlinge. Navnlig vilde han stifte Venskab mellem Hjorth og Professorsønnen, Hr. Frederiksen, fordi de begge havde æsthetiske Interesser.

Det viste sig ogsaa snart, at Hr. Frederiksen hørte til de Theologer, som, hvis de komme til en Købstad, ufejlbarlig blive Stiftstidendens æsthetiske Anmeldere. Han kunde lade indflyde i Samtalen nogle af de kuranteste Fraser fra den Vischerske Æsthetik, som Vischer selv har tilbagekaldt, og han havde en overfladisk Kendskab ogsaa til den tyske Literatur. Men Hjorth, der ikke havde noget synderlig skarpt Blik, glædede sig ved at have fundet en Aandsbeslægtet, med hvem han kunde drikke parnassisk Vin, halvt skjult for den theologiske The bag de tykke Repsgardiner i Vinduesfordybningen, medens udenfor Ruderne den første pulverfine Sne fejede ned ad den øde Stormgades mørke Fliser og hvirvlede forbi Lygten, hvis Skær faldt paa Hr. Frederiksens Ansigt med en spøgelseagtig Straale; det kildrede ham at tale om Goethe, den gamle Hedning, medens der bag ved Gardinerne i Lampelyset mylrede af Navne

som Luthardt, Olshausen, Hengstenberg, Lübke, Godet. —

Men pludselig sagde Hr. Frederiksen med et overlegent Smil: —

— Ja, jeg maa dog sige, Hr. Hjorth, jeg finder, De gaar en Smule for vidt . . . De vil maaske ogsaa have nogen Vanskelighed ved at forlige en saadan Betragtningsmaade med Augustanas anden Artikel.

Saa knappede Hjorth indtil den øverste Knap og forlod kort efter Vindueskrogen. Men den øvrige Aften sad han tavs og fulgte kun halvvejs en Diskussion om de Reformertes Fortolkning af Nadverordene og den farlige Bevægelse hen derimod i den nyeste lutheranske Theologi; — han holdt med de Reformerte, men fandt det ikke meget tillokkende at kæmpe ene mod Overmagten.

Det var i Efteraaret syvoghalvfjerds. —

Sin Sommerferie havde han som nybagt Kandidat i Filosofien med bedste Karakter tilbragt hos Svigerforældrene i Yderslev.

Et Held for hans Troskab mod Kristine havde det været, at hans Eneboerliv i de forløbne Aar ganske holdt ham borte fra Omgang med unge Damer. Hun havde ingen Medbejlerinder. Og selve det, at han kun var

sammen med hende et Par Gange om Aaret, bevarede ham for hende, idet deres legemlige Afstand fra hinanden skjulte den aandelige. For i hans Erindring og Fantasi antog hun saa meget af hans egen Natur, og hendes Billede kunde saa dristig og uformærket idealisere sig efter hans Ønske, naar hun ikke selv traadte forstyrrende imellem.

Iøvrigt gjorde hun selv, hvad der stod i hendes Magt, for at formindske denne Afstand ved at forfine sig. Det var ikke blot det, at hun følte at en saadan Forfinelse var nødvendig, dersom hun vilde beholde Hjorth; — men idet hun bestandig levede i Haabet og den glimrende Udsigt, følte hun sig allerede hævet over sin Stand, og da hun forhaands regnede sig blandt Fruerne, længtes hun efter at faa Fruelader. Den første, grovere Afhøvling foregik paa en Højskole, hvor hun opholdt sig to Vintre; — men den egentlige Polering fandt Sted i Præstegaarden.

Pastor Krarup, der bestandig interesserede sig levende for Hjorth, hvem han undertiden fik Breve fra, ansaà det for sin Pligt at tage sig af hans Kæreste, og bad Kristine venlig om at se hyppig op til dem i Præstegaarden, noget som hun ikke lod sig sige to Gange,

da hun strax indsaà, at hun maatte hænge i her, hvor hun kunde indvies i den for hendes Stand korrekte Tone og lære alt til Faget henhørende. — Fruen, som var temmelig fornem paa det, yndede ikke denne Gæst, men det lykkedes hende at blive en Veninde af Datteren Vilhelmine, der kun havde lidt Omgang. Denne lille sentimentale Dame, der længtes efter en Tilkommende i Skikkelse af en frelsende Kapellan, kastede hele et aldrig forstaaet Hjærtes Kærlighed paa Kristine, som uden at bryde sig en Døjt om hende tog hendes Fortrolighed til Indtægt og lod Præstegaardsfrøkenen sidde Model. Med sin livlige Opfattelsesevne i alt, hvad der ikke hørte til boglig Lærdom, havde hun hurtig og sikkert tilegnet sig de mest iøjnefaldende og derfor uundværligste Træk: — at kunne sidde drømmerisk med et Hæklearbejde i Haanden, at udbryde „Gud, hvor dejligt“, naar der var stærke Farver paa Himlen ved Solnedgangen, eller naar man stod paa et Sted, hvorfra man saà Skov, Bakker og Vand, at sige „Herregud“ med et mildt Smil og en ganske let Rysten paa Hovedet, dersom En læste op af Avisen, at en Dreng var druknet i Aarhus. —

Efter at dette Kursus havde varet et Aars-

tid, var næsten alle Dialekt-Vendinger og de simple Ord, der lugte af Marken og Stalden, som blæst bort fra hendes rene Læber, og hendes Tunge, der ligesom havde tilspidset sig, vrængede ikke længer Vokalerne saa bredt ud, at de spaltede sig i Diftonger og drævede heller ikke alt hen i den samme sløjfede Bondemelodi.

Hvad hendes Dragt angaar, saa havde den længe været ganske købstadmæssig, naar hun da ikke netop gik hjemme og sjovede. Men hun lærte nu at bære den, at vælge Farver, at undgaa pralende og skrigende Pynt i Stokrose-Stilen, at sætte en Sløjfe klædelig og præcis dèr, hvor „de bruger det“.

Men ogsaa for hendes Indre blev der sørget. Præsten laante hende Bind af „Fra alle Lande“ for at udvide hendes Synskreds, og af Vilhelmine fik hun Walter Scotts Romaner med hjem for at danne Aand og Hjærte. Det blev hende en langt drøjere Form for Undervisning, og i Begyndelsen var det en haard Prøvelse for hendes Taalmodighed. Men hun vilde. Og efterhaanden fandt hendes legemlige Ladhed Behag i den Hvile, som Aandens Opdyrkelse gav Anledning til. Det var ganske behageligt, i Stedet for

at rive, at ligge saa uhyre blødt i en Høstak og læse om fremmede Lande og underlige Mennesker, og paa en hed Sommerdag, naar Arbejdet fik Sveden til at bløde igennem under Armhulerne ude i det hede Køkken, hvor Sol og Skorsten arbejdede sammen, og hvor Fluer og Hvepser, tiltrukne af Varme og Madlugt, summede En om Ørene og stak paa den nøgne Nakke, — paa saadanne Dage fik hun Smag for at sætte sig ned i den kølige Mælkekælder, hvor kun en enkelt Flue surrede oppe i Vinduet, og kildre sin Fantasi ved Omgang med Dronning Elisabeths galante Hofkavallerer med Atlaskessko paa lange Ben, omstrammede af den hvide Silke helt op til Laarenes opslidsede Fløjelspuffer.

Saa var der ogsaa det ved Læsningen, at det stillede hende paa en anden Fod overfor Tjenestefolkene, naar de saà, at hun saadan kunde forlade Arbejdet og lægge sig magelig hen med en Bog. Og endelig var der den Morskab, at denne Dasen over en Bog ærgrede Faderen og satte Splid mellem Forældrene, idet Moderen tog hendes Parti.

Tilsidst drev hun endogsaa sin Videbegærlighed saa vidt, at hun for at være med daglig læste „Morgenbladet“, som Per Andersen

sammen med Møller Kristensen holdt i Vintermaanederne. Før havde hun af og til læst Ulykkestilfælde, Mord og hvad der stod med smaat Tryk. Men nu granskede hun baade den indenlandske og udenrigske Politik og forsøgte at tvinge de underlige fremmede Navne, ravgalt udtalte, ind i sit lille halsstarrige Hoved. Ja, hun kiggede endogsaa i Literaturanmeldelserne for at kunne sige: Er det ikke ham, der har skrevet den Bog? —

Saaledes fandt Hjorth hende i ydre Optræden betydelig nærmere ved hans idealiserede og forfinede Afbillede, end hun fra først af havde været. Thi hans Erindringer fra den Tid, da han bòde som Lærer der ovre paa den anden Side af Gaden, bragte ham mange Smaatræk, som allerede den Gang havde stødt ham, og som det nu var ham ubehageligt at mindes. Men han glædede sig saa og var stolt over, at han havde kunnet se gennem den ru Skal, der skyldtes de grove Omgivelsers forhærdende Tryk, ind til hendes sande ædlere Natur, der nu mer og mer syntes ham at gro frem.

Noget var der dog gaaet tabt under denne Vækst: — den halvt naive, halvt kokette Ynde, som i deres Forlovelses første Tid havde været

en saa fortryllende Ledsagerske til hendes Væsens viltre Utvungethed. Men denne Stivhed og pludselige Usikkerhed, der var en naturlig Følge af et ikke magtet Forsøg paa at være dannet og dadelfri net, den var for ham ligesom et Tilbageslag ved Generationsskifte. — Han kendte tre Kristiner: den første forlegne, stillestaaende unge Pige, hende der snöde sit Forklædehjørne, og hvis Samtale gik istaa, hende med det usikre Smil, der gled bort til Siden; — den anden, hans dristige, livsglade Kæreste, med sit lidt grove Koketteri overfor ham, og med et Stænk af Frækhed; — endelig den tredje, den dameagtige Kristine, Præstegaardsfrøkenens Veninde, med det rolige, passende Væsen, med det dialektfri Bogsprog, der førte Samtaler om Romaner eller Opdagelsesrejser og forlangte Skildringer af Livet i Studenterforeningen og ved Universitetet. — Men nu var det undertiden, som grænsede denne tredje igen op til den første, der pludselig syntes at fødes med smaa kejtede Bondebevægelser under den smagfulde, stramt sluttende Købstaddragt, — et Syn, der gjorde ham rørt og berusede ham med en vissen Duft fra hans Kærligheds første Spiringsdage.

Men der kunde ogsaa komme Tilbageslag til den anden Kristine, utæmmede Udbrud af noget i hendes Væsen, der endnu ikke var udviklet eller havde Mod til at vise sig hos den første, og som sædvanlig var omhyggelig tildækket hos den tredje, Konvulsioner af en fuldblodig, overmoden, opsummet Naturgrund, der overvældede ham med Kærtegn, smøgede en kælen Arm om hans Nakke og lo overgivent med en hysterisk Klang af den Latter, som kildes frem.

Og undertiden røbede hun en Tankegang, der stødte ham ved en plump, idèløs Beregnethed.

En Gang spurgte hun ham, om han kunde huske en Eftermiddag, da de havde talt sammen om hans Mening i Politik, — det var medens han endnu var Lærer, — og hun havde ønsket, at han skulde være Venstre, fordi det ellers vilde blive vanskeligt for ham at faa et godt Embede. Han huskede det meget godt.

— Men vèd du hvad, sagde hun, nu har jeg saamæn tænkt paa, hvor underligt saadan noget kan føje sig . . . Se, nu er det jo netop godt, at du er Højremand, for det hører sig jo til i din ny Stand.

Da Hjorth ikke rigtig vidste, hvad han skulde sige dertil, fortsatte hun: —

— Ja for du gaar da, for Guds Skyld, ikke hen nu og bliver Venstremand . . . Det kunde saamæn ligne dig, Niels, for du skal da altid have en Tilbøjelighed til at komme paa Kant med det, som — som du ikke skulde være paa Kant med.

Hjorth kunde ikke lade være med at smile ved det temmelig Træffende i hendes Bemærkning. Og medens han beroligede hende i dette Tilfælde, havde han en lille hemmelig Frygt for, at hun vilde faa Ret paa en langt farligere Maade, end hun havde nogen Anelse om. —

Jessen saà han et Par Gange om Ugen, men de undgik som ved en fælles Overenskomst at tale om religiøse Emner.

I Præstegaarden var han naturligvis ofte, baade sammen med Kristine og alene. — Naar han sad ved en Cigar inde i Præstens lille tarvelige Kammer, saa maatte han kramme ud med sin filosofiske Visdom, helst med det allernyeste, de store Stumper af Darwin og Udviklingslæren, der vare løbne med ind i den Rasmus-Nielsenske Naturfilosofi.

— Ja, ja, — aah ja, sukkede saa den

gamle Præst, idet han lænede sig tilbage i Stolen og strøg sig om den ubarberede Hage, — aah ja, . . . saadan gaar det op og ned med den verdslige Visdom . . . I min Tid var vi jo Hegelianere, da var det nu det saliggørende . . . Vi snakkede jo allesammen op og ned ad Stolper og Vægge om Negationernes Negation, — he! — og lige lidt forstod vi da af det, kan jeg tænke . . . Saadan gaar det med den verdslige Visdom, frem og tilbage, — det er saamæn ikke saadan for os stakkels Mennesker at begribe . . . Og hvis vi ikke havde den aabenbarede Visdom, at Naaden og Sandheden er vorden ved Jesus Kristus, saa stod vi dèr — som Oxerne ved Bjærget, — he! — og vidste saamæn hverken ud eller ind.

Hjorth gik frem og tilbage i Værelset og vidste ikke rigtig, hvad han skulde sige, vidste næppe selv engang, om han holdt med Pastor Krarup eller med Filosoferne. Men èn Gang bemærkede han efter en saadan Passus: —

— Ja, saadan holdt ogsaa den ægyptiske Religion sig ligesaa stabil som de gamle Pyramider, medens de græske Filosofer afløste hinanden.

— Ja, det har De ogsaa Ret i, — det

gjorde den, og det skjønt det var en falsk Religion, . . . J – a, dèr kan man se — —

Det var Hjort uklart, hvad man kunde se.

— Men det var ogsaa i Vankundighedens Dage, før Guds Aabenbaring . . . Saa kom Moses, netop i Ægypten — —

— Ja det gjorde han, sagde Hjorth.

Men hverken han selv eller Pastor Krarup hørte i denne trivielle Indrømmelse det skjulte Suk efter en ny Moses, sendt fra en ny Gud, med andre Tavler. — —

I dette Efteraar begyndte han for Alvor at komme i Lag med Theologien, som hidtil havde været stillet noget i Skygge af Filosofi og Hebraisk. Foreløbig kunde han dog ikke sige, at han havde Kærlighed til Studiet saa lidt som Afsky derfor. Det første Indtryk var den umiddelbare Overvældelse af de opdukkende Spørgsmaals Mængde, Svimmelheden ved den tilsyneladende Uendelighed af Vejen, der skulde føre til Overblik og Klarhed; og saa igen, efter denne første lammende Følelse, den frembrydende Arbejdslyst, Kærligheden til Anstrængelsen for dens egen Skyld, som lader En glemme Maalet for Vejen, og som atter drager Blikket fra Vejen til ufravendt Stirren paa hvert enkelt Skridt, denne Opmærksom-

hedens Fasttryllen i Enkeltheden, der har hele Interessen blot fordi den er der, denne Forvandling af det mindste Middel til Maal, der fødes ved en heldbringende psykologisk Lov, og som er Nøglen til Pedanteriet hos den lærde Professor saa vel som hos den punktlige Bogholder. —

Da Juleferien saa kom og afbrød disse den første Ivers Studiedage, rejste han hjem, til Sønderjylland.

Han havde været i Vonsbæk sammen med Kristine i Sommerferien efter Studenterexamen. Denne Gang tog han dertil alene. Hans gamle Moder havde kun faa Kræfter tilbage og længtes efter at se ham.

Hun døde i Slutningen af Januar. Det var et tungt Tab; for han slægtede mest hende paa af Forældrene, og han havde været hendes Yndlingssøn. Han havde ikke paa langt nær følt det saaledes, da han mistede sin Fader, medens han var Lærer i Fyn. Og saa var der ogsaa det, at han ved hendes Lig fik Følelsen af ikke længer at have noget Hjem; — Gaarden gik nu helt over til hans Broder, der var en halv Snes Aar ældre, og hvem han kendte saare lidt til.

Tæt ved den Kirkesti, som han saa ofte

havde traadt ved Moderens Side, og ad hvilken han nu havde baaret hendes Kiste, — paa den gamle Kirkegaard, der ligger under Skyggen af sekelaarige Bøge, og hvor Højskovens og Dødens Stilheder række hinanden Haanden, — ved det mørke snelæbede Gab af Graven, der havde slugt den sidste Rest af Barndomshjemmet, — kom der en Opvældning af Barnetroens længe næsten udtørrede Følelsesbølge, gennem Brud af utallige dybt skjulte Kilde-Porer, med en Oversvømmelse af hele Sjælen, en Henflyden i Øjeblikkets vemodige Stemningsandagt.

Da de tre Skuffer Jord vare faldne, og det lod til, at man skulde nøjes med en kedelig Prædiken paa gebrokkent Dansk, hvori denne kristelige Kvinde pristes, fordi „hun havde trukket den himmelske Rigdom den jordiske langt for“, — saa istemte han „At sige Verden ret Farvel“ med den rutinerede Kirkesangers Autoritet.

Det var en af de Salmer, som Moderen havde lært ham. Han havde ikke gjort sig det klart, da han valgte den, men pludselig, ved en af Linjerne, huskede han, hvor de havde siddet, da hun hørte ham i den, hjemme i Haven — inde i Kaprifolielysthuset, der var

fuldt af grøn Skygge og sød Blomsterduft og gennem hvis Bladevæg Aftensolen skød en Række tynde Straaler ind, over hinanden, som gyldne Spiler i en Himmelstige.

Der var Graad i hans Stemme, da han sang det forunderlig skønne Vers: —

Kom i den sidste Nattevagt
i en af mine Kæres Dragt
og sæt dig ved min Side,
og tal med mig som Ven med Ven,
om hvor vi snart skal ses igen
og glemme al vor Kvide.

XVIII.

I Marts Maaned flyttede Lindekærs Familje til København. Han var bleven Præst ved Holmens Kirke.

Længselsfuld efter at gensè disse gamle Bekendte, gik Hjorth en Formiddag hen for at aflægge en Visit, saa snart han fandt, der var forløbet en nogenlunde passende Tid. De bòde lige over for Kirken.

Pigen lukkede Døren op til en menneske-tom Dagligstue: — Fruen skulde strax komme.

Det var næsten Dagligstuen fra den fynske Præstegaard, kun noget højere og lysere. Udenfor havde Kirketaget, nyvasket af et Regnskyl, en stikkende Glans af Emailleskæl, og fra den

store Himmelaabning, der ikke var afvinklet og indkilet mellem Tagrygge og Gavle, strømmede Foraarets skarpe Bygelys ind i Stuen med spanske Vægge af regnbuespillende Solstøv paa skraa forbi den straalende hvide Blonderand langs de dunkle Vintergardiner, som havde græsgrønt Lys gennem de lodrette Folder. — Skæret fra disse Gardiner og fra det mørkegrønne skotske Gulvtæppe dæmpede og blidnede Lyset forneden, mættende det med varme, dybe Toner; — men oventil fik dets kolde Hvidhed Hjælp fra Gibsloftet med Guldlisterne og den gyldenkædede Hængelampe; paa den perlegraa Bagvæg fik det Spejlblinket af Skilderiglasene og de polerede Rammer, medens henne i Hjørnet Messinggelænderet luede om Foden af Fajanceovnen, der byggede sin fugtig-hvide Flade op til Loftsgesimsen; — det rislede med Straaler af rindende Vand ned gennem de skarpe Render i Viftepalmens store Blade og kastedes tilbage fra det aabentstaaende Laag af Flygelet, hvis skyggede Forside havde glidende Bronceflammer fra Kakkelovnsilden over det sorte Træ langs Tangenternes Elfenbensrække.

Dette Flygel var det eneste nye Møbel; — ellers kendte han alt i Stuen; — Rafaels

Kartoner paa Væggen over den lange damaskes Sofa, det runde Mahognibord midt i Stuen under Hængelampen, og henne ved Døren Nøddetræs-Bogskabet, bag hvis Ruder han saà Goethes og Schillers Værker trække deres lange Rad af brune Bindrygge henover de midterste Hylder . . . Hvor det var længe siden han første Gang havde taget et af de Bind frem; — hvor han var bleven forandret i den Tid!

Ved en lav Flugtstol henne i Krogen under Viftepalmens Skygge, paa den klædesbetrukne Cirkelplade af et lille Bord, laa en heftet Bog, hvis opslaàde Blade langs Ryggen havde denne skæve energiske Fold, som er det sikre, utaalmodige Mærke af en Damefinger. Han tog den op; — det var Bjørnsons „Kongen“.

— Nej, Kære! er det Dem! udbrød Fruen, der traadte ind i det samme. — Det var snilt af Dem at se op til os, — vi vidste jo ikke, hvor de bòde.

Hendes norske Akcent klang saa hjemlig i hans Øre; hun havde endnu det hjærtelige Smil, der lyste med en Række hvide Tænder. Aarene vare gaaet varsomt hen over hendes

lille fine Ansigt med det store blonde Haar, der faldt en Smule i det rødlige.

Hun tog Plads lige over for ham i en Rør-Gyngestol, og idet hun vuggede sig sagte med bitte Bevægelser af de smukke smaa Fødder paa Fløjls-Skamlen, begyndte hun en hurtig flagrende Samtale, der fór fra den slette Skolelærer, de havde faaet efter Hjorth, til hans Ophold i København, tilbage til hendes Børn og deres smaa Skæbner, ud til hans Forlovede, — indtil den pludselig med sine lunefulde Sommerfuglevinger dalede ned paa det hørgule Hoved af Professor Petersen, en yngre Ven af hendes Mand, hvem de vilde komme til at omgaas. — Hvordan var han egentlig? — ikke en lille Smule kedelig — saadan pedantisk?

Hun bøjede sig frem, udforskende og fortrolig, med Hagen støttet mellem den lille Haands Fingre, medens Ærmekantens Blonder gled ned over en Sølvslange, der bugtede sit smidige Legeme over Underarmens skære, blaa-aarede Hud, vuggende det flade Hoved med smaa Rubinøjne paa Pulslejet.

Hjorth kunde ikke ganske imødegaa hendes Mistanke. Morsom var Professoren ikke. Men

han var en fortræffelig, brav Mand, og saa var han jo meget lærd.

Jo, lærd — det kunde hun jo nok tænke, han var. For Resten var han vel ikke lærdere end hendes egen Mand. — Men det var saadan en underlig indelukket Lærdom, en Visdom for Studerekamret uden Straaler ud i Livet . . . Men saadan var det maaske i det hele med Theologien . . . Hvad syntes han egentlig om det Studium? morede det ham?

Jo, det interesserede ham, optog ham; — der vaktes saa mange Spørgsmaal.

Aa ja, hun kunde ogsaa tænke sig det. Men hun var dog glad over, at hun ikke skulde studere Theologi, — tròde heller ikke, hun turde . . . „Men sligt tør De maaske ikke mer studere?“ spurgte hun og pegede paa Bogen.

Jo, han havde læst „Kongen“.

Og syntes om den?

Nej, det kunde han ikke sige. Den var saa formløs og uskøn og desuden saa dunkel og fantastisk. Han fandt rigtignok, at Bjørnson gik tilbage.

— Nej, nej, Kære! . . . nej, han gaar bent frem, han! fòr det ud af Provstinden.

— Ja, jeg vèd nok, det hører ikke længer til god Tone at synes om Bjørnson, men jeg holder nu saa mø' af ham . . . Men min Datter Ellinor kan De blive enig med derom, — det var vist hende, der kom derude . . . Kan De huske hende? . . . Ja dengang var hun jo kun en tretten, fjorten Aar . . . Hun er rigtig dansk, — ikke Klippe skabt i hende.

Ellinor, der kom ind med en Musikmappe under Armen, var noget højere end Moderen; — hun havde hendes Smil og det store blonde Haar, men noget af Faderens langagtige Hage. Hendes Skuldre vare lidt for høje og firkantede. Det rolige, ovale Ansigt saà venligt og kønt ud, men skæmmedes i sin Bleghed ved en rødtippet Næse. — Men det kunde jo være, hun havde Foraarssnue.

Samtalen tog en almindeligere Vending. Ellinor talte kun lidt og langsomt, uden Moderens Liv.

Hendes Mand blev længe ude idag. Men det gjorde jo ikke noget, for Hjorth blev da til Middag.

Han gjorde nogle beskedne Indvendinger, som næppe blev hørte.

Et Par Skoledrenge kom hjem, rødmussede, viltre og sultne. De hang hver fra sin

Side over Moderen, opramsende deres gode Karakterer, hoverende over et Slag, hvori deres Klasse havde banket anden Klasse, karrikerende Lærerne ved den københavnske Skole, i hvilken de var ny, — medens Moderen lo, og Ellinor tyssede paa dem: — hvad vilde den fremmede Herre sige? han var selv Lærer og plejede at banke uartige Drenge.

Endelig kom Provsten, der tog meget venlig mod Hjorth og udtalte sin Tilfredshed over at se ham saa vidt paa Banen til den gejstlige Stand.

— Det er dog virkelig morsomt, — naar jeg talte med Dem ovre i Fyn, jeg fik hvert Øjeblik en Følelse af, at det var en Student, jeg havde med at gøre . . . Nu kan man komme til mig og nægte Anelser!

Den høje Mand var bleven endnu mere duknakket; det blege Ansigt var magrere; Hagen og den store energiske Næse traadte stærkere frem. Hjorth havde aldrig lagt saa meget Mærke til Afstanden mellem ham og hans Hustru. Hun kunde ikke være mer end hen imod de Fyrre, og hun saà endda yngre ud.

Ved Bordet forøgedes Familjen endnu med et Par smaa Medlemmer.

Medens Ellinor lavede Kaffe, satte Fruen sig ved Flygelet og spillede en Springdans af Grieg, til hvis Toner en treaarig Datter forsøgte sig i Balletfaget. Saa begyndte hun at synge. Drengene stillede sig rolig hen ved Siden af Instrumentet; en sexaarig Pige trykkede sig op til Moderen, og Ellinor fik den lille Danserinde til at sætte sig stille hen og vente paa sin Kaffefisk. — Det var en klar, noget skarp Sopran.

— Kender De Kjærulfs Melodi til „Undrer mig på hvad jeg får at se?“

— Nej. — Aa, jeg hører jo næsten aldrig Musik.

— Stakkels De! . . . Den Sang holder jeg nu saa mø' af. — Hun sang det første Vers. — Kender De den virkelig ikke?

— Fader, her er din Kaffe.

Provsten, der havde gaaet frem og tilbage i Stuen, standsede ved det lille Bord. Medens han rørte om i Koppen, tog han med venstre Haand Bogen op, lod sit Øje falde paa den første Side og kastede den tilbage paa Bordet, med en Bevægelse som af Væmmelse i Fingrene.

Men Fruen sang: —

Den som har lengted i tyve år
over de høje fjelle, —
den, som vet, at han ikke når,
kenner sig mindre år for år —,
hører hvad fuglen synger,
som du saa trøstigt gynger.

— Det er bedst, De kommer ind og faar Dem en Cigar, Hjorth, — for De har vel ikke lagt af at ryge, sagde Provst Lindekær.

Studereværelset, der for Stilheds Skyld vendte ud til Gaarden, var et langt mørkt Rum; midt paa den ene Sidevæg gennem en Døraabning, hvis Portiere var trukket halvt til Side, saàs inde i Bibliothekets Mørke Geledder af Bogrygge, tæt sluttede, ordnede over hinanden, — Geledder, der i Pandsre af Pergament og i Læderkøllerter syntes at staa parate til at marschere ind, fyldende Værelset med muggen Lugt fra deres fugtplettede Blade, medens de manøvrerede sig frem til det lange Arbejdsbord, hvor de, i en Røgsky af Støv, fyrede deres Lærdomssalve af i Hovedet paa den blege duknakkede Mand, for saa, efter endt Expedition, at trække sig tilbage i god Orden, ind i Fæstnings-Mørket, langs den ene Dørstolpe, medens nye Kolonner defilerede ud langs den anden.

Lindekær vedblev ogsaa her at spadsere frem og tilbage, og Hjorth nød i Tavshed sin Cigar, grundende over, hvor mange Gange Provsten skulde gaa Stuelængden for at have vandret en Mil.

— De var i sin Tid, begyndte Provsten pludselig efter at have gaaet omtrent en halv Fjerdingvej, — De var i sin Tid, husker jeg, en Æsthetiker — syslede en Del med Skønliteratur, — tysk Poesi og saadan noget . . . Hm . . . Det er De vel nu kommen ud over? — Deres Studier har vel — for en Del — opslugt den Interesse?

— Ja, jeg har i den senere Tid næsten kun læst Theologi.

— Hm! . . . Ja, — jeg tror, at det var godt, — godt for os alle, men især godt for de Unge, om der udbredtes strængere Anskuelser paa det Punkt, og om det Fripas, som Digterne har faaet, blev betydelig indskrænket — eller rettere ophævet.

— Ja, det kan jo nok være, at meget i den moderne Literatur, og navnlig denne franske Realisme, — ja, jeg har rigtig nok ikke selv læst meget deraf —

— Ja, man snakker om moderne Forfattere, og fransk Realisme og Naturalisme og

— og man glemmer, hvad der staar i vore egne Bogskabe — man glemmer, hvad vi har gjort det til en Pligt for enhver Dannet at være begejstret over . . . Nej, jeg tror, at denne moderne Retning er god, fordi den er ond, — med ondt skal ondt fordrives; — jeg tror, det er heldigst, at det hæver Hovedet og kommer frem, saa vi ser det med vor egen Tids Træk og kan skønne, hvad det er . . . Jeg mener, at en Mand som Georg Brandes han er et Redskab i Guds Haand, for at vække os, at vi ikke skal sidde og nikke over Guldbægret og slubre den søde Gift i Søvne . . . Det er ikke fra idag eller fra igaar! . . . Kunsten er i sin Rod hedensk, og jeg ser ikke rettere end at denne Leflen med Skønhed, — at den kan ikke forenes med et alvorligt kristeligt Liv.

Han var standset, medens han sagde dette, og der tindrede ligesom en Glød i hvert af hans Ord. Det var aabenbart, at der var kommet til Udbrud noget, som længe havde ligget og ulmet i den indesluttede Mand.

— De kan ikke forliges, man maa vælge dem imellem, vedblev han. — Derpaa gik han et Par Gange tavs frem og tilbage. — Dèr, udbrød han saa med en haanlig Stemme, idet

han med en Haandbevægelse af en vis spartansk Kynisme pegede paa en Bunke smaa Hefter, der laa paa Bordet, — dèr ligger min „Skønliteratur“. —

Disse tynde Hefter med gule, blaa og brune Omslag — Hjorth syntes han skulde kende dem. De mindede ham om et Par skrækkelige Timer, en iskold Vintermorgen med Snesjap, paa Voyens Station, medens han ventede paa Toget til Haderslev, — trøstesløse Timer, som lod hans Lekture synke ned til det indre Missionsselskabs Smaaskrifter.

Der var nogle af hans Bekendte fra den Gang. — „Stumper og Lapper af Skrædersvend Frans Saxners Dagbog samt nogle Betragtninger af Snedkersvend Ernst Dybdals Brevtaske, sammenstillede og bragte for Dagens Lys af G J“; — „Den troende Landsbypige“; — „Evangeliet paa de blaa Bjærge“; — „Historien om den lamme Frederik“; — „Sælsomme Fortællinger af de Elendiges Liv af John Ashworth“.

Medens han bladede i den sidste, faldt hans Øje paa nogle Ord, der standsede det, og han læste ved det døende Aftenlys:

„Tvivl og Vantro udgøre en mørk og „fortærende Forbandelse; de gøre deres Offer

„til en levende Løgn og lade ham synke langt „dybere end Dyret.“

Han lod Bogen falde ned paa Bunken, — og kom uvilkaarlig til at smile, idet han greb sig i at have gjort en Haandbevægelse, der syntes at være en nøjagtig Kopi af den, hvormed Provst Lindekær havde kastet Bjørnsons „Kongen“. —

XIX.

En Dag, da Hjorth var oppe i Lynges Boghandel for at faa et brugt Exemplar af en Kommentar, saà han paa Disken en lille gammeldags Bog i Læderbind, med helt fyldte Kvadrater paa den forgyldte Ryg og med grønt Snit. Han tog den op. Det var Lessings „Nathan“ — Originaludgaven — med det netop sekelgamle Fødselsaar paa Titelbladet. Paa den brogede Side af Forsats-Bladet, der var stormønstret med gammeldags Kammarmorering, var der klæbet et skævt afklippet Træsnit: „Lessings Denkmal in Braunschweig“.

Han lod Kommentaren ligge, købte „Nathan“, skyndte sig hjem og begyndte at læse.

Og den burde altid læses saaledes — paa det graa, bløde og plettede Kludepapir, hvori Bogstaverne staa uden Rande, med udvisket Sværte, som havde Aarenes hundredfoldige Hænder forgæves søgt at udslette, hvad der har en Tids evige Stempel.

Enhver virkelig Bog har sin egen, hemmelige Duft, en Stemning, der kun kan benævnes med Titlen, og som bliver tilbage hos enhver virkelig Læser, selv naar alle Enkeltheder for længe siden ere forsvundne. Men den fineste Buket, den som kun en udsøgt Aand kan indpuste i sit Værk, og som kun udsøgte Nerver kunne berøres af — dens aller intimeste Aroma bliver hængende mellem Originaludgavens Blade, og dèr, hvor den fra først af næppe kunde sanses, bliver den stærkere og fyldigere Aarti for Aarti, Aarhundred for Aarhundred, ret som var den de smuldrende Blades usynlig udstrømmende Livskraft.

Men den stærkeste og uforbrugeligste Duft udaandes fra de Bøger, som ere en Tidsalders Blomster, og over faa hviler den saa tæt som over Nathan den vise, den moralske Rationalismes Evangelium, denne Bog, hvis Original Moses Mendelssohn, og hvis Forfatter Gotthold Ephraim Lessing er selve Periodens Navne. Det

er den ægteste Duft af det attende Aarhundredes Tyskland, som er Tyskland i Tyskland, ligesom det attende Aarhundredes Frankrig er Frankrig i Frankrig; — først England finder sit Udtryk i *the nineteenth century*. Dèr synes det attende Aarhundrede at være Indledningen til det nittende; — hos Fastlandets to Kulturfolk synes det nittende at være Fortsættelsen af det attende.

Det nittende Aarhundredes Duft er i alle sine Fortoninger skarp og æggende, bitter som Lugten af forvitret Havsalt og raadnende Tang, der hænger ved Vestenvindens Vingespidser, og hvoraf et Stænk er nok til at gennemsyre en Symfoni af Blomstersødme; — Duften af Kontinentaarhundredets Literatur er mere indelukket hyggelig, en Lugt af Studerekamret og Salonen, med en Blanding af Snustobak og Pudder, af Pedanteri og Elegance, Kalvekrydsenes og de smaa Parykkers værdige Elegance.

Men i Nathan har denne Duft endnu et lille specifisk Kryderi; Digtet er skrevet af en Theolog imod Theologer. Og det attende Aarhundrede er Theologiens sidste Aarhundrede. Den strækker sig endnu ind i vort Aarhundrede for at opløse sig selv og efterlade en Skygge, der taler med en Tithon-Røst,

som ingen lytter til undtagen den selv. Men i forrige Aarhundrede er alle Theologer: Læge og Lærde, Præster og Professorer, Naturforskere, Filosofer, Digtere og Revolutionsmænd — Theologer tilhobe, undtagen de, som var Anti-Theologer, — det vil sige alligevel i Grunden Theologer; Lessing var begge Dele. — Derfor føle alle ægte Theologer — ikke alle orthodoxe Theologer, men alle ægte Theologer, de føle en hemmelig vemodig Hjemve efter det attende Aarhundrede som efter deres Fædretid, og maaske er det derfor, at Strauss, der netop var saadan en ægte Theolog, i sin Begejstring kalder Lessings Nathan „det hellige Grundskrift for Humanitetens og Sædelighedens Religion".

Fra dette Grundskrifts Original-Udgave slog saa denne Duft op imod Hjorth, medens han læste den i uforglemmelige Timer, der vare stjaalne fra Theologien ligesom de, i hvilke den blev skrevet, og den blandede sig med den mere nutidige Lugt af Bogbinderklister fra den frisk indbundne Wilkes Clavis — hans *Vade-mecum* — og med den skarpe Røg af en Pibe, som han var i Færd med at ryge til. De flettede sig saaledes ind i hver-

andre, at han aldrig senere kunde tænke paa Nathan eller høre Lessings Navn, uden at der, samtidig med hin oversanselige Duft oppe i Hjærnen, fødtes i hans Næsebor Lugten af Bogbinderklister og af en utilrøget Pibe.

Og medens han uden at forarges læste dette Digt, hvorom Lessing sagde, at alle aabenbarede Religioners Theologer vilde udskælde det i deres Hjærters Inderste, medens han ærgrede sig over den unge Tempelherres Fordomme, der klæbede ved ham fra den Smule Religion, han havde tilbage og lykkelig bliver af med, medens han kildredes af Sittahs Udfald mod Kristendommen og beundrede Recha, der født og opdragen paa Grænsen af tre Religioner, staar lige højt over dem alle — skete der et Under med ham.

De tre Ringe var formodentlig falske, og de, der pralede med dem, bedragne Bedragere, sagde den beskedne Dommer. Men hvad blev der da af den fjerde Ring?

Medens de tre falske Ringe straalede offentlig over Verden, indfattede i Pavetjarer, i Kalifturbaner og i Rabinerhuer, varmende Menneskehjærterne, indtil de ophededes i blodsydende Lidenskaber, tændende Kætterbaal og

Krigsfakler med deres stærke Straaler, — vandrede den fjerde, den ægte Ring, skjult fra Haand til Haand blandt „Sværmerne“ hele Middelalderen igennem. Af og til funklede den og sendte en sælsom Straale ud i Kirkedæmringen. Den Finger, paa hvilken den havde funklet stærkt og længe, var snart forkullet i Kætterbaalet. Men Ringen gik videre. Og hvor den gik, hviskedes der om „det evige Evangelium“, der skulde fortrænge Bogstavevangeliet, om „den fjerde Verdensalder“, om „den hellige Aands Periode“, — den samme hellige Aands, for hvis Ridder Heinrich Heine erklærede sig; -- thi Ringen naàde ogsaa til ham, og den gaar endnu bestandig videre, og den funkler stedse længere og stærkere.

Paa denne Vandring kom Ringen ogsaa til Lessing; han fik den samtidig med Fortællingen om de tre andre Ringe, ogsaà et gammelt Stykke middelalderligt Arvegods. Fortællingen gjorde han til det største Blad i sin Lavrbærkrans, men den fjerde Ring beholdt han for sig selv; den puttede han ned i den dybe Lomme paa sin lange Atlaskes-Vest og knappede til over den; — for han var en klog Mand, der havde læst sin Historie, og

han vidste, at det var en farlig Ring at gaa med paa Fingeren.

Men èn Gang, i et dristigt Øjeblik, tog han den op af Lommen i den samme Bibliotheksstue i Wolfenbüttel, hvor han havde fundet sine berygtede Fragmenter, og viste den under fire Øjne til Jakobi, for at beskytte Goethes Prometeus, der iøvrigt var en stærk Mand, mod den forbitrede kristelige Filosof.

Og den stakkels Jakobi blev saa angst, at han strax maatte ud og forfærde selve Nathan den vise, den gamle Moses Mendelssohn i Berlin, som aldrig siden forvandt det Stød, og derefter den ganske Verden med Beretningen om, hvorlunde Lessing i Wolfenbüttel-Bibliotheket havde vist ham noget, der var endnu meget værre end Fragmenterne, nemlig den fjerde Ring, medens han havde sagt den skrækkelige Trylleformel: Et og Alt! — jeg vèd intet andet; — der er ingen anden Filosofi end Spinozas.

Og medens Hjorth nu laa dèr paa sin Sofa og læste i sit Hjærtes Uskyldighed om de tre Ringe og dampede af sin utilrøgne Pibe og havde gennem Røgen en saa grangivelig Fornemmelse af Duft fra det attende Aarhundrede, — saa stod Lessings Aand ved

Siden af ham og trykkede ham ubemærket den fjerde, den ægte Ring paa Fingren, det „evige Evangeliums“ Ring, der trolovede ham med den frie Tanke.

Men det skulde endnu vare nogen Tid med Deklarationen.

XX.

Hos Lindekærs kom han meget ofte, i det mindste en Gang om Ugen, næsten paa alle Tider af Dagen — han vidste sig altid velkommen.

Med Provsten havde han ikke saa meget at gøre, som dengang han var Lærer hos ham i Fyn. Det forekom ham, at de nu stod hinanden fjærnere, enten det nu kom af, at hans Underordningsforhold i sin Tid havde ført til hyppigere Berøringspunkter og stillet dem paa en sikrere Fod over for hinanden, — eller vel snarere deraf, at Aarene og det fritænkerske Røre i Halvfjerdserne havde gjort Lindekær mere rigoristik, medens Hjorth bestandig var

lidt bange for at ytre sig, idet han følte, at han gled til den modsatte Side.

Han holdt mere af at sidde inde og passiare med Fru Cecilie. Ogsaa hun syntes at være bleven fjærnet fra sin Mand, — eller maaske blev det ham først nu klart, hvor meget yngre hun var end Manden, yngre i Aar og endnu yngre i Sind; og hvor langt hendes frejdige Natur var fra at bøje sig ind under hans mørke, forsagende Kristendom. Men Spaltningen havde sikkert ogsaa udvidet sig i den sidste Tid; — Overflytningen til Hovedstaden, Omplantningen fra de stille ensartede landlige Omgivelser til den store Bys Blandingsluft havde givet hendes Livsglæde, hendes anden Ungdom, nye frodige Skud. Ligesom Tunghøre faa deres svækkede Sans skærpet af den Gadelarm, der gør andre halvdøve, saaledes blev hun under Bylivets Tummel alt mer og mer lydhør for de Spørgsmaal og Svar, der krydsedes gennem Tidens Luft, — Spørgsmaal og Svar, der kun dæmpet og med en ærgerlig Forstyrrelse trængte ind i hendes Mands Studereværelse, ligesom Sælgekonernes Raab ude fra Gaden.

Hun var, som saa mange gifte Kvinder, mere Moder end Hustru. Børnene vare hendes

huslige Liv, — især de mindre. For Ellinor syntes at voxe op i Faderens Avtoritetsskygge — endnu kun en ganske let Halvskygge, hvis Rand svævede over hendes rene Pande.

Ogsaa over for Hjorth udviklede hun et Slags moderligt Instinkt. Det var hende en Glæde at kunne trække ham ud af Studenterkamret og i timevis skaffe ham et Familjehjem, Hyggen af en Dagligstue, Dannelsen af kvindelig Omgang.

Og hun gjorde ham en Velgerning derved. Han nød denne hyggelige Hvile fra det anspændende Arbejde, som mer og mer rykkede ham paa Livet og fik det højtidelige Udseende af en Kamp paa Liv og Død i ham selv, mod hans Fortid, om hans Fremtid, — han søgte som til et fredviet Asyl til denne høje lyse Stue, hvori al Ting straalede, hvor Sanserne blev vaagne, medens Tankerne lod sig vugge ind i en drømmende anstrængelsesløs Bølgning.

Efterhaanden følte han ogsaa noget nyt vakt og tilfredsstillet hos sig ved denne Hverdagslivets skødesløse Elegance, der har et Præg af Damen, en Duft fra hendes Haar og Lommetørklæde, et lille Mærke af hendes Fod i Skamlen, et glemt Haandarbejde paa Bordet,

en Fold af hendes Finger i en ny Bog, en Spredning af Nodeblade fra hendes lette Haands Utaalmodighed over Klaveret, endelig en Reflex af hende i Mændenes soignerede Dragt og Tale. Han fik Smag for at føre en Konversation med denne Dame — enten hun nu hed Fru Cecilie eller Frøken Ellinor — en Konversation, der gled rolig frem eller sprang lunefuld, gik i Staa paa et Sted og begyndte igen paa et andet, — som oplystes af pludselige Smil og understregedes af de smaa uvilkaarlige Bevægelser, som Mænd ere for tunge til, — ledsaget af Syningens hvide Armdrejning, med bestandig tændte og slukkede Gnister af en Ringsten, og af Traadens lette Knitren gennem Lærredet.

Og skønt han ikke var synderlig musikalsk, og hans Udvikling havde ladet ham være ganske udannet paa dette Omraade, var der dog noget paa èn Gang velgørende og festligt, noget, der flød saa fortrolig sammen med alt det øvrige, i de klare og fyldige Toner fra Flygelet, naar et Par af disse fine Hænder berørte Tangenterne, der syntes at være saa blanke og elfenbenshvide for at passe til de levende Plektre. — Et Schumannsk Karakterstykke, en Chopinsk Vals — det var som

disse Omgivelsers tonende Sjæl. „En aandrig Mand har engang sagt“ — erindrede han, — at Arkitektur er stivnet Musik; hvis denne Musik stivnede, forekom den ham at maatte blive en saadan Salon, høj, lys og varm med sin Dybde af bløde Stoffer, med sin Glans af polerede Flader og med sin dameagtige Duft; — og ligesom hans Legeme efterhaanden havde faaet Trang til ofte at have denne Stue om sig, saaledes fandt ogsaa hans forfinede Sjæl sig snart tilrette i dens Sjæl af Toner, fik den Vane at maatte hvile sig i dens musiksmeltede Arkitektur.

XXI.

Da Hjorth en Søndag Formiddag ved Kaffetid kom op til Lindekærs, traadte Fruen og Frøkenen ind, begge i sorte Silkekjoler, Ellinor med lidt rødkantede Øjne og Næsetippen rødere end sædvanlig.

De havde været til Alters.

Hjorth ønskede dem til Lykke, og i det samme erindrede han, at han ikke i halvandet Aar var gaaet til Guds Bord. Det var ikke faldet ham ind før; — han havde altsaa ingen Trang følt til Naademidlerne. Og heller ikke nu, da han ransagede sig selv, kunde han føle i sin Organisme nogen Hunger og Tørst, der begærede at stilles ved Herrens Legeme og Blod.

Han tænkte paa at gaa til Alters alligevel, for at opfylde en religiøs Pligt.

Men han kunde ikke længer ligge paa Knæfaldet som en naiv Troende, i Lydighed mod sin Kirkes Avtoritet. Han stod ikke længer saaledes under Avtoriteten, han var selv Theolog. Hvorledes skulde han kunne tage Sakramentet af en Præsts Haand, der paa Kirkens Vegne havde sagt til ham: Disse Ord, Christus sagde: Det er mit Legeme, som gives for Eder. Item: det er mit Blod, som udgydes for Eder til Syndernes Forladelse, skulle I fuldkommeligen tro saa at være i Sandhed, at Jesus Christus er der selv tilstæde i Sacramentet efter Ordets Lydelse" — hvorledes skulde han kunne det, naar han vidste, at Zwinglianer og Calvinister og Lutheranere og Romere stredes som rasende om „Ordets Lydelse". — Rigtignok var det klart, hvad Præsten mente — eller skulde mene —, men det var ham næsten lige saa klart, at det var den aller mest forvredne og umulige Forstaaelse. — Filologisk, efter „Ordets Lydelse", havde Zwingli ganske sikkert Ret: — dette betyder mit Legeme.

Han besluttede at undersøge Sagen paa ny, omhyggelig.

Men Altergangen opgav han, indtil videre.

XXII.

Temmelig hyppig traf Hjorth hos Lindekærs sammen med Professor Petersen. Det var ham altid en Glæde, næsten en Stolthed, noget af den Selvopløftelse, som en Underordnet føler ved at være sammen med sin Foresatte i det private, snevrere Selskabsliv, hvor Graderne bortfalde; — thi skønt Professorens venlige og jævne Væsen ikke paa nogen Maade lod denne Gradsforskel blive følt, glemte han dog ikke selv den afstand-tagende Respekt for den lærde og ansete Mand. Men her, hos de fælles Venner, kunde han omgaas ham mere paa kammeratlig Fod, genfandt han sin naturlige Ligevægt og kunde slaa ind i en munter Tone.

Desuden smigrede det ham saa inderlig, at Professoren havde udtalt sig meget anerkendende om hans Flid og Dygtighed, noget som Fru Cecilie snart meddelte ham.

Paa disse Aftener trak Herrerne sig altid efter The ind i Studereværelset til Tobak og theologiske Samtaler. — Dèr sad de saa i brede Lænestole eller i den solide, bløde Sofafirkant og lod Røgen hvirvle hen over Arbejdsbordet i det matte Lys fra den gammeldags Moderatørlampe, der var bleven omskabt til Petroleumsbrug og stod balancerende paa sin tynde Messingstang, som ragede op mellem Bunker af Bøger og Papirer. Foran sig sendte den gennem et firkantet blaat Skærmglas en mørk Skygge ud, der skar Folk i Sofaen over ved Halsen, men bagtil kastede den en stor Skygge fra sin straalende Oliebeholder hen paa det øverste af Væggen og en Kant af Loftet. I Baggrunden af det lange Værelse udslettede Dunkelheden de mørke Møblers Former, og midt paa den ene Sidevæg lod Bibliotheksportieren et trekantet Mørke gabe ud fra den skumle Bogfæstning, hvorigennem Masser af skimlet, ormædt Lærdom syntes stødvis at styrte sig ud og sætte den stille Tobakstaage i voldsomme Bølgninger, medens

Provstens højtmælende Stemme og langarmede Gebærder forivrede sig indtil Theologernes Raseri. For det var ikke altid, at han var enig med sin højtagtede Ven; men der var en beroligende Baggrund for disse Disputer i den konfessionstvungne Enighed om alt, hvad der havde den aller fjærneste Betydning. — Hjorth derimod var ikke altid saa enig med dem i, hvad der havde Betydning. Han spillede som oftest Tilhørerens Rolle; — men undertiden kunde en beskeden indskudt Bemærkning af ham bringe Professoren til at tage Piben ud af Munden og udbryde: „Nej, virkelig! . . . Ser man det! . . . Det vidste jeg saamæn ikke af . . . Hvorfra har De det?“ — —

En Aften midt i Juni stod Professoren og Hjorth ved et aabent Vindue i Dagligstuen. Efter den brændende hede Dag strøg en Smule Aftenkølighed ind fra Kanalen, løftende et Par Vimpler paa Jagterne ved Bolværket. Aftenrødens Genskin laa let over de døsige Skylag, og Vindfløjene lige for paa Kirkens Gavl og Taarn og længere borte højt oppe paa Børsens dragesnòde Spir glødede, som om de skulde smelte.

Inde i Spisestuen raslede Ellinor med

Thetøjet, — Fruen sad ved Flygelet og spillede en Polka af Rubinstein. Provst Lindekær var sunket sammen i en Gyngestol, ladende som om han læste „Fædrelandet“, ganske opløst i Mattelse efter sit søvndyssende Dagværk som Censor ved theologisk Examen.

Hjorth beklagede, at han ikke havde været tilstede om Formiddagen. Professorsønnen, den æsthetiske og filosofiske Hr. Frederiksen, som opdagede frugtbare Fermenter hos Darwin, havde været oppe.

Men Professoren var skuffet.

— Jo, respektabelt, respektabelt . . . Der var ikke noget at sige paa det, men — — Det var ikke, som vi havde ventet . . . Naa, De kan vel ikke for det første gaa op, — nej, det er sandt, nej, — De er fra sexoghalvfjerds; — men De har jo ellers allerede faaet læst en Mængde.

— Jeg antager, jeg kan gaa op om to Aar.

— Naa . . . Aa, ja, det kunde jo nok —

— Saa har jeg tænkt mig at gaa paa Skriveøvelser hos Dem til Vinter.

— Ja, det er meget rigtigt; — det skal De tage i Tide . . . Hm . . . Naa, nu har vi jo snart Sommerferien . . . Hvor tager De hen? hjem til Vonsbæk eller —

— Nej, jeg tager til Yderslev.

— Naa, til Yderslev . . . Hm . . . Jeg har saamæn tænkt paa at tage derned og besøge min gamle Egn . . . Jeg har ikke set den nu i ti Aar, tror jeg — ja det bliver nu til Efteraaret ti Aar, siden jeg begravede min Fader.

— Ja men, det skulde De virkelig gøre, Hr. Professor. Pastor Krarup har netop et Par Gange spurgt, om jeg ikke tròde, Professoren kom derned, det vilde være ham saadan en stor Glæde, hvis De vilde bo i Præstegaarden.

— Saa! . . . virkelig! . . . har han sagt det? . . . Hm. —

— Theen er færdig, Moder.

XXIII.

— — Og jeg er overbevist om, at alle her ved dette Bord føler den samme Glæde som jeg over, at vi kunne være samlede med vor højt fortjente Landsmand . . . Jeg siger Landsmand; — thi om end vi andre ikke ere knyttede til Landet her rundt om ved det samme moderlige Baand som Professor Petersen, saa have vi dog nu vort Hjem her, og vi søge jo alle efter bedste Evne at-æ — virke — og-æ — gavne og — og føle os som Egnens Børn.

Pastor Krarups sidste Ord stoppede Munden paa Herredsfogden, der var lige ved at suflere „gavne og fornøje“. —

— Da Professor Petersen sidst besøgte denne sin Fødeegn, var det, som vi mindes,

i et Sorgens Anliggende. — (Hele Selskabet stirrede meget nedslaaet ned paa de halvfyldte Talerkener, uden at have nogen Anelse om, naar eller hvorfor Professoren sidst havde været dèr.) — Naar jeg siger „da Professor Petersen besøgte sin Fødeegn", — saa taler jeg egentlig unøjagtig, jeg betjener mig af en rhetorisk Figur, som de Gamle kaldte *Hysteron proteron.* (Her saà Pastor Krarup meget humoristisk ud, som om han havde sagt en stor Vittighed, og skelede hen til Provst Storm med et Blik, der vilde sige: ‚ikke sandt, min lærde Ven.") Thi Professor Petersen var den Gang endnu ikke Professor, ikke engang Doktor, — han var slet og ret Kandidat Petersen. (Denne Meddelelse om Professorens Beskedenhed lod til at virke saa overvældende paa Selskabet, at Pastor Krarup maatte gentage i Salvelsestone:) Kandidat Petersen... Men, — men, denne Kandidat Petersen, han var allerede den Gang den theologiske Ungdoms Lærer, han var Opdrager for Mænd, der nu sidde rundt i Landets Prædikes — hm, — der nu staa rundt paa Landets Præstegaarde.

Dette Storkebillede løste Selskabets Lattermuskler, og selv den uheldige Taler maatte le med.

— Ja, — he, he, he! — jeg kom til at fortale mig . . . Naa, maa jeg saa bede Dem tømme Deres Glas paa Kandi—, paa Professor Petersens Velgaaende.

Almindelig Rejsning og Klinken med de smaa gammeldags Glas, som kun rummede et Par Mundfulde af den lyse, sure Rødvin, der skænkedes af etiketteløse Flasker for at foregøgle en Vinkælder. Den hovedkuls forhastede, lidet højtidelige Slutning paa Festtalen havde aabenbart virket velgørende. Højrøstet Samtale sprudlede pludselig op langs den dobbelte Stolerække og krydsedes over Bordet, ledsaget af en livlig Klirren af Knive og Gafler, der næsten var mættende, blot man hørte paa den. Men Stuepigen og den smukke unge Husmandskone, der anvendtes ved slige Lejligheder, ilede frem for at byde om fra Spillebordene, der havde en Buffets Rolle, hvor de havde staaet under Talen, stive som Soldater, med sovende Ansigter. De sænkede pludselige Fade ned imellem fortrolig hviskende Hoveder, der fôr til Side, som grebne i en Sammensværgelse, de borede sig dristig ind gennem den snevre, næsten ufarbare Passage mellem Stoleryggene og Væggen, hvor Stuepigen snublede over Gardinet, som Proprietær

Kolding havde sat sin Stol paa, medens Husmandskonen hældte Sauce ned ad den staalgraa Silkeryg paa Fru Herredsfogedinden, en statelig Dame, født med „*de*“, der beviste sin højere Grad af Verden ved ikke at trække paa Smilebaandet, medens hendes Kavaler, Pastor Krarup, holdt sin Tale. —

Endnu en Gang maatte Stegen friste en Afbrydelse, idet Professor Petersen, efter at have takket med nogle faa beskedne Ord, bad Selskabet om at forene sig med ham om at ønske en flink ung Mand — han kunde maaske sige en Discipel af sig, — og han tròde en god Bekendt af dem alle — Lykke og Velsignelse paa den Bane, han var slaaet ind paa, og hvorved han havde skilt sig fra Egnen, — dog ikke ganske skilt sig, thi han saà derhenne ved den unge Mands Side en ung rødmende Pige, en „Indfødt“, der havde knyttet sin Skæbne til hans og vilde blive et Baand mellem ham og Egnen. — Held og Velsignelse for dem begge!

Atter Rejsning og Klinken, under hvilken de to Delinkventer stod bag ved de udstrakte Arme og blinkende Glas ved den bageste Ende af Bordet, begge meget røde i Hovedet og meget glade ved at faa Lov til at sætte

sig ned igen, medens Godsforvalteren, der sad ved Midten, hviskede til sin Borddame: „En fager Brud i Sandhed han sig henter“ — hvilket de begge tròde, var et Citat af Oehlenschläger.

Dette førte ham naturligvis til en Konversation om den gode gamle Poesi, den romantiske Digtekunst, — Axel og Valborg, — ikke sandt? — aa! — Ja, han sværmede endnu derfor. — Han var maaske noget gammeldags, — naa men Herregud, han var jo heller ikke ung længer. —

Hans Borddame gjorde Indvendinger: — han var en Mand i sin bedste Alder, i sin anden Ungdom. Men Ravn vedblev med en beskeden Stædighed: —

— Aa, De er nu saa komplimenterende, Frøken Klingenberg! . . . Ja, — nej, jeg regner mig nu blandt de Gamle . . . Jeg overlader Realismen til Ungdommen, men hvad mig angaar —

— Hvad er det, Ravn snakker om, at han er gammel? — brummede Kammerraad Sommer, lidt borte, paa den anden Side af Bordet. — Gammel Ravn! . . . he! . . . Han er jo en ung Ve—Vipstjært.

— Ih, sikken et Billede! udbrød Frøken Klingenberg.

— Ja, han er Realist, Kammerraaden, sagde Ravn, lidt stødt.

— Ja, Frøken! . . . Jeg henter mine Udtryk fra mine daglige Omgivelser, fra Mark og Ve—Vang . . . Jeg er en simpel Landmand, gør ikke Fordring paa andet.

Denne pralende robuste Beskedenhed blev ikke modtaget; over den jævne Mand, der slubrede Ærter i sig med Kniven, medens han brummede ned i Talerkenen: „Gør ikke Fo— Fordring paa andet," nedkaldte den et Styrtebad af Ros, med Sidedoucher fra hans Borddame, Frøken Krarup, og fra Herredsfogden til venstre, og med en voldsom Straale skraas ovre fra Provsten, der raabte højest, fordi han havde Fru Kammerraadinden tilbords.

— Jo vist! . . . Han med sin Anseelse, — med sin bekendte Indsigt i Landbrugets Teori! . . . Han der kunde være bleven Landstingsmand, hvis han havde villet!

Men oppe ved Hjørnet af Bordet, hvor Proprietær Kolding for anden Gang fangede Stuepigen i sin snedige Gardinfælde, hviskede denne Praktiker til Fru Krarup, som han

vidste altid med Glæde optog en Ondskabsfuldhed mod en af Gæsterne:

— Nej, — Kammerraaden kan maaske være Videnskabsmand, — Anatom og Filosof og saadan noget, — det forstaar jeg mig ikke paa, men Landmand, det er han minsandten ikke.

— Aa nej, svarede Fru Krarup, idet hun ved et Smil viste et Par lange Fortænder, der stod skævt paa hver Side af et Hul. — For Resten er han det da for saa vidt, som han kan sætte Penge til.

— Ja, det gaar nok ikke saadan —

— Han har rent ud sagt været paa Randen af en Fallit. Hvordan han egentlig kom over Terminen — for Afgiften har han saamæn ikke kunnet betale — og Greven ser ellers nok paa Pengene — saa hvis Ravn ikke var hans gode Ven — naa, men ikke mine Ord igen . . . Ja, Hr. Professor, hvordan Pastor Frederiksen præ'ker, det skal jeg ikke kunne sige, for jeg har ikke hørt ham . . . Men havde det været noget udmærket, saa var der vel nok blevet talt om det . . . Men dèr har De jo for Resten en god Kilde paa Deres venstre Haand, for Herredsfogdens bor jo ved Siden af ham.

Hun saà over Professorens Bryst og nikkede til sin kære Veninde Fru Henriksen, som hun glædede sig ved at sætte i Forlegenhed ved denne Paakaldelse, da hverken Herredsfogden eller hans Hustru nogensinde satte deres Ben i Kirken.

Men Fru Henriksen lod sig ikke forbløffe:

— Aa jo, ganske godt, ikke noget remarkabelt.

— Er det nu et godt Embede?

— Aa, saa forskrækkelig daarligt, udbrød Fru Krarup med en foragtelig Hovedrysten. — Der er en Formand, som slet ikke vil dø, og Præstegaarden er lige ved at falde ned over Hovederne paa dem, og der er saamæn ikke Raad til at bøgge.

— Saa! . . . Virkelig! . . . Hm.

— Maaske kender Professoren ham inde fra København, bemærkede Fru Henriksen.

— Ja, han er saamæn en af dem, der staar rundt om paa Landets Præstegaarde, og som Kandidat Petersen —

— Ha, ha, hi, hi, lo Pastor Krarup, saa det lød som en lille Skralle gennem den lange smalle Stue.

— Var det Professoren, der var saa vittig? det ser han ellers ikke ud efter, sagde Kristine

og strakte Hovedet frem for at kunne se bedre ned ad Rækken.

Men Hjorth, der fra sin Hjørneplads bekvemt kunde overse det hele Selskab, bøjede sig over mod Pastor Frederiksen, hvis Borddame han sad ved Siden af, og gjorde ham opmærksom paa, at Professoren vistnok ønskede at drikke med ham.

Den lille blege Mand fôr sammen, drak ud og holdt det tomme Glas op med en højtidelig, næsten sakramental Haandbevægelse, medens han nikkede med straalende Stolthed over til sin gamle Manuduktør, hvorpaa han igen sank tilbage paa Stolen og ned i den indviklede Sag angaaende de sex Favne Brænde, om hvilke han nu paa fjerde Aar procederede med Skovvang Gods, — et Emne, som hans Dame, Herredsfogdens Datter, var inde i og havde grebet med Begærlighed for at gøre sin juridiske Afstamning Ære.

Men Ordene „Favnebrænde“, „Fagot“ og „Top“ antændte den onde Samvittigheds Helvedesbrand udi Godsforvalter Ravns Hjærte; han maatte gribe sit Glas, bøje sig frem foran Frøken Klingenbergs flade Bryst, der skilte ham fra Pastoren, og have den Ære at drikke

et Bæger med ham; det var ham saa kært, at de kunde mødes paa Privatlivets Grund.

Derefter optog Godsforvalter Ravn atter Samtalen med sin Borddame om det Forslag, der var blevet fremsat til en Forandring af Prædiketexterne. Der kunde jo være meget, som talte for det, og der var jo saa mange Steder i den hellige Skrift, som man ogsaa kunde ønske bragt frem for Menigheden; men paa den anden Side maatte han dog sige, at de gamle Evangeliestykker og Kollekter vare ham saa inderlig kære fra Barndommen af, at han havde Vanskelighed ved at forlige sig med Tanken.

Frøken Klingenberg, der nikkede bifaldende til denne Pietet, men i det Hele syntes afgjort stemt for den ny Ordning, var en høj, knoglet Dame med rødsprængt Ansigtsfarve. Hendes Alder maatte være et eller andet Sted oppe i de sidste Trediver. Hun var Datter af en Oberst, der efter sine Krigerdage anvendte sin private Formue til at slaa sig ned i et fredeligt Landliv, ved hvis Slutning, for nogle Aar siden, han havde efterladt hende en temmelig stor Gaard med en Smule Bøndergods, en lille halv Mil fra Skovvang. Dèr bòde hun med Husjomfruen og Forvalteren.

Men hun førte dog ikke noget ensomt Liv. Hun var ivrig kirkelig, og hendes Passion var Præster. For dem gjorde hun smaa fine Middage, og kom saa til Gengæld ved alle Præstegaardsmiddage.

Godsforvalter Ravn var naturligvis en gammel Bekendt af hende. For det første bòde de jo hinanden saa nær, at de næsten kunde nikke til hinanden, saa det var ikke mer end simpel Høflighed, at han nu og da saà over til hende i hendes Ensomhed og satte Smag paa hendes Kvædelikør; og det var saamæn heller ikke mer end simpel Menneskekærlighed, at han havde sine smaa Griseøjne med Gaardens Bedrift, for man vèd jo, hvor let saadan lønnede Folk kan finde paa at narre en stakkels uerfaren Dame. Da han endelig var saadan en dybt følende kristelig Mand, saa havde de jo de højeste Interesser fælles, og det var en Selvfølge, at han, alle de gamle Præsters Lhomberbroder, var en stadig Gæst ved hendes smaa gejstlige Pikkenikker. Men det kunde naturligvis ikke være andet, end at verdslige Tunger udlagde disse Besøg noget anderledes.

Iøvrig lod det ikke til, at Godsforvalteren havde synderligt imod, at man gjorde ham

til Frøken Klingenbergs erklærede Tilbeder. Tvertimod gav han endogsaa selv sine Hjærtesuk et vist iøjnefaldende Præg. Det kom naturligvis deraf, at Manden intet havde at skjule, og at der vanskelig lod sig lægge Baand paa hans stærke Følelser. Men de onde Tunger — hvad har de ikke at bestille! — de fortolkede det unægtelig, som om Ravn ønskede, at Folkesnakken skulde gøre Frøkenen bekendt med hans Hjærtes sande Tilstand og ved at gifte dem sammen lette hans endelige Overflytning til Fugleredegaard — det var det poetiske Navn paa Frøken Klingenbergs Bo — fra Skovvang, hvor der sagdes, at hans Stilling ikke var synderlig sikker.

En af disse onde Tunger, Fuldmægtig Jessens, havde haft en hel Del gode Historier i den Retning at fortælle Hjorth i denne Sommerferie, saa det var intet Under, at han fra sin gunstige Plads skarpt iagttog Godsforvalterens Kurmageri, der blev inderligere, med en hviskende Mjaven, med Hovedet kælent paa skraas og opadvendte Øjne, der blinkede af en fugtig Sentimentalitet, efterhaands som Selskabets Livlighed steg rundt om, isolerende ham og den Udkaarne midt i en Sammenflydning og Krydsning af Repliker.

Man var ved Desserten. Store Fade, toppende fulde af Jordbær, stødte mod gestikulerende Albuer, saa Bærrene trillede ned over Randen. Sherryen fyldte en for en Rækken af de smaa tomme Glas, idet den ligesom tændte en gylden Lygte foran hver Kuvert. Paa den ene Side af Bordet var Skeerne i en livlig blinkende Bevægelse fra Talerkener til Munde, men den anden Række var endnu i Færd med at forsyne sig. Proprietær Kolding sugede med et Svup Fløden af sin tykke Knebelsbart, men Provsten raadede ham deltagende at følge hans Exempel og komme Sherry paa Jordbærrene, for ikke at forkøle Maven. Kammerraad Sommer var allerede snart færdig med sin Portion, som han i sande Læs skuffede ind mellem de tykke Læber, der formede sig som Tuden paa en antik Tragediemaske og mødte Skeen paa Halvvejen. Men Herredsfogden var endnu ved Tilberedelsen; han havde pludselig givet sig ivrig i Snak med Kristine, der sad paa hans venstre Side, og han vendte sig helt om imod hende, for at hans højre Haand imens kunde faa et Distraktionspaaskud til med en uendelig, nervøs Rysten at drysse en hel Drive af Sukkersne gennem Strøskeens

Huller ned over de røde Bær. Og lige over for gjorde Godsforvalteren Frøken Klingenberg opmærksom paa dette Kunstgreb, uden hvilket det næsten var umuligt at faa tilstrækkelig Tid til at tage Sukker.

Heden tiltog bestandig i det lave, smalle Værelse, hvor Eftermiddagssolen begyndte at titte ind med et Par lange Striber, der skraas over Bordet brødes i Glas og Karafler og irriterede Godsforvalteren ved bagfra at falde i Glassene paa hans Guldlorgnet, saa han maatte bøje sig endnu længer over mod sin Borddame. Foruden Solvarmen og den tiloversblevne Em fra Steg og Fade syntes der endnu at udgaa en Straalehede fra hvert af disse Ansigter, der begyndte at gløde mere og mere. Det føltes som en Velgerning, naar den dovne Vind strøg ind gennem de aabne Vinduer, løftende og buende de hvide Gardiner som Sejl, — undtagen det ene, der var tøjret af Proprietærens urokkelige Stoleben.

Ogsaa Sindene vare opildnede. Det kendtes paa Samtalen, der var sat i et forceret Tempo, og hvis Tonefald var skruet et Register op, nu da den tiltog med et jævnt Crescendo, eftersom Angrebet paa Jordbærrene stilnede af. Der udviklede sig en Kappestrid i at raabe

hinanden over, en ubændig Lyst til at kaste sig ind i en Samtale i det andet Hjørne af Bordet, en Ærgerrighed efter at hverve et Individ fra en fremmed Samtalekreds over i den, man selv tilhørte, — som frembragte et Kaos af Sætningsstumper, der var ganske sindsforvirret for en Udenforstaaende. Og Kristine lænede sig tilbage i Stolen, leende til Hjorth, medens hun med Hænderne for Ørene, ved at aabne og lukke hurtig, indsugede ligesom Koget af en Kæmpekonkylje. Hjorth skændte paa hende; men hun var saa fortryllende i sin kaade Natur, der gik over Optugtelsen, med de udfordrende, drillende Øjne, med dybe Smilehuller i de vinblussende Kinder, og med en Latter der trak de friske Læber bort fra et Par straalende, halvt aabnede Tandrækker, — at han selv lo med og havde Lyst til at kysse hende paa den stærke Arm, som Ærmet var gledet ned over til Albuen. — Han kunde ogsaa gjort det uden Fare for at blive bemærket, — det skulde da have været af Godsforvalteren, der undertiden midt i en sentimental Sætning til sin Frøken sendte et hurtigt, graadigt Øjekast over paa den smukke unge Pige. Ellers var enhver ganske optagen af at skaffe Ørenlyd for sit. —

— Ser man det! — har han to Præceteriser?

— Jeg kan forsikre Dem, Hr. Proprietær, at det Forsøg, jeg gjorde ifjor med Bedste-Horns Rugen fra Erfurt, er slaaet aldeles fejl — totalt.

— Ja men, Provsten maa lægge Mærke til —

— Aah ja, med Frankrig gaar det jo sørgelig ned ad Bakke —

— Ja, de—det har Krarup skam Ret i . . . Disse Rebipluk—, denne Ge—Gambetta —

— Aa, han er en Ærkegavtyv! . . . Han skulde min Salighed klynges op i Triumfbuen.

— De immerbærende, — ja det er nu en Art for sig; det er det vilde Skovbær, som Svenskerne kalder Smultron, hvorimod Jordgubber —

— Jeg har dog ladet mig sige, at den jydske Hesteavl skal i det sidste Decennium —

— Nej, Be—Beaconsfield, — det er min Mand! . . . Han er skam ikke tabt ba—bag af en Vogn.

— Ja men, saa er der jo ogsaa denne d'Isreali —

— Nej, De skulde komme over til mig, Hr. Herredsfoged, og smage „Kongen af Saksen"; — det er —

— Ja, des værre er Forholdet mellem Fakulteterne i de senere Aar —

— Provst Storm! Provst Storm! — De maa virkelig komme en af Deres undergivne Præster til Hjælp! — Har jeg ikke Ret, at Napoleon var, med alle sine Fejl — alligevel —

— Den kostede en Krone, den ene Plante —

— Ja men, saa var det jo ogsaa en Konge, Hr. Pastor.

— Ja, jeg mærker nok, Hr. Godsforvalter, at vi to høre begge til den gamle Skole!

— Jeg tror ikke, at Knapstrupperne i Længden —

— Ja, man kan nu sige hvad man vil, — saa er og bli'er Atkinson — det bedste Jordbær . . . (Saa til Helvede! —)

Dette sidste mumlede Udbrud af Herredsfogden, efter at han havde ladet Atkinson fælde Kongen af Saksen, fremkaldtes ved Synet af Godsforvalteren, som rejste sig lige over for, og med en skarp Tone fra sit Glas overhuggede Samtalebundtet, der med en kortvarig Krampe af lemlæstede Sætninger døde hen i resigneret Tavshed.

Ravn stod med den venstre Haands Knoer

støttede paa Dugen og med højre Haand stukket ind under Vesten, som om han holdt paa Hjærtet, for at det ikke skulde springe ud. — Han vilde foreslaa en Skaal — en Skaal, som ikke burde savnes ved dette Bord — en Skaal for Kvinden.

Da dette Ord gjorde det frygtede til Vished, udbredte der sig over alle Ansigter et slapt Udtryk af Opgiven-Ævret, med et træt Løfte om ikke at lade sig overraske af hvilke som helst Flovser.

— Hvad var ikke Kvinden for os i Livet! — Dersom han maatte ligne Livet ved det, som det burde være, en Gudstjeneste —

Her skar Herredsfogden, med Munden fuld af Jordbær, en Grimace af Væmmelse, i Lighed med den, der fremkommer, naar en uskyldig Gane første Gang smager Kaviar.

— en Gudstjeneste, saa vilde han ligne Kvinden ved Salmesangen. Det var de lutherske Salmer, som mange Steder først havde sunget Reformationen ind, og i Rationalismens Tid, i de tørre Prædikeners Dage, da var det Salmesangen, der havde næret og opholdt Menighedslivet . . . Saaledes — hm, hm, — saaledes var det ogsaa Kvinden, der med sin uimodstaaelig dragende Magt vandt os for det

højeste og bedste og ligesom gav Sjælen Vinger til at hæve sig over Hverdagslivets Trivialiteter. — Der var maaske Kvindetyper, hvorom dette ikke galdt; — men han talte om den danske Pige, den nordiske Mø, der var blond som en Lysalf, med blaa Øjne, hvori man syntes at se et Spejl af Himlen. — En Skaal for den danske Mø! —

Kort efter at denne Tale lykkelig var overstaaet, rejste Selskabet sig, og Parrene opløstes inde i Havestuen under en almindelig Haandtrykken. Men Godsforvalter Ravn beholdt endnu Frøken Klingenberg for sin egen Mund, idet han fik hende manøvreret hen i det fjærneste Hjørne mellem Vinduet og Klaveret, og Fru Krarup, der endnu ikke havde gjort Professoren tilstrækkelig bekendt med Egnens Smaaskandaler, fik ham placeret ved Siden af sig i Sofaen, hvor han havde den smukke Udsigt over den hvide Dug med de stærkt forgyldte Kopper og forbi Herredsfogedindens graa Silkebryst ud i Haven, der sammenfiltrede sit grønne Vildnis af gamle Frugttræskroner udenfor de aabne Døre.

Hjorth underholdt sig med Frøken Vilhelmine, der borttog noget af Udsigten i sin Stilling midt for Bordet, bag den gammeldags

Kobbermaskine, gennem hvis hullede Laag Dampen puffedes op i smaa Skyer, der blandede sig med Cigarrøgens blaa Lagtaager, til hele Stuen stod fuld af en hyggelig, tæt Dis, en rigtig landlig Kaffebords-Atmosfære, som dæmpede Dagslyset og udviskede Ansigtstrækkene, og hvori Cigarerne punkterede med deres glødende Ender.

Det hjalp ikke, at Herredsfogedinden fik fine Fornemmelser i Halsen og begyndte at hoste; — Røgen blev tættere. Man kunde næsten skære i den henne i det Vindueshjørne, hvor hendes Mand stod og tindrede med sine blanke Knapper, vridende sin lange rynkede Hals, der blev skaaret af de smaa opstaaende Flipper under Uniformskraven. Ved hans Side udspyede Kammerraadens tykke Læber uhyre Røgmasser, medens han formelig aad Cigaren, forenende Nydelsen af Skraa og Røg; han kastede hvert Øjeblik et kærtegnende Blik ned over sin store barberede Kindflade til Kjoleopslagets nye Ridderkors, der syntes ham at fylde Værelset med sin Hædersglans; af og til lettede han sin højre Fod bag op og greb den om Vristen, idet han et Par Sekunder hinkede paa den venstre — en af hans sære Manerer, naar han blev

ivrig eller var i godt Humør. Men Proprietær Kolding stod støt i sine tyksaalede Landmandsstøvler, med den venstre Tommelfinger i Uhrkæden, medens han med højre Haand drejede paa den lange Knebelsbart.

Paa den anden Side Spisestuedøren i Kakkelovnskrogen stod Provst Storm yderst i den gejstlige Gruppe, med et Øre vendt ud mod Kammerraadens og Proprietærens Samtale, medens han med det andet skødesløst beærede Pastor Frederiksens spædmælede Anmodning, om det dog ikke var muligt ved næste Syn at faa Godset til at indrette et ordenligt Ligkapel i Oustrup Kirke: — Det var af den Slags Sager, — man kunde ikke bestemt forlange det . . . Han skulde tale igen med sin Ven Ravn derom . . . Iøvrig havde han ladet sig sige, at Greven ikke var absolut imod det. — Bag ved dem stod Pastor Krarup mod Baggrunden af den rosarøde Lerkakkelovn, betragtende Selskabet gennem Hornbrillernes Cirkelglas med en Værts Tilfredshed; han havde stukket Hænderne ind paa Ryggen under den sorte Kjole, der slog Folder paa Siden og skubbede ham i Nakken med sin høje Krave under de hvide, silkeblanke Haartjavser, saa at han maatte stikke

Hovedet frem med den lange Hage, der idag var blevet smukt barberet, over et rent Halsbind; — i denne Stilling gav den gammeldags, langskødede sorte Kjole hans trivelige lille Person Lighed med en uhyre Allik.

— Kender De noget til denne Jokumsen, som er bleven kaldet til store og lille Skævinge, Hr. Provst?

— Nej, — ikke set ham . . . Temmelig ung Mand, — fire Aars Kandidat.

— Mon han har præket til Demis?

— Jo han har, svarede Professoren henne fra Sofahjørnet, hvor han dannede som et Bindeled mellem Damerne og Gejstligheden. — Jeg var selv Censor.

— Ja saa! . . . Naar var det, Hr. Professor?

— Sidste Uge . . . Jo, meget godt . . . Det var: Jesus driver en Djævel ud. — —

— Guds Død og Pine, Herredsfoged, saa skulde vi jo været ud paa Sneppetrækket, udbrød Kammerraaden, med et Hop, gribende sig i Vristen.

— Hvad behager? . . . paa — . . . Er De blevet gal, Sommer?

— Jo, han si—siger jo der—derhenne, at

de sidste Uge prækede om, at Jesus drev en De—jævel ud.

— Aa Snak! — det maa være noget andet . . . Det er jo engang i Marts, at Jesus driver en Djævel ud og er saa god at vare os ad, at vi skal ud og skyde Snepper.

— Ja, det— det er 'et sgu ogsaa, og nu er vi — — aa, vi er jo midt i August, — ja, hvor man dog kan staa og være distrait.

— Nej, se dog til Godsforvalteren derhenne, den Rad! hviskede Proprietær Kolding. — Aldrig saasnart har han sluppet denne Smule Godsejerske, — det maa for Resten have været en sur Tjeneste, — saa skal han da hen og regalere sig hos den lille Kristine, — ja, det er nu ogsaa en Fandens fix Pige! —

— Hm! — ja—a, Godsforvalteren er, som vi jo hørte ved Bordet, en varm Beundrer af det smukke Køn, — Salmesangen, bemærkede Herredsfogden ironisk, idet han kastede Askestøtten fra sin Cigar hen paa Kakkelovnspladen.

— Ja Ra—Ravn, — han er jo altid som en Ra—Ramler i Marts, plumpede det ud af Kammerraaden. — —

— Nej, Professoren maa da paa ingen Maade rejse sig for min Skyld.

— Bevares, Frøken Klingenberg, De kan da ikke forlange, at jeg skal være saa uhøflig at blive siddende paa den bedste Plads.

— Det kan jo ogsaa være, at Professoren er bleven ked af os Damer —

— Men, hvor kan De dog tro, Frue?

— Det vilde gøre mig meget ondt, hvis jeg skulde jage Professoren bort eller blive et Paaskud, — jeg har netop glædet mig til at tale med Dem . . . Jeg har med saa megen Interesse læst adskilligt fra Deres Pen.

— Ser man det! . . . læser Frøkenen ogsaa — —

— Aa, Frøken Klingenberg er nu en ren Theolog.

— Naa, det tør jeg just ikke rose mig af . . . Jeg vil ogsaa ærlig tilstaa, at jeg begyndte rigtignok paa at læse Deres Disputas, men den — den blev mig dog — lidt —

— Saa, — ja, det vil jeg tro.

— Ja især det meget Græsk, det kunde jeg jo ikke —

— Nej, naturligvis.

— Men flere Artikler af Dem — i theologisk Tidsskrift, — de har interesseret mig overordenlig . . . Og saa Deres „Kulturhistoriske Billeder af Livet paa Frelserens Tid". —

— Saa, har De haft Fornøjelse af den? — Det glæder mig at høre. — Ja, den er jo ogsaa mere almenfattelig.

— Ja, saa fin, og saa — Aa, kan De huske — et Sted — det falder mig netop ind — det er en Skildring af Aftenen — hvordan, saadan — ja det begynder — lad mig se! — „Men anderledes saà det ud, naar Solen var gaaet ned (Mathæus 16).“

— Jo, jeg erindrer det nok . . . Saa, har det tiltalt Dem særlig? . . . Hm! — Siden Frøkenen giver sig af med den Slags Ting, kan jeg tænke, De har læst Martensens Ethik.

— Aah, ja — i de sidste Maaneder, siden den specielle Del kom, har jeg næsten ikke haft Tanke for andet . . . Jeg kan slet ikke blive træt af det . . . Det er rigtignok Tankedybde! — Og saa denne herlige Stil! det er slet ikke, som om det var Videnskab, — det glider saa let som i en Præken. — —

— Jeg maa dog sige, bemærkede Provsten, at hans Eskatologi er mig noget fantastisk. —

— Ja, det kan man ikke saadan uden videre sige, Provst Storm! det er et meget indviklet Spørgsmaal, som man sandelig skal — — Hvad mener De, Hr. Professor? jeg hører De taler om Martensens Ethik . . . Det er dette

med Tusindaarsriget, det er jo vanskeligt, for man kan jo ikke nægte, at det er udtrykkelig forkætret i Konfessionen.

— Saa, Hr. Pastor! udbrød Frøken Klingenberg, — er det forkætret? — det tusindaarige Rige — Gud, det har jeg altid tròt —

— Ja, man maa vel des værre sige, lød Professorens Votum, at vore Reformatorer — paa dette Punkt har været — hvad skal jeg sige? — noget overilede . . . De har uden Tvivl ladet sig henrive til den syvende Artikel af historiske Strømninger i deres Samtid, som var dem imod, og med Rette imod — af andre Grunde. Tusindaarsriget har den fuldeste Medhold i Skriften.

— Ja—a, — det vil da sige, hvis Johannes' Aabenbaring er ægte, ytrede Provsten.

— Ja, men det maa vi vel være enige om.

— Ja, Luther forkastede dog ogsaa selv Aabenbaringen.

— Jo, vist gjorde han saa . . . Men De vèd nok, Hr. Provst, at Luthers Forhold til den hellige Skrift var — des værre — i mange Maader — vilkaarlig.

— Ja, det er ganske vist, bifaldt Pastor Krarup, — man kan ikke saadan uden videre — beraabe sig — — Naa, hvad mener Ung-

dommen? brød han af til Hjorth, som var lokket derhen af den theologiske Disput.

— Jeg antager, at Apokalypsens Ægthed er hævet over enhver Tvivl.

— Ja, de Unge de skal nu altid være saa ultraorthodoxe, udbrød Provsten ærgerlig.

— Undskyld, Hr. Provst, men det forekommer mig at være en underlig Slutning, da netop alle de radikale Kritikere holder paa dens Ægthed.

— Ja, det er ganske sandt, udbrød Krarup, henrykt ved at se Provsten fanget i sin Uvidenhed. — Det er meget træffende; he, he, he! — Kan De stikke den, Provst; det havde De nok ikke betænkt.

— Ja, saa er det virkelig et noget farligt Forbund, svarede Provst Storm.

— Ah, de Lærde er nok uenige, raabte Herredsfogden, hvis lange Hals under disse Repliker havde forstrakt sig mer og mer i Retning af Theologerne. — Der staar nok Avtoritet mod Avtoritet.

— Ja men, Guds Ord bliver dog den højeste Avtoritet, saa der er ingen Fare, Herredsfoged . . . Vi talte ellers om Martensens sociale Ethik, og den har De vel ikke læst.

— Jo, den har jeg netop læst, Krarup,

det vèd Gud jeg har . . . Og jeg vil rent ud tilstaa, at jeg finder, det meste af den er noget forbandet Nonsens — hen i Vind og Vejr . . . Men saa meget vil jeg indrømme Dem, at den kan være meget gavnlig i politisk Henseende . . . At den nationalliberale Reaktion bliver præket som kristelig Ethik, det kan være meget sundt for Folket, at de kan vide, hvad de har at rette sig efter. — —

— De kan dog ikke ne—nægte, Hr. Proprietær, at det er Indavlen, der har da—dannet Racerne. —

— Ja, men det er ogsaa den, som faar dem til at udarte.

— Saa! er det det? . . . Da vèd jeg dog ellers, at Backwell —

— Aa, han er aldeles forældet!

— Hva—hvad behager! — forældet?

— Ja, for længe siden! . . . Og jeg har læst i et Tidsskrift, at Darwin selv — —

— Darwin! — De beraaber Dem da ikke paa Darwin? spurgte Provsten, idet han pludselig vendte sig.

— Nej, — ja, — det vil sige, — det er slet ikke noget om det med Aberne . . . Det er aldeles uskyldigt . . . Det er kun om Husdyrene.

— Naa, ja . . . Ja, men Darwin er alligevel ingen Avtoritet.

— Nej, de—det har Provsten Ret i, de—det er det jeg siger, udbrød Kammerraaden, gribende sig om Vristen . . . Da—Darwin er ingen Avtoritet, han er Fi—Filosof.

— Aa, De kan selv være Filosof.

— Hvad ba—behager! . . . Jeg Fi—Filosof! . . . Jeg er simpel La—Landmand.

— Maa jeg spørge, hvad er egentlig Stridens Emne? —

— Aa, det er Proprietæren dèr, han paa—paastaar, at Indavlen, *the breeding in and in*, at den ikke bevarer Racerne, men at der behøves Krydsning —

— Ja, det skulde jeg ogsaa være tilbøjelig til —

— Ja, men be—bedste Provst — —

— Ah, nu er Provsten kommen dèrover, bemærkede Pastor Krarup; — ja dèr passer vor kære Embedsbroder maaske ogsaa bedre.

— Saa? . . . Hm . . . Provsten er en ivrig Landmand? . . . Hm.

— De taler derovre om Darwin, begyndte Pastor Frederiksens snøvlende Stemme med sine mange uartikulerede Nasallyd; — og da vi netop er ved Martensens Eskatologi, saa

kan jeg ikke tilbageholde den Bemærkning, at det har undret mig meget, at han ikke taler om Darwin, dèr — i Anledning af den falske Profet eller Dyret fra Jorden. — Dette, at Dyret stiger op af Jorden, se det minder jo ligefrem om Udviklingslæren, at det kommer fra det uorganiske og saa efterhaanden stiger — og saadan — Og saa det, der staar, at han faar Magt til at give Dyrets Billede Aand, saa at det endog kan tale, det er jo Dyret, der bliver til Menneske, — at han faar det til at se saadan ud, og faar dem til at tilbede Dyret og bære dets Mærke paa Panden, saa de selv bliver ligesom Dyr, det er jo den Darwinistiske Moral . . . Ja, saa staar der jo ogsaa, at Løgneprofeten ser ud som et Lam, men taler som en Drage, og man hører jo altid netop Darwin rose for hans beskedne Fremtræden, — det Træk forekommer mig nu at være saa slaaende.

— Saa, har De tænkt Dem det saaledes . . . Hm . . . Ja, det kunde man jo ogsaa — —

Men Hjorth, der allerede var bleven ked af Theologernes Selskab, gik hen i den anden Ende af Stuen, hvor Kristine sad i en Hjørnesofa og lo, medens hun udsøgte smaa Stykker Sukker i den blaa Skaal, som den galante

Godsforvalter bød hende paa en lakeret Bakke. Hun havde forvundet sin første Benauelse ved den lille elegante Herres Opmærksomhed og befandt sig overmaade vel ved Siden af ham, der konverserede hende med en spøgende onkelagtig Venlighed, medens han lænede sig tilbage og balancerede med Kaffekoppen i den venstre Haand, med det venstre Ben slaaet over det højre, vippende velbehagelig med den fine Gedeskindsstøvle, der var som støbt om hans lille Fod.

— Naa, De har rigtignok forstaaet at faa Flødeskindet, Frøken.

— Uh ja, — jeg fik saadan en Mængde, og jeg kan slet ikke lide det, svarede hun rødmende, idet hun bortløj sin Graadighed.

— Hvad for noget, Frøken! . . . Hvad er dog det for en Smag, tilmed for en landlig Skønhed . . . Ikke lide Flødeskind! . . . Ja, men saa maa De virkelig give mig noget af Deres Overflødighed, for jeg er saadan en græsselig Slikmund.

— Men Gud, det gaar da ikke an, Hr. Godsforvalter.

— Jo saamæn gaar det magelig an, nu skal De bare se! —

Han holdt sin Kop hen, og Kristine maatte

skovle alt Flødeskindet op af sin Kop og komme det over i hans, medens hun rystede paa Haanden af Latter.

— Se saa, lille Frøken, nu blev vi begge hjulpet, og jeg siger mange Tak for Flødefisken; — ja saadan kaldte vi det som Børn, naar Moder gav os en Theske fuld af Flødeskind . . . Aak ja, — aak ja! . . . Det er dog den bedste Tid i Ens Liv, det er saamæn Barndommen.

— Det synes jeg virkelig slet ikke.

— Ikke det . . . Og De maa dog have haft et rart Hjem, — Deres Fader er saadan en prægtig Mand — saadan lidt af den gamle Skole, men rigtig saadan — aa — . . . Naa, men det forstaar sig, Ungdommen, den er jo ogsaa — . . . Aak ja! . . . Ah, vær saa artig, Hr. Hjorth, vær saa artig!

— Nej, bliv dog endelig siddende, Hr. Godsforvalter.

— Nej, paa ingen Maade, paa ingen —. Skulde jeg blive her og tage Pladsen op for en værdigere? . . . Saadan et Par Forlovede, de er jo ligesom et Par røde Køer, som vi siger her paa Landet . . . Det vèd vi nok . . . Ja, det er ikke, fordi jeg selv nogensinde har været forlovet . . . Aak nej! . . .

Hjorth blev imidlertid staaende med Albuen støttet paa Klaveret, og Godsforvalteren fandt sig i at blive siddende.

— De kommer vel paa Skovballet imorgen Aften og faar Dem en Svingom med Deres Kæreste? . . . Ja jeg siger ligefrem Kæreste, for jeg kan ikke udstaa det Ord „Forlovede“; — der er saadan noget koldt og uselskabeligt ved det . . . Derimod „Kæreste“! hvad ligger der ikke i det Ord! —

— Nej, min „Kæreste“, sagde Kristine med en aller kæreste lille Vrængning efter Ravn, — han kommer saamæn slet ikke, for han tager til København.

— Saa? — allerede! . . . Har De ogsaa Hjærte til det?

— Aa ja, for min Skyld, Niels! — du kunde dog gærne blive den ene Dag.

— Nej, jeg kan virkelig ikke, kære Kristine . . . Skolen venter ikke paa mig, og det gaar ikke an, at jeg begynder med at forsømme.

— Det er saa længe siden, vi har været paa Skovbal sammen.

— Skal der nu være Skovbal igen? spurgte Herredsfogden, som ogsaa var flygtet fra Theologerne.

— Ja, der skal saàmæn, imorgen; — nede ved Skovvang Sø, svarede Godsforvalteren.

Kristine var sprunget op og gik hen til Vilhelmine, der nu var færdig med at skænke Kaffe. Herredsfogden kastede sig ned i Sofaen ved Siden af Ravn.

— Ved Skovvang Sø? . . . Ja men, hvorfor Satan har De givet Tilladelse til det?

— Aa, hvorfor skulde jeg dog ikke —

— Æh, nu skal der jo danses den ene Uge her og den anden dèr, — det gaar saagu min Sæl i èn Guddommelighed.

— Ja Herregud, man maa dog unde dem en billig og uskyldig Fornøjelse.

— Ja, den kan sgu ellers blive dyr nok, naar den har trukket Renter i ni Maaneder . . . Uskyldig! ja den er Fan'en er den . . . Nej, Ravn! De hører sgu ikke længer til de naive, det kan De ikke bilde saadan en gammel Praktikus som mig ind.

— En frisk Cigar, Herredsfoged, De sidder jo og brænder Læberne, sagde Pastor Krarup og rakte Kassen hen imod ham. Vil De ikke med ud i Haven og trække lidt frisk Luft?

— Aa jo. — —

— Men jeg forstaar virkelig ikke, hvorfor netop Hornene —

— Fordi, bedste Hr. Provst, for—fordi der er en meget nøje For—Forbindelse mellem Hornenes Vækst og det sexuelle System og følgelig ogsaa med Mælkesekretionen. — De kan jo allerede se det paa Tyrens og Koens Hornform. — Det er en Ko—Korelation i Vækst . . . Dersom for Exempel en Ko bliver syg, — jeg vil sige den faar en —

— Ja men nu skulde De virkelig komme med ned i Haven, Kammerraad, afbrød Pastor Krarup ham, idet han slog ham kordialt paa Skuldren, — saa kan De jo disputere videre dernede.

— Ja, ja, — nu kommer vi, nu ko—kommer vi. — —

Haven var overalt, hvor man skulde gaa, et Vildnis af Stikkelsbær- og Ribsbuske, der efterhaanden ved at rykke frem fra begge Sider havde erobret de gammeldags smalle Gange, som bugtede sig frem mellem dem og kun syntes at ville give Adgang for Bærspisere. Hist og her var der nogle mislykkede Blomsterforsøg i nyere Stil, som Hønsene havde vendt op og ned paa; nede langs Staldlængen glòde en Række Georginer, Stokroser og Brandlilier midt imellem et tørt Krat af afblomstrede Ridderspore. Men som oftest

holdt Buskene op et Par Skridt fra Gangene, og derinde gròde Græsset frodigt, fuldt af nedblæst Frugt under de gamle mossede Træer, der vare tveløbne eller delte sig fra Roden af i en fem, sex Grene som uhyre Buske.

Det var efter at Selskabet gennem en pludselig Aabning i Ribsbuskettet var trængt ind paa en af disse Plæner, at Professoren udbrød, forvirret ved Gangenes Labyrint-Slyngning: —

— Det er virkelig ikke saa lille en Have, Pastor Krarup; den maa dog koste en Del at holde i Orden.

— Aa, det er saamæn ikke noget videre at tale om.

— Nej, det kan man sgu se, bemærkede Herredsfogden, og pillede et Par Torne ud af sine Buxer.

— Hvad kan De? , . . He! De skal nu ogsaa altid have noget at udsætte . . . Ikke sandt, Hr. Professor, er det nu ikke en dejlig Have? . . . Saadan rigtig vil jeg sige, som en Præstegaardshave skal være.

— Jo, ganske vist; — det er jo Stilen . . . Naa, man kunde maaske sige, at den hist og her var en Smule overgròt.

— Overgròt? — Nej, hvor vil De hen? . . .

nej paa ingen Maade . . . En Have maa skam ikke være aaben, det giver ingen Hygge . . . Nej, den er saamæn ikke overgrøt.

— Aa nej, naar man huggede saadan to Trediedele af Træerne —

— Hugge? . . . nej, De kan tro nej, Herredsfoged.

— Se, sikken nu et dèr! . . . Det kan jo næppe staa.

— Nej, derfor har jeg ogsaa sat en Stiver til det . . . Men saa megen Frugt, som jeg høster af det, det gør De Dem ingen Begreb om — ikke Tanke om, at de forestiller Dem det. — De kunde lige saa godt forsøge paa at begribe, hvor langt der er herfra til Sirius eller en af de andre Planeter. — Se der er nu den Bergamot, dèr — den er hul som et Rør; — men hvad det er for et Træ til at bære, — aa, der kunde leve en hel Familje af det.

— Nej, det er ganske vist, at de gamle, det er jo ofte de aller bedste.

— Ja, det har De nok Ret i, Hr. Professor! Nej, kom bare ikke her og sig, at man ikke dur mere, fordi man er bleven gammel . . . He! — nej dette nymodens, det er dog ellers —! ja, De kan tænke Dem,

Hr. Professor, jeg saà forleden — jeg var kommen over i Haven paa Skovvang, — og saa havde de minsandten trukket ganske bitte bitte smaa Frugttræer i Espalier paa Staaltraad — helt ned langs Jorden . . . Ja er det nu dog ikke skammeligt at forkrøble Guds Skabning saadan!

— Det har jeg ogsaa nu faaet i min Have.

— Ja, det kunde jeg da sagt mig selv! — Aa Gud, hvor det ligner Dem, Herredsfoged! . . . Overgròt! . . . nej Deres Have er rigtig nok ikke overgròt. En Høne kan jo ikke finde Skygge i den . . . Se nu saadan et Par stakkels Kærestefolk, hvordan skulde det nu gaa dem i Deres Have? Her kan man netop lige faa et Glimt af dem, inden de slap ind i Filosof-Gangen . . . Men hvad skulde saadan et Par Stakler stille op i Deres Have — kan De svare mig paa det, Herredsfoged?

— Ja, jeg vil sgu heller ikke have noget stillet op i den. — For Resten kunde de da plukke Roser, for dem skulde jeg da mene at det er mig som har.

— Ja, det er unægteligt . . . Ha, ha, ha! den kunde De dog stikke . . . Aa, men nu skal De se det nyeste. —

— Det var som Pokker! De vil da ikke bilde mig ind, De har Nyheder her!

— Ja, kom nu bare med til „Verdens Ende".

— Ih, ser man det, Hr. Pastor! . . . Jeg vidste saamæn ikke, den var saa nær.

— Ja ha, ha, ha! . . . Er det ikke et morsomt Navn, vi har fundet til den nye Udsigtshøj?

— Udsigtshøj! . . . Har De lavet en Udsigtshøj? . . . Ja men Herregud Mand, der er jo ikke Guds Skabelses Tanke at se efter.

— Jo vist saa! over til Møllen, og — kom nu bare — nu er Solen lige gaaet ned, saa er der — Ah, der har vi Damerne! . . . Frøken Klingenberg! vil De følge med mig til Verdens Ende?

— Ja med Fornøjelse, — naar De paatager Dem at finde Vej.

Ved en Tvervej stødte Toget paa Pastor Frederiksen og Godsforvalteren. Ravn havde været saa uheldig at løbe paa Præsten i en af Labyrintgangene mellem Ribsene. Han maatte gribe Lejligheden til paa privat Grund at forsikre Pastoren om, at det smertede ham saa uendelig at skulle ligge i Proces med

Pastoren . . . Men Pastoren kunde jo indse, at han i sin Stilling —. Herregud! det var jo en Bagatel for Godset — og han vilde saamæn være glad, hvis det tabte Sagen, det ved Gud han vilde, — men som gammel Jurist maatte han rigtignok sige, at han tròde ikke, der var Udsigt til det.

— Nu skal jeg sige Dem noget som gammel Jurist, sagde Herredsfogden, idet han holdt Ravn tilbage ved et Tag i Skuldren, — ja, det haster sgu ikke med at komme videre, for Frøken Klingenberg har haget sig fast i Professoren, og Hjorth tager sig Pinedød selv af Kristine henne i Nøddegangen, — men jeg vil dog sige Dem, at det er noget forbandet Fedteri fra Godsets Side, den Brændesag. —

— Naa ja, — hvad, enhver staar jo paa sin Ret.

— Ja Ret, ja — Fan'en heller . . . Se hvad skal det nu ogsaa til, at vi ikke faar de Regnskaber at se?

— Ja men Herregud, vi har dem jo ikke . . . Der har jo været saadan en græsselig Uorden —

— Ja vèd De hvad, Ravn, — naar en Mand som De siger saadan og saadan, saa kan jeg naturligvis ikke sige, at det er ikke

sandt; — men Fanden skal ta'e mig, om jeg tror det.

— Hm—m! . . . naa ja, enhver bliver jo salig ved sin Tro . . . Men smid nu den Cigar, Henriksen, den dur jo ikke noget, og tag en her — nej det andet Rum, — det er en ægte Habana.

— Nej virkelig, — er det? . . . Det var sgu ellers rart . . . Tak skal De have . . . For Præstens Cigarer — ærlig talt — saadan efter Middag . . . Har De lidt Ild! . . . mange Tak . . . Ah! —

Hjorth og Kristine spadserede, som Herredsfogden havde bemærket, nede i den Nøddegang, der er et uundværligt Inventarium i en Præstegaardshave. Den gik snorlige langs med Udkanten af Haven og havde det uundgaaelige Navn Filosofgangen, der — ligesom *lucus a non lucendo* — har sin Oprindelse i en Tradition om, at Præsten her memorerer sin Prædiken. Det var den ogsaa bred nok til; men naar en ung Mand og en ung Dame skulde gaa der ved Siden af hinanden, var det bekvemmest, om de enten vare meget kærlige Sødskende eller Kærester. Hjorth og Kristine, som opfyldte den sidste Betingelse, befandt sig meget vel dernede. Men da de

havde spadseret et Par Gange frem og tilbage, mødte de Vilhelmine og Herredsfogdens Datter, der lød det romantiske Navn Amanda. Det var en temmelig lille Dame, hen imod de Tredive, med et magert Ansigt og Haaret strittende ud over Panden, iført en spraglet Kjole, der var saa snever forneden, at den nødvendiggjorde Kæder mellem Støvlerne. Hjorth havde ved Bordet haft hende paa venstre Haand, og de havde vexlet nogle Ord, naar hun ikke netop konverserede Pastor Frederiksen om Brændesagen. Nu blev hun hans sejerssæle Makker i et Kroketspil, der fandt Sted inde paa den skraanende Blegeplads, hvor man bestandig maatte skovle de nedfaldne Æbler bort for at kunne slaa, tage et Tøjreb til Side, der havde trukket sin Gaffelstang om paa skraa, løfte med Køllerne paa de lange Valdnøddegrene, der ludede over det halve af Pladsen.

Saa satte det unge Selskab sig hen, for at hvile efter Spillets Anstrængelser og Spændinger, paa en lille Høj tæt ved, hvor Nøddegangen mundede ud; det var det ene Hjørne af Haven; det andet, ved den modsatte Munding af Nøddegangen, var „Verdens Ende“.

De havde ikke siddet længe, før et Par

lyse Benklæder begyndte at skimtes og blive tydeligere nede i Nøddegangens kuppelformede Mørke.

— Ah, dèr sidder det unge Selskab! . . . Maaske jeg kunde gøre mig fortjent til en Plads dèr paa Bænken — skønt jeg rigtignok ikke længer tør regne mig blandt de unge . . .

— Gud, Hr. Godsforvalter, — De havde da nær kyst Livet af mig, raabte Frøken Amanda og rykkede ud paa Bænken, saa der blev Plads mellem hende og Kristine.

Damerne havde vel derfra haft en fortryllende Udsigt til Solnedgangen? . . . Aa de havde spillet Kroket . . . Det var rigtig Skade! . . . Solen var gaaet saa dejlig ned . . . Aa, der var noget saa stemningsrigt ved Solnedgang! . . . Det var ligesom den bragte alt det gode i Menneskenaturen op!

Men Kristine, der ikke havde set Solnedgangen, var som en Følge heraf paa sit ondskabsfuldeste, og drillede Ravn ved det nærgaaende Spørgsmaal, om han nu ogsaa hyppig besaà Solopgangen? . . . aa, den var endnu meget stemningsfuldere end Solnedgangen . . . Og saa drev den al Magelighed ud af Menneskekroppen!

— Nej, men det er virkelig utaaleligt! . . .

Saadan en Drillepind De ogsaa er! . . . Er hun ogsaa saadan mod Dem, Hjorth? Saa er det virkelig al Ære værd, at De har holdt saa længe ud.

— Det er vistnok netop det aller holdbareste, naar der ikke er for megen Enighed, bemærkede Frøken Amanda med et erfarent Tonefald. — Ønsk De bare, at Deres Tilkommende bliver dygtig drilsk.

— Nej hør, Frøken Henriksen, De er blodig! . . . Frøken Kristine er ogsaa slem, men De er blodig, det ved Gud De er! . . . Haane en stakkels gammel Pebersvend ved at tale om hans Tilkommende . . . Nej Dem tør jeg skam ikke sidde ved Siden af.

Han maatte virkelig holde sig saa langt som muligt fra hende og saa tæt som muligt op ad Kristine.

De fandt alle, at Godsforvalteren var endogsaa usædvanlig elskværdig den Aften. Det var i Grunden godt, han var kommen. De sad dèr og vare lige ved at falde i Staver. Men han satte Liv i det Hele, kastede de smaa spøgende Repliker som en blød Bolt fra den ene til den anden. Hvor var han ikke hyggelig som han sad dèr, lænet tilbage, med Armene langs Ryggen af Bænken (og

Damerne), pustende Røgen fra sin Havaneser ud i smaa velstøbte Ringe, overgiven, sentimental, ironisk og vrøvlende, alt imellem hinanden, som om han bestandig for at glæde de andre valgte netop den Tone, som hans Erfaring sagde ham just i det Øjeblik var bedst egnet til at holde Stemningen i Hjulsporet paa den behagelige Middelvej, — en venlig, skæmtefuld, kær gammel Onkel.

— Men nu maa vi virkelig gaa op til de andre; — det gaar ikke an. Jeg skal ogsaa snart lave The, sagde Vilhelmine.

— Herregud, — jeg syntes, vi havde faaet det saa rart hernede.

— Aa, Godsforvalteren er for doven, han gider ikke rejse sig. Kom, nu skal vi trække Dem op.

— Ja, De kan sagtens gøre Nar, Frøken Kristine.

Det var blevet saa mørkt, at Amanda gav et lille Hvin fra sig, da hun traadte ind i Nøddegangen. Men Hjorth gik ved Siden af hende, og Vilhelmine førte resolut an. Godsforvalteren og Kristine fulgte bag efter, ganske tæt ved.

— Aa, det var da kedeligt!

— Hvad er det, Hr. Godsforvalter?

— Jeg tabte min Signetring, — den gled ned af Fingren lige her.

— Naa, den skal vi nok finde.

— Ja, jeg vilde rigtignok nødig —. Den kunde ligge og ruste, eller nogen kunde træde paa den . . . Det er mig saadan en kær Erindring fra min Moder . . . Aa, om Forladelse!

Han var kommen til at støde blødt mod hendes Pande, idet de begge bøjede sig. Kristine lo.

— Nej, hvor her dog er mørkt.

— Ja nu — nej, jeg har ingen Tændstikker hos mig.

Han maatte nøjes med at faa Cigaren til at gløde stærkere. Den kastede pludselig opblussende, røde Lys over hendes Ansigt og de enkelte glinsende Haar, der krusede sig ved Tindingen; og saa dukkede hendes Ansigt igen tilbage i Mørket. Men den tætte, stærke Røg fik hende til at hoste saa voldsomt i hendes bøjede Stilling, at han maatte holde paa hende. Saa lo de begge igen.

— Aa her er den, udbrød Godsforvalteren.

Der var gaaet flere Minutter; de andre vare ikke til at høre.

— De er vist gaaet her ned ad, det er

ogsaa det nærmeste, sagde Kristine, da der midt i Nøddegangen aabnede sig en Vej ind i Haven.

Men Godsforvalterens skarpe Øre mente nu at kunne høre dem længer nede. Det forekom ham ogsaa, at de havde talt om „Verdens Ende“. Naa, de kunde jo gærne gaa derop. For hun var vel ikke bange for Mørket.

Nej, Gud bevares! hvor kunde han tro? naar han var med!

Det var umuligt ikke at komme til at støde til hinanden i det Mørke og den Sneverhed. Og kom Kristine efter saadan et blødt Guttaperka-Puf blot et Par Tommer ud til Siden, saa var hun strax inde i det kolde, dugvaade Hasselløv og maatte med et lille Hvin tilbage igen, saa det blev Ravns Tur at komme over i Grenene. Det var en Uendelighed af Smaaskub og Beskyldninger, af Latter og Undskyldninger, af Forsikringer om, at det gjorde Ingenting, slet Ingenting, de havde jo heller intet at lade hinanden høre, af Smaavitser fra Ravn, som at „de tog det paa bedste Beskub, he, he, he!“

Og saadan kom de da omsider til „Verdens Ende“.

Men der var ingen dèr.

— Det er for Resten en hyggelig Plet! . . . Og saadan en smuk Aftenklarhed i Luften . . . Skal vi ikke sætte os lidt ned, — da vi nu dog er kommet her? . . . Theen er vist ikke færdig endnu.

Bænken var lille; det var egentlig ikke at kalde andet end en meget bred Træ-Lænestol; men Kristine havde siddet i den med Hjorth, saa hun vidste, der var Plads til to. Rigtignok var Godsforvalteren lidt triveligere, men det kunde dog nok lade sig gøre med en god Vilje og ikke altfor sarte Hofter.

Den afhøstede Rugmark ligefor med sin bleggule Flade, brudt af Travehobenes lave Voldrækker, højnede en Buelinje mod en skyfri Himmel, der var farveløs bleg og kun henne tilhøjre havde en tynd rødgul Anstrygning; foran denne Smule Farve stod Møllen med den kulsorte kluntede Trækasse hvilende paa Toppen af den lille Murkegle, strittende med tre ubevægelige Vinger. Bladene i Elmetræernes Kroner, der bøjede sig frem over Bænken, stod ganske ubevægelige. Det tegnede til et smukt Vejr den næste Dag. Hvis det blev saadan en Aften, havde Skovballet

rigtignok Held med sig! . . . Han vilde ogsaa komme derned et Øjeblik . . . Denne landlige uskyldige Folkeglæde fandt han saa idyllisk . . . Han foretrak langt den fremfor at se paa et stort Bal . . . Hun maatte da endelig ogsaa komme, selv om hendes Kæreste tog til Byen.

Ja hvis Godsforvalteren vilde danse med hende, saa vilde hun nok komme, for ellers vidste hun rigtignok ikke, hvorfor hun skulde gaa derhen, naar Niels ikke fulgte med.

Danse! vilde hun virkelig danse med ham! — saadan en gammel Kavaler . . . Det havde han rigtignok ikke tænkt paa . . . Naa, men en lille Svingom . . . Naar han turde smigre sig med, at han gjorde hende en Fornøjelse . . . Selv om han gjorde sig lidt latterlig — Herregud! — hvad vilde han ikke gøre, naar hun bad ham derom — —

— For—fordi Fe-Felterne paa Spejlet er en Fo—Fortsættelse af Fe-Felterne paa Yveret —

Godsforvalteren slap Kristines Haand, som han kærtegnede med onkel-venlige Strøg af sin buttede kattebløde Pote. Kristine begyndte at fnise.

— Hvad det be—beviser, Hr. Provst? . . .

det be—beviser, at der er en Ko—Korelation i Vext.

— Ja men, staar Haarvæxten paa Yveret da i Forbindelse med Malkeevnen, det er det vi skulde have at se, Hr. Kammerraad?

— Ja, det er netop det! . . . Kan De bevise os det?

Stemmerne vare nu ganske nær, og der var kun èn Vej til Verdens Ende; man kunde ikke komme bort.

— Gud, Hr. Godsforvalter! hviskede Kristine.

— Nej, det har De Ret i, Hr. Proprietær! Det er dèr Theorien har sit Hul!

— Hvad, Ra—Ravn! er De her —?

— Og Kristine, udbrød Provsten.

— Ah, vi kom da ikke til Ulejlighed? spurgte Proprietæren.

— Paa ingen Maade! vi var netop gaaet herhen, fordi vi ventede at træffe Selskabet her. — Men nu er det vel bedst, at vi kommer tilbage til Theen.

Denne Gang var det Kammerraaden, der underholdt Kristine med sin pludrede Ordstrøm, hvis Løb hun ikke altid kunde følge, ør i Hovedet som hun var af sin tête à tête med Ravn og den pludselige Afbrydelse. Men

hun opfattede dog, at han en Tid lang konverserede hende om den nye Plag, som hendes Fader havde lagt til — den grønne — Magen til den, han havde solgt Provsten — men det kunde hun vel ikke huske? — Brillant Stykke Hest! — Ja men den ny, den saà ellers ud til — den kunde sgu ogsaa nok — med Tiden — det ved Gud den kunde. Og bagved underholdt Proprietær Kolding Godsforvalteren og Provst Storm om Dyrskuet i Slagelse . . . Naa, de havde ikke været der? — Ja, de skulde dog set det Kvæg, som Kammerraaden havde taget Præmie paa. Ja, det var nu efter hans Mening en ren Skandale. — Det duede? — ikke Tale om — saadan. Og saa var det fodret op, rent vanvittigt sgu. Han turde holde en Parè paa, at sex af ti, de vilde kaste . . . Nej, saa var der da fra Kragerupgaard, — det var sgu fine Varer . . . Men naar man er Kammerraad Sommer! —

Der var tændt Lys i Havestuen, og Theen blev budt rundt tilligemed skaaret Smørrebrød og Sølvbakker med Sandkage. Samtalen var døsigere, og bevægede sig mellem to og to. I Grunden begyndte man at blive ked af hinanden og vilde helst slubre Theen ned i Ro og Fred uden Forpligtelse til at være morsom.

Kun Pastor Krarup var utrættelig som Vært; — med straalende Ansigt, hviskende Fortrolighed og kordiale Bevægelser gik han fra den ene til den anden og holdt endnu Selskabet i Aande.

Men næppe var Theen sunken, før den ugemytlige Herredsfoged lod spænde for sin Vogn, og dermed var Tegnet til Opbrud givet. —

Da deres Tur endelig kom, satte Hjorth og Kristine sig op i den bageste Agestol paa Per Andersens lille aabne Fjervogn. Foran Kristine sad Kusken, en lang Dreng, paa Nippet til at blive Karl, der holdt sig i en ubevægelig værdig Stivhed med en høj Hals under det snorlige afskaarne Nakkehaar. Han kørte paa den sindig godmodige Bondemaner, idet han lod Hestene løbe, omtrent som de vilde, og af og til, yderst forsigtig, berørte den Nærmers venstre Bov med den lange hvide Piskesnært.

Vognen rullede blødt ned ad den stenløse Bivej, uden Hjulrumlen, med en svag Piben af Axlerne, jævnt travende Hovslag, Prusten, og Klirren af Seletøjets Ringe. Det var kun Bevægelsen fremad, der gav den behagelige Fornemmelse i Ansigtet af en fin Modvind gennem den linde Luft. Hegn, Bondehaver

og Skove smeltede sammen rundtom i en ensformig og ligesom søvntung Dunkelhed, hvori kun de nærmeste Stubbemarker satte blege lyse Pletter. De nærmeste Buske og Træer kom dem imøde, løsende sig ud fra Mørket, og drog forbi dem og forbi Gaarde og Hegn længer borte, der kom langsommere samme Vej, frem imod Vognen og bort bag ved den, medens langt borte et sort bølgende Bakkedrag syntes at følge langsomt frem med de Kørende. Men over Cirkelfladen af Jordens bløde og ligesom lodne Dunkelhed hvælvede sig Himmelkuplen med et metallisk glat Mørke, der blev blankt mod Horisonten, fuldt af stenagtig Tindren og Blinken af de talløse Stjærner, mellem hvilke nu og da et af Augustsværmens Stjærneskud trak sin lange gyldne Buelinje.

Kristine havde i Begyndelsen været overgiven lystig, drævet efter Professoren, pludret efter Kammerraaden, mjavet efter Godsforvalteren, medens hun af og til brød af med Latteranfald, der bøjede hende frem over Forlæderet eller kastede hende helt tilbage i Hjørnet af Sædet, saa at man kunde frygte for, at hun skulde falde baglængs ud. Og naar Hjorth ikke kunde holde ud at le saa længe som

hun, udbrød hun: „Du er da ogsaa en Tværdriver i Aften, Niels, er du søvnig?“ — Men han forsikrede, at han var slet ikke søvnig. Saa var hun bleven roligere og tilsidst ganske tavs; hun lænede sig tilbage og saà op paa Himlen.

— Nej, hvor de dog flimrer deroppe! . . . Det er ligesom der blæste en Storm; man kunde blive bange for, at de skulde gaa ud med det samme . . . Aa! saà du det Stjærneskud? . . . Mon det nu skulde være en Engel, der flyver . . . Ja, det er slet ikke noget at le af . . . Det sagde en af Lærerne paa Højskolen, at Folk havde tròt . . . Han sagde ogsaa, at der var andre, der tròde, det var noget andet, men det kunde jeg ikke forstaa . . . Tror du ikke paa Engle, Niels?

— Nej.

— Ja men, skulde du egentlig ikke det?

— Skulde?

— Ja, jeg mener — naar du bliver Præst, skal du saa ikke præke om Engle.

— Aa, der er saa meget andet, som man kan præke om.

— Ja, det er der jo nok . . . Men det meste er saa fælt kedeligt at høre paa . . . Nej, det er sandt, det gaar nok ikke an, jeg

siger det, da jeg skal være Præstekone. Hør, Niels! — det bliver ellers morsomt, naar vi engang kan gøre saadan et stort Selskab for Præster og Provster og Herredsfogder og Godsforvaltere.

— Hvad vilde du nu sige, hvis jeg aldrig blev Præst?

— Fy, sikken et Indfald! . . . Hvordan skulde det gaa til? . . . Nej, naar man er ung og stærk, saadan som du, saa gaar man da ikke hen og dør . . . Nej lad os ikke tale om saadan noget fælt noget.

Hun svøbte Shawlet tæt om sig med en nervøs Kuldegysning over Skuldrene, og sad igen tavs.

Hendes Kinder vare blevne blege, men det klædte Ansigtet godt i det matte Stjærnelys, der fik de yderste krusede Haar til at gnistre ligesom elektriske oppe under Straahatten. Det fyldige Bryst bølgede stærkt, og ved Struben kom der smaa Trækninger, ligesom naar Graad er i Færd med at bryde frem. Den bløde Skumplen i Vognsædet satte hendes Legeme i svajende poppelslank Bevægelse. —

— Fryser du? — jeg synes det er lunt i Aften, sagde han, da hendes Skuldre atter trak sig sammen med en nervøs Gysen.

Hun rystede paa Hovedet. Og da hun saà ham stirre paa hende, bøjede hun sig pludselig frem, slyngede sin Arm om hans Nakke, og kyssede ham atter og atter, medens hun klyngede sig fast til ham med en voldsom Sitren gennem det smidige Legeme.

De kørte gennem en lille Bondeby. Der var lukket og slukket rundt om. Paa den bredere Vej, hvor Hjulsporene løb imellem hinanden og gravede sig ned imellem spredte Sten, bumlede Vognen frem, synkende i til den ene Side, kastende dem over mod hinanden med en Voldsomhed, der gjorde Kyssene til Næsestyvere og opløste Ømheden i Latter.

Pludselig rejste hun sig halvt op og bøjede sig utaalmodig frem. Hvorfor kørte de dog saa langsomt, som om de fulgte Lig. „Jens, hvordan er det, du sidder og tjatter med den Pisk? — Slaa dog ordenlig til, at vi kan komme afsted i en Fart. Jeg elsker at køre hurtig, flyvende hurtig.“ — Men Jens gav kun den Nærmer en lille Ende af Snoren og svarede tilbage uden at dreje sin lige afklippede Nakke: „Naa, vi kommer jo sagt' tidsnok hjem, det haar jo da ingen Jav heller.“ —

Endelig stod de af i Gaarden. Der var

intet Lys at se. Længerne lukkede sig i en dunkel Firkant med et mat Kalkskær forneden, afbrudt af et vældigt Rughæs, hvis Flade fyldte den halve Gaard, og som hævede sin gullige uregelmæssige Kuppel højt over de sorte Tage mod det flimrende Stjærnelys.

Kristine trykkede paa Klinken, og de traadte ind i Fremmerset. Hun famlede paa Bordet efter Svovlstikker, fik tændt et Spiddelys og gik foran ham. Lyset, som hun holdt frem for sig, gjorde hendes Øre gennemsigtigt i et Krus af gyldent Haar og tegnede skarpt Skuldrenes mørke, kraftige Buelinje, der paany havde Trækninger som af nervøs Kulde. Men foran kastede det Skyggen af hendes venstre Haand, der skærmede for Flammen; den dirrede paa Væggen, uhyre og sort, ligesom Haanden af en Dæmon, der vinkede.

Hun satte Stagen fra sig paa Bordet og gik hen til det aabne Vindue; ude fra Haven strøg en stærk, krydret Duft ind af Levkøjer og Nelliker. Hun lukkede Vinduet, trak Gardinerne sammen og fæstnede dem med en Naal, som hun tog ud af Kjolen. Saa gik hun langsomt, ligesom raadvild hen til Sengen, slog Tæpperne tilbage, puslede et Øjeblik med Lagenerne, og satte sig paa Stolen, træt, med

glippende Øjenlaag mod Lyset, medens hun glattede Folderne paa Kjoleskødet. — Hjorth gik frem og tilbage i Kamret, standsede, saà paa sit Uhr og gav sig til at trække det op.

— Rejser du saa virkelig imorgen?

— Ja jeg gør — det gaar virkelig ikke an, at jeg bliver . . . Jeg maa tage med Morgentoget, saa vi skal tidlig op . . . Klokken er allerede mange . . . God Nat, Kristine.

Men i Stedet for at sige Godnat, slyngede hun Armene om ham, trak ham ned til sig og hviskede ham nogle Ord ind i Øret, medens hendes blege Ansigt blev blussende rødt.

— Nej, nej, Kristine, svarede Hjorth hurtig, idet han rejste sig, — det er Synd! . . . Nej, — og — det er kun et Øjebliks — det vil gaa over hos os begge . . . Og — desuden, — du vilde komme til at angre det.

— Og du da? — —

Et Par Minutter efter trippede Kristine om i sit Kammer, rivende og flængende Klæderne af, som blev spredte over Gulvet. Hun slukkede Lyset og krøb i Seng, hvor hun kastede sig frem og tilbage under den store blaadigtens Dyne, der trykkede hende ned som en Mare og rugede en sveddrivende, utaalelig Hede ud af hendes opildnede Legeme.

Hun rullede sig sammen, trykkede Ansigtet ned i Puden og brast i en krampagtig Hulken. Og midt under Graaden stønnede hun atter og atter med en Stemme, der i Lidenskaben genfandt sin usminkede Bondedialekt: —

— Hvo'for vilde han itt', naar jæ' vilde? —

XXIV.

Over Skranken af strittende sorte Grankviste, under Guirlander af Bøgegrene, hvis nederste Blade vare grønt gennemildnede, var det aabne Bræddeskur fuldt af et rødt Lys. Det faldt ned fra Lamperne foroven og luede paa de blanke Messinginstrumenter, som gabede med sorte Mundinger ud mod „Salônen“, det blev dobbelt rødt paa de oppustede, fordrukne Ansigter, der blæste og spyttede i Trompeterne, og paa de klodsede Hænder, som førte Buerne, men det forsøgte forgæves at spejle sig i Violinerne, hvis Træ var for mat til at reflektere.

Men Lyset naàde kun svagt ud paa Dansegulvets aabne Cirkel, hvor Parrene drejede

sig i en kluntet, langbenet Polka med svingende, stive Frakkeskøder, hvirvlende korte Skørter, vimplende Baand under store besynderlige Papirsbaloner, der drejede sig med deres flagrende Strimler og smaa Flag paa Reb, der vare trukne tvers over Salongulvet fra en Cylinderkreds af granviklede Stænger.

Bagved Dansepladsen, inde under Træskyggen, hævede sig en graa Trekant, utydelig, med udflydte Vinkler og Kanter; midt i den, omtrent i Diagonalernes Skæringspunkt, brændte en lille tilsløret og udvisket Flamme — som en Lygtemand dybt inde i Taagen. Saa kom Skoven, rejsende de mørke ubevægelige Toppe mod en bleg Himmel, ludende med de tætte Løvmasser, der endnu havde et grønt Skær rundt om sorte Skygger ned imod den spejlhvide Sø. Dens anden Bred var en langstrakt Bakkelinje; over den havde Luften endnu et blegt Orangelys, og op imod det stod Skovvangs Ladebygninger med de kolossale knækkede Spaantage, som dog overragedes af Stakkehavens mægtige Rughæs.

Møller Kristensen, der havde staaet og betragtet alt dette, begyndte at blive ked af at se paa Dansen, der ikke længer var for hans Alder, og følte Trang til en Hjærte-

styrkning. Han gik hen imod den trekantede Taage med Lygtemanden i, som ved nærmere Eftersyn viste sig at være Sejldugsgavlen af et langt Beværtningstelt, midt i hvilket der brændte en enlig Lampe. De fleste Bænke vare optagne og henne fra Enden lød bestandig Bestillingsraabene: — en Kaffepuns, — to Sodavand — en Toddy — to Bajere!

Mølleren bestemte sig for Kaffepuns, og fandt sig en Plads ved Siden af Ole Rasmussen fra Vindrup Overdrev og Sønnen Hans.

— Naa, er I ogsaa kommen her i Aften?

— Ja, vi skulde jo se paa Stadsen.

— Ja, det skulde vi jo da li'egodt.

— Skaal Ole! . . . Skaal Hans! . . . Kan det ogsaa gaa, at en af de Unge sidder her og er Bænkeslider?

— Ja, Hans haar jo ogsaa været ovre aa danse.

— Ja, det haar jeg jo da li'egodt — men — at, jeg syn's dog — —

„En Arraks, en Gang rundt!“ raabte Henrik Larsen ved Bordet bagved dem. — —

— Det er svært, saa Henrik er højtmælet i Aften, sagde Mølleren. — Skaal Ole!

— Skaal igen, Møller! . . . Ja, han haar nu ogsaa en urimelig høj Snaps paa.

— Saa? . . . ja saa bliver det sgu'tte første Gang. — —

„Du haar jo danset med hender hele Tiden, Henrik.“

„Ja hun er ogsaa den eneste, der er værd at danse med. De andre kan sgu gaa hjem og lægge sig; de er jo ligesom Dragkister i Jordskælv.“

„Ja, det var sgu Synd og Skam, at Hjorth skulde gaa hen og snappe hender, — for hun er li'egodt itte den, hun haar vaaren.“

— Det maa ellers være en underlig Fornøjelse, at ligge og rende efter andres Kærester, bemærkede Mølleren til Ole, temmelig højt, — for han ærgrede sig paa sin Ven Per Andersens Vegne over al den Snak om Kristine.

„Sagde du „ligge og rende etter“, Kristensen? . . . Da vil jeg ellers betro dig, at Henrik Larsen og jeg, vi behøver itte at „ligge og rende“ etter nogen, — og jeg har heller itte gjort det med hender, — andet end hun kan sgu gøre for mig, hvad hun vil . . . Men jeg skal, Fa'en ta'e mig, vise jer, at hun vil danse med mig og inte med nogen anden . . . Men for Resten angaaendes den Kæreste, saa er det jo noget Vrævl, — det bli'er jo inte til noget — han kerer sig jo inte om hender,

ellers kunde han da fulgt hender herud i Aften. . . . Men han haar sgu sine Tøser inde i Byen, den er jo klar!“

Dermed brød Henrik Larsen op og forlod Teltet med sit støjende Tilhæng.

Der var blevet lysere paa Dansepladsen. De kulørte Lamper vare tændte og hang under Løvet som store straalende Vidunderfrugter, fra hvilke der faldt et broget Skær over de Dansende. Der var ude paa Gulvet en tæt hvirvlende Vrimmel, hvis Par busede paa hinanden og trampede, saa Salônen rystede, medens Trompeterne skrattede, som om de vilde blæse deres sidste Vejr bort. En tung Atmosfære af harsk Pomade, Brænddelugt, Sved og Granduft med en tæt Tilsætning af Støv svævede over det Hele i den ubevægelige Luft.

Men det var forgæves, at Henrik Larsen undersøgte baade Siddepladserne langs Dansecirklen og Hvirvlen derude, som bestandig udstødte Par og optog nye — Kristine var der ikke.

— Jeg synes ikke du danser, sagde Møller en ondskabsfuld. Han var fulgt bag efter med Ole og Hans.

— Jeg kan sgu'tte finde hender . . . Hun er nok taget hjem, svarede Henrik slukøret.

— Ja — ha — hun har nok kedet sig, bemærkede Ole.

— He! — ja det er med saadan et Par Kærestefolk, — de har dog ikke andet end hinanden i Ho'edet . . . Det er kunstigt aa tænke paa, sagde Mølleren.

— Ja, det er li'egodt vis. —

Men Kristine var dog ikke gaaet hjem.

Hun stod bagved Beværtningsteltet sammen med Ravn. De betragtede det zigeuneragtige Køkken i fri Luft, — en stor Kedel, der hang i en Tværgren over et Par Gaffelgrene, og som var slikket sodsort af de spillende Luer, der af og til blussede fyrig op, med store Strejflys op imellem Bøgeløvet, og med en uhyre Slagskygge hen paa Teltgavlen af en svær Kones Bagdel, medens hun stod paa Hovedet i Kaffekassen. De lo, saa de maatte holde sig ved hinanden, da hun efter at have slaaet en Øse Vand i Kedlen var lige ved at sætte sig med sin umaadelige Skørtemasse i et lille skævt Lys, som i en Flaske stod paa en stor Bøtte.

Saa spadserede de videre ad en lille Sti nede ved Søen, hvor Larmen fjærnede sig

mere og mere, og hvor der var en sikrere Ensomhed nu end nogensinde. Han havde slynget Armen om hendes Liv og hviskede til hende med sin mjavende Fistelstemme. Det var en underlig tør, varm Luft; Græsset var dugfrit. De vare komne ind, hvor der ingen Sti var længer, og satte sig i den dybe Skygge af nogle store Bøge.

— Det er saa varmt, saa trykkende — jeg kan næppe faa Vejret.

— Saa løs en Smule op, min søde Pige, her er jo Ingen at genere sig for.

— Nej, nej, sagde hun leende og slog ham over Fingrene, der famlede paa hendes Bryst. — Jeg kan nok hjælpe mig selv.

Hun knappede et Par Knapper op, trak Kjolen lidt til Side, lænede sig tilbage, og aandede dybt.

Himlen over Trækronerne havde kun et Par matte glimtende Stjærner i sit blege Mælkeblaa, der hvidnede sig nedad mod Synskredsen; paa denne hvide Grund ligefor stod nogle tuschsorte hældende Elmetræer ligesom klistret op, flade, silhouetagtige. Men til Siden havde Løvet endnu Form og et Stænk af brungrøn Farve. Græsset skraanede grønt, med et Skær som af en selvlysende Flade, der blændede

og skar i Øjnene, ned imod Søen, der strakte sig taageløs, blank-hvid som Glas. Af og til kom langt borte fra nogle skrattende, falske Trompettoner. Men rundt om kaldte usynlige Græshoppe-Hanner paa Hunnerne, idet de med deres Vingevioliner frembragte den svirrende, æggende Musik, der paa en Gang er saa sylfefin, som spilledes den af Græsstraa paa „den flyvende Sommers“ sølvskinnende Spindelvævs-Strænge, og saa spæd larmende, saa gennemtrængende metallisk som en bitte lille Janitschar-Musik; — den syntes at faa en uendelig Forstærkning af Musikanter, som vilde den fylde hele Rummet, den blev voldsommere med hvert Sekund, idet Tankerne overdøvedes af den meningsløse Larm, Blodet opildnedes af de flimrende smaa Lydflammer, Sanserne sporedes af de skarpe Toner, indtil alt synes at forgaa i den voxende, dirrende Jubelmusik af en brutal Elskov.

XXV.

— Vi hævde altsaa Syndefaldet som en enkelt, virkelig forefalden Begivenhed, — og afvise hermed de moderne Bortforklarings-Forsøg, som efter Kants Exempel vil forflygtige det til en Mythe, — for ikke at tale om det moderne Hedenskabs Forvrængninger, der minder om visse gnostiske Sekter, som stillede hele Biblen paa Hovedet og gjorde det onde til godt og det gode til ondt . . . Saaledes kalder Hegel Paradiset for en Dyrehave, hvor kun Dyr og ikke Fornuftvæsener kunde trives, og Schiller forstaar Guds Forbud som Instinktets Røst og Syndefaldet som Fornuftens første Vovestykke og Begyndelsen til moralsk Tilværelse, som uden Modsigelse

er den største og lykkeligste Begivenhed i Menneskehistorien; Mennesket var derefter for ædelt til Paradiset. — De vil finde disse skrækkelige Ord anførte i Deres Kompendium, lad mig se — Side —

Medens Professor Petersen gav denne Udvikling, havde Hjorth paa en af Tilhørerbænkene en kildrende Gysen ved pludselig at høre Schillers Navn paa dette uventede Sted, ved ligesom at se Dioskuren staa midt i det theologiske Auditorium, en Gysen som den, en ung Mand føler, naar han i et Selskab af ligegyldige Fremmede, midt i et Væv af Trivialiteter, med et hører En udtale hans Elskedes Navn. Han saà op paa Professoren, der, med sit aller enfoldigste Udtryk præget paa det brede Bondeansigt, rystede bekymret paa Hovedet ad de menneskelige Geniers Forvildelser, medens han bladede i Bogen, — og paa Studenterne rundt om, der dyppede deres Penne og skrev i deres Kollegier: „Skrækkeligt Ord af Schiller, Komp. § 29.“ Aldrig havde han før saa klart følt, at han ikke hørte hjemme iblandt dem, aldrig havde han været saa stolt af at vide sig i Pagt med en anden Aand. Og medens han omfattede dem alle med et Blik af usigelig Foragt, var det

som om denne skrækkelige Schiller, hvem den dumme Professor rystede paa Hovedet af, og hvem de taabelige, smaa Studenter skrev deres uvidende Notits om, stod statuehøj ved Siden af ham, rakte ham sin Marmorhaand og førte ham bort fra et Sted, der var uværdigt for dem begge.

XXVI.

Han var naàt til et foreløbigt, ustadigt Hvilepunkt.

Han var kommen til Ende med første Del af sin indre Nedrivelsesproces, Undergravningen, — den, der var begyndt ved hans første Bekendtskab med tysk Poesi. Følelsesgrundlaget for hans Kristentro var skyllet fuldstændig bort, der var end ikke Gran og Sandskorn tilbage deraf; — den religiøse Følelse hos ham havde haft sit sidste opblussende Liv ved Moderens Grav; — denne Grav var bleven dens egen. Hvad der endnu var tilbage af hans Kristendom var kun selve Troen paa det faktiske, tør og kold, denne *fides*

historica, som endnu kan frelse en Katholik, — og som maaske i Virkeligheden er den, der frelser, om ikke Protestanter, saa dog Protestantismen. Der er næppe noget saa urimeligt, saa blottet for al Sandsynlighed, ja saa selvmodsigende, at det ikke ved at indprentes fra Barnsben af og aldrig blive modsagt kan faa Præget af at være selvindlysende. Disse Trossætninger vare blevne hærsede ind i ham som Barn og under hans Opvæxt, han havde selv som Voxen hærset dem ind i andre Børn, saa det var ham umuligt nu at tænke igennem dem eller udenom dem. Uforstaaede holdt de hans Aand fast som en magisk Trylleformel. Han havde ikke længer nogen Kærlighed til dem, han kunde fortvivle over at skulle tro paa dem og rejse sig imod dem med Foragt og Had, — men han kunde ikke blive af med dem.

Det slog ham en Dag, da han læste Jakobis berømte Udsagn, at han var en Hedning med Hovedet, men en Kristen med Hjærtet, at ham selv var det gaaet ganske modsat: — han var en Kristen med Hovedet, men en Hedning med Hjærtet.

Den ejendommelige Udviklingsgang, som var lagt tilrette for ham af Omstændighederne,

havde ført ham ad en usædvanlig og lang Vej, men ad den radikaleste. Som oftest begynder Tanken Arbejdet med Tvivl, med Modsigelser, med Beviser; men det hændes undertiden, at naar den har fuldendt sit Værk og fældet og ryddet, ja naar den har begyndt sit nye Værk og bygger andet op, — saa er dog den gamle Følelsesgrund, der i sit dybe Muld bevarer Sæden fra den oprindelige Plantning, den er bleven næsten urørt tilbage, og det nye bliver bygget paa den; men en skøn Dag kommer der Grøde i den, det spirer af Sæden, det skyder op fra de gamle Rødder, det voxer uimodstaaelig, omstyrtende alt det nye, det kroner og grener sig med den gamle Plantnings Form og Højde — lige op til Keruber og Serafer. Men hvor Begyndelsen var den, at Jordsmonnet blev gennemgravet, løsnet fra Rødderne og skiftet om, saa der lagde sig fed Muldjord om Sandets barske Træer, og de tørre Egnes Buske kom til at staa og soppe i Mosevand, — dèr ser det vel ud, som holdt den gamle Plantning sig længer, men den visner og raadner redningsløst og uigenkaldeligt, og det ny skyder op af sin egen Grund og har ingen Omvæltning at frygte. Og denne Bortvisnen og Henraadnen,

som nu tog sin Begyndelse, foregik ikke fredelig, uden Fremskynding; efter at den moderne Poesis Hedenskab havde skiftet Jordsmonnet, kom Theologien for at gøre sit; — med sin Brusen af dogmatiske Synodekampe kastede den sig over den stakkels hellige Lunds bladfattige Kroner, knækkende store Grene, som faldt ned og mættede Muldet med ny Fedme; — med sine Hvirvler af *Rabies Theologorum* splintrede den frønnede Stammer; — med sine Skypomper af utallige Kætterier rev den tilsidst hele Træer op med allerede løsnede Rødder.

Ogsaa under denne anden og egentlige Del af Nedrivelsesprocessen sad han ved Germanernes Fødder, — naturligvis, Theologien taler jo kun Tysk. Han hørte næsten ingen anden Professor end Petersen, og han var kun en dansk Kompendie-Udgave af tysk Theologi — hvad de andre Professorer for den Sags Skyld ogsaa var. Ellers havde han kun at gøre med Bøger, og det var tyske Kommentarer til det nye Testamente og tyske Kommentarer til det gamle Testamente, tyske Dogmatiker, tyske Kirkehistorier, tyske Isagogiker og intet andet end Tysk. Til de store Navne og til Kætterne var han endnu kun naàt paa anden Haand; det var mest Lære-

bøger, som selvfølgelig vare orthodoxe. Der var kun Meyers Kommentarer til Evangelierne, hvilke Professoren havde fraraadet ham som „daarlige, meget uorthodoxe, meget rationalistiske“; dem studerede han med stor Iver, og de begyndte Værket ved at bortkritisere Jomfrufødslen og Nadverdogmet, medens de rokkede stærkt ved Skriftavtoriteten ved ubarmhjærtig at blotte Evangelisternes indbyrdes Strid og deres historiske og geografiske Bommerter. Men iøvrig vare de orthodoxe Lærebøger allerede farlige, blot ved deres Kendsgerninger og ved deres Systematisering, der gør det ene saa truende afhængigt af det andet, saa at der synes at fordres alt eller intet, og alt igen synes at være saa grumme meget; det fordunklede noget Dogmernes selvindlysende Glorie, at han lærte deres besværlige Fødsel at kende paa Røversynoder, hvor der sloges med Knipler, og midt i Kejserhoffets og magtsyge Biskoppers Intriger; og denne Glorie pudsedes ikke just synderlig klarere derved, at han lærte de under disse velsignede Omstændigheder affødte Formler ordret udenad paa Græsk, skønt han ganske vist deri kun fandt halvt saa mange Modsigelser som Ord — nemlig èn for hvert

Par —, men der er ogsaa mange Par. Ja han sugede endog denne ætsende Gift af den legitimeste af dem alle, selve Bøgernes Bog, om hvilken Luther i et hidsigt Øjeblik sagde, at „den var en rigtig Kætterbog".

Fra først af var det dog kun de mindre væsentlige Dogmer, der begyndte at rokkes og lidt efter lidt faldt bort. Hans historiske Tro skallede af, men Kærnen syntes at være uberørt. Endnu bestandig fremhallucinerede hans Blik Treenigheden, rigtignok langt, langt borte i det aller blaaeste Himmelblaa, saa højt oppe, at den i Grunden hverken gjorde ham Gavn eller Skade, — men han saà den dog. Rigtignok — der kom Usikkerhed i Synet, som det sker med Hallucinationer, naar Patienten faar Mistanke om, at der intet virkeligt er. Ved den endeløse Strid om de to Naturer i Kristus syntes den hellige Trinitet ham paa Nippet til at blive Kvaternitet; — en Fare, der paa den anden Side formindskedes derved, at den hellige Aand begyndte at blive ham en fordægtig Personlighed, der mer og mer flød ud i det Blaa . . . Det saà dog ud til Allehaande.

Hans dogmatiske Tro var som en Sne-

drive, der smelter forneden og løber bort som Vand under sin egen Brohvælving. Overfladen ligger der vel og ser endnu ganske fast ud. Men man skal dog ikke trøste sig til at træde paa den, for at komme over Grøften.

XXVII.

Mørket begyndte at falde paa i Studenterforeningens Konversationssal. Det havde skaaret en Skygge skraat af fra Vinduesgardinet hen til Spillestuens Døraabning med den lille blege Gasflamme, — en Skygge, der gik tværs over det runde Bord, hvis lyse Segment bar en blinkende Platmenage, og som havde trykket sig rigtig tilrette ind i Hjørnesofaen bag Bordet, omfavnende de værdigste Medlemmer af den gamle Klike, som her ledsagede Kaffen og Middagsmadens Fordøjelse med de stereotype Samtaler under den tætte Tobakstaage. — Der var kun lidt Lys ovre i den anden Hjørnesofa, hvor Hjorth sad nip-

pende til den klodsede Kop og pustende Cigarrøgen langt ud, medens han kiggede i „Morgenbladet“. Gennem Døraabningen kom den slæbende Lyd af Schakbrikkerne og Dominobrikkernes Klapren, ledsaget af Spillernes korte Ord; men fra det andet Hjørne opfangede han Stumper af en Samtale om de russiske Forhold.

— Har De læst Valbert's Artikel derom i „Revue des deux mondes“? — Juniheftet?

— Schak.

— Fy for Fanden.

— Ja gu skriver han godt . . . Skal I ikke have den i „Fædrelandet“?

— Pas!

Men Hjorths Opmærksomhed blev pludselig fanget af Avisen ved Navnet „Lindekær“, som var udhævet i en af Spalterne, over hvilken der stod „Fanatisme“. Det var et Referat af en Tale, som Provsten et Par Dage i Forvejen havde holdt ved et af de talrige Missionsmøder, til hvilke han turede Landet rundt. Han kiggede hurtig Siden ned og maatte et Par Gange læse de udhævede Ord, der næsten forekom ham utrolige: —

„Men det maa komme til at staa levende for os, at der er noget, som er værre end at

være en Morder eller Meneder eller Slyngel eller Kæltring, og det, der er værre, det er at være et vantro Menneske.“ — —

— Ja det var en Skandale med Vera Sassulitsch.

— Hun skal nok være i England nu.

— Schak og Madam.

— Saa er det saamæn ogsaa deres egen Skyld —

— Nej, jeg vil sgu have Revanche.

— Ja, vèd I hvad, man kan dog ikke saadan uden videre fordømme alt i Nihilismen, ytrede noget liberalt inderst i Skyggen.

— Øllebrødsbarmhjærtighed.

Det var en lang, drengeagtig klædt Mand, der kom tilbage fra Spilleværelset, hvor han havde stoppet sin Pibe, og overskar Disputen med dette ene Ord, som han vrængede ud af sit højre Næsebor og venstre Mundvig, medens han bøjede sig i Døren for at tænde ved Gasflammen, der, idet den sugedes frem og tilbage af Pibehovedet, belyste hans vrantne Ansigt.

Hjorth saà paa sit Uhr og rejste sig; Klokken var henad halv syv og han skulde i Theatret med Fru Lindekær og Ellinor.

Medens han gik det korte Stykke Vej fra

Studenterforeningen kunde han ikke holde op med at harmes over Provst Lindekærs Prædiken og glæde sig over de skarpe Ord, hvormed „Morgenbladet“ ledsagede den. Iøvrig havde han aldrig yndet den Avis; den var jo Venstres Organ; han havde betragtet den gennem Punch-Øjne som noget latterligt, noget under Niveauet. Men maaske var det ogsaa en af de mange Fordomme, han havde slæbt med sig fra Hjemmet af. I alt Fald var der ingen af Højres Organer, der paatalte sligt. Og pludselig syntes Højre ham personificeret i den lille stabile Cirkel om Bordet ved den mørke Hjørnesofa med noget liberalt inderst i Skyggen, som kostedes skolemesteragtig af Vejen af noget opløbet Reaktionært, der var voxet fra Forfatningsklæderne og længtes efter at kaste dem og putte sig under Absolutismens Dyne, eller som maaske ret beset, uden Tro paa sin Sag, kun vilde have Lov til at tænde sin Pibe i Fred og saa for Resten snærre bidsk ad det Hele: Øllebrødsbarmhjærtighed at tro, at Fritænkerne ikke er værre end Mordere og Tyve, og at Vorherre ikke vil kaste dem ned i Helvede til evig Tid! . . . Øllebrødsbarmhjærtighed at sige, at Folk, der sætte deres Liv i Vove for en politisk Idè,

ikke er gemene Kæltringer, der skal knuttes og hænges; Øllebrødsbarmhjærtighed, at komme her og tale om, at der er nogle, som ere forurettede af de herskende Klasser, og som har Ret til at sætte deres Vilje igennem i Regeringen — Øllebrødsbarmhjærtighed det Hele, — Højstærede! — til at sætte i Rang med Dyrebeskyttelse og anden moderne Sentimentalitet!

Og Hjorth spurgte sig selv, om han da virkelig hørte derhen, og om han ikke i Grunden stod dem ligesaa fjærnt, som han stod Theologerne. Sandheden var, at han aldrig havde haft nogen virkelig politisk Interesse og følgelig var bleven uden ringeste politisk Begreb; han havde antaget en taaget Drengebeundring overfor visse Navne for at være en politisk Partifarve, som han havde lapset sig med paa Landet, hvor den skar hans nærmeste Omgivelser i Øjnene. Og i Virkeligheden var han endnu altfor optagen af sin egen personlige Udvikling, havde for meget af Ungdommens nødvendige Egoisme, til at kunne blive varm ved Forfatningskampen, og for Retfærdighedens Skyld glemme den Fare, der syntes ham at maatte true den højere Dannelse ved Bondedemokratiets Sejr. Men han besluttede dog at passe paa sig selv og se uhildet efter, om

der ikke alligevel skulde være mest Frisind dèr, hvor han før kun havde set et vandalsk Massetyranni. —

Han fandt Damerne færdige til at gaa i Theatret. Fru Cecilie stod ved Bordet midt i Stuen og knappede Handskerne ned over Haandledet, medens hun bøjede den lille fine Haand tilbage; saa skød hun Guldslangen op paa det underste Handskeskind og rakte ham Haanden. Ellinor nikkede til ham henne fra Flygelet, hvor hun spillede de sidste Minutter bort, med et hæklet Tørklæde om Hovedet, medens Skindslaget fra Laaget hang ned over Kassens blanke sorte Træflade med sin hvide Loddenhed, hvori Folder aabnede sig for et Glimt af det lyserøde Silkefoder.

— Aa, Hjorth, — vær saa snil at sige til Stine, at vi kommer ikke hjem til The.

— Saa gik vi, sagde Ellinor, idet hun rejste sig og kastede Slaget over Skuldrene. — Hvordan er det, har De aldrig før hørt Vilhelm Tell? . . . Aa, De vil more Dem mageløst.

Naar Hjorth en enkelt Gang gik i Theatret, plejede han at have sin Plads oppe i Galleriet, hvor der i en trykkende Hede lugtede af simpel Pomade og Pebermynte, eller i det

mørke Parterre. Det var ham en ukendt Nydelse at sidde i en Lænestol midt foran paa Balkonen, hvor det Hele udbreder sig uhindret foran En, stiger op over En, straaler med Guld og Farver, blinker af Toiletter, som om man var Midtpunktet, den, for hvem det altsammen gøres. Paa hans højre Side bøjede Ellinor sig frem med sit smukke Smil om de hvide Tænder — et Smil med Blødhed af Rosenblade og Glans af Emaille —, og det samme Smil kom fra venstre, hvor Fruen, lænet tilbage i Stolen, vuggede Viften i sin hvide Handskehaand, som den lille Guldslange under Bevægelsen syntes at bugte sig op imod; men Ellinor satte af og til Elfenbenskikkerten fra sig paa Balustradens røde Fløjl for at vifte sig let med det broderede bastistes Lommetørklæde, hvis Viol-Essens blandede sig med en ganske fin Vanilleduft fra de to Damers store blonde Haar. I disse behagelige Omgivelser, med en blød og fin Indsmigren af sine Sanser, lod han Ouverturen elegisere, storme, kuhrejge og galopere forbi, indtil Akropolis-Udsigten gav Plads for Alpelandskabet med Sveitserhytten, Broen, Floden og Snebjærgene, fuldt af brogede, pæne Bønder, der begyndte at synge, medens Gemmy skød

til Maals og sprang over Scenen med smaa Pigetrin, og Vilhelm Tell i Forgrunden tilvenstre øxede dovent væk paa sit Flitsbueløb, eller kiggede skraas ned ad det med mørk Heltesmerte i sit patriotiske Baryton-Ansigt.

Han havde nogenlunde let ved at følge Handlingen, da han kunde Schillers „Wilhelm Tell“ paa sine Fingre. Gennem den middelmaadige Operatext nød han sin Yndlingsdigters Frihedsdrama, hvis store Linjer han kunde skimte — skønt fortegnede og ubehændig sammenslyngede, medens den spil-livlige italienske Komponist, der utrættelig ryster iørefaldende Melodier ud af Ærmerne og lader dem drysse ned paa Texten som de kan bedst, holdt hans Øre skadesløst for hvad Hjærnen kom til at mangle. Af og til hviskede han lidt tilvenstre med Fru Cecilie, der ganske sagte slog Takt med Viften, eller tilhøjre med Ellinor, der undertiden, midt under en Arie, bøjede sig helt hen til ham og hviskede: „Hvor han synger falsk, det Afskum!“ — Og han nikkede ganske troskyldig, uden at kunne høre det, beundrende hendes finere Sans, medens han berusedes af Duften fra hendes store Haar, der næsten havde strejfet hans Kind.

Hun saà usædvanlig godt ud, og han holdt

af at betragte hende i Theatrets Clair-obscur under Akterne, især da der blev Nat paa Rütli i anden Akt. Det var ham noget nyt at sidde saa nær ved hende i Mørke og skimte hendes Ansigt. Og medens det store Kor sang „Hvis nogen af os blev Forræder", lagde hun pludselig Mærke til, at han sad og saà paa hende, og trods Mørket blev hun synlig rødere i Hovedet. Men det klædte hende godt saaledes, noget echaufferet, som om hun havde drukket Vin; og saa fik han Viol-Duften fra hendes Lommetørklæde, som hun viftede sig med.

Det gentog sig i fjerde Akt, under Uvejret, hvis Lyn fik hendes Ansigt til at blusse pludselig op og syntes at sno sig om Haaret, hvor Guldbaandene straalede. „Nej, se dog ud, Hjorth," hviskede hun leende, „nu kommer jo Gessler." — Og Gessler stod der ganske rigtig oprejst i den stærkt gyngende Baad, med sine guldstribede Buxer, den store hvidfjerede Purpurhat og den straalende guldbroderede Skarlagens-Brystdug, indtil han med èt bredte de stribede Silkearme ud og sank tilbage: „Jeg falder! . . . Det var Tell, der skød." — Dette kom Hjorth noget uventet. „Men hvor bliver da Hulvejen af?" hviskede

han til Fru Cecilie. — „Hvilken Hulvej?“ — „Ih, Hulvejen til Küssnacht.“ — „Naa, det er sandt,“ svarede hun leende, „den bliver naturligvis væk.“ — „Hvad var det for noget morsomt, Hjorth sagde?“ spurgte Ellinor, idet hun bøjede sig helt hen foran ham.

Kort efter gik Tæppet ned over Bønderne og de vajende Faner, og Hjorth fik travlt med at skaffe Damerne Tøjet.

— Nu skal De se, Hjorth, sagde Fruen, idet hun knappede sin Kaabe, nu gaar vi tre hen paa Hotel d'Angleterre og spiser til Aften.

Hun havde udfundet dette for at benytte Mandens Fraværelse paa Missionsrejse til en lille uskyldig verdslig Udskejelse, som hun i lang Tid havde følt Trang til. „Det er ligesom man var paa Rejse,“ sagde hun, da de traadte ind i Spisesalen, der som sædvanlig var tom og mørk med en svag Lysning af de dæmpede Gasflammers Kredse og matte Regnbueglimt af Lysekronernes Glasprismer midt igennem det store Rum, i hvis nederste Ende Spejlene over Buffeten vare straalende belyste af et Par Lamper.

De tog Plads om et af Bordene, midtvejs, i den yderste Række, hvor der var luftigst; for de følte det lummert herinde i Efteraars-

natten, som endnu var mild midt i Oktober. Og pludselig, ved en Drejning af Hanerne, fyldtes Salen af et straalende Gaslys, der hvidnedes af den Mængde Duge, paa hvilke Glassene blinkede. Foran den mørkere Forstue ved Buffeten, hvor en Tjenerskare opholdt sig og vurderede Gæsterne, hvælvede Portalen sig med en blegrød imiteret Porfyrfarve over de stive Gardiner, og Væggen strakte sig med de grønne Felter i Harmoni med Patina-Anstrøget paa de klodsede, gallionsagtige Kvindefigurer, der bøjede sig ud fra den, sænkende Lamper ned fra deres udstrakte Arme. Midt paa Væggen viste en stor Spejlglasflade, glimtende i Kvadraternes Sammenføjning, dem selv, der stak Hovederne sammen for at drøfte Indholdet af Spisesedlen og Vinkortet.

Da Fru Cecilie og Ellinor vare blevne enige, maatte Hjorth slaa paa sit Glas og bestille en Kvart And og en Flaske Eremitage. Opvarteren tog Servietten ud under Armen og spurgte, om Herren mente tre Gange Kvart And og èn Eremitage, et Spørgsmaal, der fik Damerne til at le, medens Hjorth, ganske rød i Hovedet, bekræftede, at han havde ment èn Portion Andesteg til dem hver og èn Flaske

Vin, samt beskedent spurgte Opvarteren, om han kunde skaffe dem det; — hvortil den humoristiske Svend, som mærkede, at han havde at gøre med en Begynder, der maatte imponeres for Drikkepengenes Skyld, svarede: „Rimeligvis“, — ligesom Ribe Skrædder, da man spurgte ham, om han kunde sy Knaphuller.

Ved Siden af dem hang hvide Gardiner løst ud over de store Vinduer, der vare slaaede tilbage indefter. — Gennem den store Aabning saà de ud i Gaardens Mørkhed og dunkle Genskin af Salslyset. Udenfor Randen af Vinduet tegnede sig skarpt den hvide Sokkel og Piedestal af en Søjle; længere tilbage anede man en Kollonade paatvers, medens foran den en mat, fugtig Blinken i et tættere Mørke antydede Lavrbærtræerne. Men den gulige Bagmur med de levende og opefter malede Vedbendranker havde, saa langt Synet naàde, Udseendet af et fint, kniplingshullet Træskærerarbejde, paa hvilket Glaskuplerne fæstede en Række svagt lysende Pletter med Kugleglans af store Dugdraaber, medens Jernopstanderne skimtedes under dem som Vandstraaler, — uformede, dunkle Farver, som Øjet kun samlede til et Legeme ved Modellen af den Kande-

laber, der fra Rækværket rejste sig lige uden for Vinduesaabningen. Men fra Lyslinjen opefter svømmede alt ud i et tykt Mørke, hvori Mure og Glastag forsvandt. Af og til kom en forfriskende kølig Luftstrøm ind, og bestandig lød den dæmpede, kogende Larm af en stor Bys aftenlige Liv.

Andestegen var kommen og fortæret. Hjorth tømte sit Glas med den røde fyldige Eremitage og lagde den bløde, gule Bri-Ost paa sit Smørrebrød. Han fik en forfriskende kølig og fugtig muggen Smag, der uvilkaarlig ledede hans Tanke hen til en Mælkekælder; det var, som om han indaandede hele dens Luft og var midt i den, ude paa Landet, langt borte fra Hovedstadsliv, Hoteller og fine Damer; med den raffinerede Nydelse af Sansernes Sceneforandring saà han ned for ubemærket at kunne lukke Øjnene. Og medens han rundt om i et dæmpet Lys syntes at se Mælkefladerne straale i de lave grønne Cylinderbøtter med en Glans som af Elfenbens-Ellipser, erindrede han med en minutiøs Nøjagtighed, med en Legemlighed som af en Hallucination, en smeltende hed Dag i Sommerferien, da Kristine og han vare tyet ned i Mælkekælderen, hvor hun havde overvældet ham med

sine lystne og brutale Kærtegn. Men med ét forekom den hele Scene ham saa raa, at hele den finere Del af hans Væsen trak sig sammen og skød den fra sig. Han var glad ved igen at se Gasflammerne, Glasprismerne, Spejlene og de fine Dameansigter, der bøjede sig hen imod ham med en let Strøm af Vanilleduft, medens Fruen sagde: „Men Kære dog, De sidder jo og falder helt i Staver," og Ellinor spurgte: „Er det Theologi, De grunder paa?"

— Nej, det er saamæn — nej, jeg — det var — noget af Vilhelm Tell . . . Hvor den Gessler var udmærket.

I dette Øjeblik gik det pludselig op for ham med en Vished, der ikke var til at tage fejl af, at han ikke længer elskede Kristine — ikke længer — hvis han overhovedet nogensinde virkelig havde elsket hende. Men nu i alt Fald, nu var det noget andet, han stundede imod, ogsaa i det rent Ydre et andet Ideal, som hans Sanser attraade . . . Han saa hen paa Ellinor og spurgte sig selv: „Skulde det være hende?" —

Hun saa ikke længer saa godt ud. Hendes Smil var borte, Ansigtet havde et strængt Udtryk, og en Sænkning af Hovedet lod Hagen syne længere; — hun lignede Faderen.

Ved en naturlig Idèassociation kom Hjorth til at tænke paa Provst Lindekærs Prædiken. Hvor den stod underlig mørk afstikkende til den glade Aften, som han tilbragte med hans Hustru og Datter! Han spurgte Fru Cecilie, om hun havde læst noget Referat af sin Mands Tale ved det sidste Missionsmøde. Det havde hun ikke. Han fortalte, hvad han havde læst i „Morgenbladet".

— Det var mø' strængt sagt, sagde Fruen med en misfornøjet Rysten paa Hovedet.

— Maaske det ogsaa er lidt overdrevet . . . Det er jo et fjendtligt Organ, — grundtvigiansk.

— Nej, det er nok rigtigt, at Fader har sagt det, sagde Ellinor.

— Ja, det er jeg ogsaa bange for . . . Jeg forstaar det slet ikke . . . Aa, men i Virkeligheden mener han det ikke saa haardt . . . De taler sig saadan op . . . Det er med Præsterne ligesom med Digterne, man maa tidt tage det halve fra.

— Men hvorfor skulde Fader ikke mene det? spurgte Ellinor. — Det er jo sandt.

— Nej, hvor kan du dog sige det, Barn? . . . Tør du sætte dig til Dommer over andre, som du ikke forstaar?

De sad en Stund tavse. Saa sagde Ellinor pludselig: —

— Jo, det er dog sandt . . . For vilde Kristus have sagt til en vantro Filosof: „Idag skal du være med mig i Paradiset“, som han sagde til den troende Røver?

„Nej heller ikke hende, tænkte Hjorth, — hun er dog af en anden Aand end jeg.“ — —

Fra denne Dag af havde Hjorth en haard Kamp at bestaa, en Strid, der, ligesom den i sig selv var af gammeldags Natur, bedst kan betegnes med det gammeldags Navn Striden mellem Pligt og Tilbøjelighed.

Det var vel hans Følelsesliv, der havde begyndt Revolutionen og som nu var i Færd med langsomt og sikkert at trække Tankerne efter sig. Men det var kun en Del af hans Følelsesliv, den æsthetiske og den abstrakt religiøse. Hans moralske Følelser vare aldeles ikke begyndt paa at tage Del i Bevægelsen. Konsekvens er en logisk, ikke nogen psykologisk Fordring; psykologisk Konsekvens i stræng Forstand er snarere efter hele Udviklingsgangen en Umulighed. Moralske Rudimenter, der ligesom de legemlige fuldstændig have overlevet deres Omgivelser, findes mer eller mindre hos alle, nogle, ligesom Hale-

hvirvlerne og Blindtarmen, hos hele Slægten, andre, ligesom Nervens Gennemgang i Overarmsbenet, kun hos enkelte Mennesker. Hos Hjorth var hele Moralen et saadant Kæmpe-Rudiment, og maatte være det, hvis den skulde bestaa; thi hans Fritænkeri var endnu for vagt og for lidt positivt gennemtænkt, til at der med Sikkerhed kunde bygges noget praktisk paa det. Saa var han da dualistisk Pligtmoralist med den Rigorisme, der tilhører Uerfarenhed i Livet og Vane til abstrakt Ræsonnering, med et Stænk af Pedanteri, en Rest af Skolemesteren, der altid har overhørt i „Du skal ikke — .“

Hans Forhold til Kristine stod for ham som noget helligt og ubrødeligt, skønt det kun havde levet Forlovelsens Halvliv. Fordi han var kommen paa det rene med, at han i Grunden ikke elskede hende, at hun aldrig vilde kunne udfylde hans Trang, fulgte derfor ingenlunde strax, at han maatte bryde dette Forhold. Maaske han dog tilsidst gjorde det, men saa vilde han handle umoralsk. Thi for ham var der ikke den fjærneste Tvivl om, at det var hans klare Pligt at være tro indtil Døden; netop det, at han havde Lyst til det modsatte, gav jo Pligten dens egentlige op-

højede Stempel. Dersom han havde haft en mere fremskreden Ven, der havde sagt ham, at det var pur Overtro, at det var hans Pligt at være tro imod sig selv og sit Ideal, at det var hans Pligt at bryde dette Forhold, hvori der fra hans Side ikke var Kærlighed, at han vilde handle umoralsk, dersom han lod det blive ved og ende med Ægteskab, — saa vilde han næppe engang kunne have forbundet nogen Mening med disse Ord.

Han forsøgte saa at komme Pligten til Hjælp ved at gøre sig selv rørt, idet han tænkte paa, hvorledes hun, da han talte om at studere Theologi, grædende havde sagt, at nu vilde han glemme hende for andre, som vare smukkere og klogere, og hun fik ham aldrig igen; og han forestillede sig, hvor rørende trofast hun havde gaaet og ventet paa ham i alle de Aar og endnu bestandig vilde vente paa ham, hvor heftig hendes Kærlighed var, hvorledes hun satte sin Lid til ham alene. Undertiden forsøgte han ogsaa at narre sig selv og overtale sig til at tro, at det kun var noget øjeblikkeligt, en forbigaaende Afkøling hos ham; hun maatte dog i Grunden passe for ham, hans Instinkt kunde ikke saaledes have forvildet sig. — Hans Instinkt, — det

var den Tilfældighed, at hun var den første kønne Pige, han havde truffet, og som havde været indladende imod ham.

Saaledes gik han og pinte sig selv uden at være i Stand til at bryde Forholdet, men uden dog længer for Alvor at se Fremtiden personliggjort i hende.

XXVIII.

— Naa, ja ellers er der jo ikke —, det er jo altsammen meget — Ja, her var der nok . . . Hm . . . Ja, det er rigtigt . . . Det Sted her synes jeg er temmelig uheldigt . . . Vil De se selv . . . De taler om de hedenske Guder, — se her om Jupiter: „En Idè, der giver sig sit virkelige Liv i de verdenserobrende Individer, som den fremkalder“ — se, det er rigtignok meget betænkelige Udtryk, Hjorth . . . Det ser jo ud, som om De tilskrev dem Personlighed.

— Nej ikke Personlighed — i alt Fald ikke mer end Paulus gør det i 1ste Corinthier ottende.

— Ja, Paulus, — ja men det maa vel nærmest forstaas som noget, han lader staa hen . . . Hans egentlige Mening er vel det, han siger, at en Afgud er Intet i Verden — i fjerde Vers.

— Ja, men det er rigtignok ikke det samme som at han ikke er til, — og hele Oldtidens Tankegang —

— Jo, ganske vist, — ja, jeg vèd jo nok, den almindelige Fortolkning, den gaar mest i Deres Retning . . . Men det kommer dog ud paa noget andet . . . Ser De dette her, det ser mig næsten pantheistisk ud . . . Ja, jeg kan jo nok vide, De har ikke ment det saaledes . . . De tænker Dem det vel nærmest saaledes, at disse Individers Karakter er bestemt ved hele den Folkekarakter, som ogsaa udtaler sig i Mythen.

— Ja—a.

— Ja, men saa er Udtrykket rigtignok . . . „En Idè, der giver sig selv Liv“ — det er skam ren Pantheisme, Panlogisme, — det maa være en Reminiscens af Hegel . . . Ja, jeg gør Dem kun opmærksom paa den Fare for Misforstaaelse, som ligger deri . . . De bør passe nøje paa den Slags Udtryk . . . Saadan noget, det gaar ikke ved Examen . . . Naa,

men ellers var jo Afhandlingen som sædvanlig særdeles dygtig . . . Farvel, Hjorth. —

Hjorth følte sig usædvanlig lettet ved at træde fra det lille Professorværelse ud i det halvmørke Rusauditorium, hvor en Snes Theologer sad og pinte sig med den nye Opgave. Henne under Vinduet vinkede Kleistrup ad ham.

— Naa, hvordan var den saa?

— Aa, saadan Confinium.

— De er da ogsaa en heldig Kantøffel . . . Min var sgu til non . . . Sig mig, naar Pokker var det nu Luther døde?

— 1546, 18de Februar.

— Aah ja, Herregud!

Hjorth satte sig ned for at fuldende sin Afhandling, medens han svor en tavs Ed paa ikke tiere at give sig saadanne Blottelser. Men denne Gang var der ikke synderlig Fare; Kirkehistorien er et rart, nevtralt Omraade. — —

Om Aftenen var Professor Petersen hos Lindekærs. Talen faldt paa Hjorth, hvem de beklagede at have set saa lidt til i den senere Tid, og Fruen kunde ikke blive træt af at rose ham. Han maatte være En, som Videnskaben og Kirken kunde vente sig noget af. Mente Professoren ikke ogsaa?

— Jo—o, — han er jo langt fra ikke uden Begavelse.

— Jeg tròde ogsaa, han var meget flittig? spurgte Ellinor.

— Ja, jo — det er han, han er meget ihærdig, det er —

— Og alsidig i sine Interesser, sagde Fruen.

— Jo, ganske vist . . . Han gaar paa Skriveøvelser hos mig i denne Tid, og det kan ikke nægtes, at hans Afhandlinger som oftest staar over de andres, — naa, han er jo ogsaa ældre . . . Men der mangler mig, jeg vèd ikke, han er mig noget tør, — saa underlig tør.

— Ja, det bliver vistnok snarere den videnskabelige Theologi end Præstegærningen, — som vil passe for ham, bemærkede Provsten.

— Ja—a . . . Hm . . . Men vi siger jo rigtignok *pectus facit theologum* . . . Naa, Kundskaber har han som sagt, men—n — —

For Fru Cecilie var denne Omtale af Hjorth ikke behagelig. Men Ellinor saà vist paa Professoren, idet hun paa hans betænkelige Ansigt med den fremskudte Mund og de indsugne Kinder læste en Bekræftelse paa sin Mistanke om, at Hjorth ikke var ganske „sikker“. —

XXIX.

Dampen af den theologiske Te var i Færd med at lette i den Suite af Værelser, som vare helligede denne ædle Drik, der var klarere end den Videnskab, til Ære for hvilken den skænkedes, — saa klar, som vilde den ved uskyldig Blondhed fornægte sin Oprindelse fra det buddhistiske Orienten, hvori den maaske ikke havde saa ganske Uret. De langsomt nydende slubrede endnu de sidste Mundfulde i sig, og der var en almindelig Sætten-bort af Kopper i Vindueskarme, paa Borde og fremspringende Reolhylder, hvor der kunde findes en lille Plads blandt de opstablede uindbundne Bøger.

Fra Spisestuen paa den ene Side og fra Forstuen og Bibliotheksværelset paa den anden

var der en Sammenstrømning mod det centrale Diskussions-Rum, det store Studerekammer, hvis Hængelampe straalede gennem de aabne Fløjdøre.

Herinde var der imidlertid ingen Siddepladser at finde. De vare forlængst optagne af Honoratiores, Professorens mere fortrolige Disciple, et Par Katheketer, der vare hans gamle Manuducenter, Kandidater og ældre Studerende paa Nippet til at blive det, — og saa af nogle græsgrønne Russer, der havde usurperet de bedste Pladser med den samme Dristighed, hvormed Drenge i Overgangsaldren engagerer de mest feterede Baldronninger.

Professoren sad midt i Sofaen og havde paa hver Side, som et Par Adjudanter, Professorsønnen med den lange Næse, Kandidat Frederiksen, og hans Ven, Kandidat Thomsen, Stiftsprovstens Svigersøn, en fremtidig Kirkestøtte, der, som Kleistrup havde sagt til Hjorth, lignede Martensens Ethik i „Opbyggelsesbind". Man stod lænet op mod Vægge og Reoler, fik en halv siddende Stilling paa Randen af det store Bord, hvor Bøgerne saa vidt muligt vare skubbede sammen i Midten, dannede levende Rækværker i begge Fløjdøre. Gardinerne vare trukne til Side og de gammeldags dybe Karme

vare fulde af sorte, theologiske Blomster, som i et af de høje Stuevinduer sad i dobbelt Belysning, idet en Gadelygte glòde ind udefra, og spættede de mørke Ruder med lysende Hvirvelpunkter af Tøsneens store Flokker, der opfangede Lyset, medens de drev forbi. Fra de aabne, stærkt oplyste Vinduer hos Genboerne kom af og til Stumper af en høj Violinstemmes Dansemelodier. Ensomme Droscher rumlede gennem Gaden med snedæmpet Hjulrullen og nogle svirpende Pidskeslag, der fik et Par Hoveder i Vinduet til at dreje sig. Nu og da kastede en Sporvogn sin Bjældeklirren og Klokkeringning ind i Samtalens Hvisken og Mumlen.

Denne spredte Samtale døde hen, da Professorens tavse Ansigt ved et ubestemt, ligesom famlende Smil antydede, at han ønskede Ordet for en kort Bemærkning til Forsamlingen.

Han vilde foreslaa, at de i Aften forenede sig til en Samtale om Ugens interessante Begivenhed: Licentiat Willumsens Disputas om Nadveren. Det kunde næppe være andet, end at den hos mange havde bragt forskellige Spørgsmaal frem, som det vilde være frugtbringende at klare, og han vilde derfor bede alle, som havde noget paa Hjærte, om at

udtale sig. Licentiat Willumsen havde, som de uden Tvivl alle vidste, særlig fæstet sin Opmærksomhed paa et Punkt, som han fandt upaaagtet i Reformatorernes Nadverstrid, nemlig den karakteristiske Forskel mellem Kirkens Nadvere og den første Nadvere, Indstiftelsesmaaltidet, at Jesus dèr selv havde været personlig tilstede. Der opstod da det Spørgsmaal, hvorledes Jesus da kunde give Disciplene sit Legeme og Blod, naar han stod midt iblandt dem, og hans Legeme endnu ikke var forklaret. Se, det var jo Hovedmomentet, at hans Legeme ikke var forklaret. Thi hvis han havde givet Disciplene det uforklarede, kødelige Legeme, som stod midt iblandt dem, selv om det nu kunde tænkes, saa vilde jo det første Maaltid være blevet forskelligt fra de andre, og Disciplene havde da faaet mindre end vi fik. Paa den anden Side, dersom han ikke dengang gav dem sit Legeme og sit Blod, saa faldt jo den lutherske og den katholske Nadverlære, — saa kunde Indstiftelsesordene jo heller ikke senere være andet end symbolske. Det var derfor et Punkt, som de nyere Angribere af Læren, f. Ex. Rückert og Meyer, lagde megen Vægt paa. De erindrede, at Licentiat Willumsen besvarede Spørgsmaalet

derhen, at Jesus ogsaa under sit jordiske Liv havde et forklaret aandeligt Legeme som Logos, og det var dette aandelige Legeme, som han havde meddelt Disciplene.

Professorsønnen, Kandidat Frederiksen, snød sin lange Næse og bemærkede, at han fuldstændig kunde slutte sig til denne Opfattelse. Den havde ogsaa et gammelt Forbillede i Kirken, idet allerede Irenæus og Gregor af Nyssa mente, at Brød og Vin var Logos' Legeme og Blod, og at Logos forbandt sig med Nadverelementerne, ligesom han havde forbundet sig med Legemet i Maria.

— Ja, jeg maa dog sige, begyndte Kandidat Thomsen, at det forekommer mig farligt at indlade sig paa den Lære, da dog saadan et Legeme ikke har nogen Hjemmel i Skriften.

— Naa, ja, sagde Professoren ... Hm ... Han henviser jo dèr til Forklaringen paa Bjærget, hvor det er ligesom om det jordiske forkrænkelige Legeme gennemstraaledes af det forklarede Legeme ved en momentan Forening.

— Ja men, — tillad mig, Hr. Professor, spurgte en ung Naiv, hvor skal man da tænke sig at dette forklarede Legeme ellers har opholdt sig, under Frelserens Levetid? ... Kan det have siddet oppe ved Guds højre Haand?

— Ja—a, nej, — det bliver jo det gamle Spørgsmaal, De vèd nok, Hr. Christensen, om Logos i den Tid sad ved Guds højre Haand, — De vèd man har indvendt, at i modsat Fald vilde Treenigheden i denne historiske Periode — den himmelske Treenighed vilde saa være bleven en Tohed . . . Men det kan vi dog ikke antage, det vilde jo komme ud paa en Deling af Logos . . . Logos maa jo have været helt i Kristus . . . Naa, jeg brugte maaske før et overilet Udtryk, jeg sagde „en momentan Forening“ — de maa naturligvis tænkes forenede, — men det indeholder unægtelig en Vanskelighed —

— Det forekommer mig dog ikke vanskeligere, begyndte Professorsønnen, — ikke vanskeligere at forstaa, at han i èn Legemlighed har haft to Legemer end at han i èn Personlighed har forenet to Naturer, saaledes at han f. Ex. paa samme Tid *qva* Logos var alvidende og *qva* Menneske indskrænket til de menneskelige Erkendelsesbetingelser. — Saaledes, forekommer det mig, vilde der, ligesom vi har *communicatio idiomatum naturarum*, ogsaa blive en *communicatio idiomatum corporum*, hvoraf f. Ex. Forklaringen paa Bjærget var et *genus auchematicum*.

— Ja, det er ganske vist, det er en meget træffende Parallel, De dèr drager . . . Overhovedet vil det jo altid være befrugtende, ja endogsaa nødvendigt ved dette Spørgsmaal bestandig at se hen til Læren om de to Naturer — ikke sandt . . . De vil erindre, at det var ogsaa Nadverstriden, som førte vore Reformatorer til en dybere Udvikling af denne Lære.

— Jo, men der ligger ogsaa dèr Faren for at komme ind paa det doketiske, Hr. Professor, sagde Kandidat Thomsen, — og det forekommer mig nok, at dette aandelige Legeme — hører lidt derhen.

— Aa, ja . . . Hm . . . Der er ganske vist Fare, — men hvorledes vil De paa den anden Side?

— Ja, jeg mener kun det kan løses i Troen.

— Hm . . . Ja, — det bliver naturligvis ogsaa tilsidst — vi er jo her paa et Punkt, hvor Videnskaben ikke kan sige det sidste Ord. — —

— Tillad mig, Hr. Professor, sagde en ung bleg Mand med et langagtigt, meget hulkindet og randøjet Ansigt, — tillad mig at berøre et Spørgsmaal, der synes mig at staa i nær Forbindelse med det, vi netop omtaler.

Licentiat Willumsen siger et Sted i sin Disputas, at det er ganske uantageligt, at Kristus selv har drukket af Kalken og spist af Brødet.

— Hm . . . Naa, ja, — og De mener?

— Ja, jeg synes, at Texten hos Matthæus, hvor han jo, efter Omdelingen af Kalken, siger til dem: „jeg skal fra nu af visselig ikke drikke af denne Vinstokkens Frugt, før den Dag, da jeg drikker den med eder i min Faders Rige“ — det forekommer mig, især paa Grund af Pronominet: ἐκ τούτου — at det kun kan forstaas saaledes, at han selv har drukket af Kalken —

— Jo, — men—n, De erindrer sikkert, at hos Lukas findes disse Ord før Indstiftelsen —

— Ja men Matthæus maa have Avtoriteten, da han selv var tilstede.

— Ja, det er jo unægtelig, det —

— Og Meyer mener ogsaa, at Jesus utvivlsomt har drukket af Nadverkalken, sandsynligvis efter Velsignelsen —

— Ja—a — hm — men det bliver jo dog rigtignok — det kan dog ikke nægtes, at der er noget meget stødende for vor Følelse dèr . . . Ser De, paa den Maade kommer jo Jesus ligefrem til at have drukket sit eget Blod og spist — det gaar jo dog ikke . . . De maa huske paa, Hr. Hansen, at Meyer kan De ikke be-

raabe Dem paa, — han er jo rationalistisk her, — han mener jo netop ikke, at det virkelig er Jesu Legeme og Blod, ikke sandt! . . . Han tager det jo symbolsk . . . Men naar man ikke gør det, saa — —

Professoren rystede paa Hovedet med et yderst betænksomt Udtryk og styrkede sig ved en Slurk The af den store Kontorkop, der stod foran ham paa Bordet.

I denne Pavse hørte nogle Theologer i Midten af Værelset ved det ene Hjørne af Bordet en ganske sagte Nynnen: —

— Hans Endeligt var trist,
han aad sig selv tilsidst.
Og Tingelingeling — —

Deres forbavsede Blikke mødte Hjorths ironiske Smil. Han sad paa Kanten af Bordet, dinglende med Benene, der slog Takt med Støvlerne. Der begyndte rundt om en Hvisken og sagte Fnisen.

Men Professorsønnen havde allerede genoptaget Diskussionen. Han advarede imod at lade en saadan Følelse blive afgørende overfor Mysteriet, — saa kunde man forkaste det Hele om Anthropofagi. Han vilde minde om Baaders Ord, at vi alle paa en Maade sjælelig vare Anthropofager. Paa samme Maade kunde

man ogsaa sige, at vi alle vare Selvanthropofager. Vi havde jo det skønne Naturexempel med Barnet, som næres af Moderbrystet, der ligesom er dets eget Kød og Blod . . . Og kunde man ikke tænke sig, at Jesus netop i dette Øjeblik, da hans Offerlidelse tog sin Begyndelse, styrkede sit menneskelige og forkrænkelige Legeme til Opstandelsen og Forklaringen ved at nyde sit eget forklarede Legeme, — det samme, som nærer vort Opstandelseslegemes Spirer.

Hjorth fik ikke mere at høre. Han havde set sit Snit til at liste sig ud, og var hurtig nede paa Gaden. Den kolde Tøsne slog ham forfriskende i Ansigtet, og fra Vinduerne lige over for fløj Violinernes Valsemelodi opmuntrende ned til ham. Det forekom ham, at han havde frelst sig ud af et Galehus. Han glædede sig over, èn Gang dog at have givet sig Luft, over denne Drillelyst, der pludselig havde overvældet ham med et lystigt Indfald, ligesom naar han i gamle Dage paa Valgmøderne tirrede Bønderne. Hvor de vare blevne forbavsede, Theologerne! . . . Og idet han saà op paa Vinduerne med Rækken af duknakkede Rygge, brast han i en saa voldsom Latter, at han maatte gribe fat i Lygte-

pælen for ikke at glide paa de snesjappede Fliser.

— Han har da faaet nok, han dèr, hørte han en Mand sige til en anden paa Fortovet lige over for.

— Ja, — jeg har faaet nok! —

XXX.

— Ja, jeg mærker nok, at du er bleven en hel Del mere radikal end jeg, sagde Jessen betænksomt efter at have faaet Ild i sin Pibe, der var gaaet ud under Disputen med Hjorth . . . Naa, nu er du jo ogsaa bleven en lærd Theolog, jeg er kun Dilettant . . . Ja, jeg mente jo nok altid, at du, — skønt saa vidt havde jeg rigtignok ikke tænkt mig . . . Og jeg kan heller ikke selv, — nej en personlig Gud og Udødelighed, det kan jeg nu ikke tænke mig andet, og jeg vil dog ogsaa nok kalde mig Kristen, fordi jeg ikke tror paa alle de Dumheder, som de har gaaet og lavet sammen . . . Naa, men for Resten bliver Forskellen vel

ikke saa stor, og i alt Fald er vi begge komne paa den forkerte Side af Stregen . . . De brændte sgu os begge to, hvis de bare kunde komme afsted med det, de Præster.

Hjorth fandt sig ikke foranlediget til at sige ham imod, idet han tænkte paa sin gamle Ven, Provst Lindekær, og hans Prædiken om at de var værre end Mordere og Kæltringer.

— Naa Fader, det maa du da ikke sige, indvendte hans Datter Nelly.

— Jo, gu min Sæl brændte de os — alle tre, for du maa da ikke tro, at du slap, skønt du er meget sød saadan at se paa . . . De brændte Bob med, af Frygt for at vi skulde have lært ham at gaa og knurre ad Treenigheden, saa han kunde smitte de andre Hunde.

Terrierbastarden Bob med Oberst-Ansigtet var ikke bleven synderlig forandret af Aarene; dens Knebelsbart var maaske lidt hvidligere og den var mindre villig til at gaa paa Bagbenene. Men dens Herskerinde, som den gik og smeg sig op ad og saà op til med sit skæve Tandsmil uden at ane den Fare, som truede dem begge fra Præsternes Side, — Frøken Nelly var ogsaa nu mere sat og mindre tyrannisk i sin Ømhed. Hun var bleven en ganske køn Pige, lidt for lav maaske og med en

Smule bevidst Rankhed. Hendes korte Ansigt med de stærke Kindben og Stumpnæsen havde noget af Kattekraniets Form; det beherskedes af et Par store mørke Øjne, som hun kunde bruge saa venlig og skelmsk, at Karlene paa Skovvang kaldte hende „snomild".

De gik alle fire hen ad en af de smalle Gange i Haven til Fuldmægtigboligen, en lille blomsterfattig Have, tæt af Buske og gamle Frugttræer, hvis krogede Grene flettede et tyndt uregelmæssigt Løvværk, hvori den ansatte Frugt begyndte at gulnes og straalede i Midsommersolens Lys.

— Du er da vel ikke ogsaa bleven venstre, for det synes jeg nu der er saa mange Fritænkere, der begynder at være?

— Ja, jeg er skam ikke rigtig sikker længer, du . . . Jeg synes dog nok —

— Ja, der har vi det . . . Naa det er ikke for det, hun dèr er sgu ogsaa venstre.

— Saa, giver De Dem ogsaa af med Politik?

Nelly blev ganske rød i Hovedet.

— Nej, det gør jeg naturligvis ikke —

— Aa, hun er rent bansat . . . Jeg maa saamæn laane „Morgenbladet" til hende hos Bønderne . . . Naa, de skriver for Resten

ikke saa daarligt for sig ... Men noget Fedteri er det nu alligevel.

— Jeg synes virkelig ikke, udbrød Nelly, at der er nogen Grund til, at vi skal sidde i vore smaa fugtige Stuer og være begejstrede for, at Grev Tramp eller rettere Godsforvalter Ravn og Embedsmændene som Pastor Krarup og Herredsfogden, at de skal styre hele Butikken.

— Ja, se der ser vi, — det er det med Fruentimmer, de gør strax alting personligt ... Slet ingen Sans for det almene, det er altid mig og dig og den og den —

— Men maaske det ogsaa er det rigtige, sagde Hjorth. — I alt Fald er det praktisk og anskueligt.

— Ja, naar man saadan vil tage, saa kan man jo altid ... Der er nu I. A. Hansen ... Dèr saà man da, hvad det var for noget ... Og ham havde jeg dog nogen Godhed for, fordi det var ham, der skaffede os et ordenligt Landsting.

— Aa, jeg synes dog ikke det er værdt at rose ham netop for den Lejlighed, da han solgte sig til Godsejerne, sagde Hjorth. —

— Men, for at tale om noget andet, De vil dog studere videre og tage Deres Examen,

Hr. Hjorth? spurgte Nelly, der ikke fandt, at denne politiske Debat førte til noget.

— Ja, — det vil jeg dog nok . . . Jo, jeg synes nok, jeg vil tage den Smule Fordel af disse Aar, som jeg kan faa, og Kandidat-Titlen, den er dog altid — naar jeg nu f. Ex. fik Lyst til at være Lærer ved en lærd Skole — og i det Hele taget —

— Hvor lang Tid vil det nu tage dig endnu?

— Aa, jeg kunde vistnok gaa op til Jul.

De vare komne hen til Laagen ud til Allèen. Skraas for den havde de en Gavl af Hovedbygningen, — Godsforvalter Ravns Bulbideransigt stak ud af det ene Vindue. Han lagde ikke Mærke til dem, men saà lige ud.

— Ravn nyder nok sin nye Udsigt, hviskede Nelly og gav sig til at le.

— Hvad er det? spurgte Hjorth.

— Aa, det er en meget grinagtig Historie, sagde Jessen. — Dèr ude ad ligger Fugleredе-Gaard, — du vèd, dèr hvor Frøken Klingenberg —

— Ja vel.

— Naa, — saa for nogen Tid siden finder Ravn pludselig paa, at der skal hugges, for at han kan faa Udsigt.

— Ah! —

— Og for at det kunde ske med saa megen Ostentation som muligt, maatte Kammerraaden levere Folk til det Arbejde lige i den aller travleste Høbjærgningstid . . . Og nu — men hvem er det, der kommer dèr nede i Allèen?

— Det er Pastor Krarup, sagde Nelly, hvis store mørke Øjne vare langsynede.

Godsforvalteren vendte nu sin børstehaarede Kuglenakke imod dem. Han saà ogsaa ned ad Allèen. Pludselig forsvandt hans Hoved.

— Han har opdaget ham, sagde Jessen. — Nej, nu skal vi skam se Løjer . . . Lad nu bare være at le, Nell . . . Bob! vær rolig, — Bob! . . . saa, læg sig.

Godsforvalterens Hoved viste sig igen, denne Gang væbnet med en stor Kikkert, som han stirrede ud igennem, medens han af og til tog den fra Øjnene for at skrue paa den.

— God Dag, Ravn! . . . God Dag! raabte Præsten, da han var kommen lige neden under ham.

— God Dag, — aah, er det Dem, Pastor Krarup, god Dag, svarede Ravn, idet han fòr sammen, og medens han nikkede forlegent

ned vilde skjule Kikkerten med en kejtet Bevægelse.

— Kigger De Stjærner om Dagen, eller hvad er det, De ser?

— Aa, det — det er saamæn ingen Ting — det — jeg saà blot ud paa Marken, — de arbejder derude.

— Ah, men det er jo noget nyt, dette Kig, — hvad? — Det har jeg ikke set før . . . Hvad er det for en Gaard, dèr ude, — er det, — det maa da være Fugleredegaard, — ja vist saa, nu ser jeg jo de to Popler . . . Hm . . . Apropos, skal De til Middag dèr imorgen?

— Nej, svarede Ravn slukøret . . . Naa, der skal være Middag dèr?

— Ja vèd De ikke det? . . . Det er for Professoren.

— Professoren?

— Ja Professor Petersen, naturligvis . . . Hun traf ham jo ifjor hos mig, og blev saa indtaget i ham . . . Nu er han der i Besøg . . . Det vil sige, han bòr jo nede paa Kroen i Frederiksminde for at bruge Søbade.

— Naa, gør han det? sagde Ravn gnaven. — Ja, han kan nok ogsaa trænge til at blive noget mindre fersk . . . Men det hjælper sgu

ikke noget, det her; — he! — han skulde da over til Vesterhavet for at ligge i Saltlage . . . Vil De ellers ikke komme op? . . . Det bliver dog lidt genert for Dem saadan i Længden at staa og passiare med Nakken paa Ryggen.

— Jo Tak! nu kommer jeg. — —

— Ha, ha! det var nok en Streg i Regningen, udbrød Jessen.

— Naa saa Professor Petersen er i Besøg dèr . . . Gud vèd om virkelig —

— Ja, hvorfor skulde han ikke tage hende? Professorgagen er dog ikke større end at en Gaard i Ryggen — —, og hun er jo virkelig heller ikke saa afskrækkende — i Betragtning af, at han er Theolog.

— Naa Farvel! — nu maa jeg nok se at komme hjem.

— Har De talt med Kristine og Per Andersen om det, at De ikke vil være Præst? spurgte Nelly.

— Nej, — ikke endnu . . . Ærlig talt, har jeg ikke rigtig haft Lyst . . . Jeg vilde ogsaa nok først tale med Venner og Meningsfæller — i det Punkt . . . Men nu kommer jeg jo til at sige dem det.

— Gud vèd, hvorledes de vil tage det.

— Ja, det bliver vel ikke saa let for dem

at forstaa . . . Men der er jo ikke noget ved at gøre.

Han trykkede dem i Haanden og gik ned gennem Allèen.

— Ja, der er dog det ved at gøre, at hun kunde give ham Rejsepas, og det er jeg nær ved at ønske, at hun gjorde, for jeg tror ikke paa det med Kristine.

— Nej, jeg tror ikke Kristine selv synderlig godt heller, og det er der nok ikke mange, der gør, sagde Nelly.

XXXI.

— Men det er da ikke dit Alvor, Niels?

— Jo, vist er det Alvor, kære Kristine . . . Tror du, jeg har Lyst til at spøge med det . . . Jeg kan ikke og vil ikke . . . Du spurgte mig ifjor, om jeg ikke skulde tro paa Engle, — ja hvis der ikke var andet ivejen.

— Aa, hvad tror de andre paa?

— Paa en hel Del i alt Fald, — for Resten kommer det ikke mig ved.

— Kommer det heller ikke mig ved? . . . Hvad? . . . Tror du ka'ske jeg har Lyst til at blive Skolelærermadam nu?

— Nej det lader ikke til det . . . For Resten er du heller ikke udsat derfor . . . Jeg kan da ikke godt være Lærer, naar jeg

ikke tror paa noget af det, jeg skal lære Børnene.

— Men hvad Fanden vil du da?

— Ja, det vèd jeg virkelig ikke nu . . . Jeg er kastet ud af min Stilling, og hvor jeg egentlig skal vende mig hen og tage fat —

— Aa, du kan gaa ad Helvede til.

— Kristine!

— Ja, det sagde jeg, ja vel, — og jeg spøger sgu heller ikke . . . Tror du ka'ske jeg er født igaar, og ikke kan begribe, at dette her ikke er andet end et Paaskud, for at du kan gifte dig med en eller anden Dame inde i København.

— Det har jeg ikke fortjent at høre af dig, og — det — det vèd du ogsaa selv bedre.

— Aa, det skal du saamæn ikke tage dig saa nær . . . Jeg tror saagu, du er paa Nippet til at flæbe . . . Nej, gener dig bare ikke for min Skyld, jeg er saamæn lige glad . . . Det er bare det, der ærgrer mig, at jeg har ladet mig holde for Nar saa længe . . . Hvis jeg ikke havde vaaren saa tossegod, saa kunde jeg vaaren Frue nu . . . Ja, glo du bare, det kunde jeg . . . Men det har man for, at man gaar og venter paa saadan en Smule Lærer, saadan en Pjalt, der hverken kan blive det

ene eller det andet, saadan en dum Dreng, der ikke engang tør være sin Kærestes Sengekammerat, naar hun gi'er ham Lov til det.

Hjorth rejste sig og gik hen imod Døren. — Denne tavse Ro irriterede mere end noget andet, og hun skyndte sig med at komme til sin yderste Grad af Kynisme.

— Ja, gaa du bare, — naar du ikke bringer en Præstegaard med, er der saamæn ingen, der bryder sig om dig . . . Tro dog bare heller ikke, at jeg har gaaet tørmundet her og ventet paa dig, som om du var den eneste . . . Naar ens Kæreste ikke vil, saa er der andre, der vil . . . Naar man ikke er grimmere end jeg er, behøver man ikke at gaa i Seng alene og tude sig i Søvn.

Hjorth drejede Laasen, ude af Stand til at sige et Ord, kun med den ene Tanke at komme bort, forfærdet, opfyldt af Lede ved sig selv, fordi han nogensinde havde kunnet elske dette Væsen. — I det samme drejedes Laasen ogsaa udefra, og da Døren gik op, traadte Per Andersen og hans Kone ind.

— Hvad er der dog paafærde her inde, Børn? — Man kan jo itt' faa sin Bænkesøvn.

Men Kristines Kraft, der havde været spændt til det yderste, var pludselig brudt

ved Synet af Forældrene. Hun kastede sig om Halsen paa Moderen og hulkede:

— Han vil itt', — han vil itt' —

— Naa, naa, Ki'sten, — hvad er det da?

— Hvad er det, han itt' vil, for Fanden? —

— Han vil itt' ha'e mig, — han vil itt' være Præst.

— Saa—aa, hvad er det, hun siger, Niels?

— Ja, det er forsaavidt sandt nok. Jeg vil ikke være Præst, jeg har opgivet det, hvorfor kan nu være det samme, og saa skældte hun mig ud og sagde, jeg kunde gaa Fanden i Vold, og at hun aldrig havde brudt sig om mig, — og nu tror jeg nok, vi er temmelig enige om, at vi skilles hurtigst muligt.

— Aa, hvad er det for Snak, — hvad vil du bryde dig om det Kærestekævl og Tøsevrøvl! . . . Nej, kom nu og lad os tale ordenlig om Sagen, Niels, og faa Re'elighe'en paa den . . . Selv om du itt' vil være Præst, som du siger, behøver I da'tte derfor at rende fra hinanden . . . Men hvorfor vil du itt' være det? . . . Den Stilling er jo da god nok.

— Nej, det kan ikke nytte noget, Per Andersen, — for selv om du fik hende god igen, saa vil jeg nu ikke have hende, — heller vilde jeg lade mig gøre til Præst. — Farvel.

— Saa —, naa, du maa saamæn ha'e stødt ham godt for Hovedet, min Pige . . . Det var da ogsaa Satan til Historie.

— Hun siger, det stakkels Barn, at han tror hverken paa Gud eller Fanden, — saa saadan et ugudeligt Skarn skal hun da ikke gives i Armene paa, — dèt skulde jeg da stritte imod med Hænder og Ben . . . Aa, Herre Gud! at det skulde tage den Ende! og jeg som tròde, jeg skulde have en Præst til Svigersøn.

— Saa—aa, ja det — hvad han tror eller itt' tror, det bliver jo hans Sag, det — der er jo itt' noget aa sige paa . . . Men du skulde dog ha'e varet dig lidt Ki'sten for saadan at vise ham Vintervejen, over det at det er itt' saa lige til at faa en ung Mand, der dur noget, min Tøs; — og Niels han var da li'e-godt — ja, det kan itt' nytte noget, du vrisser — han har nu ogsaa holdt af dig . . . Men Fanden maa vide, hvad du har gjort ved ham, — han var jo ligesom han var stukken af en Bræms —

Per Andersen satte sig ned paa Bænken, tog sig en Slurk Øl af Trækanden, viskede sig om Munden med Bagen af Haanden og rystede misfornøjet paa Hovedet.

— Jo, han houed mig godt, gjorde Niels . . .

Nu var han heller itt' længer saadan en hidsig Højremand, vi kom rigtig godt ud af det sammen . . . Han var ikke bleven en af de Præster, der gaar og ser ned paa Bonden, som vi har saa mange af.

— Ja men, han vilde jo ikke være Præst. —

— Aa, ja, — hvad? . . . Saadan unge Mennesker, de maa jo ha'e deres Anfægtelser, og derfor kunde det saamæn godt —. Og selv om det nu itt' var blevet til noget, saa siger jeg, den latinske Dannelse og Examen og de Dele, — det er itt' aa kaste Vrag paa . . . Det bli'er ka'ske tilsidst bedre end som en Gaard, for det er noget man har èn Gang for alle, og det er der ingen og kan ta'e fra en . . . Og naar en har det, og der ellers er Krummer i ham, saa slaar han sig igennem, — det er saa bestemt, der ska'tte fejle for en Hægte.

— Naa hvad det angaar, saa har Ki'sten jo da os og Gaard og Hjem, saa —

— Ja vel, men at, man vil jo dog ogsaa gærne have sin Datter godt gift — og — det er jo da — næst etter Gaardens Bedrift og saadan — saa er det jo da det, der ligger en Mand mest paa Hjærte . . . Og det vil jeg nu sige dig, Ki'sten, du skal da ikke sætte din Lid til det Jav med Godsforvalteren. —

Ja gør du bare store Øjne, — jeg vèd noget om det ogsaa, — og det kan hændes, der er flere, som vèd det, og nu vil de naturligvis sige, at det er derfor Hjorth ikke vil ha'e dig, og det vil itt' gøre dig mer købmandsgæv, min Pige. — —

Saadan havde han snakket frem og tilbage en halv Times Tid og givet sin Misfornøjelse Luft, medens han snart sad paa Bænken og trommede med Fingrene paa Bordet, snart gik op og ned ad Gulvet med de tværstribede Uldtrøjeærmer stukne dybt ned under Gølpen.

— Hvad er nu det? udbrød han pludselig, idet han bøjede sig frem og saà ud i Gaarden, hvor en Vogn rullede ind. — Det er jo et Par af Kammerraadens Heste. —

— Der er Bud fra Fuldmægtig Jessen, om Kusken maatte faa Student Hjorths Tøj med tilbages, sagde en Dreng, som stak Hovedet ind ad Døren.

— Saa, ja der har vi det! . . . Ham kan vi sgu skyde en hvid Pind etter . . . Ja, sørg I nu for Tøjet, og saa kan I jo sætte jer til at flæbe igen. — For jeg gaar sgu i Marken.

XXXII.

Hjorths første Følelse efter at Kristine saaledes havde brudt med ham var en dump Nedslagenhed, — Krænkelsen over at føle sig kastet haanlig bort, som en dum Pige slænger et Smykke bort, fordi hun opdager, at det ikke er af Guld, og ikke forstaar, at det kunstneriske Arbejde gør det hundred Gange værdifuldere, — Forbitrelse over at se sin Troskab, som han selv havde holdt hellig under Smerte og Kamp, blive trampet raat af en tilsølet Træsko, — Skam og Anger over at have spildt sin Kærligheds første sprudlende Skum i et smudsigt Glas.

Men i Løbet af disse Dage, som han tilbragte i Jessens stille, tarvelige Hus, maatte

denne Stemning efterhaanden vige for Følelsen af Befrielse ved at være kommen ud af et Forhold, som han havde indset var skævt, men som hans Anskuelser forbød ham at bryde. Det var som om nu det sidste snærende Baand fra hans gamle Liv var sprunget af sig selv, og han stod uhindret over for det ny. —

En fjorten Dages Tid derefter tog han ind til København og optog sine Studier for Alvor. Da han ikke længer var forlovet, forekom det ham mindre magtpaaliggende at blive tidlig færdig. Han opgav den overanstrængte Plan at gaa op ved Juletid og vilde benytte hele Aaret for at kunne møde fuldt rustet og sikker ved Examensbordet.

Over hans stillesiddende Liv gik saa Dagene bort, ensartede, kun adskilte ved det mer eller mindre, han havde faaet udrettet. Det blev ham en Lidenskab blot det at lægge saa og saa meget bag sig, at føle, hvorledes han ligesom havde Tag i Tiden og ikke lod den slippe forbi uden at have fravristet den, hvad den skjulte af Arbejdsmængde. En af hans største Glæder var at kunne sige til sig selv om Aftenen: Idag har jeg læst tretten Timer.

Til denne formelle Arbejdslyst kom den

stedse voxende Glæde af at nærme sig Maalet, Nydelsen af de videre Udsigter, den styrkende Følelse af, hvorledes de spredte Kundskaber føjede sig sammen, belyste hverandre, greb ind i hinanden, udfyldte Hullerne og forenede sig til et sammenhængende Lærdomshele.

Men den videnskabelige Lykke, som overstraalede det Hele, den endelige Klarhed, Splittelsen af de sidste Taager, — det var endnu ikke alt dette, det var ikke Samlingen af det gamle, men det nye, der kom til. For midt under Repetitionen, overlæsset af det skolemæssige Examensarbejde, fik han Tid til at fuldende sin egen Udvikling ved selvstændige Studier. Han holdt sig Professor Petersens Raad efterrettelig, ikke at nøjes med det aller nødtørftigste, men tage det lidt udførlig, — saa efterrettelig, at Professorhovedet vistnok vilde have rystet med sit betænkeligste Udtryk, dersom det havde været Vidne dertil. For han gik nu selv til disse Germaner, hvem alle brave Theologer kun have et Skinkendskab til gennem rettroende Modskrifter, — til Theologiens Titaner.

Det var med en vis Hjærtebanken, som om Udlaaneren kunde læse hans betænkelige Tros-Tilstand, at han i Universitets-Biblioteket

en Dag sagde „Strauss — den kristelige Troslære i dens historiske Udvikling og dens Kamp med den moderne Videnskab.“

Dette klassiske Værk er, som det kundgør i Titlen, en Bog om Kamp. Dets Blade have en Hvidhed af Arena-Sand, hvorpaa Skriften staar med en Farve som af Blod fra den theologiske Pennestrid. Paa denne Arena træde Gladiatorerne op, naar de forskellige Leges Dogme-Kampraab lyde: Legen om Skabelsen! . . . Legen om Forsynet! . . . Legen om de to Naturer i Kristus! . . . Legen om den hellige Aand! . . . Daabslegen! . . . Nadverlegen! . . . Legen om Udødeligheden! De mylre ud fra Fortidens mørke Carcer, Moses med sit Stenskjold, Profeter, Evangelister og Apostle i Papyruskjortler, Kirkefædre og Skolastikere i Pergamentspandsere og Dogmatikere i Læderkøllerter, Rettroende og Kættere imellem hverandre; de samle sig hobevis; og Kampen begynder, rasende, uden Naade, — „til Helvede med den, der staar imod! Herrens Sværd og Gideons!“ — den tiltager i Styrke, idet fler og fler blande sig i den, holder sig staaende, afmattes, medens Rækkerne udtyndes, — indtil Strauss vinker fra Podiet, og den sidste Kæmper træder ud paa Arenen af Nutidens

Port, den nøgne usaarlige Videnskab med Tænkningens og Erfaringens tveæggede Sværd, der gør en Ende paa Legen ved at fælde de tiloversblevne, saarede Fægtere . . . Det var dette Skuespil, der opførtes for Hjorth; hver Gang Kampraabet lød, maatte alt hvad der var blevet tilbage i ham af dogmatisk Vanetro, af gamle kirkelige Anskuelser — alle disse Nølere maatte ned paa Arenen for at blande sig i den skæbnesvangre Kamp, og de gik i Døden berusede af den vilde Festlighed med den ægte Gladiator-Begejstring, der raabte med Vaabenklang op til Podiet: „Hil dig, Strauss! vi, som skal dø, hilse dig!“ —

Men endnu var der en Kamp tilbage. Endnu stod Hovedfæstningen: den hellige Skrift, denne mystiske Borg, som er Protestantens sidste Tilflugtssted. „Det Ord de vel skal lade staa og dertil Utak have,“ — i disse djærve Ord udsang Luther sin Sejersvished. Og han kunde gøre det den Gang. Om end Menigheden i Brunsvig efter den katholske Prædiken sang: „Ak Gud fra Himlen se herned! . . . dit Ord man ej vil lade staa, og Troens Lys flux ud vil gaa hos alle Folk paa Jorden“ — det var dog blind Allarm, der var ingen, som for Alvor havde tænkt paa

at omstyrte Ordet. Men tre Aarhundreder have afløst hinanden siden da; og hvad det ene Aarhundrede frygter, det haaber det næste, og hvad det andet Aarhundrede haaber, det vover det følgende. Alt eftersom Slægten fornyes, og ældes under sin Fornyelse, spirer der nye Tanker, underlige unge og gammelkloge Tanker, Tanker som ere idel Spørgsmaal; — men hvad det ene Aarhundrede spørger om, det besvarer det andet. Det begynder at lalle og stamme og svare med nye Tunger, hellige Ildtunger i alle Maal, den menneskelige Aands Pinsetegn. Der blev spurgt om Ordet, og der blev svaret; og Utak fik de, deri havde Luther Ret, — men Ordet lod de ikke staa.

Men hos Hjorth stod det endnu, og saa længe denne Fæstning ikke er faldet, er det ubefæstede Sind truet af stedse nye Udfald, om end Tankernes Friskarer have oversvømmet det nok saa tæt. Fæstningen stod der; og inderst inde bag dens viede Ringmur og hellige Forter sad en Del af ham selv fangen i Avtoritetstroens Baand og sukkede efter Befriere, men kunde ikke selv bryde ud og forene sig med sine Venner, og de kunde heller ikke selv storme Borgen, men ventede paa

Hjælp af en Stormagt. Hist og her var der vel skudt en Tinde ned eller brudt en Bresche, — dog, det havde ingen Art. — Men nu slog Befrielses-Timen, da den tyske Kritik kørte frem med Tübinger-Detachementets svære Skyts, og Batteriet Baur plantede sine Kanoner op og kastede sine straalende Strejflys ud i Fortidsnatten, som hviler over den hellige Fæstning, skjulende dens Rifter og Huller, medens det af og til udsendte et af disse sikkert rettede, frygtelige Projektiler, der bore sig helt ned i den historiske Undergrund og sprænge i Luften, hvad der er opført derpaa . . . Da dette Bombardement endelig var forbi, stormede Friskarerne ind i den sammenskudte Fæstning, hvor kun et Par St. Pauls Forter, St. Johannes' Aabenbaringstaarn og nogle Mathæus-Kassematter havde holdt sig under Ildregnen, isolerede mellem de rygende Tomter, — og de befriede Fangen, som jublede dem imøde, og Krigen var endt for stedse. —

Medens disse voldsomme Ting forefaldt i det stille Studereværelse, Side om Side med en fredsommelig, ensformig Examens-Repetition, vexlede Dagene udenfor: — Dage med lyseblaa straalende Høsthimmel; — Dage med Efteraarsjævndøgnenes skysvøbte Storme, buld-

rende mellem Gavlene, hylende og tudende i Skorstenene, klaprende med Vinduesstænger og raslende med Tagsten; — Dage med tæt Frosttaage og Rim ned over de røde Tegltage; — dæmpede hvide Vinterdage med tæt blødt Snefald gennem stille Luft, som om Himlen var Bugen af en uhyre hvidgraa Fugl, der fældte sin Dragt og lod Dunene drysse ned over Jorden; — skingrende og bidende Frostdage med Espalier af Krystalblomster paa Ruderne og blændende Solskin over Tagenes store Snedriver, hvoraf nu og da en Lavine løsnede sig og plumpede fra Tagskægget ned i Gaarden med et dumpt Bulder; — lunefulde Aprildage med Regnskyl, der pjaskede mod Ruderne og vaskede ned ad Tagene, paa hvis blanke Tegl Solen strax efter stirrede, som en stor gylden Pupil i et skyglippende mørkeblaat Øje, med et hvast Bygeblik; — milde Foraarsdage endelig, der pustede en slappende grødetung Varme ind igennem de aabne Vinduer.

Den lange Gaard lokkede Gadesælgerne ind, som om den var en virkelig blind Gade. Deres Raab trængte af og til op til ham under Læsningen, monotone og dog vexlende fra Efteraarets Frugter og den første Frosttaages

melankolske Muslinger til Rødspætter og Appelsiner, til Rejerne og de grønne Kranse.

Nedenunder var der fra Morgen til Aften en uafladelig Hamren fra Smedjen, ligesom Taktslagene til en grundig, udholdende Flid. Inde i Værelset ved Siden af jamrede den brystsyge Mand sig ofte som en døende. Men fra oven kom nu og da den muntre Vingeklapren af en hvid Duesværm, der fløj ud af et Tagvindue og kredsede hen over Mønningerne op imod en blaa Himmel — en Lyd som af noget jublende, der fløj befriet bort.

XXXIII.

Han gik naturligvis ikke meget ud det Aar. Men han besøgte endnu temmelig hyppig Lindekærs; — han kunde ikke undvære at komme dèr. Og dog var det ikke som før. De modtog ham med den samme Venlighed, men han befandt sig ikke saa vel. Han syntes, at han i Grunden ikke længer havde Ret til at komme dèr, havde en Følelse af, at han nu befandt sig i deres Hus under en falsk Forudsætning. Det pinte ham, at han var fjærnet fra dem og halvvejs førte dem bag Lyset ved sin Tavshed.

En Aften i Februar Maaned var han der i et Selskab, der var gjort til Ære for Pro-

fessor Petersen og hans Hustru. Han var nemlig i Julen bleven forlovet og strax efter gift med Frøken Klingenberg. De havde tilbragt Hvedebrødsdagene paa Fugleredegaard og vare lige komne til Byen. Der var nogle Kapellaner og Kateketer med Fruer, en lille udvalgt Kreds, hvori Fru Petersens rødsprængte Ansigt ret kunde straale som det feterede Midtpunkt. Men Hjorth kedede sig grundig. Han søgte hen til en Chaisselong, afsides, ved Siden af Ellinor, der trods sit kirkelige Sindelag heller ikke saà ud til at more sig. Hun fortalte ham om Konservatoriet, om den nye Lærer, de havde faaet, og om hvor kedsommelige de mandlige Elever vare.

Ellinor blev opfordret til at spille. Hun rejste sig med et mat Smil, satte sig ved Flygelet og spillede sit Examensstykke: Mendelssohns Koncert. Det var ligesom Signalet til en livligere Opblusning af Samtalen. —

Man var kommen ind paa det politiske Omraade. Nu havde da Venstre vist, hvad det var for et Parti, hvorledes det i Grunden vilde alt det bestaaende til Livs; — det havde jo agiteret for Dr. Georg Brandes' Ansættelse.

— Ja, det var nok ikke saa langt fra at lykkes, sagde Professoren med en betænkelig

Hovedrysten. — Kultusministeren var nok i Grunden meget tilbøjelig —

— Ja, han! — ja —

— Og hvis han bliver ved at være det længe, saa —

— Naa, det er der næppe nogen Fare for, sagde Provst Lindekær. — Jeg talte igaar med en Departementschef, og — imellem os sagt, — det er kun et Tidsspørgsmaal —

— Nej virkelig! . . . Det vilde være overordenlig glædeligt . . . Han er jo ligefrem en Plet i Ministeriet.

— Ja, han er jo . . . hm! . . . Det kan jo ikke nægtes —

Hjorth kunde ikke undgaa at høre, hvad der blev sagt. Det irriterede ham. Han gik hen til det fjærneste Vindue.

Ligefor paa den anden Side af Gaden saà man i Lygtelyset den firkantede røde Kirkemur med Tvergavlens Trekant opad fra Midten, medens Tag og Taarn forsvandt i den mørke Himmel, som kun op imod Zenit havde nogle blinkende Stjærner. Lidt tilhøjre, bag Jagternes sorte Master og Tove, kunde man lige skimte Rækken af Børsens spidse Smaagavle. Lygterne paa Broen dannede fire regelmæssige Lysbuketter, bagved dem var der en uordenlig

Spredning af røde Gasblus foran et tykt Mørke, der kun havde en mat Blinken af Kancellibygningens hvidrammede Ruder.

Medens han lyttende stirrede ud, rørte en Haand ganske let ved hans Skulder. Han drejede Hovedet. Det var Fru Lindekær.

— Men Kære dog, — De staar saa alene og har næsten ikke lukket Deres Mund op . . . Hvorfor er De i det Hele saa indesluttet i den senere Tid? . . . Hvis De har noget paa Hjærte, hvis der er noget, som tynger Dem, kunde De dog gærne betro Dem til en gammel Veninde som mig.

— Ja men, kære Frue, der er virkelig intet, som trykker mig . . . Maaske er jeg en Smule overanstrængt af Examenslæsning . . . Det er det Hele.

— Nu er De ikke ærlig, Hjorth . . . De har slet ikke fortalt mig, at det ikke bliver til noget med Deres Forlovelse.

— Nej, — det har jeg ikke, — men det —

— Det har virkelig gjort mig mø' ondt at høre.

— Det skal det saamæn ikke . . . Det er sikkert bedst for os begge saaledes.

— Og Grunden —

— Har De ogsaa hørt den? . . . Men hvordan —

— De glemmer, at Fru Petersen er dèr fra Egnen . . . Aa, jeg kan saa godt forstaa, at alt det maa have kostet Dem mø' Kamp, og at De har været i saadan indre Gæring, at det har lukket Dem noget til . . . Men alligevel, — De kunde saa trygt have talt med mig derom, De vèd, jeg er ingen Fanatiker, — og det gør dog godt ikke at være ganske ene med sine Tanker, som man tidt ikke kan mestre . . . Jeg finder det nu saa rimeligt, at en ung Mand ikke saa glat kan komme over den Udvikling, — især i vore Tider, hvor der er saa mø' som, — af andre Retninger — og jeg holder kun mere af Dem derfor . . . Men nu skal De heller ikke strax, fordi De for Øjeblikket ikke synes, at De — og selv om De maaske aldrig bliver saadan rigtig som — som Kirken nu forlanger det, — saa kan det jo godt være, at De alligevel . . . Ja, det var maaske aller bedst for Menigheden, om der nu kom Præster, som ikke var altfor stift rettroende, og ikke altfor uimodtagelige for andre Strømninger i Tiden, for de Strømninger kommer dog ogsaa til deres Menighed, og der er saa mange Præster nu, der slet

ikke forstaar det, — de aller fleste vist . . . Det har jeg nu tænkt saa mø' over.

— Ja, det er jo muligt, at De har Ret deri . . . Men jeg kan alligevel aldrig . . . Jeg er bange for, Fru Lindekær, at nu, da De er saa venlig imod mig, har De ingen Anelse om, hvor fjærnt mit Standpunkt er fra det, — ja ogsaa fra det, som De selv staar paa.

— Og tror De da, jeg vilde være mindre venlig mod Dem, dersom jeg vidste det, — og dersom De nu var saadan, hvad man kalder Fritænker?

— Jeg vèd ikke rigtig, om De saa kunde —

— Tro det ikke, Kære! —

Hun rakte ham sin Haand, og han trykkede den taknemlig. Fra Pulslejet paa hendes Haandled saà den lille Guldslange op paa ham med sine smaa Rubinøjne. — Den lignede ikke hin fristende Slange i Paradiset; den bugtede sig om Armen, som opad Æskulapstaven den hellige hedenske Slange, der finder lægende Urter med sit kloge Blik.

XXXIV.

I Universitetets nederste Gang tilvenstre stod en halv Snes Theologer med deres Mapper og Bøger under Armen, trippende af ængstelig Examens-Utaalmodighed, nogle hviskende om de foregaaende Dages Opgaver, andre studerende Stipendieopslagene bag Rammernes Staaltraadsfletning, for at faa de spændende Minuter til at gaa.

— Naa, triste Endeligt, sagde Kleistrup til Hjorth, der siden hin berømte theologiske The lød dette Navn, — naa triste Endeligt, hvad vil De helst have idag?

— Aa jeg vèd saamæn ikke rigtig.

— Nej, De slaar Dem jo' sagtens igennem . . . Men jeg vèd det sgu, for faar' vi

Hermeneutik, saa gaar det rent ad Helvede til, for det har jeg aldrig set for mine Øjne før imorges. Men faar vi Indledning, saa skal jeg nok klare mig, — i alt Fald til Sekunden.

Men dette sagde han svigefuld, følende et beroligende Tryk af det danske nye Testamente i Støvleskaftet.

I det samme gik Døren til Examensauditoriet op; Studenterne skyndte sig ind og tog Plads. Der gik endnu nogle frygtelige Minuter med en sagte Hvisken og Papirsraslen og Støvleknirken fra den vagthavende Herre. Han standsede, saà paa sit Uhr, løste Kæden af og lagde det foran sig paa Pulten, trak en Seddel op af Lommen, rømmede sig og læste: —

„Der ønskes en Redegørelse for de Hovedargumenter, som i dette Aarhundrede ere gjort gældende mod Johannes-Evangeliets Ægthed og historiske Værd, samt en Kritik af disse.“

Dyb Tavshed og Udvexling af betydningsfulde Blikke, medens Sedlen cirkulerede. Hjorths Øje faldt paa Klejstrup, der satte en komisk fortvivlet Mine op og gjorde Gebærder over til ham ved at slaa Knoene sammen og puste paa Fingrene, hvilket i hans Fingersprog-Jargon skulde sige: „Det var en kold èn.“

Hvad hjalp ham nu Testamentet i Støvleskaftet!

Men Hjorth lagde næppe Mærke til ham. Ordene lød for hans Øre som et Kampraab. Det var i dobbelt Forstand et „kritisk“ Øjeblik. Intet Spørgsmaal kunde have fundet ham bedre rustet; han var sikkert mere inde deri, end nogen af Professorerne. Men det var et farligt Spørgsmaal. Naturligvis — man kunde stille Ordene en Smule paa Skruer uden egentlig at forraade sin Mening. Men nej! — skulde „det triste Endeligt“ krybe i Skjul? . . . blæse med den Examen!

Hans velordnede, rede Kundskaber føjede sig hurtig til Planens Ramme og Enkelthederne indfandt sig saa talrige, da han skrev Momenter ned, at det kun galdt om at skaffe Plads. Snart kunde han give sig til Arbejdet, glad over at have faaet Lejlighed til at vidne, stolt ved Tanken om at gøre noget uhørt.

Nedskrivningen gik hurtig fra Haanden, men han brugte hele Tiden og ønskede kun at have et Par Timer endnu. Flere havde allerede afleveret deres Opgave, men han lod bestandig Pennen jage over Papiret.

— Klokken mangler nu kun fem Minutter,

sagde den vagthavende Herre, — da han tilfreds gennemlæste det sidste Punktum:

„Resultatet af disse Undersøgelser bliver altsaa, at det saakaldte Johannes-Evangelium er et uhistorisk, spekulativt-dogmatisk Tendensskrift, hvis Hensigt er at lade Oldkirkens skærende Modsætning mellem paulinsk Hedningekristendom og Petrinsk Jødekristendom opløse sig i den højere Enhed af en aandeligere og dybere metafysisk Kristendom; det maa være affattet sent i det andet Aarhundrede, og den ubekendte Forfatter ses tydelig at tilhøre den alexandrisk-gnostiske Retning."

— *Consummatum est*, sagde han ironisk, da han lukkede Auditoriedøren efter sig.

XXXV.

— Det er ganske vist i Almindelighed ikke noget synderlig interessant Arbejde, at læse disse Opgaver igennem, sagde Provst Lindekær.

— Nej, det er saamæn vist nok, lo Professor Petersen . . . Det skal man ikke kunne paastaa med god Samvittighed.

— Men iaften har jeg virkelig haft en fornøjelig Tid med Læsningen af vor Ven Hjorths Opgave om Johannes-Evangeliet . . . Naa, strængt taget maa man jo ikke vide det — men, jeg kender naturligvis Haandskriften, — he, jeg har jo læst saa mange Skoleindberetninger af ham i sin Tid . . . Jeg sad saamæn netop og læste den, da De kom.

— Saa . . . Virkelig! . . . Hm.

— En Kop The til, Hr. Professor?

— Mange Tak, Frøken . . . Hvis jeg maatte faa den lidt tynd.

— En saadan Kundskabsfylde, som han dèr udvikler, det er jo virkelig noget overordenligt . . . Og saa behersket, saa —

— Hm . . . Har De læst den ud? —

— Nej, — jeg mangler vel en Tredjedel eller saa —

— Naa ja, saa kan jeg forstaa . . . Det er jo en anden Sag.

— Saa, falder den af mod Slutningen? — det var jo Skade. Naa, men i alt Fald synes jeg, der allerede er givet saa meget. —

— Ja, falder af? — ja—a, — det vèd jeg ikke, — den forkaster Evangeliet.

— Hvad be—, — den forkaster? . . . Men det er da ikke muligt.

— Ja, som et uægte Tendens-Skrift, ligesom Baur, han optræder som en fuldblods Tübinger.

— Ih! — men det var da aldrig faldet mig ind . . . Jeg tròde kun, han fremsatte det saa grundigt, for siden — for siden at lade Ægtheden træde desto mere glimrende frem . . . Forkaste Johannes-Evangeliet! men dermed

falder jo Halvdelen af den kristelige Lære! Og naar han forkaster det, saa forkaster han vel det meste af Skriften . . . Men det er jo noget aldeles uhørt!

— Ja, jeg erindrer ikke, at sligt er forefaldet ved Examen før, siden den bekendte Historie med Brøchner.

— Ja, det er jo noget ganske lignende . . . Men hvad skal man gøre . . . En saadan Afhandling kan jo næsten ikke modtages.

— Jeg finder rigtignok ikke, sagde Fru Petersen, at Fakultetet kan tillade ham at tage Examen.

— Nej, paa ingen Maade, paa ingen Maade.

— Ja—a . . . Hm! . . . Det er jo dog — hm . . .

— Jeg synes dog, sagde Fru Lindekær, som synlig interesseret havde hørt paa denne Samtale, — jeg synes dog rigtignok, at naar han viser saa udmærkede Kundskaber, saa kan Resultatet da ikke faa Indflydelse paa Bedømmelsen . . . Det vilde da være mø' uretfærdigt.

— Nej, hvor kan du sige det? udbrød Ellinor bagved den store Selvkoger, — det er dog Troen, som —

— Ja, Gud bevares! . . . Man kan da

ikke slaa den theologiske Examen saadan i Hartkorn med andre Examina, Cecilie.

— Nej, den giver jo Adgang til Præstekald.

— Ja netop, det viser jo ogsaa — Nu, og selve den theologiske Examen, der maa jo dog et kristeligt Sindelag, — ikke sandt, være *conditio sine qva non* . . . Det har jo desuden Universitetet udtalt som sin Mening, da det nægtede at stede Brøchner til Examen.

— Ja men, kære Theodor! saa længe den Examen tages ved Universitetet og Professorerne er Universitetslærere, saa maa der dog ogsaa bevares et vist — ja en vis videnskabelig Anstand . . . Det var dog en ligefrem latterlig Tanke, at saa lærde Theologer som for Exempel Schleiermacher eller Strauss ikke skulde kunne blive Kandidater ved Københavns Universitet ... Finder De ikke ogsaa, Hr. Professor? De maa dog som Universitetslærer give mig Ret.

— Ja, det kan jo ikke nægtes, — den dobbelte Stilling — der er virkelig en betydelig Vanskelighed.

— Det kan jeg sandelig slet ikke se, sagde Provsten ærgerlig. — Ikke heller kan jeg finde noget latterligt i den Tanke . . . Tvertimod er det overordentlig glædeligt, at vi nu er kommen ud over den Tids forkastelige Indiffe-

rentisme, — og her er der en Lejlighed til at vise det for vort Vedkommende.

— Ja—a, — hm . . . Jeg har tænkt mig at gøre en Forespørgsel til Kultusministeriet, om hvorledes man vil have at forholde sig.

— Aa, — Ministeren bør ikke være vort *forum*.

— Nej, ganske vist, paa en Maade . . . Men, som sagt, paa Grund af den dobbelte Stilling, — det vil dog vist blive det korrekteste.

XXXVI.

Da Hjorth famlede paa Bordet efter Tændstikker, fik han fat i et stort Brev. Han bandede lidt, inden han fandt Tændstikkeæsken, tændte Lampen i en Fart uden at sætte Kuplen paa, rev Konvoluten op og foldede Skrivelsens Folioark ud: —

Den 8de Juni 1880.

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har under Dags Dato tilskrevet det theologiske Fakultet følgende:

I behagelig Skrivelse af 2den ds. har det højærværdige theologiske Fakultet forespurgt, hvorvidt Hr. studiosus theo-

logiæ Niels Christian Hjorth. efter at han i en skriftlig Opgave af 26de Maj har besvaret Fakultetets Examensspørgsmaal paa en Maade, der formenes ikke blot at staa i Strid med det protestantiske Skriftprincip, men at vidne om en Anskuelse, som er uforenelig med den kristelige Betragtning af Historien og af Guds Aabenbaring i samme, vil være at stede til den mundtlige theologiske Examen.

Foranlediget heraf skal man til behagelig Efterretning melde, at det fremsatte Spørgsmaal maa besvares benægtende.

Hvilket herved meddeles Dem til fornøden Efterretning.

Det theologiske Fakultet.
P. F. V.
H. Petersen,
Dekanus.

XXXVII.

— Kolding, fem Minutters Ophold.

— Farvel, farvel, — Tak for behageligt Rejseselskab.

— Selv Tak! Farvel, lykkelig Rejse.

Hjort strakte sig, glad ved at være ene i Kupèen, med en Følelse af at nærme sig Maalet, af at indaande Grænselandets Luft, svagt krydret af Hjemmets, i det friske Trækpust, der strøg ind gennem det aabne Vindue med en velgørende Kølighed, medens Toget brusede sydpaa i den varme Midsommerdag.

Han gik frem og tilbage i Kupèen, og kunde ikke blive træt af at se ud over Landskabet, der bestandig vexlede indenfor sin

Ensartetheds vide Kreds, og som for hans Øjne skrev „hjemad“ med sine store Linjer, der havde Halvøens brede Natur; — saaledes rejse sig ingen sjællandske Høje, saaledes stige ikke de fynske Alper, som disse sydjydske Bakker, gennem hvis Bølgedrag der gaar noget af den langlige Flugt, som gør et stort Havs rolige Dønninger mægtigere end de krappeste Bølger, der fødes i Sunde og Bælter. Frem mellem disse Jordbølger, der rundede sig efter hinanden, bagved hinanden, over hinanden, hegnmønstrede og korndækkede, med en bleggul Rand mod en høj, dyb blaa Himmel, fuld af Hvirvelskyers hvide Solglans; — bort tversover deres bugtede Dale, hvor Enggræsset, spættet af brogede Køer, skar Kornet af ved Bakkefødderne i en skarp Buelinje som Æggen af en Le, og i hvis Midte en lille Aa blinkede bort mellem Piletræer og Ellekrat, overbygget af en forfalden Spange og hist og her brudt af underlige smaa Møllehjul, hvoraf nogle stod stille ligesom forglemte og glemmende sig selv, medens andre drejede sig langsomt tabende de blanke Vandflader fra deres sorte Aller; — frem forbi deres jævnt skraanende Lider, hvor pludselig Egelunde og Strimler af Bøge-Højskov kastede aftenlig lange Slag-

skygger ned over Vippernes Straalebundter, spredte i Kløfter og Siger og paa bratte Skrænter med en lunefuld Ødselhed, som er ukendt paa Øerne, hvor det sejrrige Plovjærn nidkært har lagt hver Stump Jord under Kornets Guldscepter, og kun tilladt de store, forstrette Skove med deres lovmæssige Grænser.

— Vamdrup.

„1ste og 2den Klasse", 3die Klasse, „Restauration" med røde Bogstaver paa hvid Grund; — dansk Literatur i Opslag paa Muren, Billedværker fra Philipsen og Klassikere fra Reitzel; — Dannebrogsvimpler vajende over begge Gavle; — dannebrogs-Rækværk, dannebrogsstribede Semaforer, dannebrogsstribede Signalstænger, dannebrogsstribet Bind om Lokomotivernes sorte Skorstenshals, højrøde Jærnstænger paa Profilmaalets kridhvide Galge. Det var, som samlede de danske Farver sig her i Grænsestationens Standkvarter til deres sidste Modstand, klyngende sig fast overalt, klatrende op paa Tagene og paa Toppen af de højeste Stænger for at stirre ud, hvor langt de kunde se deres yderste spredte Forposter.

— Færdig.

Skingrende Fløjtetrille, Hvæsen af Damp-

piben, Knagen, Støden, Rullen, — ud til disse Forposter.

Bakkebølgerne løjede af, Skovene færredes og trak sig langt bort til begge Sider, medens Landet mer og med fladnede sig til den øde slesvigske Slette. Men Hjorth stirrede ud til den ene og til den anden Side, urolig, med den feberagtige Spænding, der griber en Dansk, og især en Nordslesviger, ved den nye Grænse og lader En frygte i hvert kommende Sekund at se den zigzag-stribede Zebra-Pæl med den flakte kejserlige Ørn.

. . . Hvidt Led med skarlagenrødt Jærnbeslag til venstre . . . Dannebrogsfarvet Bom til højre . . . Dannebrogsfarvet Led til højre . . . Dannebrogsfarvet Bom til venstre . . . Dannebrogsfarvet Snurre til venstre . . . Dannebrogsfarvet Led til højre . . . Hvordan var det? — stod der nogen Grænsepæl ved Jærnbanen? . . . Endnu ikke; — dannebrogsfarvet Bom til venstre . . . Dannebrogsfarvet Led til højre — nok et til venstre . . . Hvidt Led til venstre; — hvad var det? . . . Et Led nærmede sig til højre, — intet rødt, helt over snavset hvidt, kun med Numret i sorte Bogstaver øverst paa Stolpen, — nok et, lige saadan, med det næste Nummer . . .

De yderste Forposter vare passerede. Der var intet mere at se efter. Hjorth lænede sig magelig tilbage, medens Toget brusede og klaprede ind i „das grosse Vaterland“, der begyndte magert nok, ligesom hans lille Fædreland endte, med svedne Græsflader, — med modne Rugmarker, hvor man kunde gaa mellem Straaene og plukke Axene uden at løfte Haanden, — med Agre af Boghvede, som her i det begyndende Tyskland svarede godt til sit tyske Navn „Hedekorn“, — Boghvede, der var saa fuld af Agerkaal, at det saà ud som Rapsmarker med hvidt Ukrudt i; og over denne triste Begyndelse af Schleswig slog den tykke Røg ned og hvirvlede bort, slæbende over Græsaks og Vipper sin flossede og frynsede Søm som af en laset Florskjole, medens der dannedes et stort Viftemønster af trøstesløs lange Grøfter og Agerrender, der regelmæssig svingede forbi med en Bevægelse som Møllevingers . . .

— Woyens. — Alle aussteigen. — Zollrevision. — Handgepäck mit.

Sidebanen holdt rede og dampede strax efter østpaa. Skovene rykkede nærmere, det begyndte at bakkes. I en Hulning mellem Mark og Skov blinkede noget blaat, der videde

sig ud til en Sø. Bagved byggede et Mylr af røde Tage sig op mod en mørk firkantet Bygning, paa hvis høje Tag et lille Spir skinnede hvidt i Sollyset. Toget peb, bræmsede, holdt. — Hadersleben. — —

Solen stod allerede lavt paa en diset Himmel, da Hjorth i Aastrup vred om tilhøjre fra Chausèen og nærmede sig til Nygaard. Dobbelt rustrøde bugtede sig den gamle Fyrrerækkes Grene under det blaagrønne Naaleløv, og de vestlige Have-Træers Slag-Skygger strakte sig, saa de snart kunde naa at lægge deres Hoveder til Hvile paa de østlige Træers mossede Rødder, medens bagved Haven den store Kløft med sit fodhøje Lag af vissent Bøgeløv, fyldt af en Lysmasse der skød sig igennem paa langs, glødede og straalede som det indre af et uhyre væltet Kobbertag. — Han steg op gennem Hulvejen; Skoven lysnede; blankt og svagt blaanende skinnede Fjorden frem mellem de graa Stammer. Han kom til Udkanten; over den krumme gyldne Flade af en Strimmel Hvedemark, der kilede sig ind imellem Skovene, ud bag de yderste Træer strakte en høj, jævntskraanende Skovpynt sig frem i det stille Vand, hvor den smeltede sammen med sit Spejlbillede til en

grøn Kile, der med sin Spids berørte Skoven paa den anden Bred og aflukkede Fjorden til en langstrakt Sø.

Han standsede. Det var Vonsbæk Præsteskov, han saà.

Ved Begyndelsen af Skoven, hvor nogle vandfyldte Hjulspor skar ud gennem Mudder og forsvandt i Vandet, hilste han paa en Bondekone, der trak Skjorten over Hovedet paa en lille tykmavet Dreng, og det stod saa tydelig for ham, hvorledes han selv som Barn var bleven badet dernede i Fjorden. Da Krattet igen aabnede sig tilhøjre, saà han hende et Stykke ude, langsomt sænkende Barnet, til de krummede Taaspidser berørte den blanke Flade, der ringlede sig under ham, medens han udstødte et hvinende Skrig. Plasken og Hyl derude fra vedblev at følge ham, medens han trængte gennem den tæt sammenfiltrede Underskov, hvis Grene pludselig lukkede sig helt, en Fod over den fugtige Sti, hvor Tjørnene slog en Klo i ham, og Brombærranken strakte sin tornede carmoisinrøde Arm frem foran ham, vinkende med de hvide Blomster mellem de matgrønne Blade og samtidig lokkende med modne Bær, hvor den pragtfulde Gærdesnerle viklede sig op og

aabnede sine store lyserøde Blomsterbægre med deres vinselformede Rand og en hvid Stjærne ned mod Bunden, medens Skovvikken, der klatrede endnu bedre, højt oppe over hans Hoved vimplede med Slyngtraadenes Spiraler over det fine Løv og nikkede med de lange bøjede Blomsterklaser, hvis hvide Baade havde store Sejl, der vare mønstrede med violette Streger, saa fine, som vare de trukne med en Sneppefjer. Det var, som om der udaandedes og udstraaledes en Velkomsthilsen til ham fra dette frodige Planteliv med de sjældne Blomster, som han intet andet Sted havde sèt, men erindrede her fra den Tid, da hans Barnearm endnu var for kort til at naa dem. Disse Farver vare for hans Øjne hvad Alpehornets Toner i Romanzen er for Hugo's Øren: han følte at han kom hjem. Ogsaa han kom jo som en Slagen derude fra den store Valplads, hvor han havde ladet sig hverve fra Hær til Hær af Tidens Magter. Havde han end sejret over sig selv, — for andre stod han dog som en Slagen, ja som en Rømningsmand, og hans Saar begyndte at bløde paa Hjemmets Grund med en Smerte af at alt var forbi for ham, at han ikke længer havde nogen Plads i Livet, med en træt Lyst

til for for bestandig at lægge sit Hoved til Hvile dèr, hvor hans Barnefod havde traadt, under en Sengehimmel af Luftblaat indvirket med grønne Blade og Slyngtraade, lyserøde Snerler og hvide Vikker.

Men pludselig kom der saa igen et Haab, en ubestemt Anelse om at der herhjemme laa noget og ventede paa ham, en formløs Tro paa at han vendte tilbage til det Sted, hvorfra han var draget ud paa et Togt, der nu var bytteløst endt, netop for at finde en ny Vej aaben — udefter — opad — mod Lykken. Saa drev det ham aandejaget frem gennem Krat, over Lavfald med pimplende og sivende Vand, op ad aabne, purlekronede Bakker, hvor Tidslerne slog ham paa Knæene og hvor Miliegræsset stod skulderhøjt, let duvende Blomsteraxenes lange hvidgule Traade og med Aftensolens Blink glidende henad de rødlige, metalblanke Stængler.

Saaledes naàde han snart til den sidste aabne Skrænt, hvor Udsigten igen er fri, og han kastede sig træt ned i det bløde Græs, med Hovedet lænet mod en Træstub.

Himlen var blanket op i Zenit, men nede over den anden Bred stod der endnu en landfast Dis, der foroven umærkelig smeltede

over i Himmelblaaet, og paa hvis violetgraa Grund der svømmede et Par mindre, røde Skyer, som tvers over den blanke Fjord sendte lange Rosastriber overskaarne af staalgraa Strømrifling. Men imellem Vandet og Himlen strakte sig Sverdrup Skov, symetrisk med sit Spejlbillede, overgydt af et mildt Lys, henimod en moden Rugmark tilhøjre, hvis skraanende Gulhed næsten skar i Øjnene, medens Ruderne i et Par Huse luede som Guldblik. Lige i Forgrunden langs Brinken stod en Række høje, fritstaaende Bøge, med lidt bortbøjede Stammer og Kronerne blæste ud mod Fjorden ligesom i Længsel efter at spejle sig; og bag ved det fjærneste Par tilvenstre kom Præstekovens Pynt frem, kun med en Tanke Sol henover den øverste Løvrand, indtil den med sin mørkegrønne Snude syntes at berøre Sverdrup Skov, der laa som støbt i Bronce med en let Forgyldning og grønt anløben i alle Folder og Furer. Saaledes aflukkede Fjordlandskabet sig til en Skovsøs ensomme Fred, hvorover Aftenlyset fra den tunge Himmel bredte Glansen af et vemodigt Smil.

Der var saa stille rundt om. For Øret hørtes neppe længer Klokkeringningen, der

allerede en Stund havde fyldt Luften med sine regelmæssige Dirringer — ligesom Slag af Solesætlandskabets rolige Puls. — Ellers hørtes kun de urolige Smaaskrig af en Pirrfugl, der fløj hid og did over Vandet. Snart var den forsvundet langt borte bag Skoven; strax efter strøg den forbi tæt ved med sit sorte Hoved og de graa Vinger; snart tegnede den mod den mørke Skovgrund det hvide Blink af Bugen og af de sabelkrummede Vingers Underside, snart var det kun dette hvide Spejlbillede, der fløj nede i Vandet. Men saa kom den selv med Vipstjærtens Bølgeflugt, fjærnende sig fra og nærmende sig til Fuglen nede i Vandet, som dalede naar den steg og steg naar den dalede, indtil de næbbedes i Overfladen. Saa stejlede den højt oppe i Luften, virrede et Sekund med Vingerne og styrtede paa Hovedet med et lydeligt Plump helt ned under Vandet, der bølgede i store Ringe, medens den hævede sig skrigende. Den syntes altid at maatte være dèr, at høre med til Stedet som Uroen i et Uhr.

Hjorth blev liggende saaledes en god Stund, idet han lod Stedet aande hele sin milde Ro ind i ham, fyldende ham med disse rene Former og Farver, der vakte saa mange

Erindringer hos ham, Minder fra de stille Dage før Kampens og Udviklingens Tid, ombølgede af Barndomshjemmets Stemning, som det gør saa godt at lade sig vugge til Ro af. Eller ogsaa, glemmende alt, stirrede han lige op i Zenit, hvis Aftenblaa havde en svag Dunkelhed, en Erindring af opløste Taager.

Der begyndte at falde Skygge over Sverdrup Skov, og paa Vonsbæksiden havde kun de øverste Grene af Kronbøgen endnu lidt Lys ovenover de andre Trætoppe paa Bakken. Saa sprang han pludselig op og gik hurtig videre. Opad den dunkle Sti, forbi Kronbøgen, hvis snorlige graa Søjle steg op over Løvhvælvet, inden den løftede sin Kuppel, gennem Græs, hvori han næsten druknede, og hvis Blomster vaskede hans Ansigt med Dug, ned ad den altid fugtige, rodknudrede Sti gennem den store Kløft, hvor det dæmrede mellem de favnetykke Stammer, over den pludrende Bæk paa den halvraadne Spange, hvis Gangbræt knagede under hans Skridt, — dette uhyre vigtige Punkt, paa hvis Forsvar hele Stillingen beroede, naar man legede Krig, og den tydske Overmagt kom stormende oppe fra den faste Stilling ved Kirken, hvis hvide Kalkvæg skinnede gennem det mørke

Løv. Klokkeklangen kom nu deroppe fra stærkere og legemligere, rullende sine malmtonende Bølger langs ind gennem hele Kløften, der havde noget af en Kirkehvælvings køle Halvmørke. Og nu saà han allerede sit Yndlingstræ, Skovens mægtigste Bøg, som henne ved Laagen hældede sig ud over Gærdet med sin mosspættede Kæmpestamme og strakte Grene, store som Træer, velsignende midt ind over de Dødes stille Have. Fra dens yderste lyse Barklinje, lidt ovenfor Gærdet, flagrede et blaat Slør ganske sagte ud. Da han kom derop, saà han en ung Dame sidde paa Kanten af Gærdet med Ryggen lænet tilbage mod Stammen. Hun hilste „God Aften“ med fremmed Akcent.

Ligefor, ved det modsatte Gærde af Kirkegaarden, stod en Række gamle Aske og Ege, blandt de sidste en Veteran, der var saa udtrøsknet i sit hullede og revnede Barkpandser, at den havde faaet en tyk Jærnring om Brystet, ligesom Roland. Bagved dem, over en høj Marklinje, stod et Par lange Skyer stejlt i Vejret paa den dunkelgraa Grund, glødende i Genskinnet af Solrøstet. Kirkeklokken tav; men en Sang lod sig høre, sunget af uøvede Bondestemmer uordenlig mellem hverandre,

ligesom de Slag, der syntes at slaa Takt, med en Lyd, som naar man banker Tøj. — Det maatte være Rapstærskning paa hans Broders Kobbel lige udenfor.

Marken med de fodhøje, hvidlige Stubbe saà ud som et Vildnis af Asparges; den mejede Raps laa et Par Steder i løse graagule Bunker. Midt inde paa Koblet var der en Stimmel af Mennesker bag en jordgraa Forhøjning, der lignede en lav Skanse. Dèrfra kom Sangen, medens Plejlene svingede oppe over Hovederne. Fyldte Enspænderkarrer, kørte af en Dreng, der red paa Hesten, rumlede derhen, og tomme jog derfra, ud mellem Bunkerne, hvor Koner med storskyggede Lærredskyser ventede dem, støttende sig til de lange River. Hjorth kunde kun komme langsomt frem mellem de stive Rapsstængler, men allerede i lang Frastand kendte han sin korpulente Broder, der stod yderst i en Gruppe henne ved Arbejderne.

— God Aften, Jens.

Den korpulente Mand med brun Habit og Straahat vendte sig om, fremvisende et bredt, skægget Ansigt, der var ganske glødende i Aftensolen. Han svarede rolig og uden at tage den korte Pibe ud af Munden:

— God Aften, Niels! . . . Ja a tvi'lt' nok aa, te vi sku' snart se noget til dig.

Der behøvedes ingen Præsentation; det var lutter Familje, der stod rundt om, Gaardejere fra Bæk, hvis Indbyggere alle vare beslægtede, og hvor Mølleren var en Farbroder af Jens Christian.

Der var Kaptajn Vildfang, en lille tæt Mand med Frederik-den-syvende-Skæg og et hvast Blik fra de smaa graa Øjne under buskede, hvide Øjenbryn. Et vist Vrik med de brede Skuldre og et ejendommeligt Boxertræk i Albuerne gjorde det sandsynligt, at han i sin Tid ofte havde vovet sin Trøje og slaaet mangen Jungmand i Dækket. Han havde efter et mangeaarigt omtumlet Sømandsliv faaet en stor Gaard med en Søster af den gamle Madam Hjorth.

Saa var der Jørgen Juel, Fætter til den gamle Hjorth, en sortskægget Kæmpe med et tungsindigt Udseende, og dennes Svoger, Kromand Bek, der ogsaa i sin Ungdom havde været til Søs og faret Verden rundt, en Mand af Middelhøjde, hvis Bronceansigt indrammedes i tykt graat Haar og studset hvidt Skæg, og som helst talte i korte, subjektløse Udbrud, med Apelklang i den metalliske Stemme, der

gav Piger og Karle Ordrer, som om han stod paa Kommandobroen, og modtog Bestilling paa en Puns med et: „Ja vel, — det skal ske," — i en Tone, som havde han løftet Haanden til Huen.

Endelig var der Farbroderen, Møller Hjorth, en stor knokkelfør Mand, der lignede stærkt efter sin ældre Broder Jørgen og havde arvet dennes Anseelse og Tillidshverv, — støt og tavs, med et Slør af Sørgmodighed, der undertiden slappede hans alvorlige Træk, og som mindre var et Præg af hans Enkemandsstand end af Fædrelandsløshed og den halve Sønneløshed, som er alle Forældres Lod i dette Land, uden mandlig Ungdom.

I den senere Tid var det gaaet meget af Mode at dyrke Raps; — det var mange Aar siden der var blevet tærsket Raps i Vonsbæk Sogn. Derfor havde da ogsaa saa mange givet Møde for at se paa det livlige Arbejde og erindre deres unge Dage, da den dyrkedes overalt, og da Rapshøsten var en Tid af Sved og Svir for hele Egnen. For det er ikke med den som med anden Høst; det kan jo være Slid nok at meje, men at tærske Dagen igennem i en brændende Sommersol det er frem for noget andet det, der kan faa

Fedtet til at risle ud og klæbe Tungen til Ganen, som om den var suget fast. Derfor var der ogsaa en bestandig Æden og Drikken med Hovedmaaltider og Mellemmader og Øl og Kaffe i èn Guddommelighed ligefra Davren til Nadveren, som især den sidste Aften var et stort Gilde, der trak hen til ud paa Natten, og hvor de fleste pyntede sig med en forsvarlig Haarbeutel. Men det var navnlig den store Samling af godt halvhundrede Arbejdsfolk, der gjorde den strænge Tjeneste til en munter Fest, som alle glædede sig til — undtagen Husmoderen, der skulde sørge for den usigelige Mængde Mad og lod koge Spad i Grukedlen.

— Det er længe, I holder ud i Dag, eller i Aften kan man da gærne sige, bemærkede Hjorth.

— Aa jo, vi sku' jo se te vi ku' bli færdig. Man vil da nødig la'e saadan en Slat staa.

— Gaar og muntert fra Haanden, sagde Kromanden.

— Ja– a, — det er da wis . . . Er der møj' tilbages derude, Lars? raabte Jens Hjorth til en Dreng, der i det samme kom kørende med et Læs.

— Nej; — a tø't itt', te der var mer som en Omgang af Karrerne endnu.

— Kan du kende Lars, Jens Christian? — Han er bleven lang nu . . . Ven den her' Høstferie er om', skal han og i æ Skol' aa Herlufsholm . . . Vi var derover sidste Ug' til Optagelsesprøv' . . . Ja, det maa du da kend' til, det er jo ner' aa den Egn, hvor du var . . . Det er vel en god Skol' den?

— Ja, Herlufsholm, den er god nok . . . Det er forresten en rigtig grundtvigiansk Rede.

— Ja, hvordan er det med de her' Grundtvigianer? Er det da itt' Venstremænd?

— Naa, hvad det angaar kan du saamæn være rolig.

— Nu skal vi se æ Kaptajn, sagde Mølleren.

— Kan du gaa over Stag uden aa kæntre, Vildfang? spurgte Kromanden.

Kaptajnen, som var kommen i Skjortemærmer, sprang til Svar paa dette Spørgsmaal over Rækket ind paa Tærskepladsen, fik en Plejl leveret af en træt Karl, der gik og bøvlede med den, saa han var lige ved at dratte Haandvollen, — og begyndte at hugge løs, saa det smældede i Lærredet.

— Der er Slag i 'en, sagde Kromanden, han har itt' mistet si' Kræfter endnu, har æ Kaptajn itt'.

— Han har og det rette Smid paa en Plejl, bemærkede Kæmpen Juel, og strøg sig over det sorte Skæg.

Tærskepladsen var et stort Stykke Lærred, sortsmudset som et røgslaaet Sejl, der var bredt ud paa Jorden en Snes Alen i Kvadrat og hæftet op til alle fire Sider med en Rand paa halvanden Alen. Ved den ene Side læssedes Rapsbunkerne af og spredtes paa Lærredsgulvet, hvor Tærskerne gik rundt i to Rækker, svingende Plejlerne til begge Sider, medens den forreste sang for.

— Ach, der bøse Junge dort! udbrød en blød Stemme pludselig bag ved Hjorth.

Han drejede Hovedet. Det var den unge Dame, han havde set for lidt siden under det store Bøgetræ.

Hun saà til Siden og ved at følge Retningen af hendes Blik, opdagede han Lars løftende sin Pisk over Hesten, der havde en sitrende Bevægelse af Smerte.

— Lars! — hvad Fanden gaar der af dig? ... Hvis du ikke er skikkelig mod Dyret, kan du tro, jeg skal faa fat i dig.

I det samme drejede hun Hovedet og takkede ham med et Blik fra de dybe gulbrune Øjne og et Smil om de smalle, lidt sørgmodig nedvigede Læber. — Saa kiggede hun igen nysgerrig ind paa Tærskepladsen.

— Har De set det før? spurgte han.

— Nej, aldrig; — synger de altid saa ved Høstarbejdet?

— Nej de gør ikke; men Rapstærskning er en Slags Fest for dem. De lever saa godt i de Dage.

Han begyndte at fortælle hende, hvorledes det hele gik for sig, opregnede Maaltiderne, skildrede Glæden, naar Madamen selv kom ud paa Marken med Kaffen. Og saa gav han sig til at udpege, hvad der skete derinde, mindre fordi det behøvedes, end for at Underholdningen ikke strax igen skulde gaa istaa. Dèr lige ved Siden af hende fyldte de Sække med Rapsfrø og Avner, som blev skuffet hen i Hjørnet med Bagsiden af Riverne; paa Møllen udskilte man saa igen Frøene, de smaa sorte Kugler, der saà ud som Hagl. Men henne ved det andet Hjørne rev man Halmen sammen i store Bunker som Stakke.

Han havde ikke sine Øjne fra hende,

medens han talte, og han vedblev at tale for at kunne blive ved at se paa hende.

For hun forekom ham strax at være det smukkeste, han havde set.

Hun var omtrent af Middelhøjde, snarest en Smule under.

Figuren var rank men fri og utvungen, uden denne stive Stejlen-bagover, som man ofte finder hos smaa Damer. Overkroppen lille, paa en fast, smekker Midje, med kraftig rundede Skuldre, men Brystet en Smule fladt. Hovedet var stort og ligesom en Smule tungt, men det sad sikkert paa en stærk Hals, hvorfra en lang, let rundet Linje gik frem til den lille Hage. Men hvad der især gjorde Hovedet stort og trods Ansigtets stille Træk gav det noget tiltrækkende viltert og uregerligt, — det var et svært mørkebrunt Haar, hvis bugtede Tjavser faldt tæt ned over en høj Pande, og som bagtil vældede ud i tykke Bukler ned over en usædvanlig kraftig Nakke, der yndede at bøje sig frem med en langlig Bølgelinje op under dets dybe Skygge, som ikke formaaede at slukke Hudens varme, blændende Skær — en Glans som Reflexlyset fra en skjult Guldplade.

Den korte simple Kjole, næsten uden Be-

sætning, sluttede sig snert om Skikkelsens Ungdommelighed, og en bred, barnlig Kravestrimmel bugtede sig foroven naivt om Halsen. Paa Hovedet havde hun en Baret af sort Fløjl, hvori der skinnede et Par Karneolnaale forbundne ved en lille Guldkæde; et langt blaat Slør faldt hende ned over Brystet, hvorfra det undertiden løftede sig med en mat Flagren fremefter, kærtegnende hendes bløde Kind. —

Tærskningen var nu paa sit sidste, og for at ende værdig opstemte Forsangeren „den tapre Landsoldat," medens Plejlerne slog rasende, som om Slagvollene faldt paa prøjsiske Pikkelhuer.

— Der er vel ingen Gendarm, som spadserer hans Aftentur her i Nærheden, spurgte Kaptajn Vildfang og lod sine skarpe Sømandsøjne gaa rundt i Egnen, indtil de endelig hvilede paa den unge Pige, mistænksomt, som om han saà hos hende noget, der mindede om Gendarmeriet. Men ignorerende denne Fare, stemmede saa han og de andre af fuld Hals med i den forviste Landsoldat.

Kun Hjorth sang ikke med. Han skammede sig lidt over sin Svaghed; men han kunde ikke. Denne utrættelige nationale Be-

gejstring fandt han rørende og smuk, men skønt der var kommet noget op i ham ved at føle den slesvigske Jord under sine Saaler, delte han den ikke saa fuldt, som han maaske burde. Ord og Toner vilde komme kejtet over forlegne Læber; — det vilde være, som havde han for et Aars Tid siden givet sig til at synge med i en Salme — tilmed, naar der sad en skøn Fritænkerske ved Siden af ham. For maaske havde han dog sunget, hvis det ikke havde været ham umuligt at gøre noget, som kunde støde den lille tyske Dame, han stod hos.

Pludselig saà hun op paa ham med et Par forundrede Øjne.

— Hvorfor synger De ikke? . . . Er De da ikke Dansk? . . . Jeg kender den godt, det er den danske Nationalsang.

— Jeg har ingen Stemme.

Men hun gav sig til at le.

— Som om de andre havde det! . . . Nej doch, hvor synger de doch falsk — og saa rædsomt forkert.

Til hans Forskrækkelse begyndte hun at nynne ganske højt.

— Hys! . . . Ti dog stille . . . De vil tro, at De gjør Nar af dem.

— Naa, — de vil mig doch vel ikke banke.

— Nej — naturligvis . . . Men, — det er jo ikke Deres Mening, og saa kan jeg ikke lide, at Folk skal tro det om Dem.

— De har Ret . . . Megen Tak . . . Farvel.

Han saà efter hende, medens hun gik langsomt tilbage mellem de stive Rapsstubbe, med det lange Slør vimplende efter sig, af og til bøjende sig, naar Kjolen hang fast.

— Hvem var det?

— Det var den nye Præsts Datter.

— Vakker Pige . . . ja, jo . . . rigtig omgængelig . . . endda hun er en Binnentysker, sagde Kromanden.

— Ja, det er da wis.

XXXVIII.

Hjorth var ikke strax taget hjem efter det afslagne Examensforsøg. Først dryssede han et Par Uger bort i København. Et Par Gange gjorde han Visit hos Lindekærs, idet han valgte en Tid, da han vidste, at Provsten maatte have Forretninger. Fru Cecilie var venligere imod ham end nogensinde, spurgte ham ud om, hvad han nu tænkte paa at tage sig for, bad ham hjærtelig om at tage sig et langt Hvil og komme rigtig til Ro, tog det Løfte af ham, at han bestandig vilde betragte deres Hus som et Hjem. Men Ellinor viste ham den kølige Venlighed, som man har overfor en, der er falden i Unaade, — køligere

end nødvendigt, fordi det i Grunden gjorde hende ondt.

Hjem havde han kun skrevet, at det ikke blev til noget med at tage Examen den Sommer. Men i et Brev til Jessen havde han forklaret den egentlige Sammenhæng. Fuldmægtigen svarede med et Brev fuldt af Indignation og Hoveren over Theologernes Fanatisme, og bad ham komme ud og nyde sin velfortjente Sommerferie hos dem. Hjorth tog gærne imod Indbydelsen; han trængte til at hvile ud hos Venner, hvem han følte sig i Overensstemmelse med.

Der var Glæde i det lille Hjem, for Nelly var lige bleven forlovet med Forvalteren paa Fuglerede-Gaard, en vakker ung Mand, der længe havde sendt forelskede Blikke derfra til Skovvang, ærligere end dem, som Ravn havde sendt den modsatte Vej. Hun havde med Held været Rationalismens Missionær hos ham, ligesom hendes Moder havde været det hos Jessen. — Under dette Samkvem med et lykkeligt elskende Par levede hans Hjærte op igen, efter den lange theologiske Vinterdvale, med en sød Misundelse.

Den første Aften, han var der, viste Nelly ham et „Morgenblad“, som hun havde gemt

til ham. Dèr stod hele Historien om hans Afhandling og Bortvisning fra Examen som Indledning til en fulminant Artikel mod Universitetet og Ministeriet. „Der kan du se, Fader, det er dog godt til noget, at jeg har lagt mig efter at være Venstre, ellers havde du maaske ikke faaet det at se," sagde hun. Og Jessen maatte halvt ærgerlig indrømme, at det havde glædet ham meget, at der dog var èt Blad, der havde fremdraget den Historie.

Hjorth udsatte bestandig sin Afrejse. Han længtes slet ikke efter at komme hjem; sin Broder kendte han saa lidt til, og han syntes, at han var nu saa fjærnt fra dem alle. Og hvorledes vilde de vel optage hans Frafald? . . . Først da man var kommen over Midten af Juli, rev han sig løs.

Saa var det, han kom lige betids til at modtages af den gamle bekendte Rapstærskning og hilses af „Den tapre Landsoldat".

Kort efter begyndte Høsten; han tog ivrig Del i den, og fandt sig saa vel ved at anspænde sine legemlige Kræfter i fri Luft, efter at hans aandelige længe havde kæmpet i den indelukkede Stue. Hver Dag arbejdede han sig træt ude paa Marken, og her — paa

det høje Kobbel, hvorfra man saà Skovene bøje sig imod hinanden, øjnede et Skaar af Fjordens Spejlflade, stirrede ud over det skovrige, kornbølgende og hegnmønstrede Land, indtil Havet længst ude blinkede En imøde som et stort Sølvbaand, medens der var en utrættelig Fuglejubel fra den tætte blomsterfyldte „Porning“, — her, en enkelt mellem Arbejderne, havde han ikke længer den trykkende Bevidsthed om aandelig Ensomhed, han smeltede sammen med de hjemlige Omgivelser, følte sig en Stund igen som sønderjydsk Bondekarl.

En af de første Aftener, da de sad ved et dampende Toddyglas, fortalte han sin Broder om hvordan det hele var gaaet til, om den Vantro, han havde røbet ved Examen, og Afvisningen. Jens Hjorth var selv en religiøs Mand, som havde en fast Tillid til, at Vorherre en Gang vilde jage Tyskerne ud. I det lille Værelse, hvor de sad, hang der over en gammel Kommode en Gengivelse af Leonardo da Vincis Nadvere i ophøjet hvidt Basrelieftryk paa Guldpapirsgrund, ligesom dem man ser paa Bonbon-Æsker, og oppe over Sofaen stirrede Niels paa et nyt Billede, en korsfæstet Kristus, fra hvis Side der sprang en bred

Flade teglstensrødt Blod, der opfangedes i en gul Kalk af en knælende Engel, iført en blaa guldkantet Kjortel i Lighed med dem, som de simpleste Koristinder bære i ridderlige Operaer, og nedenunder stod der: „Hans Blod har renset Verden for Synd“ — paa Tysk, Spansk, Fransk, Engelsk, Portugisisk og Hollandsk.

Jens Hjorth strøg sig om sit spidse røde Skæg og sagde, at ven Niels ikke længer havde Troen, saa var det rigtigt nok, te han itt' stak det under Stolen og vilde være Præst endda . . . Og hvad han saa ellers blev, saa var det møj' bedre, som te han skulde være en af de Præster, der itt' tròde, hvad de sagde, — og dem var der manne af. — Hans Kone, en noget trivelig Madamme med et regelmæssigt, godmodigt Ansigt, fik ogsaa at høre derom, og var ganske af samme Mening. Hun var især opbragt paa Kristine, der ikke vilde have ham, fordi han ikke blev Præst. — Han skulde bare itt' kere sig om det, for saadan en dum Tøs var længe ikke god nok til ham. Han skulde møj' heller tage sig en af de unge Piger dèr paa Egnen, de var af en anden Dejg som disse Sjællændere, og der gik saa manne i Kærestenød, fordi de unge

Mænd var i Danmark eller paa de lange Farter. Kanske kunde han saa træffe at faa en med en Gaard, og saa kunde han jo slaa sig ned dèr, for det havde han jo Lov til, han var jo udvandret før Terminen og kunde ikke blive vist ud af Gendarmen, saadan som andre unge Mænd, der maatte sneje sig hjem. —

— Har du ellers aldrig talt til æ Kromand om det, te du itt' vil bli' Præst, — for han gør itt' sjæl møj' ud af det religiøse, spurgte Jens ham en Dag.

Det havde Niels naturligvis ikke. Men en Aften, da de havde været ude at høste paa et Kobbel, der laa helt ovre ved Bæk, gik de ind i Kroen, og Jens vilde have Kromanden til at gøre dem Besked i en Kaffepuns. Dem vilde Kromand Bek naturligvis gærne give Puns, men selv trykkede han sig længe ved at tage en med, for han var ikke meget for Spirituosa. Det var fra den Tid, da han fòr til Søs paa de varme Lande, hvor man skal vogte sig for de Varer. Den Gang havde han og Styrmanden lovet sig selv, at de ikke vilde røre Brændevin, og han havde holdt sit Løfte i fjorten Aar, men den anden havde ikke holdt sit i fjorten Dage. Endelig lod han sig dog overtale, og da de havde

drukket en Gang sammen, kom Bek frem med Sagen: —

— Naa, Niels, — saa du vil itt' være Præst?

— Nej, det har jeg ikke Lyst til.

— De vil jo heller itt' lade ham tage hans Examen, fordi han itt' har den rette Tro.

Men Kromanden rystede sin lille Kop foran det sammenknebne Øje og udbrød med en skeptisk Hovedvirren:

— Den rette Tro? — he! — Nu har a faret til Søs i sexten Aar —

— Nej, det bliver for længe, Søren.

— Sexten Aar, — der skal itt' vante en Maaned.

— Nej, ve' du hvad Søren, du har immer sagt, te den Gang a blev født, da gik du til Søs, og a blev født attenhundred og fyrre, lige bestemt.

— Vel . . . Rigtig nok . . . Staar a ved.

— Naa, men den Gang a blev konfirmeret, og den Gang var a fjorten Aar og et halvt, da havde du Pinedød Kroen her.

— Naa, ja, ja, — det er nu og ligemeget . . . Faret Verden rundt og det mer end èn Gang . . . Naa, og nogen Steder havde de Kirker, og andre Steder havde de Maaskeer, og andre

Steder havde de Pagoder med Klokker paa, og andre Steder havde de kun en kalket Stue med et Bord i . . . Se, det ser æ Sømand, men det ser æ Landkrabb' itt'! . . . Og de er sgu lige gode for det.

— Sømændene?

— Sgu baade Sømænd og Landkrabber . . . Det gør itt' møj' til Sagen, det ser vi jo og, te Bismarck han taler jo nok saa kristelig, det er jo ligesom man hører en Præst.

— Jo, vel, — det er rigtigt nok, sagde Jens, noget ubehagelig berørt ved denne Trosfælle.

— Skaal Jens, sagde Kromanden, som for at trøste ham. — Skaal Niels. — Hør, sig mig, bliver I nu ikke snart færre med alt det Kævl og Vrøvleri der oppe i Rigsdagen?

Det var ikke noget nyt og overraskende Spørgsmaal for Niels, da det var det, hvormed de fleste Sønderjyder, som han havde talt med om Politik, havde indledet deres Samtale; Striden mellem Højre og Venstre betragtedes med Mistro som et ganske uvæsentligt Kævleri om Ingenting, under hvilket man glemte dem.

— Ja, jeg vèd saamæn ikke mer om det,

end du selv, sagde Hjorth. — Men det er jo en Forfatningskamp. —

— Ja, det vil da seje, te det her Venstre vil regere.

— Ja, hvorfor skulde de itt' ville regere, Jørgen? — Trour du itt', te de kan have lige saa god Ret til det, som de her Adelsmænd?*)

At Broderen saaledes traadte i Skranken for Venstre, undrede Niels endnu mer end hans Medgørlighed i religiøs Henseende. Han havde haft en apriorisk Forestilling om, at alle Sønderjyder maatte være ivrige Højremænd, og paa den Forestilling havde han selv gaaet og været det i lang Tid. — Men med Kromanden slog det til; han var urokkelig: en Bonde skulde blive ved sin Plov, men Regeringen skulde man overlade til de Dannede. Han forlangte heller itt' sjæl at regere.

— Trour du ka'ske, te æ Adelsmand er bedre som æ Bond'? . . . Nej, det er en gammel Lære, — den gjæld' itt' mer, Jørgen.

— Rigtig nok, Jens . . . Men a sejer, te æ Bond' forstaar itt' aa regere.

— Det vilde dog Frederik den syvende, te Bønderne skulde seje et Ord med i Laget . . .

---

*) Haardt *d*, som paa Tysk.

Han var og en Folkekonge han . . . Han saa'e, te Folkets Kærlighed var hans Styrke.

— Vel, — meget smukt —

— Og han tø't' itt' stort om de her Adelsmænd . . . Men saadan er det itt' med den nuværende . . . Nu skal de jo have Lov til at lave alting etter deres Hoved . . . Det har du heller itt' Lov til aa mene, du er jo Republikaner, Jørgen.

— Vel, — sandt nok — staar a ved.

— Det er vel siden du var i amerikansk Hyre? spurgte Niels.

— Ganske sandt . . . Smukt Land, det Amerika . . . God Regeringsform den.

— Ja men, æ Republikaner, Jørgen, han maa aa være Demokrat . . . Kan æ Republikaner seje te æ Adelsmand skal regere alt etter hans Hoved? . . . Det vil itt' gaa sammel det, Jørgen.

Men Kromanden vilde ikke lade sig trække ud paa Konsekvenser. Nej, Venstre — det kunde han da itt', — nej, det var da og skammeligt saa Venstre forsømte æ Forsvarsvæsen. Og dèr fik han pludselig Jens Hjorth paa sin Side: — Ja, det havde han Ret i, — paa det Punkt dèr var han itt' Venstre, det var der ingen Sønderjyde, der var.

Niels begyndte at forsvare saa smaat, for

han følte, det var et kildent Punkt. Befæstningen af København var dog —

Men de kerede sig Fanden om Københavns Befæstning, det var der ingen Sønderjyde, der brød sig om. — Niels havde nok Ret i, at Danmark ikke kunde være en Militærstat, men en stærk Hær maatte det have, ellers kunde det jo ikke tage Sønderjylland tilbage. — Og de kom ind paa den stadige Tanke om Genforeningen. Paa fredelig Vis vilde det jo ikke gaa, det var tydeligt nok, og under almindelige Forhold kunde det naturligvis ikke lade sig gøre, men under en stor europæisk Krig, naar Tyskland blev angrebet fra flere Sider, og saadan en vilde vel nok en Gang komme . . .

— Naa, Søren, — du kommer til at tage en Puns til med os.

— Nej, det vil a itt', — nej, nej.

— Aa Snak om æ Ting . . . Nu skal vi drikke gamle Danmarks Skaal, og at vi maa komme tilbages . . . Det kan du itt' gaa fra.

— Vel . . . Det er et sandt Ord . . . Tre Punser til. —

Men da Skaalen var drukket, indfandt der sig mere mistrøstige Betragtninger. — Saadan en Krig vilde vel nok en Gang komme - -

men hvor længe kunde de holde ud . . . Det værste var det, at de unge Folk tog bort; der var kun saadan ganske enkelte, der havde Smaafejler, de tog ned til Altona, hvor Sessionen kasserede over en lav Sko; — men de andre gik deres Vej, for preussisk Soldat var der ingen, der vilde være. Endnu var der itt' gaaet nogen Gaard bort, og Tyskerne var vel heller itt' saa slikne etter at komme til aa bo mellem de Danske her oppe. Niels kunde jo nok huske Smeden, der havde været den eneste tyske Mand i Sognet, og som hans Fader immer var oppe at toppes med? — Naa, ham havde de da gjort det saa hedt, at nu var han saa dansk, saa det var en Lyst. Nej, Præsten, det var den eneste rigtige Tysker i Sognet nu; men han var ogsaa en Fanatiker, der hadede alt Dansk og i det hele var det en elendig Præst, der hverken talte tysk eller dansk i Kirken. Det var ogsaa en Skam, at næsten alle deres gode danske Præster havde forladt dem, i Stedet for at blive og sørge for deres Menighed, selv om de maatte aflægge Eden til Kejseren. Men værre endnu var det næsten, at de velstaaende Danske i Ha'erslev tog bort, manne af dem, der havde været Sagens bedste Støtter, de faldt fra Aar for

Aar; ven de havde tjent deres Penge, saa solgte de og rejste, i Stedet for at blive og holde ud med de andre, som itt' kunde rejse.

— Se lidt tiere herind, Niels . . . Altid velkommen, sagde Kromanden, da de gik.

Niels gik ogsaa undertiden derhen og fik sig en Passiar med Kromanden, som han syntes godt om.

Bønderne kom ofte ind paa Kroen om Aftenen, og der blev tidt talt om Niels Hjorth, som var kommen hjem og ikke kunde blive Præst, fordi han ikke havde den rette Tro, — noget, som vakte stor Opsigt og blev forskellig bedømt. — Men naar der var talt en Stund frem og tilbage, sagde Kromanden altid: —

— Ja ser I, a kender Niels, og I vèr, te a er heller itt' sjæl møj' for det religiøse saadan . . . Men a er itt' enig med Niels, for han trour itt' paa en rigtig Gud, og a tykkes dog itt', te Verden kan gaa af sig sjæl . . . Og han holder med Venstre og a er Højremand, saa vi er møj' forskellige . . . Men lig' møj' — flink Fyr — Mand med Principper — ta'er min Hat af.

Denne Mening trængte efterhaanden igennem, og der var ikke mange, som skelede til Niels Hjorth for hans Meningers Skyld.

XXXIX.

Hjorth spadserede hen ad en af disse hyggelige brede Veje, der ligge lunt og dybt imellem store levende Hegn, hvor bredbladede Hasselgrene hæve sig højt over Hybenbuske og over Brombærrankernes lange karmoisinrøde Stængler med fint blaagrønt Løv, hvide Blomster og sorte Bær, medens Snerler og Vikker klatre op imellem alt det Grønne, og Perikum og Regnfang gulner det Hele forneden, — disse Hegn, som virkelig ere levende, med en bestandig Dirren af Blade, mellem hvilke Smaafuglene flyve ud og ind, fyldende Luften med deres utrættelige Kvidren. Han gik i sine egne Tanker og holdt sig ind under Skyggen. Fra

den modsatte Side kom en lang, stiv, sort tilknappet Mand, med et skægløst Ansigts Bleghed mellem en gammeldags Cylinderhat og et bredt hvidt Halsbind uden Flip. — Da han gik forbi Hjorth, saà han meget vist paa ham og gjorde halvvejs Front, som om han havde Lyst til at standse. Hjorth hilste, og de standsede begge.

I Ansigtets blege Parallellogram trak en meget lang Mund sig op imod begge Øren med et Smil af store hvide Tænder.

— Ah — Hm — De — Fremmed maaske her —?

— Nej, jeg er en Broder til Jens Hjorth.

— Ah, — aa — hm — Ferie maaske?

— Ja, jeg studerer ellers i Køben havn ... Det er formodentlig Pastor Schmettau?

— Ja. — Hm. — Jeg vidste ellers ikke, at Hjorth havde — De studerer — hæ —?

— Theologi.

— Ah . . . Hm . . . Glæder mig at gøre Deres Bekendtskab . . . Tænker De at — opholde Dem længere —

— Ja, jeg bliver her vist hele Efteraaret.

— Saa—aa . . . Maaske Overanstrængelse?

— Nej, men — jeg kan i Grunden lige saa godt studere her —

— Hm . . . Haaber De ser ind til mig . . . Farvel. —

Det saà ikke ud til, at Bøndernes Dom over Præsten var dikteret blot af Patriotisme; — hvis han prækede som han samtalede, kunde det unægtelig ikke være overdrevent opbyggeligt. — Det var næppe faldet Hjorth ind at benytte sig af hans Indbydelse, dersom han ikke havde erindret den smukke Datter, som han havde truffet den første Aften og undertiden mødte i Præsteskoven. Han havde dog nok Lyst til at gøre hendes nærmere Bekendtskab.

En Eftermiddag efter Høsten, da han havde drevet om nede ved Fjorden, gik han op gennem den lille Allè, der førte fra Præsteskoven op i Præstegaardshaven. Da han nærmede sig til Huset, kom Frøken Schmettau netop ud ad Havestuedøren, bærende paa en Bakke med Kaffetøj, og gik hen imod „die Laube“. Hun nikkede meget venlig „God Dag“, og han fulgte efter.

— Ah, — god Dag! . . . Det er Hr. Hjorth, theologisk Student — ikke sandt, De er vel ikke Kandidat? . . . Naa . . . Min Plejedatter

Johanna . . . Hr. Sauerbrei, Kredsskole-Inspektor. — Hm . . . Vær saa artig, — tag Plads.

Kredsskole-Inspektor Sauerbrei var en før Mand, med et ret behageligt, næsten jovialt Ansigt, men med et skarpt Blik og noget ondskabsfuldt i sit skæggede Tandsmil, som om det plejede at tilsmile ulykkelige Skolelærere, der forplumrede sig.

Hjorth begyndte at tale om Stedets Skønhed. Han havde aldrig set en Præstegaard ligge saa henrivende. Præsten hørte paa ham, medens hans Mundvige trak sig hen imod Ørene og viste en Række store kalkhvide Tænder, gennem hvilke han mumlede: — „Saa . . . Aa, ja . . . hm.“ Kredsskole-Inspektøren istemte ogsaa Egnens Pris. I det hele disse østlige Fjorde, men især Aabenraa Fjord „wunderschön, reizend!“

Med Undtagelse af saadanne begejstrede Udbrud førtes Samtalen paa Dansk, af Høflighed mod Gæsten. Den gik ikke synderlig livlig, navnlig ikke fra Præstens Side. Han havde en underlig Maner, at sidde med Haanden for den store Mund og mumle ind i Fladen eller ud gennem Fingrene med et Utal af uartikulerede Mellemlyd, medens han nu og

da med Haanden strøg sig over Pande og Øjne.

Man kom til at tale om dansk Politik. Kredsskole-Inspektøren angreb Venstre, ledsaget af Præstens uartikulerede Bifald, fra hvilket der af og til vovede sig en halv Sætning frem, — og det faldt atter i Hjorths Lod at forsvare Demokratiet. Især forargedes Tyskerne over de Danskes ringe Kærlighed til Kongehuset. Dem selv var det ligesom medfødt. Selv naar man var misfornøjet med Kongens Regering, — naar det galdt Kongens Person, saa stod de alle som èn Mand. Kredsskole-Inspektøren kunde endnu mindes den Jubel, der havde været i Rendsborg, da Frederik den syvende kom dertil lige før Oprøret, medens Sindene vare meget bevægede mod Danmark. Saaledes var det ogsaa nu overfor den tyske Kejser. Det var denne Følelse, der gjorde Tyskland stærkt.

Hjorth kritiserede Kongerne, som kun rent undtagelsesvis vare fremragende; de kunde jo ogsaa være helt gale. — Men det var jo netop kun Kongen som saadan, det kom an paa; hvad det øvrige angik, saa sørgede jo Gud for det, han regerede jo ogsaa over de gale Konger — ikke sandt? Og

Kredsskole-Inspektøren saà paa Hjorth med sit ondskabsfulde Smil, som om han var en Lærer, der havde forplumret sig.

Men Præsten endte Diskussionen, idet han stirrende ud i Luften mumlede gennem Fingrene: —

— Hm — det er — mæ — tilvisse en stor Velsignelse for — et Folk — ah — nu — at have en urokkelig Kærlighed til sit Kongehus . . . Hm . . . Kongen selv — mæ — staar jo under Guds Varetægt . . . Hm . . . Det var maaske en lykkeligere Tid for Danmark — ah — nu — under Kristian den syvende end under Kristian den ottende . . . Hm . . . Thi—i — hvad hjælper Begavelse — og—æ Kunst — og—æ — — (med en Haandbevægelse ud i Luften) — og—æ Videnskab, — naar det ikke bruges — mæ — paa rette Maade.

Det var næsten ikke til at holde ud. — „Herregud! er det Tyskland," tænkte Hjorth. Han havde sikkert anbefalet sig allerede, hvis han ikke ved Siden af sig paa Bænken havde haft den smukke Johanna. Hun lod til at gætte hans Kedsomhed og dele den. Under en længere Pavse foreslog han hende en Spadseretur i Haven.

Hun var lidt rød i Hovedet og svarede kun med faa forlegne Ord, medens de gik gennem de bugtede Gange mellem Frugttræerne op paa Udsigtshøjen i Hjørnet af Haven, hvor man saà ud over Fjorden, der tilhøjre spidsede sig ind og forsvandt mellem Skovene, medens den tilvenstre bugtede sig frem gennem aabent Land ud mod Bæltet. I det store Asketræ ovenover dem havde der før været en Opgang til en Platform, ligesom paa et Udsigtstaarn. Han havde saa tidt været deroppe som Dreng, naar han legede med den danske Præsts Sønner. Men hun havde kun bòt der i et Par Aar, og i den forrige tyske Præsts Tid havde der heller ikke været noget saadant. Hun var fra Rhinen. Pastor Schmettau var en Halvonkel til hende; han var Slesvigholstener og havde i den danske Tid været Præst i Slesvig. Men saa blev han misfornøjet, var gaaet over til Tyskerne og havde faaet et Embede i Brandenborg, indtil Krigen. Hendes Forældre vare forlængst døde; Faderen havde været Professor i Düsseldorf. — Først tildryppede disse Meddelelser ham langsomt og afbrudt fra hendes Mund, og han maatte lokke dem frem, medens hun stod ved Siden af ham og pillede et Hasselblad itu, næsten

uden at se paa ham, idet hendes Hoved sænkede sig, saa at Nakkelinjen strakte sig lidt fremad, bærende de bløde mørkebrune Haarbukler. Men efterhaanden blev hun modigere, og han fik oftere hendes gyldenbrune Øjne at se.

— I Düsseldorf? spurgte han med en Blanding af Forundring og Glæde i Stemmen.

— Ja wohl. — Und warum denn nicht?

— Die Stadt Düsseldorf ist sehr schön, und wenn man in der Ferne an sie denkt, und zufällig dort geboren ist, wird Einem wunderlich zu Muthe.

— Ei, wie schön! . . . Sie können Ihren Heine auswendig . . . Ich kann sogar auch weiter gehn: — Ich bin dort geboren, und es ist mir, als müsste ich gleich nach Hause gehn.

Da de engang vare faldne ind i Tysk, blev de ved at føre Samtalen paa dette Sprog. —

— De har Hjemve? — men De vil dog vel ikke strax bort, haaber jeg?

— Strax? — det vilde rigtignok være en Smule uhøfligt, naar man netop har Gæster, og det har vi saa sjælden her.

— Og De vil dog ogsaa snart komme tilbage?

— Ak nej, naar jeg blot kunde, saa vilde jeg langt heller leve dèr — ved Rhinen.

— Ja men, det vilde dog være grusomt at vise Dem her, saa snart jeg kom, og saa igen forsvinde, saa at jeg maatte gaa her alene og længes bort mod Rhinen . . . Ak, jeg har saa tidt længtes bort til Rhinen, som om jeg var født dèr — og naar De ovenikøbet bòde dèr —

— Ej, hvad siger De dog dèr for noget naragtigt Tøj!

— Naar jeg siger noget naragtigt Tøj, — det maa De skrive paa Sprogets Regning . . . Det kommer saadan af sig selv, naar jeg taler Tysk.

— Tak! . . . Det var jo en smuk Kompliment til vort Sprogs Aand! sagde hun og lo, saa hendes Hoved rystede, og Haarbuklerne dansede paa hendes Nakke.

— Nej, saadan var det ikke ment; — men hvorledes kan man paa èn Gang beregne Grammatiken og saa desuden endnu passe paa Meningen?

— Saa er det maaske bedre, at vi Dansk taler, for det er jo dog egentlig Meningen, som er Meningen. Det er jo ogsaa det høfligste mod Dem som Gæst . . . Men hvis min

Onkel og jeg en Gang besøgte Dem, vilde De saa ogsaa være saa høflig at tale Tysk?

— Ikke i min Broders Hus, det vilde være Synd . . . Men det er en anden Sag, ser de nok . . . For Resten kan vi jo holde os ganske nevtralt: jeg taler Dansk og De Tysk. — Jeg hører Dem ogsaa saa gærne tale Tysk.

— Deres Udtryk er jo virkelig ogsaa paa Dansk smukkere end Meningen . . . Og jeg Stakkel, der har gjort mig saa megen Umage for at lære Dansk.

— Nej, jeg mente virkelig ikke, at De taler daarlig Dansk, men jeg holder nu saa meget af det tyske Sprog, og jeg har saa sjælden hørt det, og det lyder saa smukt, naar De siger det —

— Naa det maa man sige, — De er rigtignok ingen Fanatiker!

I det samme kom Præsten op paa Højen, ledsaget af Skoleinspektøren, der havde en Sommer-Entoutcas i Haanden og sin Overfrakke paa Armen. Han vilde spejde efter Damperen, der skulde føre ham til Haderslev. Den maatte nu snart komme fra Aarøsund. Man kunde ogsaa nu allerede se Røgen over Land, og strax efter strøg den om Pynten og

styrede over mod Bæk. Det var paa Tide at gaa saa smaat ned ad Broen til.

De spadserede hen ad den yderste lige Gang, der forlængede sig gennem Allèen ud i Skoven. Kredsskole-Inspektøren havde gjort nogle galante Henvendelser til Johanna, men hun holdt sig bagved med Hjorth, saa han maatte følge Pastoren, der gik stiv med Hænderne paa Ryggen og afmaalte flade Trin af de lange udtraadte Støvler, der først satte Hælene i og saa klappede til med Tæerne et Sted langt foran, medens Hr. Sauerbrei gik elastisk med smaa Skridt af knirkende Saaler, gestikulerende med Armen, hvorover hans Frakke var slængt skødesløst. — Johanna talte til Hjorth om Rhinen, men hun indrømmede, at man kunde ikke forlange det skønnere end her i denne Bøgehøjskov, gennem hvilken Gangstien førte brat ned mod Fjorden. Hvis hun havde været født og opdragen her, vilde det ogsaa have været en anden Sag. Men hvor kunde det være, at han kunde føle Hjemve efter Rhinen, som om han var født dèr? . . . Han fortalte hende om sin Opdragelse gennem tysk Literatur; fordi alle store Tanker vare komne til ham paa Tysk, var det Sprog ligesom hans aandelige Moders-

maal, — for ti Aar siden vilde han trôt, at det Menneske var vanvittigt, der havde sagt til ham, at han en Gang skulde finde Tysk skønt ved Vonsbæk Fjord, men han kunde ikke gøre for det; og saaledes var det ogsaa med Stederne: mod Weimar havde han en Pilgrimslængsel som en Muhamedaner mod Mekka, og Rhinen var bleven sunget saaledes ind i ham, at han næsten fik Hjærtebanken, naar han hørte Navnet paa den skønne Strøm, „hvor Daarskaben grôr paa de grønne Bjærge".

Johanna hørte opmærksomt efter, medens hun gik langsomt ved Siden af ham, ridsende med Parasolspidsen i Gruset, bøjende sit smukke Hoved med denne langlige Bølgelinje af en gul Nakke op under mørke Haarbukler, som allerede havde fortryllet ham den første Aften. Ved de sidste Ord smilede hun ganske fint uden at se op og sagde:

— Jeg maatte gærne vide, om De er en god Theolog, siden De er saa fortrolig med Heine.

Men i det samme hvæsede Piben, medens Damperen stønnende og pumpende lagde til ved Broen, og de lange, flade Bølger begyndte skvulpende at løbe op mod Bredden. Kredsskole-Inspektør Sauerbrei bød Farvel og

gik bort med Præsten, der vilde følge ham helt ud til Skibet. Ovenover dem svajede de lange smidige Bøgegrene med deres mørkegrønne aftenskyggede Løv, medens de øverste Bøgekroner paa den anden Side af Fjorden i Sverdrup Skov havde en straalende Solforgyldning. Yderst ude fra Broen hørtes endnu den sirlige Knirken af Hr. Sauerbreis Saaler og afmaalt Klappen af Pastorens værdige Støvler. Skorstenen blev ved at stønne, og Maskinen gik med en utaalmodig Pumpen. Af og til kom der et lille skarpt Skrig fra Pirrfuglen og et Plump, naar den dukkede paa Hovedet under Vandet. Men bagfra sendte Kirkeklokken sine fredelige Malmtoner ud mellem de store Bøgestammers graa Søjler.

Johanna havde lagt Mærke til, at Hjorth var bleven rød i Hovedet ved hendes Spørgsmaal, og for at befri ham for Svaret, fortsatte hun, som om hun havde glemt sit Spørgsmaal:

— Det er ellers drolligt, at den første Danske, jeg kommer til at tale rigtig med — at han er saadan — hvad hedder det — — so ein Jünger der Germanen.

Dette Navn, hvormed hendes Mund døbte ham, henrykkede ham saaledes, at han maatte

gentage det med hendes Tonefald, saa hun forundret saà paa ham, om han gjorde Nar af hende. Men han lagde ikke Mærke dertil, for han saà til Siden for at indprente sig, hvilket Træ de stod under, som om han havde en Anelse om, at han maaske en Gang senere kunde ønske at erindre nøjagtig, hvor hun havde sagt det til ham.

— Ja, — det har De Ret i . . . Men maaske er det dog det aller naturligste . . . For er ikke hele Danmark Germaniens Lærling?

— Saa, ja — jeg vèd ikke . . . I deres Literatur —

— Fuldstændig, — og saa i vort Øl og vor Politik, tilføjede han leende.

— Ogsaa i Deres Politik? . . . Ja det forstaar jeg mig rigtignok endnu mindre paa end paa Øl, sagde hun med et muntert Smil, medens hun maatte vinke med Parasollen ud imod Hr. Sauerbrei, hvis Lommetørklæde utrættelig viftede fra Bagstavnen af Dampbaaden, der allerede var kommen et Stykke ud paa Fjorden. — Iøvrig har jeg erfaret, at det danske Øl skal være saa godt.

— Ja, det er fortrinligt, det er endogsaa berømt og bliver jo ogsaa exporteret . . . Og vor Literatur, den er virkelig meget smuk og

bliver ogsaa oversat ... Og vor indre Politik, — ja, den er vist ogsaa meget god for Liebhavere. Naar vi ikke egentlig har nogen Bismarck, saa er det virkelig ikke vor Skyld og heller ikke Estrups Skyld —

— Aa, det er den Minister, De talte om oppe i Lauben, og som min Onkel og Skole-Inspektoren holdt paa. — Ikke sandt?

— Jo, — man har jo forskellige Sympathier.

— Jeg tror ikke, De vil komme til at sympathisere meget med Onkel.

— Naa, har De allerede fundet ud af det?

— Og saa faar man Dem vel ikke meget at se?

— Nej, det gør man vel ikke, svarede han og lo saa hjærtelig, at hun maatte le med og blev lidt rød i Hovedet.

— Ja, det er for Resten slet ikke saa amüsant, at det er til at le over, for vi lever her saa stille, og jeg ser næsten ingen, som jeg kan tale med, sagde hun saa, idet hun befriede sit Øje for et af de lange Haar, der var fløjet hen over det, og som hun strøg om bag Øret.

Pastor Schmettau naàde nu op lil dem

og de gik alle tre tilbage til Haven, hvor Johanna forlod dem, da hun skulde gøre Thebordet i Stand. Præsten gik ved Siden af Hjorth med de lange Støvlers værdige Skridt over Gruset, bestandig stiv og knappet sort op til Halsbindet, med Hænderne paa Ryggen, naar han ikke netop strøg med den højre over Ansigtet. Han udtalte sig om sin Stilling til Menigheden. Den var meget vanskelig. Bønderne vare fjendtlige imod ham, og mente, at han hadede alt Dansk. Det var ikke Tilfældet. Kun havde han altid været Slesvig-Holstener og havde ikke kunnet finde sig til Rette under det danske Regimente. Han haabede dengang, at det kunde gaa roligere af, men det viste sig at være en Umulighed. De Danske havde regeret for haardt. Selv nu i denne vanskelige Tid tillod Tyskerne dog en dansk Skole i Haderslev med afgjort patriotisk Farve. Men i den danske Tid kunde der ikke være Tale om en tysk Skole, Folk maatte ikke engang have tyske Huslærere. Om de danske juridiske Embedsmænds Hovmod den Gang kunde man næppe gøre sig nogen Forestilling. — Ulykken var, at det patriotiske Hovmod lod Danmark

forsmaa alt Kendskab til Tyskland. Dersom man havde anet, hvor alvorligt de undertrykte Tyskeres Sag deroppe laa hele Tyskland paa Sinde, og ikke havde tròt, at denne Sympathi kun var Praleri af holstenske „Wühlere“, saa vilde man aldrig have vovet at gaa saa vidt, og adskilligt vilde nu været anderledes. — Efterhaanden som han talte, naàde han frem til nogenlunde hele Sætninger, som afbrødes af stedse færre Grynt og Rømninger; han talte sig endogsaa op til en vis Varme. Hjorth fandt ham mindre utaalelig nu. Han gjorde af og til et Spørgsmaal, men indlod sig ikke i nogen politisk Strid, da han ikke turde stole paa sine spredte og nødvendigvis ensidige Kundskaber fra en Tid, som han ikke selv havde levet med; — han var desuden for vant til at se sine nedarvede Synsmaader omstødte ved senere Erfaringer til ikke med Interesse nu at høre den anden Part.

Efter The satte Johanna sig til Klaveret og sang med en smuk, men noget uøvet Stemme en Del tyske Folkesange: — „Mein Schatz der ist auf der Wanderschaft hin“ — „Es zogen drei Bursche wohl über den Rhein“, „Loreley“, — melankolske Sange, trohjærtet

inderlige i Ord og Melodier. Hvor lød det ikke betagende fra hendes Læber:

Die Luft ist kühl, und es dunkelt,
und ruhig fliesst der Rhein —

Det var til at faa Taarer i Øjnene af. I alt Fald var Hjorth nær ved at faa det, som han sad dèr i den mørke Stue, næsten lige op ad hende, henne ved Vinduet, medens han saà ud mod Sverdrup Skov, der stod mørk mellem den lyse Dis, hvori Fuldmaanen svævede, og det blanke Skaar af Fjorden. Henne fra Præstens Lænestol kom nu og da en afbrudt Stønnen af tør Sentimentalitet. Efterhaanden trængte Maanelyset stærkere ind gennem Ruderne, blinkende i Johannas Øjne. Hun blev pludselig distrait et Sted i „Loreley", og Hjorth maatte suflere:

Den Schiffer im kleinen Schiffe
ergreift es mit wildem Weh — —

Men henne fra Lænestolen mumlede det: „Det er sjælden — hm — at træffe en Dansk — mæ, nu — som er saa hjemme — ah — i den tyske Poesi." —

Da han kom hjem, spurgte Broderen ham,

hvor han havde været, og blev meget overrasket ved at høre, at han havde besøgt Præsten.

— Aa, han havde bedet mig komme, og jeg havde dog nok Lyst til at se ham nærmere og høre, hvordan han udtalte sig.

— Naa, — hvad sagde han saa?

— Han sagde mæ og ba og bu og saa lidt mer, der ikke var saa morsomt.

— Ha, ha, ha! . . . Nej det er saamæn et sølle Skrog . . . De forsøgte da vel itt' at faa dig til at tale Tysk?

— Nej.

XC.

— Se, den sidder snert den Frakk'.

— Ja, det er da wis.

— Og saa slutter den helt op i æ Nakk', itt' som din, hvor man kan se æ Flip. — Og saa Buxerne her, se paa æ Fald over æ Støvl'; — se først helt dèr ner' dèr skal de brede sig, itt' som dine, der hænger dèr og flagrer ovenover.

— Jo, — det er rigtig nok . . . Det er godt syt.

— Ja, I har møj' tilbages aa lære herhjemme . . . Tøj har I nok, men I forstaar itt' aa sy . . . Nej I har møj' aa lære endnu.

— Og det er altsammen syt i Amerika?

— Ja, — det er New York . . . A behøver bare aa skrive til æ Skræder og give æ Maal, her over Skuldren, toogtredive er det, saa vèr æ Skræder Beske'en, saa laver han en hel Habit.

— Det var som Fanden!

— Ja, ha . . . Det er Kunst det, sagde Styrmanden Per Hjorth, idet han tog den korte Shakpibe ud af Munden og spyttede.

Værelset saà ud som en Skrædergarderobe, saa fuldt hang det af gode Gangklæder, Frakker, Jakker, Habiter.

Niels kunde ikke bare sig for at smile lidt over Broderens pralende Udstilling og overlegne Verdensborger-Tone. Men i det Hele lod den til at virke imponerende paa Selskabet. Der var flere Gaardejere fra Bæk, den mørke Kæmpe Jørgen Juel, der mønstrede det Hele med en udødelig Alvor, Kromand Bek, der lo med en fortroligere Holdning, som en der selv havde hørt med til Laget, og den undersætsige Kaptajn Vildfang, der strøg sig om sit Frederik-den-syvende-Skæg, medens han erindrede de Herligheder, han selv plejede at bringe med fra sine Farter og hvormed han havde bedaaret sin Vilhelmine, den gamle Madam Hjorths Søster.

Foruden disse sædvanlige Gæster var der ogsaa en Svoger til Hjortherne, Hr. Fris, en Broder af Jens' Kone. Det var en høj, statelig Mand, der i sin sorte Dragt snarere saà ud som en finere Haandværksmester end som en Bonde. Han ejede en Gaard lige nord for Grænsen, inde i det Danske.

— Nej det var dog den sværeste Kuffert, jeg har set, udbrød Fris, pegende paa en stor Kasse, med højt hvælvet Laag, helt over beslaaet med Zinkplader.

— Rigtig Sømandskuffert den, sagde Kromanden. — Kan og rumme en Del.

— Ja, der kan være møj' i den, og endda ligger det godt, svarede Styrmanden. Og idet han slog Laaget tilbage, som indvendig prangede med et smægtende Damehoved og en stejlende Rytter, viste han hvorledes der dèroppe var et Hatterum, et Rum til Skjorter, et Rum til Flipper og Manschetter, et Rum til Papirer og Bøger.

Men da Fris bøjede sig ned for at undersøge de mange hemmelighedsfulde Remme og Spænder, fór der pludselig bagfra noget op ad Ryggen paa ham, ruskede ham i det store Haar, hoppede ned over Skuldren og sad paa Hjørnet af Kufferten som en lille graabrun

Abekat, der balancerede paa Hug med Halen nede i Kufferten og de lange tynde Arme hængende ned mellem Benene, medens den med Hovedet paa Skak betragtede Selskabet, øjensynlig fornøjet med den Forbavselse, som den havde vakt.

— Sikken en lille Djævel, hvor kom han fra?

— Han har nok siddet henne i æ Krog.

— Ja, han kan hitt' aa manne Kunster, det er da wis, sagde Jens. Og han fortalte, hvorledes han havde kjørt med den derud fra Ha'erslev, og den var krøbet frem paa den forreste Agestol, hvor den sad og vilde holde paa Linerne, som om den var Kusk.

— He . . . Hvad er det ellers for en Art Avekat, Per?

— Det vèr a itt' saa lig' . . . Men han er fra Java, der kjøbte jeg ham . . . Han he'er Sam . . . Come, Sam! Come here my little boy.

Styrmanden strakte sin brune Sømandsnæve med det blaa krudtætsede Anker hen imod den. Sam sprang til, fik fat i Haanden med et sejgt Tag af sine smaa Viskelæders-Hænder, fór op ad Skjorteærmet og tog Plads paa Skulderen, hvor den sad drejende sit

Hoved og gnidende de sorte Haandflader betænksomt mod hinanden.

Man beundrede den og kom til at tale om alle de morsomme Ting, som Sømænd saadan kunde bringe med fra den anden Verden. Æ Kaptajn havde nu haft en Pappegøje, og kunde synge Davids Salmer paa Engelsk. En Gang, da en Dreng stod og glòde paa ham, mens han sang hans Salme, saa brød han pludselig af allerbedst som han sang: „My soul, praise the lord," og skreg: „God damn his eyes." Men han var nu længe død og laa begraven i æ Kaptajns Have under en stor Konkylje. — Saadan var der manne Dyr, og var møj' fornuftigere som manne Mennesker.

— Men hvor er Farbror Hans, spurgte Per, idet han lod Sam entre ned, og trak sin Frakke paa.

— Æ Møller, han maa komm' g'lik . . . Nu er han aa æ Synor' i Ha'erslev . . . Men nu er det nok paa Tide vi gaar til Bords.

Det lange Bord var dækket i den ene Side af den store, temmelig møbeltomme Sal. Damerne sad i den lange Sofa, den smukke Fru Fris i Midten, prangede med sin Silkekjole, der hævdede de nordliges Ry for Over-

daadighed. Anretningen var ikke pralende men solid. Andesteg med Rødkaal og Blomkaal, Svedsker og Æbler og syltede Blommer cirkulerede livlig, fyldende Talerkenerne med store Portioner. De smaa Akvavitglas hilste paa hinanden og Samtalen blev livlig, men ikke højrøstet ved Enderne og langs den ydre Side, hvor Mændene sad.

Den sortskæggede Kæmpe Jørgen Juel med det alvorlige Apostelansigt talte med Hr. Fris om kirkelige Tilstande og Ritualejendommeligheder. Niels hørte bestandig Ordene: Bøn, Forsagelse, Syndernes Forladelse; den meddeltes her „paa Grund af vor Daab," men Fris fandt det smukkere, at deres Præst sagde „for vor Herre Jesu Skyld," og Juel nikkede: det gik nok saa meget til Hjærte det, og begge Dele var jo lige rigtigt. — Men ved den anden Ende af Bordet talte de om Køer. Æ Kaptajn vidste, at der blev indført manne fynske Kvier til Angeln, dèr fik de æ Mærk', og saa gik for Anglerkøer. „Ser og godt nok ud dertil," sagde Kromand Bek. Men Jens Hjorth holdt paa Balmerracen fra Ribe; det var dog nok den givtigste Malkeko. Og midt for Bordet fortalte Styrmanden over til Damerne, hvordan han havde slaaet en lang

tysk Matros i Dækket; for Tyskerne var nu immer lige storsnudede, enten de var til Lands eller til Vands. Han skulde hilse Kromanden fra hans Søn Kristen, hvem han havde mødt paa Gaden i Boston; dengang skulde han lige gaa ombord til en Fart paa en fire, fem Aar og saà ud til at være en rigtig rask Gut; det var knap han kunde kende ham igen.

— Hvor længe har du nu været borte, Per? spurgte Bek.

— Det gør fjorten Aar nu til November.

— Naa, saa har du jo Lov til at være her. — Du behøver itt' at krybe i Skjul for æ Gendarm.

— Nej a, — nej, a er og amerikansk Borger . . . A har tjent elleve Aar under æ Unions Flag . . . Og en amerikansk Borger, ham kan de itt' gøre noget. —

— Ja Vejene her i Vonsbæk de er gode nok . . . Men der er ellers dèr, hvor a kom kørende ved Fjældet, dèr hvor man vrider om ved Fjældstrup, — det var dog en skrækkelig forsømt Vej.

— Ja, det har du Ret i, Fris, den er lige gal nok.

— I den Retning lader det da til, I har Friheder herovre.

Det indrømmedes under almindelig Latter nede ved hans Bordende. Men ellers kunde han tro, de blev kørt i stramme Liner. Og saa maatte de da trække paa et Læs af Skatter. Hvad der især harmede dem var den danske Afgift „Canon“. Det var nok en gammel kirkelig Skat, men ellers havde da Fanden skabt den. Det var den danske Skik, som Tyskerne jo nok skulde sørge for de overholdt. Men Fris kunde trøste dem med, at dèr nord for Grænsen maatte de ogsaa betale Canon, og det skønt den Rettighed, der fulgte med, var taget fra dem; — for Meningen var, at de, der betalte Canon, skulde have Valgret til Landstinget. Men det var skrevet i Glemmebogen. Ja, Gud vèd, hvis de nu kom tilbage til Danmark, om de saa vilde være saa tilfredse med Regimentet dèr, som de tænkte sig.

— Det maa da være Højre, som har taget den Ret fra jer, Fris, raabte Jens Hjorth langs over Bordet.

— Ja Venstre er det sgu'tte.

Men Per Styrmand talte endnu om den amerikanske Borgerret. En Gang havde han været i Filadelfia en Dag, da der var Valg, og der kom en Mand hen til ham og anden

Styrmand og sagde, de skulde stemme paa den og den. Men anden Styrmand var ikke amerikansk Borger. „Naa stem bare, her er fyrretyve Dollars, det koster Borgerbrevet.“ —

— Det var ellers flot, det, — sagde Kromand Bek.

— Ja vi er alle ivrige Politikere ... Men vi er og alle sammel Republikaner og Demokrater . . . De her Konger og Adelsmænd og Ordner og alt det gamle Kram, I har herovre, det kender vi itt' til.

Og idet de to Strømninger mødtes, blev hele Samtalen politisk.

— Jeg gad dog vide, sagde Fris, hvis I nu kom tilbages, hvilket Parti I saa vilde slaa jer til.

— Ja, vi Vonsbækker, vi blev dog Højre, det trouer a da nok, sagde Jørgen Juel, mens han strøg sit sorte Skæg med en urokkelig Alvorsmands-Mine.

— Nej, nej, itt' alle da, raabte Jens.

— Jo, de fleste blev det dog, sagde Bek.

— Ja, det er trouligt nok, sagde Fris, — for I er jo bleven saadan fanatiserede i sin Tid af „Dannevirke“ — det var jo færdig at gøre jer rent kuldrede.

— Ja, det er da wis, sagde Jens, — det var skammeligt, saadan som det omtalte Venstre.

Diskussionen fortsattes inde i Dagligstuen, hvor der næsten var ganske mørkt. Bakker med dampende Toddy-Glas kom paa Bordet; Cigarerne blev tændte. Ordstriden var levende, højrøstet, men uden Lidenskab; at Niels og Fris, de to eneste tilstedeværende danske Borgere, holdt med Venstre undlod ikke at gøre sin Virkning. Desuden var Meningerne allerede delte mellem selve Vonsbækkerne, og man kendte hinanden saa godt som gode danske Mænd, at det ikke faldt Nogen ind at flyve i Flint, over at en anden tilhørte det modsatte Parti. — Niels og Fris var netop i Færd med det vanskelige Hverv at forsvare Venstres Politik i Forsvarssagen, — dette kildne Punkt i Sønderjylland —, da Samtalen blev vredet om i et andet Spor ved Møllerens Ankomst.

— Naa Farbror Hans, hvordan gik det saa aa æ Synor'?

— Aa jo, det var jo da livligt nok, det vanted itt'.

Men Fris maatte først sættes ind i Sagen. Det drejede sig om en ny Salmebog. For

den, de tyske Præster havde indført, havde jo nok meget gode Salmer, men Melodierne ovenover stod angivet paa Tysk, saa den kunde man itt' bruge. Saa kunde de itt' blive enig' om, hvilken Samling der skulde lægges til Grund. Flere af Præsterne vilde have den evangeliske Salmebog, men det kunde de itt' gaa ind aa, for det var itt' rigtig Kristendom, det var rationalistisk.

— Hvad bruger I nu for en i Danmark, Niels?

Niels var i Forlegenhed, men Fris sagde, det var Roskilde Konvents.

— Ja, det tvilt' a nok aa ... Den vilde vi og ha'e. Og saa var det Kristen Lund fra Aastrup han stod op og saa'e, te vi vanted hart en mere levendes Kirkesang for at faa alle de tørre Præ'kener, vi maatte døje, til at glide ner.

— Ha, ha! — saa'e han det? ... Ja, det er en flink Fyr han.

— Naa, der blev jo et Halløj blandt de tyske Præster, — der var itt' Ørenlyd ... Men æ Formand holdt jo med dem.

— Ha, ha! — ja saadan skal de have det! — Og Pastor Schmettau?

— Ja, han fôr op, som om han var stukken af en Bræms, og hans Tænder er itt' hvidere, som hans Ansigt blev.

Og den politiske Strid druknede i den almindelige Glæde over at de havde drillet de tyske Præster.

XCI.

Hjorth havde fra først af ikke rigtig vidst, hvorlænge han vilde blive i Vonsbæk. Han havde nærmest tænkt sig at feriere det Efteraar og saa ved det nye Aars Begyndelse at tage til København og se at faa noget Skolearbejde dèr. Men Julen drev over, og han følte aldeles ingen Lyst til at rejse; han havde det saa inderlig godt dèr, og kunde foreløbig slet ikke tænke sig at bo andre Steder. For dog at sysselsætte sig med noget fik han de ældste Klasser i Skolen til at komme hjem til sig og gav Børnene nogen fyldigere Undervisning i Historie og Geografi. Hans Bekendtskab med Præsten kom ham her

til god Nytte, saa der ingen Hindringer blev lagt ham i Vejen.

Dette Bekendtskab faldt ellers ikke rigtig i Vonsbækkernes Smag. Der var jo nok dem, der ikke var dummere, end at de kunde begribe, hvem af Præstegaardens Beboere det var, som trak Hjorth til Huset. Men det var heller ikke rigtig passende det med Johanna, skønt hun var almindelig afholdt; — for hun var dog en Hjemmetysker, og det havde da været rimeligere, at Hjorth havde kastet sine Øjne paa en af Landets Døtre.

Han kom virkelig temmelig hyppig i Præstegaarden, skønt Pastor Schmettau endnu bestandig forekom ham at være en utaalelig Stivstikker, som i Grunden slet ikke var til at tale med. Præsten forundrede sig ikke over, at Studenten i disse Bondeomgivelser søgte til den eneste Familje med højere Dannelse; han begyndte derimod nok at finde det mærkeligt, at Studenten lod til at slaa sig til Ro i den landlige Afkrog; men Hjorth fik ham bundet paa Ærmet, at han virkelig var bleven noget overanstrængt og behøvede Ro og Landluft. Sine ukristelige Anskuelser vogtede han sig vel for at røbe; Bønderne indlod sig aldrig med Præsten, saa fra den Ret-

ning fik han intet at vide om sin Gæst; — og Johanna tav ogsaa.

Hende havde han allerede for længe siden fortalt, at han i Virkeligheden slet ikke studerede Theologi længer og ikke vilde være Præst, fordi hans Anskuelser forbød ham det. Saa havde hun lèt og spurgt, om han kunde huske, at hun allerede den første Dag havde ment, at han ikke var nogen god Theolog, men den Gang var han bleven rød i Hovedet. — Jo, det kunde han godt huske, men han kendte hende jo saa lidt den Gang, saa han kunde ikke vide, om det ikke vilde skade ham i hendes Omdømme. — Og det vilde han bilde hende ind, han brød sig om? — Ja, det vilde han netop, — — og saa havde de begge lèt.

Hun havde en naturlig Ynde, der, naar hun var munter, kunde vise sig i Former, som man hos mange andre vilde have kaldt Koketteri, og hun ytrede ofte en beskeden Ubevidsthed, der vilde have givet hende Udseende af at udfordre Komplimenter, dersom ikke hele hendes Væsen havde afvist en saadan Mistanke. Saaledes fortalte hun ham en Dag, at hun havde aldrig ønsket Rigdom, og hun var saa dum, at hun kun sjælden ønskede at

være mere begavet, men hun kunde ofte misunde Skønheder og ønske, at hun selv var smuk. Da hun havde sagt det, saà han saa forundret paa hende, at hun blev ganske rød i Hovedet og tròde, hun havde en sort Næse eller en Sortepers-Streg i Panden. Og det kunde dog ikke være nogen Ejendommelighed hos ham, at han fandt hende skøn, for i hele Egnen gik hun under Navnet den smukke Frøken Schmettau; — og en Gang, da de var paa Koncert i Haderslev, rettedes alle Lorgnetter og Kikkerter imod dem, idet de traadte ind i „Harmoniens“ Sal; men hun tròde at de saà paa ham, fordi han var fremmed i Byen.

Denne Ubevidsthed gav hendes Skønhed den frie, lette Simpelhed, som et Maleri har, naar det endnu hænger med tilsømmet Lærredsrand uden Ramme, usolgt, i Kunstnerens Atelier, med Mulighed for nye Penselstrøg endnu, Fremhævelsen af et Solblink, Uddybelsen af en Skygge.

Og Hjorth levede af denne Skønhed, elskede dette Legeme, der syntes at være en saa gennempræget Form af en skøn Sjæl, at han spøgende gentog for sig selv, det var mere forbedrende at se en Time paa hende,

end at læse Alverdens Moralfilosofer. Om Natten, naar han havde slukket sit Lys, søgte han forgæves at faa hendes Ansigt tydelig at se. Naar han som Modsætning blot et Nu kom til at tænke paa Kristine, havde han den Ærgrelse, at hendes ovale Ansigt strax viste sig saa grangiveligt og nær, som om han kunde gribe det. Men Johannas mere firkantede Ansigt maatte han nøjes med at tænke paa stykkevis, indtil det saa tilsidst viste sig utydelig og fjærnt, ganske behersket af de forunderlige Øjne; — det var ikke store Øjne, men dybtliggende, og over Regnbuehindens brune Grund stod der ligesom en gylden Glorie, der straalede ud fra den sorte Pupil; de mørke Øjenbryn vare kun tætte lige foran, deres opstrøgne smaa Haar udtyndedes og forsvandt næsten ned mod Tindingen; — men dèr bugtede sig saa de viltre Tjavser af mørkebrunt Hovedhaar helt ned til Brynranden og lod kun det midterste af Panden fri. Han forelskede sig ogsaa i de mindre fuldkomne Enkeltheder, der gav det Hele Afvexlingen af opløste Dissonanser. Den tydelige Streg, som gik fra Næsefløjen ned til den nedbøjede Mundvig og syntes at være for gammel til det ungdommelige Ansigt, gav hende et rørende,

mildt sørgmodigt Udtryk. Han holdt ogsaa af at hendes Læber vare temmelig blege, at Overlæben var lidt for smal, og at Underlæben ofte midt paa havde et lille Saar, fordi hun plejede at bide i den og pille ved Huden — en Vane som han ogsaa selv havde. — Og Hænderne, som hun selv skammede sig over og fandt saa simple og klodsede, — han vilde ikke for de mest fuldendte smalle Venushænder med blaa-aaret Liljehud ønske disse brune kraftige Hænder bortbyttede, troskyldige, kloge smaa Arbejdshænder, der syede hendes gamle Kjoler om og syntes at kunne faa noget smukt ud af det tarveligste, og som i de lange Efteraarsaftener havde været saa flittige med at sy Julegaver til de fattige Børn i Sognet.

Kom han, naar hun var saaledes sysselsat, saa lagde hun ikke Arbejdet til Side, men snakkede med ham, mens hun blev ved at sy og maale og klippe til, idet hun af og til standsede og satte en Tand fast i Underlæben eller lagde Pegefingeren paa Hagen, medens hun smilende overvejede, hvorledes hun bedst kunde komme ud af det, og undertiden gav ham Del i Arbejdet ved at lade ham holde et Stykke Tøj, som hun klippede i. Og han følte sig lykkelig ved at blive

behandlet saaledes fortrolig som en Husven, hvem man ikke gjorde mange Ophævelser over. Men en af hans største Glæder var at gaa om Aftenen med hende ud i Gaarden, hvor hun var omflagret af Duer og omtrippet af Høns og Kyllinger, der kom pilende langt borte fra, og hvor Trofast ikke vidste, om han skulde falde ned paa Hovedet eller paa Ryggen, saadan sprang han, naar hun kom hen til ham, indtil han lagde sig plat ned i en henrykt Daanen, naar hun kælede for ham, medens hun beklagede, at han skulde staa bunden, men han havde en slem Passion for at jage Livet af Faarene. Slutningen var saa at Hestene, naar de vare blevne vandede, kom hen og fik Rugbrød og Sukker af hende, og hun lokkede dem til at træde med Forbenene helt op ad Stentrinnene til Køkkenet, indtil hun, efterat have givet de sidste Smuler bort, klappede dem paa de bløde Muler og lod dem nappe i hendes Fingre med deres lange kærtegnende Læber. Han holdt saa meget af at se hende saaledes, udøsende sin Kærligheds Rigdom ogsaa til disse fattige Væsener, og selv omgivet af deres stumme Kærlighed, der syntes ham et rørende Vidnesbyrd om, at selv den enfoldigste Skabning

kunde læse sig Tryghed ud af denne Skikkelse, fra hvilken der ikke kunde komme andet end godt.

Under dette Samliv vaagnede der hos dem begge en Trang til at lære hinandens tidligere Liv at kende og ved Delagtighed i hinandens Erindringer erstatte Mangelen af et Bekendtskab fra Barndommen af.

Johannas tidligste Ungdom havde været glædeløs nok i et lidet hyggeligt Hjem. Faderen var en Pedant, der havde delt sin Tid mellem Studerekamret og Knejpen, og som kun gav sig lidt af med sin Søn og slet ikke med sin Datter. Hendes ældre Broder havde først tyraniseret hende og saa overset hende; nu da han var tysk Officer, hørte hun saa godt som aldrig fra ham. Moderen havde hun heller ikke sympathiseret med; det var en strix Kone, dygtig i sin Husholdning, men af en temmelig lav Tænkemaade; de Leveregler, hun havde givet sin Datter, vidnede slet ikke om nogen tysk Idealisme i Moralen. Efter hvad Hjorth kunde forstaa havde hun villet mede med Datterens Skønhed efter en rig Svigersøn og pinte hende, fordi hun ikke var behagelig nok imod de udsete Herrer. Johannas Forlegenhed og Beskedenhed gjorde

paa dette Punkt Fortællingen lidt dunkel; men en Gang sagde hun dog rent ud, at Moderen nemlig havde været saa dum at finde hende smuk. Hun var kommen meget lidt ud mellem Jævnaldrende og lod ikke til at have haft nogen Veninde. Det eneste lysende Punkt i denne Barndoms-Erindring var egentlig Rhinegnens Skønhed; det var den hun helst dvælede ved, og mod den længtes hun tilbage. I denne Natur syntes saa hendes egen at have udfoldet sig som en fin Blomst, upaavirket og ufordærvet af de nærmeste Omgivelser, fra Spirer, som maatte ligge dybere nede i afdøde Generationers Jordlag. — Da hun var atten Aar, døde begge Forældrene, og hun kom i Huset hos sin Onkel, der levede i barnløst Ægteskab. Fru Schmettau havde hun holdt af, og de havde været meget for hinanden; men hun var død for et Par Aar siden. „Hun lignede slet ikke Onkel Friedrich, — Gud vèd, hvorledes de har faaet hinanden," sagde hun tidt. Men om ham tav hun.

Denne Ungdomstid var dog ikke gaaet hen over hende uden at have efterladt sit Mærke. Hendes første Forlegenhed, der snart var svundet for en ligefrem, naturlig Venlig-

hed, havde kun været en Form af den Fortrykthed, der endnu bestandig viste sig i hendes Væsen og gjorde hende sky overfor alle andre, — ligesom hendes beskedne Mangel paa Selvtillid var en anden Form deraf. Ogsaa overfor ham fik hun endnu Blodet i Kinderne, naar hun vilde gøre en selvstændig Bemærkning, kunde ikke forstaa, hvorledes han gad sidde saa længe og tale med hende, mistænkte ham endogsaa pludselig for at gøre lidt Nar af hende, naar han sagde en uskyldig Kompliment. Hun sagde om sig selv, at hun var melankolsk, og han traf hende hyppig nedslaaet uden at kunne faa nogen Grund at vide. Saa var Stregen fra Næsefløjen til den bøjede Mundvig ligesom skarpere ridset, Læberne vare smallere og havde Anstrængelse ved at smile, Øjnene syntes at ligge dybere, Haaret faldt ned over Tindingen, som om det vilde skjule et Brændemærke af Sorgens Stempel; — hun sad mat lænet tilbage i Stolen, med Hænderne hvilende i Skødet og svarede ganske kort. Ofte vidste hun ingen Grund at sige, fordi der i Virkeligheden ikke var nogen anden Aarsag end en øjeblikkelig Ebbe af Kraften i hendes stakkels fine Nervesystem, der ikke havde kunnet taale denne Barndom, i

hvilken hun ofte havde levet uden rigelig og nærende Mad, fordi der ikke var Penge i Huset, medens hun pintes ved at se Moderen forsømt eller raat behandlet af Faderen, uden at hun dog selv kunde elske denne Moder, — saa at hendes kærlighedstørstende Sjæl blev endnu mindre mættet end hendes Legeme. Naar hun kendte Grunden og nævnede den, saa var det et eller andet, der havde saaret hende moralsk eller krænket hende æsthetisk, et Glimt af en Raahed eller Hjærteløshed, Synet af Fattigdom og legemlig Lidelse, noget hun enten havde set selv eller læst, en af disse Smaating, hvori den, som er stemt dertil, kan se et Spejl af Livet med dets ubarmhjærtige Love, noget meget Hverdagsagtigt, som de fleste slippe over med et Suk eller sættes i daarligt Humør af i nogle Minutter, men som bliver ved at gnave og pirre i et saadant overfint Nervesystem og gør det sygt for hele Dage, sygt med den Sygdom, som er selve Sympathiens smertefulde Forsoningsliv i en haard Verden, Veerne af en Sjæl, der er født for tidlig, ædlere end sin Tid, — denne Sygdom, som en moderne Tro kunde døbe med det samme Navn, hvormed de Gamles Overtro tilbad Epilepsien: — Den hellige Sygdom.

Ved en forunderlig Modsætning kunde hun ofte midt i denne Følelses-Pessimisme blive grebet af Angst for at dø, ligesom hun i sin Barndom ofte havde ligget hele Nætter vaagen med en uafviselig Skræk for at Moderen skulde ligge paa sit yderste.

En Dag, da han havde talt med hendes Onkel, blev han siddende inde i Dagligstuen og ventede paa, at hun skulde komme; hun var sikkert hjemme og maatte vide, at han var der. Men hun kom ikke, og han maatte gaa efter at have ventet med stigende Utaalmodighed en god Time. Han gik bitter hjem, vilde indbilde sig, at han tròde hun ikke brød sig det mindste om ham, — for kunde han have ladet hende vente saaledes forgæves? — lovede sig selv, at han skulde komme der sjældnere. Den næste Dag var han der naturligvis igen. Hun tog venlig imod ham, som om der intet var i Vejen. Men han kunde ikke lade være at gøre en Hentydning dertil. „Er De vred paa mig?“ sagde hun saa med et Smil. „Jamen, jeg kunde ikke gøre for det, — jeg var saa nedslaaet, og saa vilde jeg ikke gaa ind til Dem, det kunde De ingen Fornøjelse have af.“ — Som oftest var hun dog glad over at han kom, ogsaa naar

hun var i den Stemning, og saa sagde hun tidt, naar hun til Afsked trykkede hans Haand rigtig fast, at nu var det næsten helt ovre.

Men undertiden kunde ogsaa hendes Ungdommelighed bryde frem, sammentrængt og forstærket ved det Tryk, der sædvanlig hvilede over hendes Sind, sprudlende som et Vandspring. Saa kunde hun le saa lystig, som om hun ikke kendte til Bekymring, skære de pudserligste Ansigter, danse hen over Gulvet og slaa ham en Bog ud af Haanden, som han netop stod og bladede i. Hun kunde vove alt af den Slags, fordi hun netop intet vovede, men var som det faldt hende naturligt i Øjeblikket. Alt klædte hende, alt gjorde hende elskværdig. Der var aldrig i hendes Kaadhed en Gnist af Hjærteløshed, aldrig i hendes Tungsind nogen Skygge af den Ondskabsfuldhed, som finder et Øjebliks Lyst i at lade et slet Lune gaa ud over andre — skønt hun anklagede sig selv for Egoisme og klagede over, at hun var „en ækel Trold", — indtil Hjorth fortalte hende Historien om Dronning Dagmars Særkeærmer; — men hun rystede smilende paa Hovedet, og sagde at han tròde hende altfor godt.

Hendes Stemme, Minespil, Blik og Be-

vægelser vare som rene, ufejlbare Toner fra et ægte Instrument, paa hvilket Naturens Mesterhaand lige fuldendt skønt kunde spille en smeltende, mørk og taaretung Adagio og en springende, straalende og latterlet Scherzo, — *La malinconia* og *Papillons*.

Til Gengæld for alle Meddelelserne fra hendes tidligste Ungdom fik hun hans Livs Historie, ogsaa Forlovelsen, men med et meget svagt og frygtsomt retoucheret Billede af Kristine, — for han skammede sig.

Det var en Gang i Slutningen af Marts, at han fortalte hende dèrom, — ved Aftensædes-Tid, men de havde ikke tændt Lys endnu. De sad i den mørke Dagligstue med et hyggeligt flakkende Skær af Flammerne i Kakkelovnen, hvori der buldrede nogle gode Stykker Bøgebrænde fra Præsteskoven, som udenfor over Snedugen hævede sine sorte Kroner mod en frostblinkende Stjærnehimmel. Johanna sad tæt ved ham i Gyngestolen ved Bordet midt i Stuen og gyngede sit Ansigt ind i og ud af den spillende Lysstribe, — et Ansigt, der slukkedes og tændtes igen med en lysende Kindlinje af ganske fine Dunhaar, med Skygge af det viltre nedfaldne Haar over Panden, med pludselige Blink af Øjnene,

— medens der lød en regelmæssig Knirken af hendes Sko paa Skamlen. Da han saa tav, sagde hun:

— Men er det da ogsaa sikkert, at det var fordi De ikke vilde være Præst? Det havde jo ogsaa kunnet være, fordi De ikke var religiøs. Det andet vilde jo være saa lavt, saa — ja, det kan jeg slet ikke begribe.

— Det er fordi en saadan Natur er saa forskellig fra Dem.

— Nej, nej, — det hedder, jeg kan nok begribe det, men saa er der noget andet, jeg ikke kan begribe.

— At jeg kunde være forelsket i hende?

Hendes Ansigt nikkede ude i Lysstriben og forsvandt igen.

— Ja, jeg var saa ung den Gang, det begyndte, — og jeg vidste ikke hvordan — jeg havde egentlig digtet noget helt andet ind i hende.

— Gør De det med alle Mennesker? . . . Gud vèd, om De nu ogsaa har en Forestilling om mig, som er saadan helt anderledes, end jeg i Virkeligheden er.

— Ja, jeg vil nok antage, at jeg ikke formaar at forestille mig Dem fuldt saa god, som De —

— Fy, nu smigrer De . . . Nej, fortæl mig saa heller mere om, hvordan det egentlig gik til, at De blev saa slemt vantro.

— Jeg er ikke vantro.

— Er De ikke?

— Og De da? . . . Tror De maaske paa Wodan?

— Nej . . . Ja, saadan en skindklædt Urgermaner vilde vel ogsaa kalde mig vantro, og det vilde jeg rolig finde mig i. Men saa maa De ogsaa finde Dem i, at jeg kalder Dem vantro . . . Er det da ikke logisk?

— Jo . . . Naa, saa De vil altsaa høre noget mere om, hvorfor jeg blev troende, og ikke længer som De er vantro mod den evige uskabte Natur — —

— Ih, ah — men sidder I her i Mørke?

— Ja vi gør saamæn, Onkel, her er saa hyggeligt.

— Hvordan — ah, har Deres — nu — Svigerinde, Madam Hjorth det?

— Aa jo, Tak, Hr. Pastor, — hun ligger jo endnu.

— Hm — aa — gør hun det . . . Jeg skal dog se ind til hende, maaske hun — nu . . . Imorgen tænker jeg —

— Ak, maa jeg saa gaa med, Onkel?, . .

Jeg maatte saa gærne se Hjorths Gaard, den skal være saa smuk.

— Ja, det maa De endelig gøre, De skal være saa velkommen.

Johanna var bleven stærkere bevæget af denne Forlovelseshistorie, end hun havde ladet sig mærke med. Hun kunde slet ikke holde op med at tænke paa denne Bondepige, som han havde forelsket sig i, hvordan hun dog egentlig havde været. Hun havde vist været meget smuk; — Kristine hed hun; — hun var meget vred paa Kristine, men dog glad over, at hun ikke havde villet have ham tilsidst. Men hvordan kunde han dog — —!

Da Johanna var gaaet i Seng den Aften, bad hun Vorherre om ikke at være vred paa Hjorth, fordi han ikke tròde „was so rechter Glaube heisst“. —

Den næste Formiddag var Hjorth i en febrilsk Spænding, indtil han saà den lange, tæt tilknappede Præsteskikkelse komme op ad Vejen og Johanna ved Siden af ham. Han gik ud paa Vejen for at tage imod dem. Da de var traadt ind i den store Forstue med det tavlede Flisegulv, de svære Skabe rundt om, det dekorerede Loft, fra hvis Roset der sænkede sig en moderne Hængelampe, — og mens

Niels var i Færd med at skille dem ved Overtøjet, kom Jens ind fra Dagligstuen. Han tog imod de sjældne Gæster med en vis høflig Tilbageholdenhed, takkede Præsten, fordi han saà til dem, og førte ham strax ind til sin syge Hustru.

Johanna gik med Niels ind i Dagligstuen. Hun var ganske imponeret af Gaarden, som hun før kun havde set fra Vejen, hvor det høje Tegltag med sin Kvist paa Midten viste sig over den store Haves Busketter. Nu kunde hun fra Vinduet rigtig betragte den rummelige Gaardsplads, som lukkedes af store spaantækte Længer, pyntelige med deres stengraa Farve og brede hvide Rammer om Porte og Vinduer. Midt i Gaarden var der en Plæne med nogle unge Lindetræer.

— Det er rigtignok mere storartet end derovre i vor Præstegaard, sagde hun.

— Ja, men saadan maa De heller ikke tro, at Bøndergaardene ser ud overalt i Danmark, — ja det var ikke ganske korrekt sagt, men det faldt mig saadan paa Tungen . . . De vèd jo nok, vi regner os endnu til Danmark.

— I denne Stue skal man i alt Fald ikke let glemme det.

Det var unægteligt; Stuen formelig demonstrerede. Henne over det opretstaaende Klaver hang et Portræt af Frederik den syvende, og som Pendant paa den anden Side af Døren et af Kristian den niende. Under det var der et Skilderi med noget trykt under begge Kongernes Billede, det forklarede Niels hende var en Efterligning til Stads af Krigsmedaljens Diplom, men henne paa Vinduespillen hang det mindre, ægte Diplom, og Medaljen selv i sit Dannebrogsbaand hang nedenunder det i en lille Ramme, for den maatte ikke bæres. Paa den modsatte Væg var det Olaf Rye og Kryger, der havde Vagt, og over Sofaen sejrede de Danske ved Fredericia og Isted. Alle disse Skilderier hang i rød- og hvidstribede Baand. Sønnens gamle Legetøjs-Dannebrog var stukket ud fra et Hjørne af Stuen bag en stor Nerie; Puden paa Gyngestolens Ryg, som hun lænede sig tilbage mod, var et hvidt Kors paa rød Grund. Ja om det saa var Pibebrætet henne ved Døren, saa fulgte dette fredelige Væsen den almindelige Lyst til at være Bekender; med sine røde Bogstaver paa den blinkende Sølvfolie lignede den disse Skilter, som ligge i Urtekræmmer-

vinduer; men paa dette Skilt stod der rigtignok: „Længe leve gamle Danmark!“

Og medens Johanna saà sig rigtig om, idet hun drak Kaffen, der strax var bleven sat ind, følte hun sig næsten uhyggelig tilmode mellem alle disse fjendtlige Farver, som glòde hende imøde. Men det trøstede hende at vide, at det var alt andet end en Fjende, som sad lige over for hende.

Hun havde beholdt sin Hat paa, men løst Baandene, hvis Ender hang langt ned mod Gulvet. Pludselig følte hun et Ryk i Hovedet, og da hun drejede det, blev Hatten revet helt af.

— Men Sam dog, fy skam dig.

Den lille Abe holdt Hatten triumferende op og forsøgte at sætte den paa Hovedet, men forviklede sig i det lange Slør.

— Nej dog, sikken komisk en!

Niels havde taget Hatten fra Sam, og medens han lagde den op paa Sofa-Armen, sagde han:

— Den har fundet, det saà altfor rejsefærdigt ud, at De sad her med Hatten paa.

— Hvordan er den dog kommen her til Huset? spurgte hun og gav den et Stykke Sukker, som den holdt i begge sine smaa

Hænder og gnavede af, siddende ved hendes Fødder, lænet op mod Kjolen.

Niels fortalte, at hans Broder Sømanden havde bragt den med fra Java. Men nu var den hans, for Broderen havde foræret ham den ved Afrejsen. De vare komne godt ud af det sammen, især havde det behaget Sømanden, at Niels ikke vilde være Præst.

— Saa har De dog vundet noget ved det . . . Naa, det var jo ret!

Sam havde faaet fat i hendes Haand og satte med et behændigt Spring op i Skødet paa hende.

— Men han er virkelig altfor paatrængende!

— Nej, han er sød . . . Ih, men sikken et drolligt Ansigt, — det er ikke til at holde ud! Og hun gav sig til at sætte Ansigt op efter den, saa Hjorth lo, og Sam greb op efter hendes vrængende Mund, med et pludseligt Lyn gennem sit lille Ansigt, hvori en hvid Tegning over Øjnene flammede op. — Ei Sam! du bist dog ein scheuslicher Kerl!

Hun saà sig om, ganske forbløffet over at have talt Tysk her. Men der lod ikke til at være Nogen i Værelset ved Siden af, som

Sam syntes at være kommen fra, og hvortil Døren stod paa Klem.

— Han forstaar ikke Tysk, — kun Engelsk og en Smule Dansk.

Sam havde trukket hendes Uhr frem og holdt det op til Øret.

— Jo, det gaar og ovenikøbet rigtig, — og det viser saamæn, at Klokken er temmelig mange.

Præsten og Jens kom ind i det samme. De sad alle fire et Kvarterstid i en trøg Samtale. Saa tog Schmettaus Afsked. Niels fulgte dem ud paa Vejen, og Sam løb med. Da hun til Afsked havde givet ham sit sædvanlige trofaste Haandtryk og begyndte at gaa, for Aben efter hende og holdt hende i Kjolen.

— Den har forelsket sig og vil ikke lade Dem slippe.

Hun lo, skar Ansigter til Sam og dansede baglængs hen ad Vejen, idet hun løftede Kjolen lidt op. Saa standsede hun: —

— Lebe wohl Sam! — Og idet hun lagde Fingren paa Hagen, tilføjede hun med et skælmsk Smil: — „Johanna geht, und nimmer kehrt sie wieder.“

— Er De bleven saa slet modtaget? raabte han leende, medens han bar Sam bort, som

hvæsede og var lige ved at bide ham i Fingren, men betænkte sig. —

Efter den Dag spurgte hun tidt, hvordan Sam havde det, og ønskede, at hun havde en Broder til Søs, der kunde forære hende saadan en lille Fyr.

Johanna blev snart treogtyve Aar. Hun havde Fødselsdag en af de første Dage i Maj, det havde Niels set paa hendes Faders Vægge-almanak. Han indfandt sig, ønskede hende til Lykke og spurgte, om han maatte forære hende Sam. Hun vaklede et Øjeblik mellem Forlegenhed og Lyst, men saa sagde hun, at det skulde han rigtignok have Tak for. De aftalte, at den skulde bo i Hundehuset, hvis den kunde forliges med Trofast. Dèr maatte den være bundet, indtil den var bleven hus-vant. Efter mange Rømninger og med en Del afbrydende Næselyd gav hendes Onkel sit Samtykke.

Saa kørte da Sam den Eftermiddag over fra Hjorths Gaard til Præstegaarden.

Men hos Hjorths vakte det megen Misfor-nøjelse, at Niels saaledes bortskænkede dette morsomme Dyr, som man havde vænnet sig til at regne med blandt Gaardens Beboere, — og saa at den ovenikøbet kom til et tysk Hus.

XCII.

Sam var en lille Marekat, en Fod høj, naar den sad paa Hug, men med en Hale, som var halvanden Gang saa lang.

Den havde et musegraat Skind, men henad Ryggen gik der et dunkelbrunt Strøg, der endte i en trekantet brun Peltsværkshue over Panden; ogsaa i det lille graa Oldingeansigt var der mørkebrune Whiskers helt hen til Munden. Den haarløse Hale var mere lysegraa end Bugen, og lignede en Guttaperkaslange. Haandfladerne, Neglene og de livlige Øjne vare sorte; af hvidt havde den kun Tænderne og lige over Øjnene en Tegning, som, især naar den arrig trak Pandehuden op, traadte

skinnende frem med Form af en flyvende Maage.

Hundehuset midt i Gaarden, hvor den bòde, var bygget som en stor graa Bikube af Cement, paa hvis Top der var anbragt en gulmalet Kugle. Under denne Kugle var der bundet et Reb, der endte i en Læderrem om den smalle Del af Abens Legeme foran Benene. Dette Reb betjente den sig af til at fire sig op og ned. Den kom meget godt ud af det med Trofast og brød sig ikke om, at denne værdige Skabning, der i det Hele var af et flegmatisk Temperament, sjælden havde Lyst til at lege; Sam kom alligevel ufortrøden spadserende paa sine to Baghænder og fik med sine Forhænder fat i Hønsehundens hængende Øren eller kneb en Fold ud af Skindet og ruskede i den; og naar saa Trofast knurrede og rystede sig, fòr den afsted i en Cirkellinje med en saadan Fart, at den et Øjeblik kom til at hænge i det strammede Reb med alle fire Hænder gribende i Luften, — men den oplevede aldrig, at Trofast løb efter den; eller ogsaa sprang den ind i Hundehuset, fra hvis Mørke Tandrækken og Maagetegningen over Øjnene skinnede ud.

Men dens Yndlingsstilling var at sidde

paa Hug ovenpaa den gule Kugle med Halen hængende ned over Hvælvingen. Af og til pillede den sig i den tykke Pels eller tog Halen, der krummede sig som en Slange, op i sine Hænder og stirrede paa den nøgne Hud, om der var noget, der havde bidt. Men den kunde ogsaa lange Timer igennem sidde ubevægelig, med Forhændernes Knoer støttede paa Baghænderne. Saa lignede den en underlig Søjlehelgen, der fortabte sig i sine Betragtninger.

Det fandt ogsaa Johanna. En Eftermiddag, da hun og Hjorth stod og saà paa Sam, sagde hun, at det saà ud, som om den filosoferede.

— Nej, den theosoferer, svarede han.

— Hvad er det?

— Det er at grunde over Guds Natur.

— Naa, og hvordan tænker den sig saa sin Gud?

— Aa, jeg antager, omtrent som den selv er, kun en million Gange større . . . Saa stor, at naar De tænker Dem Abeguden siddende oppe paa Solen, ligesom Sam sidder paa den gule Kugle dèr, saa hænger den guddommelige Hale ned over hele Himmelhvælvingen.

— Fy, De spotter, sagde hun og truede med Parasollen. Men lad os nu spadsere.

De gik gennem Haven ned ad Allèen ud i Præsteskoven langs Fjorden. Det blæste kølig, og Johanna havde slynget sit store Slør foran tilvenstre og fæstet det med en Naal oppe paa den højre Skulder, saa at det omhyllede hendes Ansigt som en blød Florsramme, der klædte det vidunderligt. Og saa maatte hun endda, for at holde Hagen helt nede i de lune Folder, bøje Hovedet lidt, saa at den blændende Nakke kom til at ligge frem, netop som den skulde, gyngende de mørke, blanke Haarbukler paa sin Elfenbens Runding.

Den Bemærkning, han havde gjort, blev ved at sidde som en Braad i hendes Sind; hun følte det som en Satire paa den Forestilling, hun var vant til at have om Gud. Og hun optog selv igen Samtalen, der kom til at dreje sig om de forskellige religiøse Forestillinger og om al den Splid, de havde vakt mellem Mennesker, om den Skillemur, de endnu den Dag i Dag sætte mellem Personer, som ellers synes at høre sammen.

Under denne Samtale vare de komne udenfor Præsteskoven til den kratbevoxede

Bakke med den enkelte Række Bøgetræer ud mod Fjorden, hvor han havde ligget den Aften, da han kom tilbage forrige Sommer, kort før han første Gang havde set hende. De satte sig ned i det høje Græs under en stor Bøg. Det var hvad hun kaldte sin „Elsklingsplads“, — med et af disse Ord, som han ikke nænnede at rette, skønt han havde stræng Befaling til at vare hende ad hver Gang, hun sagde noget fejlt. Men han elskede hendes tyske Akcent, og det morede ham saa meget hver Gang der i hendes temmelig korrekte Dansk pludselig indfandt sig en ægte germansk Vending.

Bøgeløvet rundt om havde sin første lysegrønne, silkebløde Friskhed. Himlen hang lavt med tunge graa Taager. Og idet ingen Belysning satte Forskelle af Sol og Skygge, smeltede Breddernes to Skove, der mødtes foran dem, sammen i èn grøn Masse, som endnu fuldstændigere end sædvanlig indelukkede Fjorden til en stille Skovsø. Men Hjorth udspilede Næseborene, indsugende den friske Strandlugt, som var ført derind af Østenvinden, der nu var ved at løje af, og denne Lugt ligesom udvidede det indelukkede Landskab med en Baggrund af bølgende aabent

Hav med en langt-buet Horisontlinje, med en uendelig Kogen, og med taktfaste Brændingsøer mod Stranden, hvor det skumgjordede Hav mødes med det tanggjordede Land.

— Kan De lugte Stranden? spurgte han.

— Ja, — det er grimt, det lugter saa raaddent.

— Nu taler De som en rigtig Binnentysker! . . . Det er jo netop det pikante, ligesom den ægte ankomne Vildtsmag for en Gourmand-Gane . . . Denne Lugt af Havet, der i det uendelige skaber nye Former paa sin Overflade og sletter dem ud igen, denne Duft med et Stænk af Forkrænkelighed i sin skarpe Friskhed, det er selve den store Naturs, det er vort Aarhundredes Duft.

— Ih, men Hjorth! . . . De taler jo helt poetisk.

— Vèd De, naar det faldt mig ind? . . . Det var, da jeg læste Nathan den vise, for den har lige den modsatte Duft, det attende Aarhundredes, — indelukket hyggelig, Salon og Studerekammer — den holder jeg for Resten ogsaa af . . . Den Bog har De aldrig talt om — har De læst den?

— Jo, jeg har.

— Og forstaaet den?

— Hør, De er virkelig meget smigrende iaften, — først skælder De mig for en Binnentysker —

— Skal jeg fortælle Dem en Historie? afbrød han hende.

— Hvordan er det Saladin svarer: en god Historie, godt fortalt —

— Ja vel, De kan Deres Klassikere. Jeg vil ikke gaa videre i Texten, men heller begynde min Fortælling, — som for Resten netop faldt mig ind ved at tænke paa Fablen i Nathan, og angaar det vi før talte om.

— Ja fortæl, vise Hjorth.

— Der kom en Gang en Siriusbeboer til Jorden — ja De vèd vel nok, at naar der skal oplyses et eller andet mærkeligt Forhold paa Jorden, saa sendes der altid en Siriusbeboer herned.

— Nej, det vidste jeg ikke, — men lige meget.

— Der kom altsaa en Siriusbeboer herned, per Meteorsten, tror jeg. Naa, han gik omkring blandt Menneskenes Børn som en af os andre, men de vidste dog godt, at han var fra Sirius, og netop derfor havde han sit Frisprog og — ja man generede sig ikke videre for ham. Naa, blandt andre lærte han en

ung Mand og en ung Dame at kende, der aabenbart var meget indtagne i hinanden, og passede ogsaa for hinanden af Naturel, Tilbøjeligheder og saadan. Saa en Dag, da vor Siriusbeboer taler i Enrum med den unge Dame, gør han en Hentydning til dette smukke Forhold. Men den unge Dame sukker og siger: Aak nej, mellem ham og mig kan det dog ikke blive til noget. — Hvorfor ikke det? spørger han, — har han ikke Midler, og kan han ikke gifte sig? — Nej hvad det angaar, svarer hun, saa er der intet i Vejen, og det vilde vi vel ogsaa være kommet ud over. — Men elsker De ham da ikke, for jeg er vis paa, at han elsker Dem? — Ja De erindrer jo nok, han havde saadan sit Frisprog. — Jo, hun indrømmede rødmende, at hun elskede ham. — Har han da bundet sig til en anden? — Nej, hvor vil De hen? — Ja men, hvad er der da? — Ja, det er det, at jeg er religiøs, og han er det modsatte. — Vil De ikke, ja for jeg er jo endnu fremmed i Forholdene her, vil De ikke være saa venlig at forklare mig den Forskel en Gang? — Jo det vilde hun da gærne, og saa forklarede hun det. Naa det behøver jeg jo ikke at gennemgaa, — De kan tænke Dem, hvad De nu saadan selv vilde

sige. — Da hun nu var bleven færdig, saa sagde Siriusbeboeren: Ja, Forskellen synes mig nu ret klar; det er altsaa den, at De tror, der sidder ovenover Verden et Væsen, saa temmelig i Lighed med Dem selv, som har udtænkt det Hele og styrer det Hele, — men han derimod tror, at det Hele er af sig selv og udvikler sig af sig selv. Har jeg nu forstaaet Dem rigtig? — Jo, fuldkommen rigtig, det er netop Sagen. — Men i alle andre Spørgsmaal, saadan om hvordan Mennesker skal være imod hinanden, og særlig hvordan I selv skal være, dèr er I ganske enige. — Ja—a, nej, — det vil jeg dog ikke sige. — Ja, bi nu lidt, Frøken, siger Siriusbeboeren, — jeg kommer til det. Der er ganske vist ogsaa deri nogle Forskelle i Opfattelsen, men dem tror jeg vi kan udlede af den ene. For Exempel: De tror, at man skal dyrke dette Væsen, lovprise det, bede til det og saa videre, men da han overhovedet ikke tror paa saadan et Væsen, kan han jo heller ikke mene det. Eller: — et andet Exempel: — de tror, at en berømt Mand for et Par tusind Aar siden var en Søn af dette Væsen og derfor skal tilbedes; hvorimod, da han ikke tror paa dette Væsen, kan han heller ikke antage, at det har en

Søn, men han mener, at denne berømte Mand var et Menneske, og et Menneske tilbeder man ikke. Og saadan med det meste andet, saa at det, der bliver tilbage, kun er saadan smaa Meningsforskelle, der findes blandt alle Ægtefolk og ikke skader. Ikke sandt? — Den unge Dame betænkte sig en Stund, og sagde saa, at det var ganske rigtigt. — Det tænkte jeg jo nok, sagde Siriusbeboeren, ja saa takker jeg for Belæringen . . . Det var virkelig højst interessant . . . Det er noget af det mærkeligste, jeg har oplevet under mit Ophold her paa Kloden . . . Farvel! — — Derpaa gik Siriusbeboeren til den unge Mand og gjorde en Hentydning til den gensidige Tilbøjelighed. Der paafulgte en Samtale, som i alt væsentligt var ganske den samme som den foregaaende. — Ja men, hvad i alle fornuftige Tankers Navn, udbrød saa Siriusbeboeren, hvad vil I dog bryde jer om, enten der findes saadan et Væsen eller ikke! Naar I er enige om alt, hvad der angaar menneskelige Forhold, naar ingen af jer vil gøre noget, den anden fordømmer, hvad kommer saa det Væsen eller Ikke-Væsen jer ved! Paa Sirius har vi aldrig bekymret os om det. Hvis en af jer kom derop og spurgte os om det, saa skulde

det ikke undre mig, om nogle svarede det ene og andre det andet. Men vi lægger ingen Vægt derpaa. Vi Sirius'er er praktiske Folk, og det er et aldeles upraktisk Spørgsmaal. Jeg maa sige, at af alle menneskelige Besynderligheder, jeg har iagttaget, forekommer denne mig at være den besynderligste. Nu, jeg er en berejst Mand og kan sige, jeg har set mig om i Verden, men jeg har rigtignok ikke været paa Merkur og Venus; jeg skal dog nu tage derhen, om det maaske skulde være noget særegent for Solsystemet, eller om det er noget ganske jord-individuelt.

Johanna lo:

— Det var jo virkelig Sagen set fra en anden Side; det var dog aldrig faldet mig ind . . . Men jeg vil dog tænke efter, om jeg ikke skulde kunne have fundet paa noget at svare Siriusbeboeren.

— Men se, hvor det nu er blevet smukt rundt om, medens han har talt.

Solen var ved at gaa ned bagved dem og Bakken; idet de underste Rande af Taagerne ramtes af dens stigende Straaler, antændtes de i lange rosarøde flossede Strimler som af glødende Uld, og imellem dem begyndte Himlen at blaane, — det var, som

om disse Purpurflammer trak al den øvrige Taage til sig og brændte Himlen ren, saa hvor der før hang et tungt ensformigt Dække, dèr svævede det nu let som et Silkeklæde, flammet i Striber af Rosenpurpur og Viol, — og forneden sank det dybt med en endnu mere straalende Glans ned i den blanke Fjord. Men Skovenes Vaargrønt, hvis Ring skilte mellem Himlens og Vandets Dobbeltfarver, — Skovgrøntet, der selv stod halvt med den tørre Lufttone, halvt med den fernisblanke Vandfarve, — ogsaa det straalede nu op med en finere Friskhed og Blødhed som i en ny Løvspringsstund.

Johanna lænede sig helt tilbage, saa hun laa udstrakt i Græsset og stirrede lige op i Himlen.

— Ja, sagde hun sagte, — det klarer op.

XCIII.

En Julidag henad Middag sad Hjorth ved Fjorden, nede hvor Vejen gaar op til Nygaard, sammen med Jessen og Nelly. Det var et Løfte fra forrige Sommer, at de en Gang skulde komme over til Vonsbæk, naar han var der, og nu var det blevet indfriet. De vare komne den foregaaende Eftermiddag, og kunde kun blive den næste Dag over. Derfor havde de strax benyttet den smukke Morgen til at gaa den lange Skovtur langs Fjorden; de havde beset Nygaards Have og hvilede sig nu ved Sandgraven, der gabede foran dem i Sollyset, aaben ud imod Sivene, med sin fugtige ophjulede Bund, og de stejle,

gule og rødlige Vægge, fra hvilke Trærødderne strittede ud hist og her, indtil de filtrede sig sammen til et Net foroven, hvor Græskanten mødte Leret.

Solen stod højt paa Himlen lidt til Højre foran dem, i den gennemhvidnede Kant af en af de faste violetskyggede Skyer, som drev østpaa under den mørkeblaa Himmel. Der var et straalende vandglimrende Sollys ud over Fjorden til Højre, hvor den over Sivtoppene med Striber af glasblankt og med lilla Strømbelter trak sig ind mod Haderslev mellem aabne kornbølgende Bakker. Men tilvenstre naàde Lyslinjen kun til de yderste Træer i Nygaards-Skov, — bag ved deres solgrønne Bladerand kom Præsteskovens Pynt mørk frem og smeltede i Skyggen sammen med Sverdrup Skov. Dèr inderst inde under Vonsbæks Bøge var der sorte ibenblanke Striber i Fjorden, men udenfor kastede en lille solbeskinnet Skyrække over Pynten hvide lodrette Støtter ned ad alt det blanke Vand, medens der ovre fra den anden Bred kilede sig klare lysblaa Skaar ud i Strømriflingen, der havde et rødligt Skær med pludselige, skarpe Blink.

Medens de sad dèr, delte mellem Sam-

tale og Nydelse af Naturen, listede Sollyset sig ud bag de yderste Træer og gled hen over Præsteskoven, indtil hele Vonsbæk-Pynten stod ganske lysegrøn skilt fra Sverdrup Skov, der imod de hvide Skyer tegnede sin skarpe Skyggelinje, som højnede sig, dalede og efter et brat Skaar henimod højre splittedes i fritstaaende Bøge. Men Sollyset sprang ogsaa dèrover, først med en lille Taageplet, der saa flød ud, oversvømmende det skyggegrønne, indtil begge Skovene smeltede sammen i Lyset, og alt straalede, blinkede og lo i Middagssolens Glans.

— Naa, sagde Hjorth, idet han tændte sig en frisk Cigar, — naa, Kammerraaden maatte altsaa ryge af Pinden?

— Ja, det har saamæn staaet længe paa, svarede Jessen, og Greven er da bleven snydt for en Del Penge. Forresten fik din Exsvigerfader et Smæk med ved den Lejlighed.

— Saa, — hvordan det?

— Jo, en Uges Tid før Falitten havde Kammerraaden blandt andre ogsaa faaet Per Andersen til at skrive paa en Vexel. Ja, han kan jo saadan vrøvle for dem, og blandt Bønderne gik han jo for en stor Landmand, og — forresten var han selv saa sangvinsk

og vidste maaske ikke en Gang rigtig, hvor dybt han egentlig sad i det.

— Hm. Er der ellers ingen Nyheder?

— Jo, bevares, sagde Nelly, — Kristine er bleven gift.

— Med hvem?

— Med Henrik Larsen.

— Herregud! det var ellers en rørende Trofasthed . . . Han sværmede jo allerede for hende, da vi blev forlovede.

— Ja, de har jo alle sværmet for hende, sagde Jessen, — hun var saadan en Landsbyens Venus . . . Men denne Gang tror jeg dog ikke det var saadan af pur Troskab. Larsen var paa Grund af Gæld ganske i Kløerne — eller Poterne paa Ravn, og det var nok i Grunden ham, der giftede hende bort — stiftede et „kristeligt Ægteskab".

— Ah! — Naa, sig mig Jessen, hvad mener du ellers om denne Opløsning — det maa du dog indrømme er at drive det temmelig vidt, spurgte Hjorth, idet han rejste sig.

— Ja, det har De saamæn Ret i, udbrød Nelly, — det er uforskammet!

Men Jessen forsvarede Ministeriet: — hvad der ikke var ligefrem formelt ulovligt, det kunde man ikke fortænke et politisk Parti

i at det benyttede sig af. Det blev for Resten interessant ovre i deres Kreds denne Gang, for deres gamle Rigsdagsmand Kristen Pedersen var bleven saa svagelig, at han maatte træde fra. Venstre havde endnu ikke faaet nogen Kandidat og fra højre Side havde Professor Petersen stillet sig.

— Professor Petersen! udbrød Hjorth og vendte sig om.

— Ja, Deres gamle Ven, raabte Nelly.

Ja, han havde stillet sig. Det var jo ikke saa urimeligt — i hans dobbelte Egenskab af Universitetslærer og Godsejer. Og det at han var en Bondesøn dèr fra Egnen, det gav ham jo et godt Kort paa Haanden. I det hele havde han ikke saa daarlige Chancer. Hans egne Folk kunde jo ikke godt stemme imod ham; og der blev drevet en stor Agitation fra Skovvang, hvor Ravn pressede paa med alt hvad presse kunde, for Grev Tramp var meget ivrig for Professorens Valg, og det galdt for Ravn om at genvinde Grevens Gunst, da han ved at se gennem Fingre med Kammerraad Sommer var kommen til at staa en Smule som den utro Forvalter.

De vare komne gennem de værste sammenfiltrede Krat med Gærdesnerler og

Skovvikker og nærmede sig til Vonsbæk Skov, da Jessen gav denne Udvikling. Hjorth gik tavs i Forvejen. De politiske Interesser, der vare vaagnede under Opholdet i hans Fødeegn, dette levende Offer for Politik, og som havde udviklet og klaret sig ved de forskellige Debatter om den indre Politik i det Land, af hvis Borgere han selv var den eneste i Vonsbæk, de syntes nu pludselig at kalde paa ham og vise ham en ny Vej. De vare komne til Bakkerne med den aabne Udsigt mod Præsteskoven og Sverdrupskov, — da han pludselig vendte sig og udbrød: —

— Professor Petersen jeres Rigsdagsmand! ... Det Spil kunde jeg dog først have Lyst til at have en Finger med i.

— Aa ja, raabte Nelly, det var mageløst, jeg har saamæn selv tænkt derpaa.

— Hvad behager! men du vil da ikke — selv —

— Stille mig mod Professoren, — jo, det er det, jeg vil. Og da der ingen Tid er at spilde, skriver jeg endnu idag til Kristen Pedersen. — Jeg skulde dog tro, jeg har ligesaa mange Chancer for mig i min gamle Egn som Professoren. —

— Hvor her er smukt! udbrød Nelly, — men hvad er det for en smuk Dame dèr?

Johanna Schmettau, som hørte Stemmerne nærme sig, drejede Hovedet til Siden og hilste paa Hjorth. Hun stod tæt ved Gangstien; hendes faste, rene Figur viste sig frit, uden Overtøj, kun over Armen hang et lyst Shawl; en gul Straahat buede sig ud over Panden og fra den indklemte Side krummede en hvid Strudsfjer sig ned paa det mørke Haar, overdunende Øret indtil Flippen; fra den lyse, gennemstraalede Parasol faldt der et varmt guligt Skær over den hvide Fjer og den let bøjede Nakke.

De gik hen til hende, og Hjorth præsenterede.

Man vexlede de indledende Repliker om Vejr og Egn. Frøkenen kunde sagtens! at bo paa saadan et Sted! de havde netop da de gik ud set, hvor Præstegaarden laa.

Saa skulde de komme nærmere og bese den indvendig. Hjorth kendte jo Vejen.

— Kan De tænke Dem en Nyhed, Frøken Schmettau? — Hjorth forlader Vonsbæk, sagde Nelly, medens de gik ned ad Gangstien.

— Tager De tilbage med Deres Venner og besøger dem?

— Ja, sagde Hjorth, nu vèd jeg saamæn ikke, om jeg længer kan bo hos Jessens. Jeg skal nemlig sige Dem, jeg har netop besluttet at stille mig som Rigsdagsmand fra venstre Side, og Fuldmægtig Jessen er højre.

— Ja—a, — ja hør, vèd du hvad, det kan dog ogsaa blive for broget. — Stemme paa en theologisk Professor imod dig, — nej det er for meget forlangt af mig . . . Her har du min Stemme.

— Tak. Det er altid en Begyndelse. — Smaa Bidrag modtages med Taknemlighed . . . Det er ellers skændigt, Nelly, at De ikke har Stemmeret.

— Ja, ellers skulde De sikkert faaet min. Naa, De har vel ikke nogen Mening om vor indre Politik, Frøken Schmettau?

— Nej, det har jeg ikke, men jeg er vis paa, at dèr, hvor Hr. Hjorth stiller sig selv, dèr staar han med fuld Overbevisning, og saa — ja det er jo det vigtigste. —

— Men vil De ikke gaa op med og spise til Middag? spurgte Johanna lidt efter. — Vi spiser om en Times Tid, og jeg vèd, at der er Middagsmad nok idag.

— Det er meget venligt af Dem, Frøken Schmettau, svarede Hjorth, — men jeg synes

virkelig, det er at misbruge Deres Gæstfrihed. — Desuden vilde jeg gærne have skrevet i Anledning af denne Sag, saa det kunde komme fra Haderslev i Eftermiddag.

— Ja men, det sker jo aller lettest, naar De skriver hos os, jeg skal nok skaffe Dem et roligt Sted.

Hjorth takkede, og de tog imod Indbydelsen.

— De undskylder mig et Øjeblik, sagde Johanna i Havestuedøren, jeg skal blot sørge for, at Hr. Hjorth kan komme til at skrive.

Hun gik foran ham igennem Spisestuen og lukkede Døren op til et mindre Værelse; det var hendes eget.

— Her kan De være uforstyrret, sagde hun, da de vare komne ind. — Fader sover Middagssøvn paa denne Tid, vèd De nok, og i Havestuen og Dagligstuen er der ingen rigtig Ro, tilføjede hun ligesom undskyldende.

Under de aabenstaaende Vinduer, der vare omrammede af blomstrende Rosenranker, stod et Dameskrivebord af Nøddetræ med Roser i et Blomsterglas ved Hjørnet. Han satte sig ved det og saà sig om i Stuen. En lille Hængereol paa den ene korte Væg til højre for ham, bag ved, over Sengen, et Par Litho-

grafier af Rhinlandskaber; til venstre for ham i en lille Sofa hun selv, rødmende og straalende af en Glæde, som han ikke vovede at gætte var Glæden over at se ham derinde i hendes Værelse.

Hun rejste sig og trak en Skrivebordsskuffe ud.

— Ja, men nu er det det gale af det, at jeg har kun Papir, som er mærket med mit Navnetræk.

— Aa, det gør ingen Ting.

— Ja dèr ligger det, og dèr er Konvolutter. Farvel saa længe.

Men Døren gik ikke. Og da han drejede Hovedet, saà han hende staa sidelængs ved Døren, hævet paa Tæerne, med Overkroppen bøjet frem, saa at Hagen hvilede paa Hænderne, der havde grebet om Haandtaget. Hun blev blussende rød, da hendes Blik pludselig mødte hans.

— Jeg vilde kun sige, Hjorth, at det glæder mig saa meget, at De vil tilbage til Danmark og være Rigsdagsmand.

— Det er ellers ikke meget smigrende for mig.

— Fy, Hjorth! saadan var det ikke ment, — det vèd De ogsaa godt . . . Men — ja

men, nu maa de ikke blive vred, vel? — jeg har saa tidt tænkt, at De egentlig begravede Dem hernede, og ikke virkede, — og — at De var for god til det.

Saa smuttede hun ud af Døren.

Han dyppede Pennen. Haven straalede udenfor i Sollyset, en Rosenkvist svingede ned bagved Vinduesaabningen, og Rosenduften blandede sig med den af Violrod fra Papiret, hvor hendes Navnetræk ofte fangede hans Blik i sine Slyngninger. Saa holdt han inde og tænkte sig, at hun endnu stod bagved ham paa Tæerne henne ved Døren, bøjende sin smekre Figur, ligesom trykket af en skelmsk Forlegenhed, med Hagen støttet mod Hænderne paa Laasen, smilende, medens hendes dejlige Øjne hvilede paa ham, der skrev ved hendes Bord.

XCIV.

Fuldmaaneskin ud over Landet i en af de klare Skærsommernætter, der helt igennem sit korte Liv bevarer en lys Erindring om Dagen, og smiler i denne Erindring med et teglstensrødt Strøg nede ved den vestlige Horisont, hvor det afbleges, men næppe forsvinder, før allerede Gryet rødner sig op paa den modsatte Himmelkant. Maanestraalerne kastes ikke som i Efteraarets og Vinterens Nætter med en kold grønlig Tone tilbage fra Længernes Kalksider, men de gennemaandes dèr paa de hvide Flader med et uendelig fint rosenrødt Skær, som manede deres Glans den Aftenrøde, der døde hen dèr, tilbage til et drømmende

Liv. Ikke heller splitte de det lysende Rum ved disse sammenpressede, uigennemtrængte Skyggelegemer og strække ikke hen over den blege Jord saadanne skarpt afgrænsede sorte Slagskygger, som tidligere og senere i Aaret; — thi Dagens vestlige Afglans, der vilde have Kraft til en let Skygge, hvis ikke den sejrende Maane var, den formaar endnu at viske Maaneskyggernes Kanter ud med sin farveløse Pensel, at trænge ind i dem og sætte et Stænk af Lys selv i dens mørkeste Dyb.

Det var det sidste Døgn, Hjorth tilbragte i Vonsbæk. Den næste Morgen skulde han rejse over til sin Kreds og ture om blandt Bønderne, fra Landsby til Landsby, paa Møder og Prøvevalg lige til den sexogtyvende Juli, da Slaget skulde staa. Han havde drukket The i Præstegaarden og var sammen med Johanna gaaet ud i Skoven, ned til Fjorden.

De havde talt meget sammen den Eftermiddag, — talt om det politiske Liv, han nu skulde ind i, om de Ideer, der laa ham mest paa Sinde, men som vare saa langt endnu fra at trænge igennem, at der offentlig kun kunde arbejdes i det smaa hen imod deres Forberedelse, — talt ogsaa om hele den moderne Livsanskuelse, om den Forsagelse, det

Afslag i Haab og Fordringer, den selvfornægtende Underkastelse under Naturens Virkelighed, som den paalagde sine Bekendere, idet den endnu fordrede af dem, at de uden Løn skulde lade sig overskælde af den aandelige Pøbel og paabyrde hadefulde Anklager af dens Førere, ret som var det en Forbrydelse at nøjes med en Erindring i Stedet for at glæde sig til en Genforening, eller en Anmasselse at bære timelig Trængsel uden at fordre en evig Salighed.

Det var længe siden, at Johanna i sin Aftenbøn havde bedet Vorherre om ikke at være vred paa Hjorth, fordi han ikke havde den rette Tro; — maalt med alt det, der var foregaaet hos hende, var det saa lang en Tid, at hun nu allerede mindedes det med et Smil. Hendes Tro havde kun været en barnlig, levende Anskuelsesform, og nu var hun bleven voxen. Men endnu var hun langt fra kommen tilrette med sine Anskuelser, og derfor kunde hun ikke blive træt af at tale med Hjorth om disse Ting. Medens han talte, blev hun ofte med èt rød i Hovedet, og naar han kort efter tav, sagde hun: „Nu vil jeg sige noget, men jeg er bange for, at det er dumt," — og saa fremsatte hun i naive Udtryk, som de vare

spirede hos hende selv, et af disse Spørgsmaal, som Verdens Vise bestandig have brudt deres Hoveder med, eller hun spurgte, om man ikke kunde tænke sig det besvaret saaledes, — uden at ane, at det Svar var et af de mange, der gik om i Verden med et berømt Navn.

De havde talt, og nu tav de.

De gik langsomt hen ad Gangstien, der næsten flød sammen med det underlig hvidlige Græs, mellem mørke Stammer til venstre og graalysende Stammer til højre, ud og ind af flettede Lys og Skygger gennem Underskovens Krat, med pludselige Straaler sprudende ind udefra mellem mørke Blade, gennemstregende Rummet med Striber som af lysende Støv, døende dybt inde i en Blinken som af Vand, med Silhouetgrene klippede fint op mod Lyset og Glansblade foldende sig ud af Mørket, med underlige høje blaastraalende Taageskikkelser længer borte, ligesom Aander af Sølvlegemer, med lunefulde Blink, paa hvilke Puk kunde komme ridende, med dæmrende Skygger, hvori Titania kunde drømme. Og da Stien begyndte at skraane ned langs Skrænten, da var det, som om foran dem og til venstre for dem en Mængde underlige Væsener skred ud

fra et Mørke, der endnu hang om deres Skuldre, bort mod noget straalende lyst, noget taaget, om selv den klareste Fremtid er taaget, en blaanende Lystaage, som Damp af smeltet Sølv; — men til den anden Side var der andre Væsener, med et Genskin af det Lys, de forlod, der trak sig tilbage i en Bladnats Mørke for at forsvinde dèrinde med spredte hemmelighedsfulde Blink.

De standsede ofte og saà sig om. Skiftevis betragtede de hinanden, og undertiden mødtes deres Blikke. Nu og da lod de et Par af disse Ord falde, som mindre ere en Meddelelsesform end et Tegn paa, at man ikke nyder ene, mindre en Pegen end et aandeligt Haandtryk.

Saaledes vare de komne helt ned til Fjorden lidt før Landgangsbroen.

Fuldmaanen stod paa den skyfri Himmel et lille Stykke oppe over Sverdrup Skov, og denne Skov, der ikke viste Løvgrupper eller Stammer eller noget andet end en stejl Flade, som endte i en bugtet Linje, den var ikke længer mørk, saaledes som den saàs længere inde fra Præsteskoven, men stod med et mildt dunkelgraat Skær, som bag et lyst Florsslør. Under den laa Fjorden blank som en sleben

Metalplade, med Maanelyset udbredt over sig, uden at det blev grebet og inddrukket af nogen Bølge eller fangedes og skaarsplittedes af Strømrifling; kun helt inde i Spejlskyggen af Sverdrup Skov glimtede det som af en Strimmel Tinfolie; midt ude laa Maanen selv rund og stille, som den stod paa Himlen; længer inde havde nogle Tangplanter lige i Overfladen en Glans af Pailletter, og tilsidst lysnede Bredden med et Par fine Tungelinjer som af Sølvtraad. Henne til venstre, hvor Engene gik ned, kom hvide Taagemasser stødvis glidende ud over Fjorden, og dèrude, hvor Aalefiskerne „blaasede", stod midt paa Vandet et Par stikkende røde Flammer med lodrette Kobberstriber under sig. Til højre, for Enden af Broen, laa Fjorddamperen tungt med sit mørke Skrog paa det blanke Vand, og strittede op i det blaadisede Lys med en sort Mast og Skorsten; et rødt Lys strømmede ud fra Kahytsdøren og glòde gennem Koøjet i Bagstavnen ned i Vandet; skønt den havde lagt sig til Ro for Natten, vedblev der at lyde en stakaandet Stønnen og taktfaste Slag fra Maskinen, og denne eneste Lyd gennem den stille Nat pumpede Afskedstimens Uro ind i al den vemodig hensmeltende Skønhed,

der omgav dem. Bøgeløvet hang mørkt udover, sænkende sig, indtil fra en vidjeslank Kvist et lille Blad hang lige ned foran Maanen, gennemildnet grønt, som en straalende Smaragd midt i Guldcirklen.

Maanelyset flød ned over Johannas faste runde Skulder, gled ind om den smekre Midje, hvilede paa hendes skønne alvorlige Ansigt, der straalede med et Perlemorsblink i Øjet. Den hvide Fjer laa blødt som en Drive af Snedun paa det mørke Haar, hvis tunge Krumninger havde en poleret Glans som Ibentræ. Ved en Drejning af Hovedet faldt en lille oval Maaneplet ned paa den bøjede Nakke tæt inde under Haaret.

I dette Øjeblik var Hjorth lige ved at omfavne hende ganske blidt og trykke sine Læber netop dèr, paa hendes Nakke, hvor det lille Maanebillede skælvede. Han vidste, at han havde Ret dertil — næsten Ret. Men saa syntes han igen, det var Synd at forstyrre denne stille Vækst af hende ind imod ham, at fremskynde, hvad der dog vilde komme . . . Endnu ikke! — Han vilde ikke rive til sig den Løn, som Germanien lovede sin Lærling; — fuldt moden, af sig selv, skulde den falde i hans Skød. Thi vel er den herlig og

berusende stolt den Lykke, som man maner frem i et almægtigt Besværgernu og tvinger ind under sin Vilje, den viltre Stormaand, hvis Hvirvel man standser, naar den vil jage forbi, og tryller fast i sin egen Livskreds, — men tusind Gange skønnere, salig er den Lykke, der kommer mildt af sig selv, som Profeten lader Gud komme — i den stille Susen. Han slog sig ikke til Ro ved at haabe paa Lykken, han følte den allerede i sig, gennemtrængtes af en uendelig Taknemlighed over hvad hans Liv var blevet ud fra det, som det havde været, og bort fra det, som det kunde være blevet, — og i en knælende Andagt ofrede han al sin overstrømmende Taknemlighed til hende, som hun stod dèr ved Siden af ham, saa smuk og saa god, i det dæmpede og dog saa straalende Lys, der tegnede Kindens bløde Rand med en sart Sølvlinje af Dunhaar, idet hun vendte sit Ansigt om imod ham og smilede, ligesaa lykkelig og sikker som han selv i den Tro, der ikke haster . . . Endnu ikke. —

— Hvor her er dejligt, sagde hun og aandede dybt. — Noget skønnere har jeg aldrig set, — aldrig noget saa skønt, tror jeg . . . Nu vil jeg ikke mer længes efter Rhinen.

— Jeg heller ikke.

— Ja, dog — jeg maatte gærne besøge den Egn sammen med Dem og vise Dem de Steder, hvor jeg er voxet op og var — og ikke var saa lykkelig som nu.

— Ja naar vi kunde se det sammen, det var en anden Sag.

— Men alligevel vilde — —

— Og dog vilde jeg — —

De vare komne til at tale i Munden paa hinanden, i Færd med at sige det samme.

— Ja ikke sandt, vedblev han, — hertil vil vi dog altid længes tilbage.

Johanna nikkede.

De saà sig endnu en Gang om, for at lade al denne milde, natlige Naturskønhed strømme saa dybt ind i dem, at den ikke mer kunde forsvinde.

Saa gik de langsomt tilbage sammen gennem Skoven.

XCV.

Tusinde Hænder strittende op i Luften, en varm Midsommerluft, mod hvis dybe Blaa Dannebrog flagrede. Efterhaanden som de begyndte at synke, hævede under Flaget Valgtribunen sig med sit store aabne Brædde-skur, fuldt af sortklædte Mennesker.

— Valgbestyrelsen skønner, at Hr. Hjorth er valgt ved Kaaring.

— Hør! — Bravo! — Hør!

Lærer Beck ringede med Formandsklokken.

— Professor Petersen har begæret skriftlig Afstemning, som strax vil finde Sted her, foran Tribunen. —

Der begyndte at komme Bevægelse i

Mængden. Der gik en Strømning udefter som gjorde Kredsen videre og spredte Folk over Marken, hvor der var Luft, Plads til at røre Benene og til Armbevægelser, hvis man blev ivrig under Disputen. En anden Strømning gik indad mod Tribunen, foran hvilken Trængslen blev endnu tættere, om de store Plakater med Sognenavnene, som nu blev sat op.

Noget tilbage, lidt uden for Mængden, stod den sædvanlige Gruppe af Honoratiores. Herredsfogden vrissede, fordi man nu skulde blive der og stemme hele Formiddagen — i den Hede! Den fallerede Kammerraad mente, at Professoren var dog nødt til at forlange skriftlig Afstemning, man kunde dog ikke vide —. Nej naturligvis, men overhovedet dette Valg! det var det fordømte Venstre, — naar de nu saà, at Ministeriet ikke vilde! — Ja, men de var jo saa stædige disse Bo— Bonde-Be—bæster. Og de begyndte begge at forbande Venstre.

Ravn, der altid skulde være lidt krakilsk, afbrød Herredsfogden med den Bemærkning, at han burde dog stemme paa Hjorth, der var Fritænker. Men Herredsfogden afviste det med Indignation; for i den senere Tid,

navnlig efter at der var blevet talt saa meget om en Alliance mellem Venstre og Fritænkerne, havde han stukket sin fornægtende Pibe ind: saadan en Grønskolling, som lod haant om al Autoritet!

Imidlertid beundrede Provsten og Pastor Krarup Professor Petersens store Tale. Krarup laa ganske næsegrus af Begejstring, og Provsten rakte ham en overordnet bifaldende Haand for at bringe ham i Ligevægt: — han havde ladet sig sige, at Professoren var en saa udmærket Universitetslærer og nu, efter at have hørt ham tale, maatte han indrømme —. Pastor Frederiksen, der jublede over, at skulle stemme paa sin gamle Manuduktør, fandt især, at hans Anvendelse af Skriftsteder havde været saa beundringsværdig. Mente Godsforvalteren ikke ogsaa?

Det mente Ravn ganske vist, men nu var det nok paa Tide, at han kom ud og talte med sine Folk — endogsaa overtalte — he! — Farvel!

— Ja hvem kan vide, sagde Pastor Krarup, — det skulde saamæn slet ikke undre mig, om den skriftlige Afstemning gav et andet Resultat . . . Der bliver nok agiteret

en Del i denne Mellemtid . . . Ih, men der ser jeg jo Professoren — og Fruen!

Han ilede afsted, hæsblæsende efter at gøre sit Bekendtskab med Kandidaten gældende. — Provsten maatte nu til at gætte, hvormeget Kammerraaden paa Auktionen havde faaet for sin berømte Præmie-Tyr Thaër, opkaldt efter en af Indavlens Forsvarere, — og Pastor Frederiksen gav sig i Snak med Herredsfogden om den gamle Brændesag, som han nu endelig havde opnaaet at tabe.

Imidlertid snòde Pastor Krarup sig hurtig frem gennem Mængden, medens han i Forbigaaende trykkede en Bonde i Haanden eller klappede en Husmand paa Skuldren med et: „Naa, Hans Nielsen, du stemmer da vel paa dit Bysbarn Professoren, der har gjort vores Egn saa megen Ære?“ — et Spørgsmaal, der gærne besvaredes med et ubestemt Grin og et: „Ja—a, det vèd jeg itt' saa lige.“ Saaledes naàde han hen til venstre for Tribunen, hvor Professoren og hans Hustru stod i Snak med Forstanderen for Folkehøjskolen, Hr. Jansen, en stor Mand med luende rødt Skæg og Haar.

— Ih, ser man det! . . . God Dag, Hr. Pastor, God Dag!

— God Dag, Hr. Kandidat . . . Ah,

Kandidat! nu er De igen „Kandidat Petersen“ — he, he, he—e! . . . Kan De huske den Dag? . . . God Dag, kære Frue! . . . Go' Da', Jansen.

— Om jeg kan huske det! Det var jo den Gang, jeg først traf min Nikoline.

— Ja, vi har saamæn noget at være Dem taknemlige for, Hr Pastor, sagde Fru Petersen.

— Ja, naar vi nu endda kunde faa Dem valgt, hvad? . . . Ja, jeg tror nu det gaar . . . Men nu maa vi ogsaa til at strænge os an, — hvad, Jansen? . . . Lægge os i Skaglerne — for hans Triumfvogn — he, he, he, he—e.

Højskoleforstanderen var Beredvilligheden selv. Han vilde ikke nægte, at han maaske nok kunde have en Del Indflydelse paa alle de yngre Bønder, som vare udgaaet fra hans Højskole. Han skulde ogsaa formene dèr at have indprentet dem solide og religiøse Grundsætninger, saa de ikke gik hen og gav en Fornægter deres Stemmer.

En høj sortklædt Mand stak et duknakket Hoved med et alvorligt pergamentsgult Ansigt ind over Gruppen.

— Maa jeg præsentere, sagde Professoren, — min Ven Provst Lindekær fra København,

der har været saa venlig at tage herud idag for at understøtte mig.

Baade Præsten og Højskoleforstanderen vare henrykte over at gøre den ansete Mands Bekendtskab, — en af Kirkens Støtter. De forsikrede, at de faa veltalende Ord han havde sagt fra Tribunen havde haft en uberegnelig Virkning.

Det var Provst Lindekær, der havde ført Hovedslaget mod Hjorth som Fritænker. Professoren havde talt mere politisk sagligt om de tre Punkter og navnlig dvælet ved Universitetsspørgsmaalet, ud fra hvilket han i en Parenthes havde gjort en lille Hentydning til Hjorths religiøse Stilling, men det var kun et Forspil, efter hvilket Provsten truttede i Zionsvægterhornet.

— Hvad jeg især beundrede, Hr. Provst, sagde Højskoleforstanderen, det var den Bemærkning, De lod indflyde om Socialisme —, det var særdeles fint.

— Ja, men Hjorth nægtede jo rigtignok, at han var Socialist, indvendte Fru Petersen.

— Aa, det har ikke noget at sige, svarede Provst Lindekær. . . . Der er en meget nøje Forbindelse mellem disse fritænkerske An-

skuelser og Socialismen . . . Det er Udslag af den samme pantheistiske Aandsretning.

— Ja—a, — det er netop Sagen, det har Martensen —

— Jo, hm — det er jo vistnok —

— Saa selv om han ikke i Øjeblikket har gjort sig det klart —

— Ja, det er et Punkt vi maa holde fast paa under Agitationen, sagde Højskoleforstanderen. — Og saa et praktisk Vink! vedblev han, idet han med en skolemesteragtig Pegefinger prikkede Professoren paa Brystet: — et praktisk Vink! — Provsten berørte Eden; — det maa vi lægge Vægt paa; Hr. Hjorth vil rimeligvis ikke aflægge Eden, og kan ikke faa Plads i Rigsdagen, eller — Tinget kunde maaske nægte at tage imod Eden, eller — der maa maaske forelægges og vedtages en Undtagelseslov, — i alle disse Tilfælde vil Kredsen i kortere eller længere Tid være uden Repræsentant, — det er et Punkt! det maa vi tage ham paa . . . Men nu maa jeg ud og arbejde i Deres Tjeneste, Hr. Professor. Farvel saa længe!

— Ja, jeg maa nok heller ikke staa her længe, udbrød Pastor Krarup med en ivrig Bevidsthed om de uhyre Masser, han kunde

hverve for Højre. — Men De bør virkelig følge med, Hr. Professor — og De ogsaa Frue, — De som er saa bekendt —

— Jeg synes dog, det er saa underligt, at vi saadan formelig skulde gaa om og bejle til Folkegunst.

— Ja, nej — det kan sandelig ikke nytte, naar man vil være Tribun, saa —

— Jo, ganske vist . . . Hm . . . Det er jo unægtelig et Krav af Omstændighederne.

— Nej se, Fru Petersen, udbrød Pastor Krarup, da de var gaaet et Par Skridt, dèr ser De deres gamle Ven Ravn . . . De kan tro, han er ivrig for Deres Sag. —

— Det vilde være mig meget kært at hilse —

Men Godsforvalteren var allerede forsvundet ind i Trængslen, hvor hans Griseøjne spejdede gennem Guldlorgnetten efter Bønder og Husmænd, der stod i Afhængighedsforhold til Skovvang; denne Gang opdagede han Ole Rasmussen fra Vindrup Overdrev og Sønnen Hans. Han kastede sig over dem: de huskede da, at man stolede paa deres Stemmer, — ellers vilde man se sig nødsaget til at pante dem ud for Afgiften.

Jo, vel, — men—n, at — de var nu

før bleven holdt hen med Løfter, saa at de var kommen i Tanker om, at de vilde dog gærne have det skriftlig.

Ja det vilde de da li'egodt.

Ravn rev sin Lommebog op, skrev og gav dem Bladet.

Jo, det var jo meget godt, men se — at, de vilde dog ogsaa nok have Grevens Underskrift.

De skulde faa den.

Ravn styrtede videre, berøvende sit flade Hoved dets lille silkegraa Hattekuppel og tørrende sig med Lommetørklædet paa den runde, svedperlede Pande, medens han stirrede efter Greven. Pludselig busede han mod Fuldmægtigens store Skikkelse.

— Ah, God Dag Jessen . . . God Dag, Frøken Jessen . . . Naa ja, De er da en sikker Mand!

— Hvorledes mener Godsforvalteren?

— Deres Stemme — De, der selv har været Højres Kandidat.

— Ja, men Tiderne forandre sig, Hr. Godsforvalter, og naar jeg har Valget mellem en theologisk Professor og min Ven Hjorth —

— Men De vil da ikke sige, at De vil stemme paa Hjorth? . . . Hvad kommer saa-

dan et personligt Venskab — nej, men kære Jessen, det gaar paa ingen Maade an; jeg maa lægge Dem alvorlig paa Hjærte . . . Husk paa, at et saadant Gods, — der er — paa en vis Maade en Institution, og den, der er Medlem af en saadan Institution —

— Han kan gaa fallit, selv om han har Forvalteren til Ven, indskød Nelly.

Men Ravn lod, som om han overhørte denne Spids.

— Aa, der ser jeg Greven, der vilde tale med mig. Farvel!

— Det maa ellers være underligt, saadan at gaa og agitere for den, der har taget hans Udkaarne og Gaarden bort for Næsen af ham, sagde Nelly saa højt, at de nærmeststaaende hørte det og gav sig til at le.

— Greven ser saa bidsk ud i Dag, som om han havde Lyst til at piske os, ligesom hans salig Fader gjorde, det Afskum, sagde Per Andersen, der trængte sig frem sammen med Møller Kristensen.

— Kan du selv huske det, Per Andersen? spurgte en lille Bonde.

— Nej jeg — den Gamle holdt jo op at regere attenhundrede og fyrre, og da var han bleven spagere. Men min Fader haar da endnu

været med til Afregningen, naar han stod i Døren og gav dem hver en Smøre af Kørepisken.

— Ja, han kører ogsaa hver Nat gennem Allèen med ildspyende Heste og gloende Hunde, — det haar da den forrige Vægter paa Skovvang set, han sagde immer, at nu skulde han ud og slas med den Gamle.

— Aa ja, det kan jo de tro, der selv vil, svarede Mølleren, idet han skyndte sig videre frem imod Tribunen.

— Nej se, hvor nedladende Greven klapper Ravn paa Skuldren, raabte en.

— Men Herren lovede den utro Forvalter, at han handlede snildelig, sagde Jessen.

Dette Ord gjorde Lykke. Det gik videre fra Mund til Mund, vækkende en stor hoverende Munterhed rundt om i en vid Kreds.

— Ah, I er nok muntre her, udbrød Hjorth, der kom i det samme med Lærer Beck og Broderen Jens, som var taget derover for at være tilstede og repræsentere Sønderjylland ved Valget.

— Ja, vi haaber ogsaa at faa dig valgt nu.

— Ja, Overtallet ved Kaaringen var ellers ikke saa stort, sagde Beck, — og der bliver jo nok agiteret stærkt nu. Han fortalte, hvor-

dan Provst Storm nylig havde haft fat i ham og spurgt, om han havde afgivet sin Stemme. Nej, det havde han naturligvis ikke, for Valgbestyrelsen skulde jo stemme sidst. — Provsten havde ladet sig sige, at han var Venstre. — Ja, det var han ogsaa. — Naa, men ved denne Lejlighed kunde Provsten jo nok vide, at han ikke vilde stemme paa Venstres Kandidat, der var Fritænker. — Jo, det havde han dog med Provstens Tilladelse i Sinde. — Da vilde Provsten dog lægge ham paa Hjærte, at han ikke kunde anbefale en Lærer, der tog saa lidt Hensyn til det religiøse, til Embedet i store Skævinge, som han søgte. — Men han havde svaret, at det havde jo været noget andet, hvis det var Provsten, der havde stillet sig, som Provsten havde talt om i attenhundrede treoghalvfjerds, den Gang da Per Andersen sagde, at han ikke vilde give Provsten sin Stemme.

— Ja, det sagde jeg nu saadan paa Dril, tilføjede Beck, — for jeg vidste nok, det vilde ærgre Provsten. — Og saa tøflede han ogsaa af.

— Men det Embede kan De da skyde en hvid Pind efter, sagde Jessen.

— Aa, det faar nu være det samme.

— Ja, de sejer tidt til mig derover, te

Venster gør ingen Nytt', og skaffer ingen bedre Love, sagde Jens Hjorth til en Bonde. — Men saa sejer a immer: ven det itt' kommer til at regere for de her Adelsmænd, saa kan det heller itt' skaffe bedre Love. Men det har gjort den Nytt', te Danmark har itt' faaet dem vover'.

— Ja vel, ja — det er sandt nok . . . Og det er li'egodt itt' aa kaste Vrag paa, det Arbejde heller.

Denne Anerkendelse fra Sønderjylland smigrede. Jens Hjorth var Genstand for en almindelig Opmærksomhed, medens der samlede sig en tæt Stimmel for at hilse paa Kandidaten og gøre gammelt Bekendtskab gældende.

— Hvis du ikke har forandret dig, siden jeg kendte dig, sagde Beck, saa er du ellers for aabenmundet til at passe her for Kredsen. Gud vèd, om du ligesom din Formand kan holde dig en Snes Aar uden at tale i Salen.

— Ha, ha! . . . Ja, det ku' ka'ske knibe nok, Hjorth! . . . Nej, han skal nok give dem Svar! . . . Ja, det kan jo ogsaa være godt det. —

— God Dag, højstærede triste Endeligt, maa jeg ønske en glædelig Begyndelse paa et nyt og bedre Liv.

Hjorth vendte sig forbavset; — jo, det var virkelig Kleistrup, ligesaa bleg og huløjet som sædvanlig.

— God Dag, er De her?

— Ja, jeg er saamæn for mine Synders Skyld bleven Kapellan i Visinge.

— Naa hvordan gaar det?

— Aa, ligesom lidt bedre, — men ogsaa kun „ligesom“ . . . Øh, øh, øh — ja, De hører, jeg har den forbandede Hoste endnu . . . Byluften har ikke været sund for mig, og Landluften er mig nu for skarp . . . Ja jeg har lige været henne at stemme paa Dem — Gud forlade mig — men det kan jo gærne bero paa èn Stemme, — og det skulde dog more mig — øh, øh, — om jeg kunde faa Professor Citator til at falde igennem, han har gjort det to Gange ved mig. „Mig at hevne, oh hvilken Tanke!“ . . . Farvel!

— Er der ingen af jer, som har set Per Andersen? jeg kunde dog have Lyst til at hilse paa ham.

Han var her for lidt siden og gik vist hen for at stemme paa dig. Maaske han kommer tilbage her.

Men Per Andersen kørte allerede ud ad Chaussèen ad Yderslev til. Han havde dog

ikke Lyst til at blive der for længe og være beglòt som Kandidatens Ex-Svigerfader. Møller Kristensen sad ved Siden af ham, og i den bageste Ågestol sad Kristine. Hun var taget derhen med sin Mand. Da Per Andersen kom kørende forbi Pølsemikkels Kro paa Torvet, saà han hende gaa alene om i Haven. „Hvor er Henrik?“ spurgte han. „Aa, han er begribeligvis derinde aa svire.“ — Da han saa havde kigget ind i den inderste Krostue og set Henrik Larsen med en høj Snaps paa, meget kalkunsk i Kammen efter at have tabt halvhundrede Kroner i Spil, sagde han til Kristine, at hun skulde køre hjem med ham, for det blev dog ikke til noget med at vente paa Henrik.

— He, sagde Mølleren, — det falder mig ellers ind, dengang i November treoghalvfjerds, da vi havde Valg etter Opløsningen, og Fuldmægtigen stillede sig, — dengang var Hjorth lige bleven forlovet med K'isten, — kan du huske, hvor han ærgrede os med at være Højre? . . . Og nu er han vores Kandidat! . . . He! — det er li'egodt kunstigt aa tænke paa.

— Ja, det var den Gang . . . Det haar jo forandret sig i mange Maader . . . Kan du huske, hvad jeg sagde, Ki'sten? . . . Han

slar sig igennem, sagde jeg . . . Det havde vaaren en Kende bedre, du havde holdt dig til ham, end som at du skulde gifte dig med Henrik, som Fanden gale mig rubasser det hele væk.

Men Kristine, der havde siddet ganske tavs med et tvært Udtryk om Munden, svarede blot:

— Ja, det kan nu itt' nytte noget at snakke om.

— Det var ogsaa dengang, sagde Mølleren lidt efter, — da du solgte den grønne Vallak til Pro'sten. — Magen etter ham dèr . . . He! det er dog kunstigt aa tænke paa: — Du haar li'egodt itt' vaaren saa godt kørende siden den Tid, som du er nu.

— Aa nej, — det kan saamæn —

— Du haar itt' vaaren saa godt kørende, Per.

Derefter sad Per Andersen tavs med et uudgrundeligt Smil, idet han øvede sit berømte Kunststykke med det aller yderste af Smældet at klippe de Fluer og Bræmser af, der satte sig paa Hestene, hvis „grønne" Skind begyndte at faa lange mørke Svedstriber, medens Skummet boblede frem under Seletøjet og kridtede Haarene overalt, hvor Linerne berørte dem,

og der dannede sig to Pletter, hvor Bugene stødte mod hinanden over Stangen i det magsomme Druntetrav, saa tykt skummende hvide, som om de vare indsæbede til Barbering.

Mølleren stirrede ud i Luften, som om han søgte efter noget nyt, der var kunstigt at tænke paa.

Men Kristine sad bagved uden at se noget Steds hen, glippende med de søvnige Øjne i det blændende Sollys, tvær og sløv, uden engang at gide ærgre sig over noget andet, end at de kørte saa langsomt, — skønt hun Intet havde at længes hjem efter.

XCVI.

— Sam, kom skal du se, lille Sam!

Da Johanna raabte disse Ord, kom hun dansende ud i Gaarden, med et Papir i Haanden.

Sam sad paa Hundehusets Kugle, i sin Yndlingsstilling, den søjlehelgenlige. Eftermiddagssolen tegnede Ryggens Profil med en Glorielinje af gennemstraalede Haar, og punkterede Halen nedefter med nogle spredte Ildhaar. Den drejede Hovedet, æntrede ned paa Ryggen af Trofast, som den kneb i Forbigaaende, og fòr hen til Johanna; og da Trofast begyndte at føle Svien, kom til Bevidsthed, rystede sig og saà sig om, sad dens tropiske Husfælle allerede oppe paa den venstre Skulder af Johannas mørkeblaa Kjole, gnidende sig i Hænderne, — og Skinsygens Kvaler forenede sig hos Trofast med den legemlige Smerte, afpressende den en lang Hylen.

Sam greb ivrig med de lange Arme efter Papiret, som Johanna holdt hen foran den; Papiret blev trukket hurtig bort, og den faldt ned. Men Trofast havde næppe faaet Tid til at glæde sig, før Sam allerede var deroppe igen.

— Nok se, men ikke røre! sagde Johanna og truede med Fingren, før hun igen holdt Papiret op foran den.

Paa dette Papir stod der foruden Adressen med store blaa Streger: „Valgt. Deres N. C. Hjorth.“

Da Sam havde stirret saa længe derpaa, at dens livlige Fantasi maatte have fattet hele Rækkevidden af disse Streger paa dette Sted, klappede den med sin lille Vidskelæders-Haandflade paa hendes bløde, dunhaarede Kind.

Følgende Trykfejl bedes rettede før Læsningen:

pag. 94 L. 7 f. o. den, l. det
— 119 L. 1 f. n. folderige l. foldetunge.
— 319 L. 8 f. o. uselskabeligt l. selskabeligt
— 353 L. 8 f. o. sylfefin l. sylfin
— „ L. 2 f. n. synes l. syntes
— 375 L. 8 f. n. Synet l. Lyset
— 454 L. 7 f. o. og 457 L. 2 f. o. Jens Chr. l. Niels Chr.
— 526 L. 1 f. n. den l. det
— 555 L. 11 f. o. dens l. deres